

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 1

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

The Western Region Schools' Learning Management Model for
Student Quality Development in Accordance with the Basic
Educational Standards

แผนงาน : การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้
ในภูมิภาคตะวันตก

Improving Education Quality and Learning Creation
in the Western Region

โดย

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนำชู

อาจารย์ ดร.ยุวรี ผลพันธิน

รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณธิดา เหล่า

พวงศักดิ์

สังกัด

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

28 ธันวาคม 2558

สัญญาเลขที่ RDG 5740013

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนำชู
อาจารย์ ดร.ยุวรี ผลพันธ์
รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณธิดา เหล่า
พวงศักดิ์

สังกัด

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชีย
อาคเนย์

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นของงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.-สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

1. ชื่อโครงการวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

The Western Region Schools' Learning Management Model for Student Quality Development in Accordance with the Basic Educational Standards

1.2 ชื่อผู้วิจัย

ผศ.ดร. นพพร จันทรนำชู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ ดร.ยุวรี ผลพันธิน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รศ.ดร.พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

1.3 ได้รับทุนอุดหนุน

ประจำปีงบประมาณ 2557

การวิจัย

1.4 ระยะเวลาการทำ

12 เดือน ตั้งแต่ 1 สิงหาคม 2557 ถึง 30 กรกฎาคม 2558

วิจัย

2. สรุปโครงการวิจัย

2.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

จุดเริ่มต้นของการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนที่สอดคล้องกับทักษะแห่งอนาคตใหม่ คือ การจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนสามารถทำได้กับการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดเน้นในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และพฤติกรรมที่ดี พัฒนาจิตใจ ลักษณะนิสัยให้มีความรู้ทั้งวิชาการ และคุณธรรมจริยธรรม อันนำไปสู่การประกอบอาชีพมีรายได้ มีงานทำ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ครอบคลุมทั้งชีวิต โดยการจัดการศึกษา 12 ปี ว่าเด็กจะต้องมีพื้นฐานความรู้ เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมสังคมอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย นอกจากการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญซึ่งกำหนดไว้ในโครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว หลักสูตรยังได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในโครงสร้างด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ นักเรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัดของตน เพื่อการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ เห็นคุณค่าในการประกอบสัมมาชีพ ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคม และประเทศ จึงได้มีการนำมาตรฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 5 ด้าน 1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 2. มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา 3. มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4. มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และ 5. มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม ซึ่งมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนเป็นมาตรฐานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร และมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ซึ่งผลจากการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้มีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียน จำเป็นต้องมีการพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทั่วไป ปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการของผู้บริหาร ปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการของครู/อาจารย์ ปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการของผู้เรียน และปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการของชุมชน จะเห็นได้ว่าประเด็นสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถตอบสนองกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ผ่านความร่วมมือกันระหว่างผู้เรียน ครู/อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา และชุมชน และการจัดการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ และจำเป็นต้องมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพใหญ่เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน รวมทั้งสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน เพื่อที่จะนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความรู้และทักษะที่เหมาะสมและจำเป็นต่อความเปลี่ยนแปลงในอนาคต และบรรลุเป้าหมายของคุณภาพการทางศึกษา

สำหรับภูมิภาคตะวันตกเป็นภูมิภาคที่มีบริบทแตกต่างจากภูมิภาคอื่นๆ เนื่องจากเป็นเขตปริมาณพล มีบางส่วนติดชายแดนประเทศเมียนมาร์ ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความพร้อมในหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มีความหลากหลายในอาชีพ และมีสถาบันการศึกษาทุกระดับชั้น แต่ยังพบว่ามิชอบเสนอให้มีการพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดและให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชน การให้ครูนำผลการพัฒนาตนเองมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสามารถนำมาเป็นต้นแบบความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายใต้บริบทเดียวกัน

คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการ

เรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ และเป็นงานวิจัยที่สามารถสร้างเครือข่ายทางการศึกษา ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในอนาคต

2.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
3. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
4. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

2.3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก มีเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม และตัวอย่างคือ ครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในภูมิภาคตะวันตก จำนวน 400 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์ระดับลึก และการสนทนากลุ่ม จากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตกที่เลือกอย่างเฉพาะเจาะจง จำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูลหลักจากโรงเรียน 2 แห่ง คือ โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุทธประชาอุปถัมภ์) จังหวัดนครปฐม จำนวน 36 คน และโรงเรียนหลักสองส่งเสริม จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 23 คน

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยการประชุมวิพากษ์และแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทาง ร่วมกับผู้บริหาร/ครู นักเรียน ผู้ปกครองของนักเรียน ศึกษาวิเคราะห์บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาในภูมิภาคตะวันตก โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 42 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และการสรุปเชิงอุปนัย

2.4 ผลการวิจัย

1. การศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรในโมเดลมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการโครงสร้างตัวแปรสังเกตได้ของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้ดังนี้ ตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพร้อยละ 66.40 ตัวแปรตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ร้อยละ 53.90 ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองร้อยละ 75.1 ตัวแปรความสามารถในการคิดได้ร้อยละ 78.80 ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรร้อยละ 64.80 และตัวแปรทักษะการทำงานร้อยละ 73.80

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

2.1 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย การปฏิบัติกับผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การอบรมโดยครอบครัวและกิจกรรมของโรงเรียน การปรับรูปแบบทางการศึกษาและการคัดเลือกผู้เรียนให้เอื้อต่อการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้ การปรับรูปแบบทางการศึกษาและการคัดเลือกผู้เรียน ผู้ปกครองควรสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความรู้ ทักษะของผู้เรียน การปรับปรุงและลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียน การบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากรส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ การกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้มีคุณภาพที่เท่าเทียม การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่กระจายคุณภาพของสถานศึกษา และการดำเนินงานของหน่วยงานระดับนโยบายที่มีความต่อเนื่อง

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้เรียนต้องมีทักษะที่สามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้สามารถกำหนดประเด็นคำถามได้อย่างถูกต้อง
2. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสืบค้นความรู้จากแหล่งเรียนรู้และวิธีการที่หลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดแทรกในการเรียน

3. ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการรับและส่งสาร การเลือกรับข้อมูลข่าวสารโดยใช้หลักเหตุผลและความถูกต้อง

4. ทักษะความพร้อมทางอาชีพ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถทำงานกันเป็นทีม นำไปสู่การปฏิบัติและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนเอง

เงื่อนไขความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้

1. ด้านมาตรฐานการศึกษา การเข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านการศึกษา ที่ต้องสามารถยกระดับการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียน

2. ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีส่วนสนับสนุนทักษะของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในด้านวิชาการ และด้านความคิดสร้างสรรค์

3. ด้านความเป็นครู การปรับบทบาทเป็นครูที่มีการพัฒนาตนเองไปพร้อมกับผู้เรียน โดยครูอาจกำหนดประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัว เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักตั้งคำถามร่วมกับครู และมีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน

4. ด้านเครือข่ายทางปัญญา แหล่งเรียนรู้โดยชุมชนและเครือข่ายผู้ปกครอง ร่วมกันจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทที่เป็นปัญหาของตนเอง ชุมชน และสังคม โดยสนับสนุนกิจกรรม และสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา

5. ด้านผู้เรียน การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ผลดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

การทบทวนความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่จะเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การตั้งคำถามที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะการคิด กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและฝึกทักษะการคิด กิจกรรมการเรียนรู้สร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาวิธีการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสร้างทักษะการคิดทำให้มีการคิดวิเคราะห์ และควรนำไปให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดอย่างต่อเนื่อง และครูผู้สอนสามารถนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อยอดการพัฒนาทักษะการคิดในขั้นสูงต่อไป

ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการแสวงหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ผู้เรียนมีความร่วมมือกันในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การตั้งคำถามที่หลากหลาย เป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้หลักเหตุผลในการหาคำตอบ และการจัดกิจกรรมกลุ่มจากกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนเป็นฐานสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และทำให้ผู้สอนเน้นในประเด็นที่ผู้เรียนให้วิธีการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนสามารถเอาใจใส่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาวิธีการสอน และผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

เงื่อนไขความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

1. ด้านผู้เรียน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดสรรเวลาในการเรียนรู้ให้เหมาะสม และเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์
2. ด้านครูผู้สอน เนื้อหาความรู้ทางวิชาการที่สามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน สร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียน ยอมรับในความคิดที่ผู้เรียนที่แตกต่างกัน พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งด้านความรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ และทักษะด้านอื่น ติดตามผู้เรียนที่มีปัญหาการเรียน และบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้
3. ด้านผู้ปกครอง สนับสนุนการศึกษาให้แก่ผู้เรียนตามศักยภาพ สนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ติดตามผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบในการเรียน
4. ด้านสถานศึกษา สนับสนุนผู้เรียนให้มีโอกาสในการเรียนและสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง เข้าใจกับบริบทของผู้เรียนที่แตกต่างกัน จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนและห้องปฏิบัติการที่เหมาะสม และจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
5. ด้านชุมชน ร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และมีแหล่งเรียนรู้ที่สร้างความหลากหลายในการเรียนรู้
6. ด้านนโยบาย นำนโยบายการเรียนมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างสัมฤทธิ์ผล พัฒนามาตรฐานการศึกษาของแต่ละโรงเรียน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและครูผู้สอนให้มาก และส่งเสริมการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และทักษะการวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครูผู้สอน

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย

1. **นโยบาย** ควรเน้นโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
2. **สถานศึกษา** ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการกลุ่มสาระวิชาและเชื่อมโยงกับชุมชน และพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้สามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย
3. **ครูผู้สอน** ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐาน ปรับวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ที่ครูเป็นผู้กระตุ้นและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ และเลือกวิธีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม
4. **เครือข่ายทางการศึกษา** ชุมชนต้องมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นแหล่งเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องประสานงานเครือข่ายการศึกษาเข้ามาร่วมกันเรียนรู้

และมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ และนำภูมิปัญญาในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน

5. ผู้ปกครอง ผู้ปกครองควรตระหนักในการดูแลและส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต้องเป็นไปอย่างรอบด้าน

2.5 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา สถานศึกษาควรกำหนดมาตรฐานทางการศึกษา และมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
2. ด้านความเป็นครู ครูควรมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการคิดและทักษะการทำงานร่วมกัน และทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติจริง
3. ด้านเครือข่ายทางปัญญา สถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา วิชาการ และแหล่งเรียนรู้
4. ด้านผู้เรียน การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

ชื่อโครงการวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนาชู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร.ยุวรี ผลพันธ์ิน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร. พรพรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ปีดำเนินการเสร็จ 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 1. การศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบสอบถาม ตัวอย่างคือ ครูจากโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตกจำนวน 400 คน 2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ระดับลึก และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 20 คน 3. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักคือครูและนักเรียนของโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 36 คน และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 23 คน และ 4. การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดเวทีประชุมวิพากษ์ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 42 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสรุปเชิงอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า 1. ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางการศึกษา และตัวแปรเครือข่ายทางการศึกษา มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรการจัดการเรียนรู้ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรคุณภาพของผู้เรียน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรเครือข่ายทางการศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของผู้เรียน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรการจัดการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรการบริหารมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก (WEST(L)EARN model) ประกอบด้วย องค์ประกอบทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร และทักษะความพร้อมทางอาชีพ โดยมีเงื่อนไขด้านมาตรฐานการศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านความเป็นครู และด้านเครือข่ายทางปัญญา และผู้เรียน 3. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย 1) ระดับนโยบาย ได้แก่ การสร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียม การกำหนดนโยบายที่มีเสถียรภาพ การสร้างทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย การประเมินผู้เรียนที่ยืดหยุ่น และการลดความซ้ำซ้อนของกลุ่มสาระวิชา 2) ระดับสถานศึกษา ได้แก่ การปรับกระบวนการจัดการศึกษา การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการ การเชื่อมโยงความรู้กับชุมชน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดการการสอนให้เหมาะสม และการสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน 3) ระดับครูผู้สอน ได้แก่ การพัฒนาทักษะการคิดและทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ การจัดการเรียนรู้เชิงระบบ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนที่หลากหลาย 4) ระดับเครือข่ายทางการศึกษา ได้แก่ การเชื่อมโยงสถานศึกษากับหน่วยงานภายนอก และการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ 5) ระดับผู้ปกครอง ได้แก่ การปรับบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ภูมิภาคตะวันตก

Title The Western Region Schools' Learning Management Model for Student Quality Development in Accordance with the Basic Educational Standards

Researchers Asst. Prof. Dr.Nopporn Chantaranamchoo, Faculty of Education, Silpakorn University
Dr. Yuwaree Polpanthin, Faculty of Education, Silpakorn University
Assoc. Prof. Dr. Phanthida Laophuangsak, Faculty of Business Administration, South-East Asia University

Research Year 2015

Abstract

The research was aimed to develop a learning management model for student quality development in accordance with the basic educational standards among schools in western region of Thailand. Research procedure involved 1. the study of causal model of learning management using a questionnaire, which included the sample of 400 teachers from the western region; 2. the development of learning management model using documentary study, in-depth interview, and focus group discussion, which included key informants of 20 school administrators, teachers, and parents; 3. the development of learning activities using participatory action research, which included key informants of 36 teachers and students of Primary school, and 23 teachers and students of Secondary; and 4. the study of guidelines for learning management by organizing a critical forum of 42 participants. Quantitative analyses employed descriptive statistics and structural equation modeling, and qualitative analysis used inductive conclusions.

Research results revealed that: 1. Educational environment and educational network had direct influences on learning management at 0.01 level of significance, and also indirect influences on student quality at significant level. Learning management significantly and directly influenced student quality. Administration insignificantly and indirectly influenced student quality. 2. The western region schools' learning management model for student quality development in accordance with the basic educational standards (WEST(L)EARN model) contains the components of innovative creativity skills, ICT skills, language and communication skills, and vocational preparedness skills, with requirements on educational standards, educational environment, teacherness, intellectual network, and learners. 3. Guidelines for learning management to develop student quality at educational in western region comprises: 1) policy level, i.e. creating equal educational opportunity, formulating stable policies, diversifying learning skills, conducting flexible learner evaluation, and reducing subject groups redundancy; 2) institutional level, i.e. changing educational management paradigm, developing educational personnel, developing integrated curriculum, linking knowledge with community, arranging learning supportive environment, assigning appropriate teaching burden, and supporting classroom research; 3) teacher level, i.e. developing thinking skill and self-directed learning, organizing project-based learning management, organizing system-based learning management, creating learning atmosphere, and diversifying learner evaluations; 4) educational network level, i.e. linking educational institution with external agencies, developing community as learning source; 5) parents level, i.e. changing parents' role for learning promotion; offering comprehensive development of learners.

Keywords: Learning Management / Student Quality/ Basic Educational Standards

กิตติกรรมประกาศ

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ขอขอบคุณผู้ตรวจสอบทางวิชาการ และประธานโครงการสังเคราะห์งาน วช. และคณะ ได้แก่ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. กาญจนา เกรรักษา ศาสตราจารย์ ดร. อำนวย ถิฐาพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สุธีร์ อักษรกิตติ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิพนธ์ ภูมิมางกูร รองศาสตราจารย์ ดร. นัยพินิจ คชภักดี รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญนิ แนนรท รองศาสตราจารย์ ดร. รสริน ว่องวิไลรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร. ปรินทร์ ชัยวิสุทธางกูร ซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบทางวิชาการ และอาจารย์ดลจิตต์ ยุกตะนันท์ และคุณอรอนงค์ อินทรหะ ผู้ตรวจสอบทางวิชาการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย รวมถึงที่ปรึกษาโครงการ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย รองอธิการบดีพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือของทุกโครงการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความรู้ที่ได้รับการประสิทธิ์ประสาทจากคณาจารย์และการสนับสนุนจากบุคคลหลายท่านทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งผู้วิจัยจะขอกล่าว ณ ที่นี้ เพื่อเป็นการระลึกด้วยความขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนคำแนะนำตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และขอบคุณทุกๆ ท่านที่ผู้วิจัยมีได้กล่าวถึงที่ได้มีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้

ความดีอันเกิดจากคุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้คณาจารย์ผู้ให้วิชาความรู้ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ส่วนความบกพร่องที่เกิดขึ้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ผศ.ดร.นพพร จันทรนำชู

อ.ดร.ยุวรี ผลพันธ์

รศ.ดร. พรรณิธิดา เหล่าพวงศักดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(2)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(7)
สารบัญภาพ	(9)
 บทที่ 1 บทนำ.....	 1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	8
 บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	 9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้.....	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้.....	19
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	28
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้.....	31
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	36
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน	46
ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
กรอบแนวคิดในการวิจัย	74
 บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย.....	 75
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก.....	75
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษารูปแบบและความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้.....	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก.....	81
ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก.....	84
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	86
ตอนที่ 1 รูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก..	86
ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบสภาพการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก	106
ตอนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก	161
ตอนที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก	186
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	192
สรุปผลการวิจัย.....	192
อภิปรายผลการวิจัย	204
ข้อเสนอแนะ	209
บรรณานุกรม	211
ภาคผนวก	217
ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล	218
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก	222
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	227
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ.....	229
ภาคผนวก จ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม	231
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	236
ภาคผนวก ช แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ระดับลึกและการสนทนากลุ่ม	244
ภาคผนวก ซ การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ	248
ภาคผนวก ฌ คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก	252

(6)

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ประวัตินักวิจัย	295
-----------------------	-----

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
2.1 การเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้.....	40
3.1 แสดงประชากรและตัวอย่างของการวิจัย	76
4.1 จำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	88
4.2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก โดยภาพรวม	90
4.3 ระดับปัจจัยการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก	91
4.4 ระดับปัจจัยด้านผู้บริหารของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก	92
4.5 ระดับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก	93
4.6 ระดับปัจจัยด้านเครือข่ายทางการศึกษาของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก	94
4.7 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก โดยภาพรวม	95
4.8 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ.....	96
4.9 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	97
4.10 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง.....	98
4.11 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก ด้านความสามารถในการคิด.....	99
4.12 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร	100
4.13 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก ด้านทักษะการทำงาน	101
4.14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก	102
4.15 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก.....	103

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
4.16	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานทางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	135
4.17	องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก.....	158
4.18	เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก.....	159
4.19	โครงสร้างและอัตราเวลาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์)	162
4.20	จำนวนนักเรียนของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) จำแนกตามระดับชั้นเรียน	163
4.21	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เรื่องการเปรียบเทียบจำนวน ระดับประถมศึกษา	167
4.22	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เรื่องมารยาทไทย ระดับประถมศึกษา	168
4.23	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาเขียนย่อความระดับ ประถมศึกษา	169
4.24	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาสังคมและวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษา	170
4.25	โครงสร้างและอัตราเวลาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา.....	173
4.26	จำนวนนักเรียนของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา จำแนกตามระดับชั้นเรียน	174
4.27	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วิชาภูมิศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา	178
4.28	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วิชาวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา	178
4.29	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วิชาดนตรีไทย ประเพณี ระดับมัธยมศึกษา	179
4.30	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วิชาการปฐมพยาบาล ระดับมัธยมศึกษา.....	179
4.31	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วิชาการให้เหตุผล ระดับมัธยมศึกษา.....	180
4.32	ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้....	183

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่	
2.1 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	29
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	74
3.1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	83
4.1 แผนภาพแสดงเส้นปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก.....	105
4.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก (WEST(L)E(A)RN model).....	161
4.3 สรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก	191

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทุนมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีและการแข่งขัน กำลังแรงงานที่มีความรู้และทักษะ สามารถสร้างสรรค์เศรษฐกิจใหม่และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งการศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาทุนมนุษย์ (สุวรรณี คำมั่น, 2551) การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาคนให้มีการพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีพ และประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข สามารถเท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเป็นพลังในการสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศได้ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยพัฒนาคนให้มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง โดยมีแนวทางในการพัฒนาคนเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539; 2549) ซึ่งสอดคล้องกับคำว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมที่ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และประสิทธิภาพของทุนมนุษย์จะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา

ในศตวรรษที่ 21 กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ทุกภาคส่วนในสังคมไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและสังคมต้องมีการเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะสำหรับดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทย ให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงมุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย สอดแทรกการพัฒนาคนตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกฝน เป็นความคิดสร้างสรรค์ปลูกฝังการพร้อมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น และจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย พัฒนาคนด้วยการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานและเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างจิตสำนึกให้คนไทยมีความรับผิดชอบต่อสังคม เศรษฐกิจ ภายใต้อิทธิพลของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างค่านิยมการผลิตและบริการที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เรียนรู้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสังคมโลกาภิวัตน์

นอกจากนี้ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ได้เสนอแผนการศึกษาแห่งชาติว่ามีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา มีแนวนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา ปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึก และมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชน พัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและร่วมมือกับนานาชาติ โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 มีเป้าหมายยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผู้เรียน ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา ให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555: 15) ดังนั้น การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการพัฒนาคนให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และสามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมายังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังจะเห็นได้จากเด็กวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-net) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 อีกทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (trends in international mathematics and sciences study: TIMSS) ในปี 2550 พบว่าประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ รวมทั้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของ The Programme for International Student Assessment (PISA) ที่ประเมินผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับหรือกลุ่มอายุ 15 ปี พบว่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD อีกทั้งผู้ที่สำเร็จอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา มีความสามารถและสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 6) สาเหตุของปัญหาคุณภาพทางการศึกษาส่วนหนึ่งมาจากความล้มเหลวในการมอบอำนาจในการจัดการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษา และการบริหารโดยคณะกรรมการของโรงเรียน (School-Based Management) ไม่สัมฤทธิ์ผล หลักสูตรมีเนื้อหาหนักเกินไป เป็นสาเหตุให้นักเรียนเครียดจากการแข่งขันทางการเรียนและการสอบแข่งขัน ประกอบกับคุณภาพของครูผู้สอนต่ำที่ควรจะเป็นและปัญหาการขาดแคลนครูโดยเฉพาะยิ่งครูที่มีความรู้ตรงกับกลุ่มสาระวิชาที่สอน ทำให้การจัดสรรครูไม่ตรงกับความต้องการของครู แม้ว่างบประมาณที่จัดสรรเพื่อการศึกษาจะมีสัดส่วนที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด แต่เมื่อพิจารณาในส่วนของการลงทุนและพัฒนา พบว่ามีเพียงร้อยละ 20 ของงบประมาณที่จัดสรรเพื่อการศึกษา ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2553: 15) นอกจากนี้ การสอนในศตวรรษที่ 20 ยังให้เวลาน้อยเกินไปสำหรับการสร้างสมรรถนะในการตีความแบบกลุ่ม การต่อรอง

ความหมายร่วม หรือการหาทางออกร่วมกัน ทักษะการสื่อสารเป็นทักษะการนำเสนอชั้นพื้นฐาน ที่ไม่ได้เน้นการให้ผู้เรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ และหลักสูตรที่มีเนื้อหามากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในอนาคต (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์, 2554: 30) จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ไม่สามารถสะท้อนความต้องการของสังคมและผู้เรียน และยังขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นของการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนที่สอดคล้องกับทักษะแห่งอนาคตใหม่ คือการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ซึ่งครูจะไม่ได้เป็นผู้สอนแต่เพียงฝ่ายเดียว หากแต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะต้องออกแบบการเรียนรู้ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของนักเรียน ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Communities : PLC) ที่เกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่ของครูแต่ละคนนั่นเอง ดังที่โรบินและฟิท (Fogarty & Brian, 2011: 171-193) ได้กล่าวถึงการพัฒนาครูตามแบบประเทศสิงคโปร์ในศตวรรษที่ 21 ที่ว่า Teach Less, Learn More นั่นคือครูต้องสอนให้น้อย แต่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ให้มาก คิดทำกิจกรรมตามแนวทางของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนสามารถทำได้กับการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554: 6-7) ดังเช่น คณะครูที่โรงเรียนมัธยมจูรง (Jurong Secondary School) ได้ร่วมมือกับตัวแทนจากภาคอุตสาหกรรมและใช้วิธีการเรียนรู้จากปัญหา โดยคำนึงถึงความแตกต่างกันของผู้เรียน รวมถึงโปรแกรมเครื่องมือการเรียนรู้จากปัญหา เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลให้นักเรียนประเมินแหล่งข้อมูล สื่อสารความคิดผ่านสื่อประเภทต่างๆ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบและมีจริยธรรม (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์, 2554: 30) การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนในระดับขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญ ในฐานะที่เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่การประกอบอาชีพ ทั้งสายอาชีพศึกษาและอุดมศึกษาตามวิสัยทัศน์ของศตวรรษที่ 21

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดเน้นในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และพฤติกรรมที่ดี พัฒนาจิตใจ ลักษณะนิสัยให้มีความรู้ทั้งวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม อันนำไปสู่การประกอบอาชีพมีรายได้ มีงานทำ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ครอบคลุมทั้งชีวิต โดยการจัดการศึกษา 12 ปี ว่าเด็กจะต้องมีพื้นฐานความรู้ เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมสังคมอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย นอกจากการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญซึ่งกำหนดไว้ในโครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว หลักสูตรยังได้กำหนดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียนไว้ในโครงสร้างด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้นักเรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัดของตน เพื่อการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ เห็นคุณค่าในการประกอบสัมมาชีพ ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคม และประเทศชาติ จึงได้มีการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 5 ด้าน 1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 2. มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา 3. มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4. มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และ 5. มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม ซึ่งมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนเป็นมาตรฐานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร และมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ซึ่งผลจากการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้มีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียน จำเป็นต้องมีการพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทั่วไป ปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการของผู้บริหาร ปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการของครู/อาจารย์ ปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการของผู้เรียน และปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการของชุมชน (สำนักงานเลขาธิการศึกษา, 2552: ถ-น) จะเห็นได้ว่าประเด็นสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถตอบสนองกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ผ่านความร่วมมือกันระหว่างผู้เรียน ครู/อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา และชุมชน และการจัดการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ และจำเป็นต้องมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพใหญ่ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนรวมทั้งสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน เพื่อที่จะนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับทักษะที่จำเป็นกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต และบรรลุเป้าหมายของคุณภาพการทางศึกษา

สำหรับภูมิภาคตะวันตกเป็นภูมิภาคที่มีบริบทเป็นเขตปริมณฑล ที่มีบางส่วนติดชายแดนประเทศเมียนมาร์ ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความพร้อมในหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มีความหลากหลายในอาชีพ และมีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา 17 เขต โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาถึง 14 เขต ของกระทรวงศึกษาธิการ และสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย 2 จังหวัด โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 278 โรงเรียน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 171 โรงเรียน ซึ่งทางด้านการศึกษายังมีปัญหาที่สำคัญทั้งคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แม้ว่าจะได้มีหน่วยงาน/สถาบันบางส่วนมาพัฒนาอยู่บ้าง ผู้ได้รับวิทยฐานะในภาคตะวันตกมีอยู่จำนวนน้อย เนื่องจากขาดการทำผลงานวิชาการ ทั้งที่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยจำนวนมาก ประกอบกับรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ พบว่า มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรอยู่ในระดับพอใช้ ไม่บรรลุเป้าหมาย มีข้อเสนอ คือ การทำโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรูปแบบต่างๆ ให้หลากหลาย เพื่อส่งเสริมความรู้ให้ผู้เรียนในด้านที่ไม่ผ่านเกณฑ์ โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์และวิชาภาษาอังกฤษ การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดและให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชน การให้ครูนำผลการพัฒนาตนเองมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา และมีแผนการสอนแบบบูรณาการทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10, 2555 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของโรงเรียนที่แตกต่างกัน

การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสามารถนำมาเป็นต้นแบบความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายใต้บริบทเดียวกัน คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ และเป็นงานวิจัยที่สามารถสร้างเครือข่ายทางการศึกษา ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพทางการศึกษาได้อย่างมั่นคง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
3. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
4. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก เป็นการวิจัยที่ใช้ทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิง

ปริมาณ (Quantitative Method) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ซึ่งมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย

1. เพื่อศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) จากการรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามจากผู้บริหาร/ครูของโรงเรียนใน 8 จังหวัดของภูมิภาคตะวันตก จำนวน 400 คน

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary) การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษา ที่เลือกอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ในภูมิภาคตะวันตก จำนวน 20 คน

3. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน จากโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตกอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 2 แห่ง โดยมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 59 คน

4. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยการจัดการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกับผู้บริหาร/ครู ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 42 คน

3.2 ขอบเขตด้านประชากร ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากร ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก ในงานวิจัย ประกอบด้วย

1. ประชากร (Population) เป็นครูของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก 8 จังหวัด ประกอบด้วย ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี จำนวน 39,347 คน เพื่อศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

2. ตัวอย่าง (Sample) เป็นครูของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก 8 จังหวัด ประกอบด้วย ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี โดยการคำนวณขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ตัวอย่างจำนวน 400 คน

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ประกอบด้วย ผู้บริหาร/ครู นักเรียน และผู้ปกครองของนักเรียน ศึกษานิเทศก์ บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษา ในภูมิภาคตะวันตก

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในภูมิภาคตะวันตก 8 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย จังหวัด ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบของกระบวนการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนให้ปรากฏเห็นเชิงประจักษ์ ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบโดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนาตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เงื่อนไขความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้และทักษะตามที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครู/อาจารย์ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านชุมชน ที่จะส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนในสอดคล้องต่อสังคมแห่งการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21

รูปแบบการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นระบบสัมพันธ์กับทฤษฎี หลักการเรียนรู้ หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ โดยผ่านกระบวนการวิจัย รูปแบบการเรียนรู้จะแสดงขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ และผู้สอนต้องดำเนินการตามขั้นตอนในรูปแบบดังกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบนั้นๆ

ความรู้และทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ความรู้และทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ความรู้และทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ความรู้และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ความรู้และทักษะด้านชีวิตและอาชีพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง มาตรฐานสำหรับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา และมาตรฐานการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานคุณภาพของผู้เรียน หมายถึง มาตรฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ มาตรฐานที่ 2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 3 ด้านทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มาตรฐานที่ 4 ด้านความสามารถในการคิด มาตรฐานที่ 5 ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร และมาตรฐานที่ 6 ด้านทักษะการทำงาน

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หมายถึง กระบวนการศึกษาหาความรู้ ทักษะ ประสพการณ์ของผู้เรียนผ่านหลักสูตรที่เป็นสหวิทยาการร่วมกับการบูรณาการเรียนการสอน และการ

จัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน ครู/อาจารย์ ผู้บริหาร และชุมชน เพื่อให้ได้ความรู้และทักษะ ทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์เชิงการศึกษา

1. ผู้เรียนได้มีแนวทางการพัฒนาความรู้และทักษะ ให้รองรับกับความต้องการตาม มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู บุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ภูมิภาคตะวันตกที่ สามารถร่วมกันจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน

ประโยชน์เชิงวิชาการ

1. ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
2. ทำให้ได้กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ประโยชน์เชิงนโยบาย

ทำให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในภูมิภาคอื่น ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยอย่างชัดเจนและตรงประเด็น ผู้วิจัยจึงนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้
5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
6. ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนที่สอนอย่างมีประสิทธิภาพมีความรู้และมีทักษะจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความหมายและมีคุณค่า กระบวนการเรียนรู้มีได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้น การจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล

1.1 ความหมายของการเรียนรู้

มีผู้ให้ความหมายของการเรียนรู้ ดังนี้

ลาเฮย์ (Lahey, 2011) ให้ความหมายของการเรียนรู้ (Learning) ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ของผู้นั้น

ทิตนา แชมมณี (2550: 5-6) ให้ความหมายของการเรียนรู้ ว่าจะมีความหมาย 2 ประการ คือ ความหมายแรกคือ การเรียนรู้ในความหมายของกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ซึ่งหมายถึงการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการที่ช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้ ความหมายที่สอง คือ ความหมายของผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในสาระต่างๆ ความสามารถในการกระทำ การใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ รวมทั้งความรู้สึกรู้สึกหรือเจตคติซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้หรือการใช้วิธีการเรียนรู้ กล่าวได้ว่า การเรียนรู้มีลักษณะเป็นทั้งผลลัพธ์อันเป็นเป้าหมายและเป็นวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย

กล่าวได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพัฒนาความคิดและความสามารถ โดยอาศัยประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ของผู้สอนจะได้ผลดีนั้น ผู้สอนต้องมีทักษะในการจัดการเรียนรู้มีความเข้าใจในระบบการจัดการเรียนรู้ มีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้จิตวิทยาการจัดการเรียนรู้ด้วย ซึ่งการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ดังนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553: 8-9)

1. การจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่จะแยกจากกันไม่ได้ เมื่อมีการจัดการเรียนรู้ก็ต้องมีการเรียนรู้ควบคู่กันไป
 2. การจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้สอนกับผู้เรียนต้องร่วมมือกัน จึงจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย
 3. การจัดการเรียนรู้ที่ดีช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปด้วยดี ทำให้การเรียนน่าสนใจสนุกสนาน และผู้เรียนเกิดความพอใจในการเรียน
 4. การจัดการเรียนรู้ที่ดียอมทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้โดยง่าย และได้ผลตรงตามจุดมุ่งหมายของผู้สอน
 5. การจัดการเรียนรู้ที่ดียอมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นอย่างดี คือ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ
- การจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เพราะมีขั้นตอนและการจัดดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบและแบบแผนที่ชัดเจน

1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนต้องมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งสามารถแบ่งทฤษฎีการเรียนรู้เป็น 3 กลุ่ม คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 20 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 และทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (สุรงค์ ไขว้ตระกูล, 2550:185-227)

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 20 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ทฤษฎีกลุ่มที่เน้นการฝึกจิตหรือสมอง (Mental Discipline) ทฤษฎีกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า จิตหรือสมองหรือปัญญา (Mind) สามารถพัฒนาได้ โดยการฝึกจิตทำได้โดยให้บุคคลเรียนรู้สิ่งที่ยากๆ เพื่อให้จิตได้รับการฝึกให้แข็งแกร่งมากขึ้น หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการกระตุ้นความรู้ในตัวผู้เรียนให้แสดงออกมา ตัวอย่างเช่นวิธีการสอนแบบโสเครติส (Socratic Method) และวิธีการสอนแบบบรรยาย (Didactic Method) เป็นวิธีการสอนตามทฤษฎีนี้ที่ใช้คำถามเพื่อดึงความรู้ในตัวผู้เรียนออกมาให้กระจ่างชัด และช่วยเติมเต็มประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

1.2 ทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการพัฒนาตามธรรมชาติ (Natural Enfoldment) ทฤษฎีกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า ธรรมชาติคือแหล่งเรียนรู้สำคัญ ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้ไปตามธรรมชาติ การใช้ของจริงเป็นสื่อในการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี การเล่นเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญของเด็ก ผู้เรียนที่เป็นเด็กมีสถานะซึ่งแตกต่างไปจากวัยอื่น การจัดการเรียนรู้ให้เด็กจึงควรพิจารณาระดับอายุเป็นหลัก การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ เน้นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่เด็กต้องมีความแตกต่างกันไปจากการจัดการเรียนรู้ให้ผู้ใหญ่ และยึดเด็กเป็นศูนย์กลางให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของตน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามธรรมชาติและเป็นไปตามธรรมชาติ โดยคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.3 ทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการรับรู้และการเชื่อมโยงความคิด (Apperception) ทฤษฎีกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากแรงกระตุ้นภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม (Neutral-passive) การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัส (Sensation) และความรู้สึก (Feeling) คือ การตีความหมายหรือแปลความหมายจากการสัมผัส การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้จึงเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัส และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้เป็นอย่างดี

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) นักคิดในกลุ่มนี้มองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นกลาง การกระทำต่างๆ ของมนุษย์เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Stimulus Response) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสนใจกับพฤติกรรม เพราะพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัด สามารถวัดและทดสอบได้ ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพฤติกรรมนิยม ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ 3 แนวคิด ดังนี้

1) ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Classical Connectionism) ของธอร์นดิค (Thorndike) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองมีหลายรูปแบบ บุคคลจะมีการลองผิดลองถูกปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วบุคคลใช้รูปแบบตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียว และจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ เน้นที่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง มีการสำรวจความพร้อมของผู้เรียนที่เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียน เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว ครูควรฝึกให้ผู้เรียนฝึกการนำการเรียนรู้ไปใช้บ่อยๆ การศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือรางวัลที่ผู้เรียนพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2) ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) ประกอบด้วยทฤษฎีย่อย 4 ทฤษฎี ดังนี้

- ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอัตโนมัติของพาฟลอฟ (Pavlov's Classical Conditioning) เน้นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข

- ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอัตโนมัติของวัตสัน (Watson's Classical Conditioning) เน้นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเช่นกัน และการเรียนรู้จะคงทนถาวร หากมีการให้สิ่งเร้าที่สัมพันธ์กันนั้นควบคู่กันไปอย่างสม่ำเสมอ

- ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบต่อเนื่องของกัทธรี (Guthrie's Contiguous Conditioning) เน้นหลักการจูงใจ เมื่อการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้ว จะถือว่าได้เรียนรู้แล้วไม่จำเป็นต้องทำซ้ำอีก

- ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรอร์ของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning) เน้นการเสริมแรงหรือให้รางวัล

สรุปได้ว่า การกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยน ทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จึงเน้นที่การเสนอสิ่งเร้าในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการเสริมแรงหรือให้รางวัลเพื่อให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่จะเรียนรู้

3) ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory) มีความเชื่อว่าเมื่อร่างกายเมื่อยล้า การเรียนรู้จะลดลง การตอบสนองต่อการเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อได้รับแรงเสริมในเวลาใกล้เคียงบรรลุเป้าหมาย หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้จึงมักคำนึงถึงความพร้อม ความสามารถและเวลาของผู้เรียนจะเรียนได้ดีที่สุด การจัดการเรียนรู้ควรให้ทางเลือกที่หลากหลายเพื่อตอบสนองระดับความสามารถของผู้เรียน

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism) เน้นกระบวนการทางปัญญาหรือความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในของสมอง ทฤษฎีกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพียงเท่านั้น การเรียนรู้ของมนุษย์มีความซับซ้อนยิ่งไปกว่านั้น การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากการสะสมข้อมูล การสร้างความหมายและความสัมพันธ์ของข้อมูล และการดึงข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่างๆ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาของมนุษย์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตัวเอง ทฤษฎีในกลุ่มนี้มี 5 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt Theory) แนวคิดการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดภายในตัวมนุษย์ บุคคลจะเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้จะเน้นกระบวนการคิด การสอนโดยเสนอภาพรวมก่อน การเสนอส่วนย่อย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์มากและหลากหลาย ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดแก้ปัญหา คิดริเริ่ม และเกิดการเรียนรู้แบบหยั่งเห็นได้

2. ทฤษฎีสนาม (Field Theory) แนวคิดการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีแรงจูงใจหรือแรงขับที่จะกระทำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตนต้องการ หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้เน้นการเข้าไปอยู่ในโลกของผู้เรียน การสร้างแรงจูงใจ หรือแรงขับ โดยการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และจิตวิทยาให้ดึงดูดความสนใจ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3. ทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign Theory) ของทอลแมน (Tolman) แนวคิดการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้คือ การเรียนรู้เกิดจากการใช้เครื่องหมาย เป็นตัวชี้ทางให้แสดงพฤติกรรมไปสู่จุดหมาย

ปลายทาง หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ เน้นการสร้างแรงขับหรือแรงจูงใจให้ผู้เรียน บรรลุจุดมุ่งหมายใดๆ โดยใช้เครื่องหมายสัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นๆที่เป็นเครื่องชี้ทางควบคู่ไปด้วย

4. ทฤษฎีพัฒนาทางสติปัญญา (Intellectual Development Theory) นักคิดคนสำคัญของทฤษฎีนี้มี 2 ท่าน ได้แก่ เพียเจต์ (Piaget) และบรุนเนอร์ (Bruner) แนวคิดการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้เน้นเรื่องการพัฒนาทางสติปัญญาของบุคคลที่เป็นไปตามวัย และเชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้คือ การพัฒนาทางสติปัญญาของผู้เรียนและจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้น ผู้เรียนได้มีประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ควรให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระ และสอนการคิดแบบรวบยอดเพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) ของออสเชเบล (Ausubel) เชื่อว่า การเรียนรู้จะมีความหมายแก่ผู้เรียน หากการเรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รู้มาก่อน หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้คือมีการนำเสนอความคิดรวบยอดหรือกรอบมโนทัศน์ หรือกรอบแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระนั้นๆ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาสาระนั้นอย่างมีความหมาย

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ทฤษฎีกลุ่มนี้ให้ความสำคัญของการเป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า ความดีงาม ความสามารถ ความต้องการ และแรงจูงใจภายในที่พัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลมีอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้มี 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ แนวคิดการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้น และต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ เน้นการเข้าถึงความต้องการพื้นฐานของผู้เรียน และตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานนั้นอย่างพอเพียง ให้อิสรภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตัวเองในสภาพความเป็นจริง

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดี หากอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะและทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้กระบวนการเป็นสำคัญ ควรจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่นปลอดภัย ครูควรสอนแบบชี้แนะ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ของตน และคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนอย่างสะดวกจนบรรลุผล

2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสานของกานเย (Gagne's Seclecticism) แนวคิดการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ความรู้มีหลายประเภท บางประเภทสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องใช้ความคิดที่ลึกซึ้ง บางประเภทมีความซับซ้อนมาก จำเป็นต้องใช้ความสามารถในขั้นสูง หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ คือ การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบซึ่งเริ่มจากง่ายไปหายากมีทั้งหมด 9

ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 การสร้างความสนใจ (Gaining Attention) ขั้นที่ 2 การแจ้งจุดประสงค์ (Informing the Learning) ขั้นที่ 3 การกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมที่จำเป็น (Stimulation Recall of Prerequisite Learned Capabilities) ขั้นที่ 4 การเสนอทริคใหม่ (Presenting the Stimulus) ขั้นที่ 5 การให้แนวทางการเรียนรู้ (Providing Learning Guidance) ขั้นที่ 6 การให้ลงมือปฏิบัติ (Eliciting the Performance) ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ขั้นที่ 8 การประเมินพฤติกรรมตามจุดประสงค์ (Assessing the Performance) ขั้นที่ 9 การส่งเสริมความแม่นยำ และการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Enhancing Retention and Transfer)

3. ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย

3.1 ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information Processing Theory) เป็นทฤษฎีที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ โดยให้ความสนใจเกี่ยวกับการทำงานของสมอง ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการทำงานของสมองมนุษย์มีความคล้ายคลึงกับการทำงานของคอมพิวเตอร์ หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือ การนำเสนอสิ่งเร้าให้ผู้เรียนรู้จักหรือมีข้อมูลอยู่ จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนหันมาใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้น จัดสิ่งเร้าให้การเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน สอนให้ฝึกฝนการจำ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายหากต้องการให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระใดๆได้เป็นเวลานาน สาระนั้นจะต้องได้รับการเข้ารหัส (Encoding) เพื่อนำไปเข้าหน่วยความจำระยะยาว วิธีการเข้ารหัสสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การท่องจำซ้ำๆ การทบทวน หรือการใช้กระบวนการขยายความคิด

ซึ่งคลอสเมียร์ (Klausmeier, 1985: 52-108) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ของมนุษย์โดยเปรียบเทียบการทำงานของคอมพิวเตอร์กับการทำงานของสมอง ซึ่งมีการทำงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การรับข้อมูล (Input) โดยผ่านอุปกรณ์หรือเครื่องรับข้อมูล
2. การเข้ารหัส (Encoding) โดยอาศัยชุดคำสั่งหรือซอฟต์แวร์
3. การส่งข้อมูลออก (Output) โดยผ่านอุปกรณ์

การประยุกต์ใช้กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทฤษฎีดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนหลายประการ คือ

1. การรู้จัก (Recognition) มีผลต่อการรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากรู้สิ่งนั้นมาก่อน เรามักเลือกรับรู้สิ่งนั้นแล้วนำไปเก็บไว้ในหน่วยความจำต่อไป การนำเสนอสิ่งเร้าให้ผู้เรียนรู้จักหรือมีข้อมูลอยู่แล้วจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนหันมาใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้น ซึ่งผู้สอนสามารถเชื่อมโยงไปถึงสิ่งใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นได้

2. ความใส่ใจ (Attention) เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการรับรู้ข้อมูลเข้ามาไว้ในหน่วยความจำระยะสั้น ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงควรจัดสิ่งเร้าในการเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้นและนำไปเก็บ บันทึกไว้ในหน่วยความจำระยะสั้นต่อไป

3. เนื่องจากข้อมูลที่ผ่านมารับรู้แล้ว จะถูกนำไปเก็บไว้ในหน่วยความจำระยะสั้น ดังนั้นหากต้องการที่จะจำสิ่งนั้นนานกว่านี้ จำเป็นต้องใช้วิธีการต่างๆ เช่น การท่องซ้ำกันหลายๆ ครั้ง หรือการจัดสิ่งเร้าให้เป็นหมวดหมู่ง่ายแก่การจำเป็นต้น

4. หากต้องการให้ผู้เรียนจดจำ เนื้อหาสาระใดๆ ได้เป็นเวลานาน สาระนั้นจะต้องได้รับการเข้ารหัส (Encoding) เพื่อนำไปเข้าหน่วยความจำระยะยาว วิธีการเข้ารหัสสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การท่องจำซ้ำๆ การทบทวน หรือ การใช้กระบวนการขยายความคิด (Elaborative operations process) ซึ่งได้แก่การเรียบเรียง ผสมผสาน ขยายความ และการสัมพันธ์ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

5. ข้อมูลที่ถูกนำไปเก็บไว้ในหน่วยความจำระยะสั้นหรือระยะยาวแล้ว สามารถเรียกออกมาใช้งานได้โดยผ่าน “Effectors” ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมทางวาจาหรือการกระทำ (Vocal and Motor response Generator) ซึ่งทำให้บุคคลแสดงความคิดเห็นให้ออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ การที่บุคคลไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลให้ขึ้นถึงระดับจิตสำนึกได้ (Conscious Level) หรือเกิดอาการลืมขึ้น

6. เนื่องจากการกระทำต่างๆ ของสมองได้รับการควบคุม โดยหน่วยบริการควบคุมอีกชั้นหนึ่งซึ่งเปรียบได้กับโปรแกรมสั่งงาน ซึ่งเป็น “Software” ของเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังนั้น การที่ผู้เรียนรู้ตัวและรู้จักบริหารควบคุมกระบวนการทางปัญญา หรือกระบวนการคิดของบุคคลก็จะสามารถทำให้บุคคลนั้นสามารถสั่งงานให้สมองกระทำการต่างๆ อันทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้

3.2 ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner, 1999: 1-20) ได้เสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับสติปัญญาไว้ในหนังสือเรื่องโครงสร้างของจิตใจ (The Frames of Mind) ว่าเขามองปัญญาของบุคคลมี 8 ประการ ดังนี้

1. ปัญญาด้านภาษาและการสื่อสาร (Verbal Linguistics Intelligence) เป็นความสามารถ ในการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน เพื่อการสื่อความหมาย ความเข้าใจให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถบอกเล่าเรื่องตอบสนองอย่างเหมาะสมต่อเรื่องต่างๆ ในบรรยากาศและจุดมุ่งหมายต่างๆ เช่น การโต้แย้ง การชักชวน การเขียนคำประพันธ์ การสั่งสอนอบรม คนที่มีความสามารถด้านภาษา มักจะชอบเล่นคำ ใช้สำนวนและพูดเปรียบเปรย ใช้เวลาในการอ่านได้ครั้งละนานๆ ในความสามารถในการพูดการฟัง การอ่าน หรือ การเขียน ผู้ที่มีปัญญาเด่นด้านนี้ เช่น พิธีกร นักการเมือง นักพูด นักเขียน นักประพันธ์ และกวี เป็นต้น

2. ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) เป็นความสามารถที่ใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คนที่ใช้ความสามารถด้านนี้จะเน้นความเป็นเหตุผลได้อย่างสัมพันธ์กัน ทำการทดลองและจัดลำดับขั้นตอนของการทำงานได้ดี ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นความสามารถในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Way of Thinking) ที่ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนโดยใช้ตัวเลขและการคิดคำนวณร่วมด้วย ผู้มีปัญญาเด่นด้านนี้เช่น นายแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

3. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์การจินตภาพ (Spatial Intelligence) เป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการใช้การรับรู้ การสร้างสรรค์และการสร้างแบบจำลองในสมองที่ดัดแปลงภาพจำลองไปใช้ได้ ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้จะไวต่อการรับรู้ แม้จะมีรายละเอียดเพียงเล็กน้อยโดยเขาสามารถใช้เส้น สี รูปร่าง รูปแบบและมิติ เพื่อดัดแปลงคำพูด หรือการแสดงออกในรูปของภาพหรือแบบจำลองที่แสดงอยู่ และทิศทางที่เห็นได้ชัดเจน ผู้มีปัญญาเด่นด้านนี้ เช่น สถาปนิก ศัลยแพทย์ นักเดินเรือ นักบิน จิตรกร เป็นต้น

4. ปัญญาด้านดนตรีและจังหวะ (Musical Intelligence) เป็นความสามารถที่เข้าใจ รู้สึกชื่นชมซาบซึ้งวิเคราะห์ วิเคราะห์ ปรับเปลี่ยน สร้างสรรค์และแสดงออกในลักษณะที่ไวต่อระดับเสียงท่วงทำนองจังหวะ และสีสันทันของดนตรีได้ คนที่มีความสามารถด้านนี้ จะสามารถร้องเพลงได้ตาม จังหวะและระดับเสียง วิเคราะห์ลักษณะของดนตรีหรือแสดงออกโดยการแต่งเพลงได้และมีความรู้สึก ไวต่อเสียงของดนตรีกับจังหวะที่ได้ยินได้ฟังทุกวัน

5. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily Kinesthetic Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการใช้ร่างกาย เพื่อการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการแสดงออก สามารถแก้ปัญหาหรือผลิตผลงานโดยใช้ร่างกายทั้งตัว หรือบางส่วน ผู้มีปัญหาเด่นด้านนี้เช่น นักแสดงนักเต้นรำ นักกีฬา ศัลยแพทย์ และช่างต่างๆ เป็นต้น

6. ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์และการเข้าใจผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เป็น ความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เพราะมีความเห็นใจและความไวต่อความรู้สึก อารมณ์และ ความต้องการของผู้อื่น คนในกลุ่มนี้จะผูกมิตรกับคนอื่นได้ง่ายและชอบการเข้าสังคม รู้จักวิธีที่จะ จัดการ หรือปรับตัวเข้ากับคนอื่นเพราะมีความเข้าใจและล่วงรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี คนพวกนี้จะ เก่งในการทำงานเป็นทีมและการเป็นผู้จัดการ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้จักลดความโกรธ ความเกลียดชัง พยายามปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นให้ได้ตามความต้องการของเขาโดยรู้จักระมัดระวัง พูด ให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับมากกว่าการใช้พลังกำลังหรือการโต้เถียงอย่างรุนแรง ผู้มีปัญหาเด่นด้านนี้ เช่น ประชาสัมพันธ์ นักขาย พนักงานต้อนรับ เป็นต้น

7. ปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) เป็น ความสามารถที่จะรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ผึกคิดและติดตามควบคุมอารมณ์ตนเองได้ บุคคล ในกลุ่มนี้เลือกที่จะทำงานเอง เพราะเขาตระหนักถึงความต้องการและความสามารถของตนเอง โดย การควบคุมอารมณ์ และนำตนเองไปสู่การพัฒนาความสามารถที่จะสร้างเป้าหมาย และคิดที่จะเรียนรู้ ได้ตามต้องการ เป็นผู้ที่มีวิจญาณญาณสามารถควบคุมตนเอง เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี ไม่ฟุ้งซ่านกังวลใจ มี ความคิดและความเชื่อที่มั่นคง รู้จักตนเองเป็นอย่างดี ชอบอยู่เงียบๆตามลำพัง ผู้มีปัญหาเด่นด้านนี้ เช่น นักบวช เป็นต้น

8. ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) เป็นความสามารถที่รอบ รู้ในเรื่องวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มีความรักในสัตว์ พืช และสภาพภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม เช่น เมฆ ฝน ดวงดาวและหินชนิดต่างๆ ผู้ที่รอบรู้ในธรรมชาตินี้จะชอบทำงานนอกบ้าน และตระหนักใน สภาพที่ปรากฏในธรรมชาติ รักที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติไว้ ตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติโดยพยายาม ปกป้องการทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งมีชีวิต หรือไม่ก็ตาม ผู้ที่มีปัญหาเด่นด้านนี้ เช่น นักพฤกษศาสตร์ นักสัตวศาสตร์ นักธรณีวิทยา นักนิเวศวิทยา เป็นต้น ส่วนปัญญ่อีกสองด้าน คือ ปัญญาด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Intelligence) และปัญญาด้านอัตถิภาวะนิยม หรือการดำรง อยู่ (Existential Intelligence) นั้นเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งเชิงปรัชญา เช่นถามว่า มนุษยชาติเกิดมาเพื่อ อะไร และการดำรงอยู่เพื่ออะไร เป็นต้น คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจ เนื่องจากยังเป็นสิ่งที่ห่างไกลใน ชีวิตประจำวัน ยังคงเป็นปัญหาที่ไม่สามารถหาตัวอย่างที่ชัดเจน

โดยแนวคิดนี้มีความเชื่อพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้ (Amstrong, 2009: 5-6)

1. เชววนปัญญาของแต่ละคนอาจจะมามากกว่านี้ คนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างไปจากคนอื่น และมีความสามารถในด้านต่างๆ ไม่เท่ากัน ความสามารถที่ผสมผสานกันออกมา ทำให้บุคคลแต่ละคนมีแบบแผนซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

2. ทุกคนสามารถพัฒนาแต่ละด้านให้สูงขึ้นถึงระดับที่ใช้การได้ แม้ว่าบางคนจะมีความรู้สึกว่าตนมีปัญญาด้อยในบางด้าน แต่ถ้ามีการให้กำลังใจฝึกฝนอบรมก็จะช่วยเสริมปัญญาด้านต่างๆได้

3. ปัญญาด้านต่างๆ ทำงานร่วมกันในวิธีที่ซับซ้อนและแยกปัญญากออกเป็นแต่ละด้านนั้น เป็นการอธิบายแต่ละชนิดเพียงนำเอาลักษณะพิเศษแต่ละชนิดออกมาศึกษา เพื่อหาทางใช้ให้เหมาะสมเท่านั้น จริงแล้วปัญญาหลายด้านจะทำงานปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ยกเว้นในกรณีที่มีความพิการทางสมอง หรือนักปราชญ์ที่มีความฉลาดล้ำเฉพาะด้าน เช่น ในการประกอบอาหาร ก็ต้องสามารถอ่านวิธีทำ (ด้านภาษา) คิดคำนวณปริมาณของส่วนผสม (ด้านคณิตศาสตร์) เมื่อประกอบอาหารเสร็จทำให้สมาชิกทุกคนในบ้านพอใจ (ด้านมนุษยสัมพันธ์) และทำให้ตนเองมีความสุข ด้านการเข้าใจ รู้จักตนเอง เป็นต้น กล่าวคือปัญญาแต่ละด้านเป็นเพียงการนำลักษณะพิเศษออกมาศึกษา เพื่อหาทางใช้ให้เหมาะสม

4. ปัญญาแต่ละด้านจะมีการแสดงความสามารถที่หลากหลาย เช่น บางคนไม่มีความสามารถด้านการอ่าน ก็ไม่ได้หมายความว่า ไม่มีความสามารถทางภาษา เพราะเขาอาจจะเป็นคนที่ไม่อ่านหนังสือและเล่าเรื่องเก่งใช้ภาษาพูดได้คล่องแคล่ว หรือคนที่ไม่มีความสามารถทางกีฬา ก็อาจจะใช้ร่างกายได้ดีในการซักผ้า หรือเล่นหมากรุกได้เก่งซึ่งจะเห็นได้ว่าแม้แต่ในปัญญาด้านใดด้านหนึ่ง ก็จะมีการแสดงออกถึงความสามารถที่หลากหลาย

5. เชววนปัญญาของแต่ละบุคคลจะไม่อยู่คงที่ ณ ระดับที่มีตอนเกิด แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หากได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ คือ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สามารถส่งเสริมเชววนปัญญาหลายๆด้าน ให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาของผู้เรียน การสอนควรเน้นการส่งเสริมอัตลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาอัตลักษณ์ของตน ภาควมใจในอัตลักษณ์ของตนและเคารพในอัตลักษณ์ของผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ควมมีการประเมินหลายๆด้าน ในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชววนปัญญาด้านนั้นๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชววนปัญญาด้านนั้นๆ อีกวิธีหนึ่ง

3.3 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการ และวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญา และความเชื่อที่ใช้ในการแปลความหมายเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูล นอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสมองแล้ว ยังเป็นกระบวนการทางสังคมด้วย การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (Process of Knowledge Construction) เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิต กระบวนการแปล และสร้าง

ความหมายที่หลากหลาย ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูล หรือประสบการณ์ต่างๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง ในการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศสังคมจริยธรรมให้เกิดขึ้น ให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้ อย่างเต็มที่โดยผู้เรียนจะนำตนเอง และควบคุมตนเองในการเรียนรู้ บริบทของครูจะเป็นผู้ใหญ่ ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ในทฤษฎีนี้มีลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล การประเมินควรใช้วิธีการที่หลากหลาย การวัดผลจะต้องใช้กิจกรรมในบริบทจริงด้วย

ซึ่งทฤษฎีสร้างความรู้ด้วยตนเอง เสนอว่า การสร้างความรู้ที่สมเหตุสมผล ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ลักษณะ คือ (Richardson, 1997: 1-18)

1. มนุษย์เป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตัวเอง ทฤษฎีสร้างความรู้ด้วยตนเองเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพในการสร้างความรู้ความเข้าใจของตนเอง เหมือนแนวความคิดทางปรัชญาญาณวิทยา (Epistemology) ซึ่งไม่ยอมรับการมีอยู่จริงของสิ่งภายนอก หรือไม่ยอมรับการมีอยู่จริงของสิ่งภายนอก หรือไม่ยอมรับการมีอยู่จริงของสิ่งภายนอกแยกออกจากการรับรู้ของมนุษย์ ความรู้เป็นของผู้มีใช้อยู่ภายนอกในการสร้างความรู้ นั้น มนุษย์จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ และใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมสร้างความหมายของประสบการณ์ใหม่

2. มนุษย์สร้างความรู้ได้ดีเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่เป็นจริงทำให้มนุษย์สร้างความรู้ได้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง มากกว่าสภาพการณ์ที่สร้างขึ้นหรือจำลองขึ้น และมนุษย์จะสามารถนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปอธิบาย หรือเข้าใจสภาพการณ์ที่เป็นจริงรอบตัวเองได้ ความรู้นั้นจึงมีคุณค่าอย่างแท้จริงและมนุษย์จะจำได้นาน

3. ความรู้เป็นสหวิทยาการในสภาพการณ์จริง เมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์จะมองสิ่งแวดล้อมนั้นในหลายแง่มุม ทั้งในแงุ่มที่เกี่ยวกับตนเอง บุคคลอื่น สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และแง่มุมอื่นๆ นั่นคือ ในสภาพการณ์เป็นจริงนั้นนักเรียนจะเกี่ยวข้องกับความรู้ในสาขาวิชาการต่างๆ พร้อมกัน โดยไม่ได้แยกสาขาวิชาเฉพาะดังที่เป็นอยู่ในโรงเรียน

4. ความรู้พัฒนาจากการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในการคิดและการกระทำ ดังนั้นเมื่อมนุษย์แต่ละคนสร้างความรู้ขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ความรู้ของมนุษย์แต่ละคนจะแตกต่างกันอันเนื่องมาจากความรู้และประสบการณ์เดิมของแต่ละคน ความสามารถในการแปลความหมายนั้น (Richardson, 1997: 4) เมื่อมนุษย์ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจและความคิดกันและกัน ศักยภาพของมนุษย์ทำให้มนุษย์ประเมินความรู้ ความเข้าใจของตนเองและผู้อื่น แล้วนำความเหมือนและความต่างมาปรับเปลี่ยน ความรู้ความเข้าใจเดิมของตนให้สมเหตุสมผลมากขึ้น จัดความขัดแย้ง และทำให้เกิดความสมดุลของความรู้ขึ้น

สรุปคุณลักษณะของทฤษฎีสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีดังนี้ ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตัวเอง การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นกับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน การมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการจัดสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

3.4 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) การเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้ที่ติดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเอง หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้ความคิดนั้นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ คือ ครูจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ให้คำปรึกษาชี้แนะแก่ผู้เรียน เกื้อหนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการประเมินผลนั้น ต้องมีการประเมินทั้งด้านผลงานและกระบวนการ ซึ่งสามารถใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินตนเอง การประเมินโดยครูและเพื่อน การสังเกต การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

3.5 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative Learning) แนวคิดของทฤษฎีนี้คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในลักษณะแข่งขันกันต่างคนต่างเรียน และร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ ควรจะมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลาย และควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่ม

จอห์นสันและจอห์นสัน (John and John 1994: 31-32) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยสมาชิก กลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน มี 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะแข่งขันในการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดีได้รับการยกย่อง หรือได้รับตอบแทนในลักษณะต่างๆ

2. ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบ ดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น

3. ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยเหลือกันเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างจะรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือมี 5 ประการ ดังนี้

1. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence) การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการจัดกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันนี้ทำได้หลายทาง เช่น การให้ผู้เรียนมีเป้าหมาย

2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face Promotive Interaction) ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในทางช่วยให้บรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใยไว้วางใจส่งเสริมและช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่างๆ ร่วมกันส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability)
4. การใช้ทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-Group Skills)
5. การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group Process)

3.6 ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส มีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดี หากอยู่ในสถานการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศเรียนที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูใช้วิธีการสอนแบบไม่ชี้แนะ (Non-directive) และทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (Facilitator) และการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการ (Process Learning) เป็นสำคัญ (Rogers, 1969: 1-10) หลักการจัดการศึกษา/การสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส มีดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้อบอุ่น ปลอดภัยไม่หวาดกลัว น่าไว้วางใจจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
2. ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพและแรงจูงใจที่พัฒนาตนเองอยู่แล้ว ครูจึงควรสอนแบบไม่ชี้แนะ (Non-directive) โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำทางการเรียนรู้ของตนเอง (Self-directed) และคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนอย่างสะดวกจนบรรลุผล
3. ในการจัดการเรียนการสอน ควรเน้นการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning) เป็นสำคัญ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญ ที่บุคคลใช้ในการดำรงชีวิตและแสวงหาความรู้ต่อไป

กล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสามารถสนองความแตกต่างของบุคคล เพิ่มพูนพหุปัญญา รวมการประเมินและการพัฒนาไว้ด้วยกัน ใช้วิธีการหลากหลาย สื่อหลากหลาย และมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ โดยผู้สอนต้องจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) ดังนี้ ฮูและดันแคน (Hough and Duncan, 1970: 144) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าหมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักและเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่างๆ 4 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษาความเข้าใจในจุดประสงค์รายวิชาและการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนการเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) หมายถึง การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้

3. ด้านการวัดผล (Measuring) หมายถึง การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้

4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

สมิธและลินซ์ (Smith and Lince, 2010) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง ศักยภาพในการออกแบบกลยุทธ์การเรียนการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของผู้เรียน

นอกจากนี้ ลินซ์ (Lynce, 2012) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ (Learning Management System) ว่าเน้นการออกแบบและการนำกลยุทธ์การเรียนการสอนไปใช้ โดยการสร้างความรู้ ทักษะ และการมองอนาคตให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งเป็นการเตรียมชุดความคิดและทักษะการสอนให้แก่ครูผู้สอน เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้ครูผู้สอนจึงมีในฐานะเป็นผู้จัดการการเรียนรู้ (Learning Manager) ด้วย

สรุปได้ว่า ความหมายของการจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน รวมทั้ง การจัดสถานการณ์ สภาพการณ์ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งทางกายและทางสมอง อารมณ์ และสังคม

2.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอนหรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียน

นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2545) อธิบายถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 ประการ คือ

1. มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้คิด ได้ทำ และได้พัฒนาเต็มศักยภาพ
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง
5. ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

การที่ผู้สอนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญานั้น การส่งเสริมที่ดีที่สุดคือการให้การศึกษา การจัดการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก

2.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้

อมรวิทย์ นาครทรรพ (2546) อธิบายลักษณะการจัดการเรียนรู้ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าครูผู้สอนควรมีการจัดการเรียนรู้โดยพิจารณาถึงลักษณะเหล่านี้

1. กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมีโอกาสคิด ทำ สร้างสรรค์โดยที่ครูช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อ และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

2. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกาย และจิตใจ และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และต่อเนื่อง

3. สาระการเรียนรู้ที่มีความสมดุลเหมาะสมกับวัย ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและความคาดหวัง เพื่อให้ผลจากการเรียนรู้จากสาระและกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและมีความสุขในการเรียน

4. แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเพียงพอ ที่จะทำให้ผู้เรียนได้ใช้และเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ ตามความถนัดและความสนใจ

5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครู ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ คือการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถกพินิจความคิด พินิจปัญหาร่วมกัน

6. ผู้เรียนมีความศรัทธาต่อครูผู้สอน สาระที่เรียนรวมทั้งกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนใฝ่รู้ มีใจรักที่จะเรียน ทั้งนี้ครูต้องเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

7. สาระและกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำผลจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

8. กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ เช่น ครอบครัว ชุมชน องค์กรต่างๆ เพื่อสร้างสัมพันธ์และร่วมมือกันให้ผู้เรียนให้มีการเรียนรู้ และได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (2553: 3) เสนอว่าการจัดการเรียนรู้มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งหมายความว่า การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้นทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. การจัดการเรียนรู้มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านความรู้ความคิด หรือด้านพุทธิพิสัย

2.2 ด้านทักษะกระบวนการ หรือด้านทักษะพิสัย

2.3 ด้านเจตคติ หรือด้านจิตพิสัย

3. การจัดการเรียนรู้จะบรรลุจุดประสงค์ได้ก็ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน ซึ่งหมายความว่าจัดการเรียนรู้จะบรรลุจุดประสงค์ได้หรือไม่นั้น ต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้สอนทั้งด้านวิชาการ (ศาสตร์) ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ (ศิลป์) เป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องมีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จได้ดี ผู้สอนต้องมีทั้งความรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้

2.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใดก็ตามขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบ 3 ประการ คือ ผู้เรียน บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ถ้าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ประการนี้ดำเนินไปได้ด้วยดีจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้อย่างมาก องค์ประกอบดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553: 4)

1. ผู้เรียน ธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก เกี่ยวกับความสามารถทางสมอง ความถนัด ความสนใจ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ความต้องการพื้นฐานเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง และจะละเลยไม่ได้

2. บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ เป็นไปในรูปแบบที่ต้องการ ความเคร่งเครียด ความขี้ขลาดของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนด แต่ถึงกระนั้นก็ตามบรรยากาศในชั้นเรียนยังมีองค์ประกอบอื่นๆ อีกนอกเหนือไปจากตัวผู้สอน เช่น ความพร้อมของร่างกายก่อนเข้าเรียน ได้แก่ ความหิว ความกังวลใจ เป็นต้น ส่วนทางด้านตัวผู้สอนนั้นอาจมีความกดดันจากฝ่ายบริหารหรือจากครอบครัว เศรษฐกิจ สิ่งที่น่ามาก่อนเหล่านี้ เกิดขึ้นก่อนที่ผู้สอนและผู้เรียนจะมาพบกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งได้ว่าบรรยากาศทางจิตวิทยา ในชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จะปรากฏออกมาในรูปแบบใด

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนจะเป็นเครื่องชี้บ่งถึงเงื่อนไขหรือสถานการณ์ ว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวต่อการเรียนรู้ ผู้สอนควรจะต้องคิดถึงผู้เรียนในฐานะเป็นบุคคลหนึ่ง ผู้เรียนมีสิทธิที่จะได้รับความต้องการพื้นฐาน และผู้สอนจะต้องหาวิธีการที่จะตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และผู้สอนควรจะต้องฝึกให้มีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน เพื่อความสำเร็จแห่งการเรียนรู้และการเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต่อไป

2.5 หลักพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้

หลักการจัดการเรียนรู้เป็นความรู้พื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้ที่จะเป็นผู้สอน ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน ซึ่งสามารถสรุปเป็นหลักการจัดการเรียนรู้พื้นฐาน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่วางไว้ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553: 5-6)

1. สอนจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวออกไป หาสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ตามปกติผู้เรียนมักจะสนใจและคุ้นเคยกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว บทเรียนที่ผู้สอนจะนำมาสอนนั้นควรเลือกสิ่งที่อยู่รอบตัว หรือใกล้ตัวก่อน แล้วค่อยสอนสิ่งที่อยู่ห่างจากตัวออกไปเรื่อยๆ

2. สอนจากสิ่งที่ย้ำไปหาสิ่งที่ยาก การจัดการเรียนรู้ถ้าจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องจากง่ายไปหายากอยู่แล้ว เพราะสิ่งง่ายๆ นั้น ผู้เรียนจะเข้าใจได้ดี และเป็นพื้นฐานในการเรียนสิ่งยากต่อไป

3. สอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ ในการจัดการเรียนรู้บทเรียนใดๆ ก็ตาม ผู้สอนควรให้ตัวอย่างหลายๆ ตัวอย่าง หรืออาจจะให้ผู้เรียนช่วยหาตัวอย่างให้แล้วช่วยกันสรุปตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นมา

4. สอนจากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประสบการณ์ใหม่นั้น ย่อมต้องอาศัยบทเรียนเก่าหรือประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน จึงจะเรียนบทเรียนใหม่ได้เข้าใจดี

5. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม การจัดการเรียนรู้บทเรียนใดๆ ก็ตาม ผู้สอนควรพยายามใช้สื่อการเรียนประกอบการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้นเพื่อเป็นวิธีการทำให้บทเรียน เป็นรูปธรรม ซึ่งจะง่ายแก่การเข้าใจของผู้เรียน

6. สอนจากการทดลองไปหาการสรุปตั้งกฎเกณฑ์ บทเรียนใดที่สามารถให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติจริงได้ ผู้สอนก็ควรให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติหรือลงมือกระทำด้วยตนเอง เมื่อทดลองเสร็จแล้ว ผู้สอนจึงซักถามและให้ผู้เรียนคิดสรุปเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นมา

7. สอนโดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ธรรมชาติของผู้เรียนในแต่ละวัยนั้น จะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสนใจ ความถนัดพิเศษและความสามารถ ผู้สอนจะต้องเข้าใจในหลักพัฒนาการของผู้เรียนและในวัยต่างๆ ด้วย เพื่อที่จะได้จัดเตรียมบทเรียนและกิจกรรมไว้หลายๆ อย่าง ให้ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งจะเกิดผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนด้วย

8. สอนโดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยา หลักจิตวิทยาที่ผู้สอนต้องนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มากที่สุดคือ จิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการศึกษา เป็นต้น

9. สอนโดยยึดจุดหมายของการจัดการศึกษา จุดหมายของการจัดการศึกษาจะเป็นเป้าหมายหลักตามแนวนโยบายในการจัดดำเนินการศึกษาของชาติในระดับต่างๆ

10. สอนโดยยึดความมุ่งหมายของหลักสูตรและบทเรียนเป็นหลัก ในการจัดการเรียนรู้นั้น ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดความมุ่งหมาย หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นหลัก และอีกทั้งผู้สอนยังต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเฉพาะของแต่ละสาระหรือหน่วยการเรียนรู้ขึ้นด้วย และในขณะที่สอนผู้สอนต้องพยายามจัดสถานการณ์ สภาพการณ์และกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามความมุ่งหมายเฉพาะสาระหรือหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการเรียนที่ดี

2.6 แนวทางการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนที่ดีทุกคนย่อมมีความรับผิดชอบหน้าที่ด้านการจัดการเรียนรู้ และการอบรมผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์ และทักษะ
2. การลดการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา โดยผู้เรียนและผู้สอนมีบทบาทร่วมกันใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตจริงในตนเอง และความจริงในสิ่งแวดล้อมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เตรียมจัดสิ่งเร้า ให้คำปรึกษาวางแผนกิจกรรมและประเมินผล

นอกจากนี้ กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2551) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาบทบาทในการจัดการเรียนรู้ของครู
 - 1.1 ปรับบทบาทการจัดการเรียนการสอน จากการถ่ายทอดความรู้ (Teacher Teaching) เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้ชี้แนะ (Advisor) ผู้กระตุ้นจัดสิ่งเร้าให้คำปรึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกตามความถนัดและความเข้าใจ
 - 1.2 ครูและผู้เรียนมีบทบาทร่วมกัน (Coordinator) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ กระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้จักตนเองว่าต้องการอะไร และรู้จักคิดว่าทำอย่างไรจึงจะได้เรียนรู้
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ มีความสมดุล ความพอดี ระหว่างการเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขด้วยการพัฒนาให้ครอบคลุมทั้ง MQ IQ AQ TQ และ EQ
 - 2.2 ใช้วิธีการสอนที่เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา ให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสวงหาความรู้ ความคิด ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถทางปัญญาในการทำความเข้าใจกับเรื่องต่างๆ ทำท่ายให้ผู้เรียนมีความคิดใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม และสามารถหาเหตุผลอธิบายความคิดของตนเองได้
 - 2.3 ใช้วิธีการสอนที่เน้นการคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสืบค้นจากข้อมูลและใช้ความคิดเพื่อสรุปความรู้ ดังนั้น ครูจะต้องกระตุ้นผู้เรียนให้คิดตั้งคำถามหรือการอธิบายเพื่อนำไปสู่การกระตุ้นให้สนใจ ใฝ่รู้ รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ ตีความ และหาข้อสรุป
 - 2.4 ใช้วิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ และการสรุปความรู้แบบองค์รวม ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเชื่อมโยงเรื่องราวและแนวคิดของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับชีวิตจริง
 - 2.5 ใช้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทั้งเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ และคุณธรรม โดยยึดธรรมชาติของผู้เรียน เพื่อสนองวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนและ

ธรรมชาติของวิชาด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเชื่อมโยงธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ สถานการณ์จริง ระบบสารสนเทศให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า

3. ด้านการวัดและประเมินผล

3.1 เน้นการประเมินผลที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นการทดสอบเพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียนว่าอยู่ในระดับใด มีความสามารถหรือมีจุดเด่นที่ควรได้รับการส่งเสริมในด้านใด จุดอ่อนที่ควรแก้ไขอยู่ที่ใด และเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

3.2 สามารถออกแบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ครอบคลุมรอบด้าน

3.3 เน้นการใช้ข้อสอบแบบอัตนัยเชิงวิเคราะห์ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนและมีการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบและประยุกต์อย่างสร้างสรรค์

4. ด้านบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4.1 สร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้

4.2 สร้างทางเลือกการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรม หรือเรียนรู้ตามความสนใจ

4.3 สร้างบรรยากาศในขณะที่เรียนให้สนุก มีความสุข ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนเป็นเรื่องง่ายให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

4.4 จัดชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นระหว่างกัน

5. ด้านบุคลิกภาพ ครูควรเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ใช้คำพูดและการแสดงออกที่เป็นกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.7 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

ระบบการจัดการเรียนรู้ (Instructional System) หรือการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Systematic Instruction) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำเอาแนวคิดการจัดการเชิงระบบของการทำงานเข้ามาใช้ปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ระบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึงการจัดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างมีลำดับ มีขั้นตอนและมีความสัมพันธ์กัน เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการจัดการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ ระบบการจัดการเรียนรู้ช่วยให้การจัดการเรียนรู้บรรลุสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจสรุปความสำคัญของระบบการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553: 9-10)

1. ระบบการจัดการเรียนรู้ช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีระเบียบ กระบวนการต่างๆ ดำเนินไปตามลำดับขั้น สามารถตรวจสอบได้ว่ามีจุดบกพร่องที่ใดบ้าง เมื่อเกิดปัญหาก็สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด และสามารถตรวจสอบได้ว่าการจัดการเรียนรู้ได้ผลเพียงใด

2. การจัดระบบการจัดการเรียนรู้ เป็นวิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ทำให้ผู้สอนต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ ต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ตาม

แผนที่วางไว้และต้องวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ที่กำหนดเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนไปในตัวเอง

3. การจัดระบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและมีความสำคัญต่อกันและกันอย่างใกล้ชิดและชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของระบบโดยทั่วไปแล้ว สามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดองค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553: 10)

1. ข้อมูลสู่การจัดการเรียนรู้ (Input) เป็นการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ เนื้อหา การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล

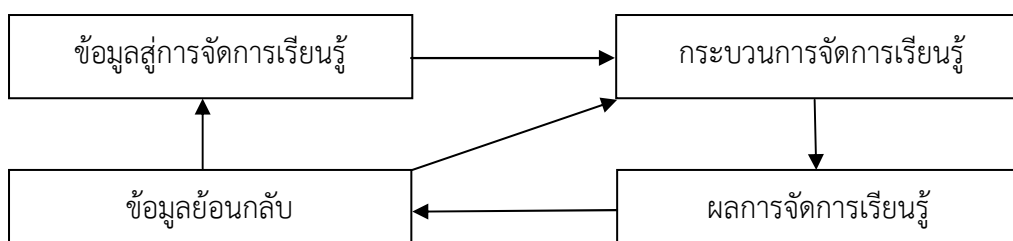
2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Process) เป็นขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนไว้ ตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการจัดการเรียนรู้ ขั้นสรุป และขั้นวัดผลประเมินผลซึ่งขั้นที่ถือว่าสำคัญ คือ ขั้นการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นที่จะต้องใช้ทักษะ และเทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

3. ผลการจัดการเรียนรู้ (Output) เป็นขั้นการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนว่าเกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด หลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปแล้ว

4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นขั้นการวิเคราะห์ผลจากการจัดการเรียนการสอนว่ามีข้อบกพร่องอย่างไร มีปัญหาอย่างไร โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อที่จะหาสาเหตุของปัญหาหรือข้อบกพร่องแล้วทำการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ระบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ครั้งต่อไป

องค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 นี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยตลอดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งจะมีผลต่อองค์ประกอบอื่นๆ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ครูต้องเข้าใจปัจจัยและยึดหลักสำคัญในการจัดการเรียนรู้ คือ ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงมากที่สุด นักเรียนจึงจะได้การเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างกว่าการเรียนในห้องเรียน การจัดการเรียนรู้ให้เป็นการเรียนรู้ในระดับการสร้างกระบวนการ

ทัศน์ การอบรมบ่มนิสัย หรือการปลูกฝังความเชื่อหรือค่านิยม เป็นการนำประสบการณ์มาสั่งสมจนเกิดเป็นกระบวนการทัศน์ ทำให้ละจากความเชื่อเดิม หันมายึดถือความเชื่อหรือกระบวนการทัศน์ใหม่ การเรียนรู้ที่แท้จริงต้องขับเคลื่อนด้วยฉันทะที่อยู่ภายใน ครูจะอย่างไรจึงจะช่วยให้นักเรียนเกิดความพอใจจนเกิดแรงขับเคลื่อนจากภายในที่จะเรียนรู้ ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ครูควรมีการจัดการเรียนรู้ส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้เฉพาะตัว และการเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม ครูต้องออกแบบกระบวนการทางสังคมเพื่อให้ศิษย์เรียนสนุก เกิดนิสัยรักการเรียนรู้และสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ครูต้องยึดความสมดุลจึงจะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบแผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ได้จัดไว้อย่างเป็นระบบอย่างสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการเรียนรู้ หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ และได้รับการพิสูจน์ ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นๆ

3.1 ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบ (Model) เป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไต่อะแกรม หรือ แผนภาพเพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยทั่วไป มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ (ทิตินา แคมมณี, 2550: 220)

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ กล่าวคือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือ เพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ซึ่งสามารถอธิบายปรากฏการณ์/เรื่องนั้นได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์โครงสร้าง (Structural relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative relationships)

3.2 ประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (Steiner, 1990: 20-45)

1. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model-of) เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

2. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Modal or Modal-for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลอง เป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่างๆที่สัมพันธ์กัน

รูปแบบตามแนวคิดของคีฟส์ (Keeves, 1997: 386-387) จำแนกออกเป็น 5 แบบ ดังนี้

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆอย่างน้อย 2 สิ่งขึ้นไป รูปแบบลักษณะนี้ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์

2. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางภาษา (พูดและเขียน) รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านศึกษาศาสตร์

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางสูตรคณิตศาสตร์ ซึ่งส่วนมากจะเกิดขึ้นหลังจากได้รูปแบบเชิงภาษาแล้ว

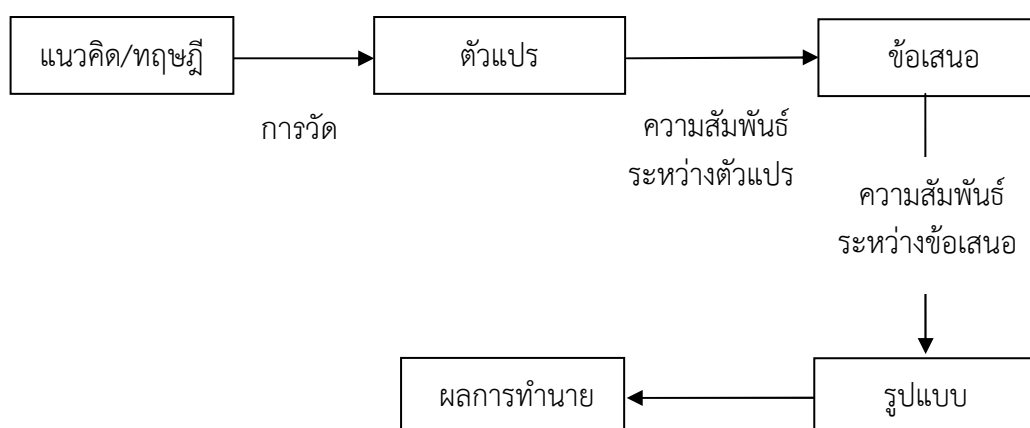
4. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง ภาพ ไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น

5. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆของสถานการณ์/ปัญหาใดรูปแบบด้านศึกษาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่

3.3 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ การกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อนำให้เห็นชัดว่ารูปแบบเสนอสิ่งใด เพื่อให้ได้สิ่งใด และสิ่งที่ได้อธิบายปรากฏการณ์ใด และนำไปสู่ข้อค้นพบใด ดังรายละเอียดขั้นตอนการสร้างรูปแบบ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ที่มา : Keeves (1997)

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อเสนอการทำนาย (Prediction) การวัด (Measurement) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Relating variables) จากการนำเสนอประเภทรูปแบบต่างๆ จะเห็นได้ว่ารูปแบบทางด้านการศึกษา มักจะเป็นรูปแบบเชิงสาเหตุ เป็นลักษณะของการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เป็นระเบียบตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือความเชื่อต่างๆ โดยครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของระบบนั้น และได้รับการยอมรับหรือพิสูจน์ ทดสอบถึงประสิทธิภาพของระบบนั้นๆ มาแล้ว สำหรับการจัดการเรียนรู้นิยมใช้คำว่ารูปแบบ ด้วยเหตุดังกล่าวสามารถให้คำนิยามได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ คือ สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนรู้เป็นไปตามทฤษฎี หลักการและแนวคิดที่ยึดถือรูปแบบจะต้องพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบ

3.4 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การสร้างรูปแบบมี 5 ขั้นตอน (ADDIE Model) ซึ่งเป็นวิธีการเชิงระบบ (System Approach) ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง (Appropriateness) ขั้นตอนต่างๆ มีดังนี้ (Kruse, 2008: 1-20)

1. ขั้นตอนวิเคราะห์ (Analyze Phase) เป็นการวิเคราะห์และประเมินความต้องการจำเป็น (Assess and analyze needs)
2. ขั้นตอนออกแบบ (Design Phase) เป็นการออกแบบการเรียนการสอนและการนำเสนอ (Design Instruction and Presentations)
3. ขั้นตอนพัฒนา (Develop Phase) เป็นการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (Develop Materials)
4. ขั้นตอนนำไปใช้ (Implement Phase) เป็นการนำสาระและกิจกรรมไปใช้ ประกอบด้วย การวางแผนในการบริหารจัดการ ในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ และดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้
5. ขั้นตอนประเมิน (Evaluation Phase) เป็นการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนและประสิทธิผลของสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนจากวิธีเชิงระบบ (System Approach) ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง (Appropriateness)

จากรูปแบบแนวคิด ADDIE Model ดังกล่าวข้างต้นได้สรุปเป็นแนวทางการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 4 ขั้นตอน คือ 1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 3. ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และ 4. ประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

แนวคิดสำคัญที่นำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในที่นี้ ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นฐาน การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง และการจัดการเรียนรู้ความเข้าใจ 6 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นประสบการณ์เป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยเน้นประสบการณ์เป็นฐาน (Experiential Learning) หมายถึงการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือการเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by Doing) เป็นการดึงเอาประสบการณ์จากตัวผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้นออกมาเพื่อพัฒนาความคิดใหม่ เจตคติใหม่ และทักษะใหม่ไปสู่ความรู้ใหม่ ซึ่งโคลบ (Kolb, 1984:1-15) เป็นนักจิตวิทยาการศึกษาที่เริ่มใช้คำว่า “Experiential Learning” ซึ่งต่อมาเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้ในการศึกษา เรียกว่า “Kolb Process Learning” เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบเดิมที่ครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และครูเป็นผู้กำหนดและถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ใหม่ให้แก่ผู้เรียน การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นฐาน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้ (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2556: 25-26)

ขั้นที่ 1 ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม

ขั้นที่ 2 ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ด้วยมุมมองที่หลากหลาย

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนสรุปความรู้จากการสังเกต และการสะท้อนความคิดเป็นความคิดรวบยอด ซึ่งเป็นนามธรรม และสรุปเป็นหลักการ ซึ่งได้จากการบูรณาการสังเกตกับทฤษฎี

ขั้นที่ 4 ผู้เรียนนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ หรือทดลองใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

จากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นฐาน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นประสบการณ์ (Experience) ในการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาที่ใช้ในการให้ความรู้ หรือนำไปสู่ทักษะการสอน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ผู้เรียนมีประสบการณ์ก่อนอยู่แล้ว องค์ประกอบที่เป็นประสบการณ์นี้ ผู้สอนจะพยายามกระตุ้นให้นักเรียนซึ่งมีประสบการณ์อยู่ก่อนแล้วดึงประสบการณ์ของตัวเองออกมาใช้ ในการเรียนรู้และสามารถแบ่งปันประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างไปจากตนเองได้ ขึ้นอยู่กับการใช้กระบวนการกลุ่มของผู้สอน การที่ผู้สอนพยายามให้นักเรียนดึงประสบการณ์มาใช้ในการเรียน จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งนักเรียนและผู้สอนดังนี้

1.1.1 ผู้เรียน การที่ผู้เรียนได้ดึงประสบการณ์ของตนเอง ออกมานำเสนอร่วมกับเพื่อนๆ จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกได้ว่าตัวเองได้มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง มีความสำคัญที่มีคนฟังเรื่องราวของตนเอง และได้รับโอกาสรับรู้เรื่องราวของคนอื่น ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น มีสัมพันธภาพในกลุ่มนักเรียนได้เป็นอย่างดี

1.1.2 ผู้สอนไม่ต้องเสียเวลาในการอธิบายหรือยกตัวอย่างให้ผู้เรียนฟัง เพียงแต่ใช้เวลาเล็กน้อยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เล่าประสบการณ์ของตนเอง ผู้สอนแจ้งใช้ใบงานชี้แจง กำหนดกิจกรรม

ของนักเรียนในการนำเสนอประสบการณ์ ในกรณีที่ผู้เรียนไม่มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะสอน หรือมีน้อย ผู้สอนอาจจะยกกรณีตัวอย่าง หรือสถานการณ์ก็ได้

1.2 ขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) นักเรียนจะได้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ วิเคราะห์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิดความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากตนเอง ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้กว้างขวางขึ้นและผลสะท้อนความคิดเห็น เป็นการอภิปรายทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลาย หรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงการทำงานเป็นทีม บทบาทของสมาชิกที่ดีที่จะทำให้งานสำเร็จการควบคุมตนเองและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น องค์กรประกอบจะช่วยให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาทั้งความรู้ เจตคติในเรื่องที่อภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้นแค่นั้น เป็นไปตามเนื้อหาที่จะสอนหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับใบงานที่ผู้สอนจัดเตรียม ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็น อภิปราย หรือตารางวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เรียนทำได้สำเร็จ

1.3 ขั้นความคิดรวบยอด (Concept) เป็นขั้นที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา หรือ พัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) ให้เกิดขึ้น สามารถทำได้หลายทาง เช่น การบรรยายของผู้สอน การมอบหมายให้อ่านจากเอกสาร ตำรา หรือการสะท้อนความคิดเห็นหรืออภิปราย ในองค์กรประกอบที่ 2 โดยผู้สอนอาจจะสรุปความคิดเห็นรวบยอดให้จากการอภิปราย และการนำเสนอของผู้เรียนแต่ละกลุ่มผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดจะส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆที่จะช่วยทำให้นักเรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

1.4 ขั้นตอนการทดลอง/ประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนทดลองใช้ความคิดรวบยอด หรือผลิตขึ้นความคิดรวบยอดในรูปแบบต่างๆ เช่น การสนทนา สร้างคำขวัญ ทำแผนภูมิ เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ เป็นการแสดงถึงผลของความสำเร็จของการเรียนรู้ ในองค์กรประกอบที่ 1.1 ถึง 1.3 ผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมในองค์กรประกอบนี้ ในการประเมินผลการเรียน การสอนได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยใช้วิธีสอนที่เน้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการกระทำจริง ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ โดยเริ่มจากการรับรู้ปัญหา คิดหาแนวทางแก้ไข ลงมือปฏิบัติ จนเกิดประสบการณ์จากการปฏิบัติ ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ของตนเอง เกิดการปรับเปลี่ยนความรู้เดิมให้เป็นความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นความรู้ที่มีความหมายกับผู้เรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการคิดและการกระทำ จนก่อให้เกิดการเรียนรู้วิธีเรียนรู้จากประสบการณ์

กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยเน้นประสบการณ์เป็นฐานมีความคิดหลักสำคัญ คือ เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำจนเกิดความรู้ใหม่ ปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้อย่างกว้างขวาง และมีการสื่อสารด้วยการพูดหรือการเขียนเพื่อสังเคราะห์ความรู้

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งทีศนา แคมมณี (2550: 133-

137) ได้ศึกษานิยาม หลักการ องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงว่า หมายถึง การดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญปัญหาในสภาพจริง ปัญหาจริง ในบริบทจริง และร่วมกันศึกษาเรียนรู้แสวงหาความรู้และข้อมูล และวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะแก้ปัญหา นั้น ผลการแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับสภาพจริง ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนไม่อาจจัดให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาในชีวิตจริง ปัญหาจริงในชั้นเรียน อาจทำโดยใช้สถานการณ์จำลองหรือสะท้อนความเป็นจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดแก้ปัญหา หรือเข้าใจสวมบทบาทในสถานการณ์จำลองเพื่อเรียนรู้จากสถานการณ์เชื่อมโยงสู่สภาพจริง ซึ่งการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงหรือจำลองดังกล่าว จะเป็นการฝึกทักษะความคิด การสนทนา การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิด การตัดสินใจ และนำไปสู่การใช้ชีวิตประจำวัน หลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีดังนี้

1. การเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องๆ นั้น จะเป็นการเรียนรู้ที่คำนึงถึงบริบทแวดล้อมสัมพันธ์กับความเป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
2. สภาพจริง ข้อมูลจริง เป็นเรื่องแห่งความจริงซึ่งทุกคนจะต้องเผชิญ ดังนั้น การให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพจริงปัญหาจริง จึงเป็นโอกาสที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นจริง
3. การเรียนรู้ความเป็นจริง ของจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย เพราะสามารถนำไปใช้ได้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้อยากเรียนรู้
4. การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจำนวนมาก

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นการเรียนรู้ที่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริง กับสิ่งที่เรียนผู้เรียนได้สัมผัสกับสถานการณ์จริง ผู้เรียนนำทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ไปใช้จริงได้ องค์ประกอบของการเรียนรู้ตามสภาพจริง

1. ในชีวิตจริง ผู้เรียนต้องเผชิญปัญหาที่ต้องคิดตัดสินใจการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นการเรียนรู้ที่ฝึกการคิด การตัดสินใจ ลงมือกระทำ และทราบผลการกระทำจากปัญหา
2. การเรียนรู้ตามสภาพจริงผู้เรียนต้องปฏิบัติการจริง เพื่อแก้ปัญหาโดยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ใช้ทรัพยากรตามสภาพจริงเพื่อแก้ปัญหา
3. การเรียนรู้ตามสภาพจริง บุคคลจะใช้ความรู้ ทักษะ และเกิดความรู้หรือพัฒนาเจตคติขณะแก้ปัญหาจึงเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันในด้านต่างๆ ตามสภาพจริง
4. การเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้เรียนจะเลือกรับเฉพาะสิ่งที่มีความหมายกับตนเองและจำเป็นเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง ได้แก่ ทักษะในการเข้าใจผู้อื่น การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ
5. การเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้เรียนจะนำความรู้ทักษะ เจตคติเดิมมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ และเกิดการเรียนรู้ทักษะ เจตคติพัฒนาขึ้นจากเดิมแล้วพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆ
6. ข้อมูลย้อนกลับจากการเรียนรู้ตามสภาพจริง จะถูกนำไปยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตจริง ซึ่งกิจกรรมปัญหาในการเรียนรู้ มีดังนี้

6.1 กิจกรรมแก้ปัญหาท้าทายความสามารถทางวิชาการ (Academic Challenges) โดยการนำเสนอหาสาระที่ต้องการสอน มาปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปของปัญหา แล้วให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา

ร่วมมือแก้ไข แสวงหาข้อมูล นำข้อมูลทางวิชาการมาใช้ในการตัดสินใจ ลงมือกระทำ และประเมิน ด้วยมาตรฐานของการดำรงชีวิต

6.2 การจัดกิจกรรมสมมติบทบาทในสถานการณ์จำลอง (Scenario Challenges) โดยการ นำสาระที่ต้องมาสอน มาจัดเป็นสถานการณ์จำลองที่สะท้อนความเป็นจริง ชีวิตจริง และให้ผู้เรียน สมมติบทบาทในสถานการณ์จำลองนั้นๆ และเกิดการเรียนรู้ เข้าใจสภาพความเป็นจริง

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงจะต้องมีลักษณะดังนี้ 1. ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด ขั้นสูง 2. ผู้เรียนได้ความรู้ที่ลึกซึ้ง 3. ความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนรู้กับโลกแห่งความจริง 4. การอภิปรายสนทนาที่เป็นแก่นสาร (Substantive Conversation) และ 5. การส่งเสริมสนับสนุนจาก สังคมในผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Social Support for Student Achievements)

สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบด้วย ผู้สอนมีการนำผู้เรียน เข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง ในบริบทจริงหรือมีการจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่จำลอง หรือ สะท้อนความเป็นจริงให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิด แก้ไขปัญหาหรือเข้าไปสมมติบทบาทในสถานการณ์นั้นๆ ผู้เรียนมีส่วนร่วมกันคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งความรู้ที่ หลากหลาย ศึกษาทำความเข้าใจ ความรู้และข้อมูลความรู้มาใช้ตัดสินใจ ผู้เรียนมีการตัดสินใจกระทำ อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม ผู้เรียนมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตน และ ผู้สอนมีการวัดประเมินผล ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ

4.3 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ความเข้าใจ 6 ด้าน

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ความเข้าใจ 6 ด้าน ตามแนวคิดของวิกกินส์และแม็คทาย (McTighe and Wiggins, 2004: 1-6) หมายถึง การแปลความหมายการเรียนรู้ที่เป็นเลิศและการ ประเมินผล เกิดจากการออกแบบหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ เป็นเป้าหมายสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในการสอนของผู้สอน แนวทางการสร้างสรรค์ต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นหาความรู้ด้วยตนเอง การ แก้ไขปัญหาด้วยนวัตกรรม และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยหลักการของความรู้ที่มีอยู่ในตนเอง อย่างเข้าใจหลักสูตร ต้องเชื่อมโยงระหว่างการประเมินผล และการเรียนรู้ ที่จะนำไปสู่การพัฒนา ความเข้าใจ เน้นการแสวงหาความรู้มากกว่าการป้อนมาให้ครอบคลุม และมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ ในแนวคิดหลัก คำนึงถึงความเข้าใจผิดของผู้เรียนที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ในการออกแบบหลักสูตร การ ประเมินผลและการเรียนการสอน โดยใช้แนวทางการประเมินความเข้าใจในระดับต่างๆ มีมาตรฐาน ในการออกแบบหลักสูตร เพื่อประกันคุณภาพของหลักสูตร และการประเมินผล ดังนั้นการออกแบบ การเรียนรู้แบบย้อนกลับ Backward Design เพื่อแก้ปัญหาความไม่เชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรและ การประเมินผล ความเข้าใจ มีความหมายว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้มากกว่าความรู้ที่บรรจุในหนังสือเรียน หรือทักษะพื้นฐานแต่ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจที่ลึกซึ้ง (Insights) และมีความหมายในการแสดงออกใน ผลงานตามบริบทต่างๆ ที่ครูได้ออกแบบหลักสูตร จัดประสบการณ์เรียนรู้ ออกแบบเครื่องมือ ประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ เริ่มจากคิดทุกอย่าง ให้จบแบบสิ้นสุด จากนั้นจึงเริ่มต้นจากปลายทางที่ผลิตที่ต้องการ ซึ่งเป็นเป้าหมายหรือมาตรฐาน การเรียนรู้ สิ่งนี้ได้มาจากหลักสูตรเป็นหลักฐานแห่งการเรียนรู้ที่เรียกว่า มาตรฐานการเรียนรู้ แล้วจึง

วางแผนการเรียนการสอนในสิ่งที่จำเป็นให้กับนักเรียน เพื่อเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การสร้างผลลัพธ์แห่งการเรียนรู้ กระบวนการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ความเข้าใจ 6 ด้านมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์ การใช้หลักการออกแบบแบบย้อนกลับ อันดับแรกครูผู้สอนควรทำ คือ การให้ความสำคัญที่เป้าหมายการเรียนรู้ (Learning Goals) หรือ เป้าหมายของความเข้าใจ ความเข้าใจที่แท้จริงคือ ความเข้าใจที่ฝังใจอย่างยั่งยืน (Enduring Understanding) ที่ครูผู้สอนทุกคนต้องการให้นักเรียนได้รับการพัฒนาไปให้ถึงจุดหมายปลายทางตามลำดับขั้นการเรียนรู้ บรรลุผลที่สำเร็จสมบูรณ์ที่สุด สิ่งนี้เป็นจุดเน้นสำคัญที่ขาดเสียมิได้ รวมทั้งแนวทางดำเนินการ ชุดคำถามที่สำคัญด้วยเช่นกัน ความเข้าใจที่ฝังใจอย่างยั่งยืนมีระดับที่เหนือกว่าสูงกว่าข้อเท็จจริง และทักษะที่มุ่งไปสู่ความคิดรวบยอด หลักการ และกระบวนการ

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ครูผู้สอนต้องตัดสินใจต่อไปว่าความเข้าใจเหล่านี้ ผู้เรียนจะนำเสนอหรือสาธิตแสดงออกให้เห็นว่านักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ความเข้าใจ 6 ด้าน (Six Facets of Understanding) เชื่อว่านักเรียนจะมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งจะสามารถทำสิ่งดังต่อไปนี้ได้ (Mctighe & Wiggins, 2004)

1. อธิบายชี้แจงเหตุผล (Can Explain) คือ การอธิบายเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์อย่างชัดเจนพร้อมข้อมูล ทฤษฎี และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถอธิบายเหตุผลและวิธีการ (Why and How) ทั้งยังสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่ก้าวเกินคำตอบเพียงว่าผิด หรือ ถูก
2. สามารถแปลความให้เกิดความหมายที่ชัดเจน (Can Interpret) คือ การชี้แจงให้เห็นคุณค่าแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง และผลกระทบที่อาจมีต่อผู้เกี่ยวข้อง
3. สามารถประยุกต์ใช้ (Can Apply) คือ ความสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ต่างไปจากที่เรียนรู้มาก่อน
4. มีเทคนิคการเขียนภาพที่เห็นด้วยตาจริง (Have Perspective) คือ ความสามารถมองข้อดีข้อเสียจากมุมมองที่หลากหลาย
5. สามารถหยั่งรู้ มีความรู้สึกร่วม (Can Empathies) คือความละเอียดอ่อนที่จะซึมซับรับทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง
6. มีองค์ความรู้เป็นของตนเอง (Have Self-knowledge) คือรู้จักตนเอง ตระหนักถึงจุดอ่อน วิธีคิด วิธีปฏิบัติ ค่านิยม ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ และความเข้าใจของตนเอง ความเข้าใจ 6 ด้าน สามารถช่วยสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจตามธรรมชาติของความเข้าใจ และมีผลงานหลากหลาย ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปเกี่ยวกับความเข้าใจ เพื่อความสมเหตุสมผลของรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) ผู้เรียนจะนิยมชมชอบบางข้อเท็จจริงในส่วนของกระบวนการวางแผนนี้ สิ่งที่ทำให้ “Backward design” แตกต่างจากกระบวนการวางแผนที่เคยปฏิบัติมาคือการวางแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเข้าใจต่างๆ

ครูผู้สอนมีความจำเป็นต้องวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการประเมินผลขึ้นก่อน และควรเน้นถึงความสำคัญให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาผลงาน ภาระงานความสามารถ สนับสนุนความพอเหมาะที่ได้สัดส่วนของการใช้การประเมินผล ซึ่งเป็นการใช้การประเมินผลที่มากกว่าแบบดั้งเดิม

อันประกอบด้วย การสังเกต การสอบถาม การใช้แบบสอบถามประเภทต่างๆ การกำหนดแนวทาง เพื่อใช้คัดเลือกขอบเขตของการประเมินผลงาน/ภาระงานต่างๆ และการแสดงความสามารถต่างๆ ต้องสนับสนุนช่วยเหลือให้นักเรียนได้มีการพัฒนาความเข้าใจ (Developing Understand) ให้โอกาสกับนักเรียนได้นำเสนอ อธิบายถึงความสามารถในความเข้าใจผลงาน/ภาระงาน (Tasks) ต้องมีการจำแนกแยกแยะ และระดับของความแตกต่าง หรือชั้นของความเข้าใจอีกด้วย วิธีการ Backward design กำหนดให้ครูคิดเหมือนนักประเมินผล ครูจะเริ่มการวางแผนการเรียนรู้ด้วยการคิดถึงหลักฐานที่บ่งชี้ว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ด้วย การคิดถึงหลักฐานที่จะบ่งชี้ว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและต่อเนื่อง โดยเน้นถึงความสำคัญการประเมินผล เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และควรจะมีอยู่ โดยมีการประเมินผลอยู่ตลอด ตั้งแต่ต้นจนจบลำดับขั้นตอน มิใช่นำมาใช้เมื่อจบหน่วยหรือจบรายวิชานั้น

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนประสบการณ์การเรียนรู้และการสอน เมื่อมีความชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้และหลักฐานที่เป็นรูปธรรมแล้ว ผู้สอนสามารถเริ่มวางแผนการเรียนการสอนได้ ตั้งคำถามดังต่อไปนี้ 1. ความรู้และทักษะใดจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2. กิจกรรมใดจะช่วยพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายดังกล่าว 3. สื่อการสอนใดจึงจะเหมาะสมสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้น และ 4. การออกแบบโดยรวมสอดคล้องและลงตัวหรือไม่

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการพัฒนาที่ได้กล่าวไปข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่นักการศึกษาจัดไว้อย่างเป็นระบบตามปรัชญา แนวคิด หลักการ และความเชื่อของนักการศึกษาต่างๆ ซึ่งมีกระบวนการหรือขั้นตอน และวิธีการที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามรูปแบบ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความก้าวหน้าในทุกๆ มิติเป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง การปรับเปลี่ยนทางสังคมในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคม เป็นเหตุให้ครูต้องมีการเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิต โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) เน้นให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น อีกทั้งในศตวรรษที่ 21 นี้ เป็นยุคแห่งการแข่งขันทางสังคมค่อนข้างสูง ส่งผลต่อการปรับตัวให้ทันเทียมและเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคมในทุกมิติรอบด้าน ดังนั้นการเสริมสร้างองค์ความรู้ (Content Knowledge) ทักษะเฉพาะทาง (Specific Skills) ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Expertise) และสมรรถนะของการรู้เท่าทัน (Literacy) จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนในการเรียนรู้ยุคสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดยุทธศาสตร์และการสร้างความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่ท้าทายศักยภาพและความสามารถของมนุษย์ที่จะสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ ให้เกิดขึ้น และสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

5.1 ความสำคัญของศตวรรษที่ 21 กับการศึกษา

วิจารณ์ พานิช (2554) เสนอว่า ศตวรรษที่ 21 เป็นรูปแบบของโลกเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้น และไม่แน่นอน ความรู้เปลี่ยนรวดเร็ว สารสนเทศเพิ่มแบบทวีคูณ คนเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสต่างๆ รอบด้าน ในลักษณะของการนิยมนวัตกรรม ลดจิตวิญญาณ นอกจากนี้ โลกยังเชื่อมโยงถึงกัน ทั้งนี้ในยุคที่ผ่านมาเป็นเรื่องของความก้าวหน้าทางวิทยาการ การเรียนจึงสอนให้ผู้เรียนใช้ความรู้เพื่อพัฒนาชีวิต แต่ในศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนความคิดและสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และเมื่อสิ่งต่างๆ เริ่มเปลี่ยนไป การสอนจะต้องไม่เป็นระบบแพ็คต้ออก หรือให้โอกาสเฉพาะคนเก่งและละทิ้งเด็กเรียนอ่อน แต่จะต้องเป็นลักษณะของการช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกัน

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2556) ยังชี้ถึงประเด็นการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 กับความเชื่อมโยงมาสู่ภาคการศึกษา (Education) ว่า ผู้บริหารการศึกษาจะถูกคาดหวังไว้ระดับสูง การบริหารที่มีความซับซ้อนมากขึ้น รวมถึงการบริหารงานภายใต้ความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และผู้สอนจะต้องสอนให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาภายใต้ข้อจำกัด โดยผู้สอนต้องพยายามค้นหาศักยภาพของผู้เรียนออกมา และสร้างให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีตัวตนในสังคม และมีหัวใจของความเป็นคนด้วย นอกจากนี้ผู้สอนจะสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างความสมดุลทางความคิด ซึ่งสิ่งที่ต้องหล่อหลอมให้ผู้เรียนคือ Skill Set ที่ผู้บริหารการศึกษาและครูมีหน้าที่ในการสร้างหลักสูตรและกิจกรรมที่ตอบโจทย์สิ่งเหล่านี้ คือ เรียนเพื่อจะรู้จักใช้ชีวิตอยู่บนโลก (Learn to Live) สอนให้เด็กรู้จักโลก รักคนอื่น รักตนเอง (Learn to Love) สอนให้ผู้เรียนรู้ว่าทำไมเราจึงต้องเรียน เรียนอย่างไร และเรียนแล้วจะไปใช้ทำอะไร (Learn to Learn) และผู้เรียนรักที่จะเรียนรู้ไปตลอดชีวิต (Love to Learn) ต้องสร้างให้เขาเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่ง ทำอย่างไรให้เกิดวงจรการเรียนรู้แบบนี้กับเด็กของเรา การเรียนไม่ใช่แค่การเรียนในระบบ แต่ต้องเชื่อมทั้งในระดับท้องถิ่น (Local) และระดับโลก (Global) เทคโนโลยีจะทำให้ลดข้อจำกัดในการเรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนการสอนจะทำให้เกิดการเรียนรู้แบบหลายทาง ต้องมีผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเข้ามาช่วยให้คำแนะนำ ผนึกกำลังผ่านเทคโนโลยี นอกห้องเรียนและในห้องเรียน นอกกรอบ ในระบบ ทำให้เด็กฉลาด แข็งแรง และอยู่รอด ดังนั้นการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ เน้นองค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน ซึ่งอ้างอิงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) ซึ่งพัฒนากรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการ และความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต

อย่างไรก็ตาม ข้อเรียกร้องของการปฏิบัติหลักคือการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้สำคัญ โดยการรับรู้ความหมาย การทำ และการถ่ายโอนสิ่งที่เรียนมาก่อนหน้าได้ ภารกิจหลักมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

- สะท้อนความสำเร็จอันแท้จริง ในโลกความจริง และอยู่ภายใต้บริบทจริง ภารกิจหลักนี้ถูกสร้างขึ้น โดยคำนึงถึงบริบท หมายความว่าภารกิจเหล่านี้ สร้างสถานการณ์ที่เป็นจริง หรือสมจริง เพื่อให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะ ให้เป้าหมายในการเรียนรู้ที่มีความหมายไปพร้อมกับ

ความเกี่ยวข้องกับชีวิต การกิจหลักยังช่วยตอบคำถามที่นักเรียนชอบถามกัน “ทำไมเราต้องเรียนสิ่งนี้” หรือ “มีใครเคยนำสิ่งนี้ไปใช้บ้าง”

- เรียกร้องให้นักเรียนประยุกต์ใช้หรือถ่ายโอน สิ่งที่เราเรียนรู้ถ้าหากผู้เรียนเข้าใจแนวคิดอย่างแท้จริงจะสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ในสถานการณ์ใหม่ได้ การทำเช่นนี้ต้องอาศัยการถ่ายโอนสิ่งที่เรียนรู้ ดังนั้น การกิจหลักจึงเป็นเครื่องวัดความเข้าใจและบ่งบอกให้ผู้เรียนทราบว่าเป้าหมายหลักของการศึกษาคือการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในทางที่สร้างคุณค่าในโลกนอกห้องเรียน

- บุรณาการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในความคิดของเนื้อหาอย่างเป็นธรรมชาติไม่ใช่การนึกให้ออกหรือจดจำข้อเท็จจริง แต่การกิจหลักเรียกร้องให้ใช้ความรู้และทักษะที่หลอมรวมกับบริบทจริงอย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้นจึงต้องรู้จักประยุกต์ใช้วิธีคิด เช่น การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เทคโนโลยี เช่น การเข้าถึงข้อมูล การสื่อสาร เช่น การเขียน การพูด การใช้ภาพประกอบการทำงานร่วมกันเป็นทีม และจิตนิสัย เช่น ความพากเพียร เหมือนในสถานการณ์จริง หรืออาจกล่าวได้ว่า โดยธรรมชาติแล้วการกิจหลักต้องอาศัยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์สำหรับศตวรรษที่ 21

- เกิดขึ้นตลอดช่วงการเรียนรู้ มีรูปแบบที่ซับซ้อนขึ้น โดยที่การปฏิบัติของนักเรียนจะใช้ทักษะมากขึ้นและมีวุฒิขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป โดยเสนอว่าการกิจหลักควรเกิดขึ้นอยู่ตลอดหลักสูตร โดยเพิ่มความซับซ้อนขึ้นในสาขาวิชาเดียวกันและข้ามสาขาวิชา เมื่อได้ประยุกต์ใช้ทักษะแห่งศตวรรษใหม่ในการกิจหลักที่เกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ อย่างเป็นระเบียบ จะสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และความร่วมมือได้ซับซ้อนยิ่งขึ้นไปพร้อมกัน

นอกจากนี้ การพัฒนาทางการศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนและสังคมอย่างควบคู่กันไป โดย สุวรรณี คำมั่น (2551) ได้เสนอว่า การพัฒนาคนและองค์ความรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทุนทางสังคม เนื่องจากทุนทางสังคม เกิดจากการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำบนฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ สายใยผูกพัน และวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมผ่านระบบความสัมพันธ์ที่มีการสะสมในลักษณะเครือข่ายขององค์ประกอบหลัก ได้แก่ คน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ ซึ่งจะเกิดเป็นพลังในชุมชนและสังคม ดังนั้น ประเด็นที่เป็นความท้าทายต่อการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคมในอนาคต ดังนี้

1. การพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคม เพื่อเพิ่มผลิตภาพทางสังคม (Social Productivity) โดย

1.1 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ และทุนภูมิปัญญา โดยกำหนดค่านิยมพื้นฐานร่วม (Core Value) สำหรับสังคมไทยและคนไทยทุกคนในการสร้างเสริมและใช้ประโยชน์ทุนทางสังคมระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพทางสังคม อันเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

1.2 เร่งพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศไทยไปสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 นอกจากทุนมนุษย์ต้องรู้ว่าในโลกนี้มีอะไร (Knowing) รู้แล้วนำมาคิดต่อยอดได้หรือไม่ (Thinking) นำความคิดนี้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้หรือไม่ (Serving) และนำความรู้ที่มีและได้มานั้นมาเป็นประสบการณ์ได้หรือไม่ (Experiencing) ต้องมีจิตสาธารณะ 5 ประการ คือ จิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ จิตแห่งคุณธรรม ซึ่งล้วนเป็นมิติที่เป็นต้นทางของการสร้างทุนทาง

สังคมที่นำมาเติมเต็มในกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ ให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และที่สำคัญ ควรพึงตระหนักว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายและทุกระดับของกระบวนการพัฒนาประเทศ

1.3 เสริมสร้างบทบาทครอบครัว ชุมชน ศาสนสถานให้เข้มแข็ง มีสัมพันธภาพที่ดีตลอดจนการส่งเสริมบทบาทสื่อ ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่กับการสร้างกระแสให้เกิดการรับรู้และความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ

1.4 ขยายฐานและพัฒนาต่อยอดการมีส่วนร่วมของชุมชน และการเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ให้ชุมชนสามารถกำหนดตำแหน่งการพัฒนาชุมชน (Market Positioning) ที่ปกป้องจุดหมายปลายทางการพัฒนาตัวเอง บนฐานของทุนที่มีอยู่ในชุมชน

2. การสร้างพลังให้เกิดทุนทางสังคมที่เข้มแข็งเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์ ที่ตอบสนองความต้องการกำลังคนในอนาคต โดยเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทุนมนุษย์และทุนทางสังคมที่เข้มแข็งในทุกมิติที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกรวดเร็ว พร้อมทั้งทบทวนและปรับปรุงนโยบาย กฎระเบียบ กฎหมาย รวมถึงวัฒนธรรมบางอย่างที่จะขัดขวางการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบวินัย เช่น ระบบอุปถัมภ์ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคม

กล่าวได้ว่า ศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้นั้นต้องมีความสัมพันธ์ มีขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นลำดับที่ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนได้ เช่น การกำหนดปัญหาที่ผู้เรียนสนใจ การทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ และสามารถบูรณาการกับรายวิชาอื่นๆ ได้ด้วยตนเอง และการสอนที่ถือว่ามีประสิทธิภาพ นั้น ครูต้องมีคุณสมบัติมากกว่าการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอน (Instructor) ครูต้องมีลักษณะของผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำนักเรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้ (Learning Travel Agent) ครูมีบทบาทของการเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้เรียน เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

5.2 ลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มี 8 ประการ ดังนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2554)

1. มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่ตนพอใจ แสดงความคิดเห็น และลักษณะเฉพาะของตน
2. ต้องรู้จักดัดแปลงและประยุกต์สิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตน
3. ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง
4. เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น ธุรกิจ รัฐบาล และสถาบันการศึกษา
5. ความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของงาน การเรียนรู้และชีวิตทางสังคม
6. การร่วมมือ และความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม
7. ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูล และตอบคำถาม
8. สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูต้องยึดความสมดุลจึงจะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป้าหมายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การปู

พื้นฐาน ความรู้และทักษะสำหรับการมีชีวิตที่ดีในภายหน้า ลักษณะของการเรียนรู้จึงเป็นสมดุลระหว่างคุณลักษณะที่ครูเป็นตัวตั้ง (Teacher-Directed) กับผู้เรียนเป็นหลัก (Learner-Centered) ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้

ขึ้นกับครู/ครูเป็นตัวตั้ง (Teacher-directed)	ผู้เรียนเป็นหลัก (Learner-centered)
สอน	แลกเปลี่ยนเรียนรู้
ความรู้	ทักษะ
เนื้อหา	กระบวนการ
ทักษะพื้นฐาน	ทักษะประยุกต์
ข้อความจริงและหลักการ	คำถามและปัญหา
ทฤษฎี	ปฏิบัติ
หลักสูตร	โครงการ
ช่วงเวลา	ความต้องการ
เหมือนกันทั้งห้อง	เหมาะสมรายบุคคล
แข่งขัน	ร่วมมือ
ห้องเรียน	ชุมชนทั่วโลก
ตามตำรา	ใช้เว็บไซต์
สอบความรู้	ทดสอบการเรียนรู้
เรียนเพื่อโรงเรียน	เรียนเพื่อชีวิต

ที่มา: วิจารณ์ พานิช. (2554)

การจัดการเรียนรู้นั้น ครูต้องกำหนดเป้าหมายและออกแบบวิธีการให้สอดคล้องกัน เช่น

1. การออกแบบการเรียนรู้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา
2. การออกแบบการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือโลกในศตวรรษที่ 21
3. การออกแบบการเรียนรู้ทักษะด้านสร้างสรรค์และนวัตกรรม

การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จึงมีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำหาย และซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 จะเป็นสถาบันที่มีหลักสูตรแบบยึดโครงงานเป็นฐาน (Project-based Curriculum) เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเกี่ยวข้องกับปัญหาในโลกที่เป็นจริง ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ และคำถามเกี่ยวกับอนาคตเชิงวัฒนธรรม สังคม และสากล ภาพของโรงเรียนเป็นภาพของการเป็นศูนย์รวมประสาทที่ไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน แต่จะเชื่อมโยงครู ผู้เรียนและชุมชน เข้าสู่ชุมคลังแห่งความรู้ทั่วโลก ครูจะเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถเปลี่ยนสารสนเทศเป็นความรู้ และนำความรู้เป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัติและให้เป็นประโยชน์ เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้และต้องมีการสร้างวัฒนธรรมการสืบค้น

5.3 ลักษณะของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียน สำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิต การเรียนรู้สาระวิชา (Content, Subject Matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของผู้เรียน โดยครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

วิจารณ์ พานิช (2554) ได้สรุปลักษณะของการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ และเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน โดยมีลักษณะเด่นที่สำคัญ ได้แก่

1. การสอนให้น้อย เรียนรู้ให้มาก (Teach less, Learn more)
2. การไปไกลกว่าสาระวิชา (Beyond Subject Matters)
3. การเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนโดยตรง (Student-directed Learning)
4. การร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน (Collaborative > Competitive)
5. การเรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นทีมมากกว่าการเรียนรู้เฉพาะคน (Team > Individual Learning)
6. กระบวนทัศน์ใหม่แห่งการประเมินผล กล่าวคือ ไม่เน้นถูก-ผิด เน้นการประเมินทีม และข้อสอบไม่เป็นความลับ (New Paradigm of Evaluation: Beyond Standard, Evaluate Team, Open (not secret) Approach)

นอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2554) ได้ชี้ประเด็นว่า คุณภาพของระบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีลักษณะ 4 ประการ ได้แก่

1. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)
2. การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)
3. มีทักษะแห่งการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำ (Change Agent Skills, Leadership)
4. ความเป็นพลเมือง (Citizenship)

ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีจุดเริ่มต้นมาจากการประชุมร่วมกันของนักวิชาการหลากหลายสาขาในสหรัฐอเมริกา โดยรัฐบาลต้องการพัฒนาคุณภาพประชากรประเทศ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของประเทศกับนานาชาติ และต้องการให้ประชากรนั้นมีคุณภาพ และศักยภาพในสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้องค์ประกอบในด้านต่างๆ ที่ควร เกิดขึ้นในผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Student Outcomes) ได้แก่ ความรู้ทักษะความเชี่ยวชาญ ดังต่อไปนี้ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิรจิตตฤกษ์, 2554)

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ได้แก่

1.1 ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ซึ่งครอบคลุมไปถึงการคิดแบบสร้างสรรค์ การทำงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น และการนำความคิดนั้นไปใช้อย่างสร้างสรรค์

1.2 การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)

หมายความว่ารวมถึงการ คิดอย่างมีเหตุผล การคิดเชิงระบบ การคิดตัดสินใจ และการคิดแก้ปัญหา

1.3 การสื่อสารและการร่วมมือ (Communication and Collaboration) ซึ่งเน้นการสื่อสารโดยใช้สื่อรูปแบบต่างๆ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ซึ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาก ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีทักษะดังนี้

2.1 การรู้เท่าทันสารสนเทศ (Information Literacy)

2.2 การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

2.3 การรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information, Communications & Technology Literacy)

3. ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) ในการดำรงชีวิตและการทำงาน นั้นไม่เพียงต้องการคนที่มีความรู้ ความสามารถในการค้นหาความรู้ หรือทักษะการคิดเท่านั้น หากแต่ยังต้องการผู้ที่สามารถทำงานในบริบทที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอีกด้วย ทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง (Initiative and Self Direction) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills) การเพิ่มผลผลิตและความรับผิดชอบ (Productivity and Accountability) ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)

4. วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 (Core Subjects- 3Rs and 21st Century Themes) ซึ่ง 3Rs (Reading, Writing, Arithmetic) คือ การอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น

สรุปได้ว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ สามารถแจกแจงออกได้เป็น 3Rs + 8Cs ต่อมา วิจารณ์ พานิช (2556) ได้เพิ่มทักษะการเรียนรู้เข้าไปอีก 2Ls คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning) และภาวะผู้นำ (Leadership) เป็น 3Rs + 8Cs + 2Ls ดังนี้

1. ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)

2. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)

3. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership)

4. ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมและกระบวนทัศน์ (Cross-Cultural Understanding)

5. ทักษะด้านการสื่อสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information and Media Literacy)

6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and Media Literacy)

7. ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Career and Learning Self-Reliance)

8. ทักษะการเปลี่ยนแปลง (Change)

9. ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills)

10. ภาวะผู้นำ (Leadership)

สรุปได้ว่า ทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่เรียนรู้ผ่านหลักสูตรที่เป็นสหวิทยาการ บูรณาการ ยึดโครงงานเป็นฐาน และอื่นๆ ดังกล่าวจะเน้นเรื่องทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และ เทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือ (Collaboration) ในการทำงานเป็นทีม การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ในปัญหาที่ซับซ้อน การนำเสนอด้วยวาจาและด้วยการเขียน การใช้เทคโนโลยีความเป็นพลเมืองดีการฝึกปฏิบัติ อาชีพ การวิจัย และการปฏิบัติสิ่งต่างๆ การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (Perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่ให้โลกของผู้เรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยีความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และมีความสามารถที่จะใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนาผู้เรียนเพื่ออนาคต

5.4 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การพัฒนากรอบความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น จำเป็นต้องสร้างระบบส่งเสริมเพิ่มขึ้น จากทักษะเฉพาะด้านองค์ความรู้ ความชำนาญการ และความสามารถในการเรียนรู้ด้านต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรอบรู้ มีความสามารถที่จำเป็นและหลากหลาย โดยเครือข่าย P21 ได้ระบุระบบส่งเสริมให้นักเรียนได้รอบรู้ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ในศตวรรษที่ 21 ไว้ด้วยกัน 5 ระบบดังนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2554)

1. มาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Standards)
2. การประเมินผลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Assessments of 21st Century Skills)
3. หลักสูตรและวิธีการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Curriculum and Instruction)
4. การพัฒนาวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 (21st Century Professional Development)
5. บรรยากาศการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Environments)

มาตรฐานในศตวรรษที่ 21 (21st Century Standards) จุดเน้น

1. เน้นทักษะ ความรู้และความเชี่ยวชาญที่เกิดกับผู้เรียน
2. สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนในเชิงสหวิทยาการระหว่างวิชาหลักที่เป็นจุดเน้น
3. มุ่งเน้นการสร้างความรู้และเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการสร้างความรู้แบบผิวเผิน

4. ยกระดับความสามารถผู้เรียนด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นจริง การใช้สื่อหรือเครื่องมือที่มีคุณภาพจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา การทำงานและในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้
5. ใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง

การประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment of 21st Century Skills) จุดเน้น

1. สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับการทดสอบย่อย และทดสอบรวมสำหรับการประเมินผลในชั้นเรียน
2. เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน
3. ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
4. สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐาน และมีคุณภาพ

หลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Curriculum and Instruction)

1. การสอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการของวิชาหลัก
2. สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based Learning)
3. สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การเรียนรู้แบบสืบค้นและวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อการสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด

การพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 (21st Century Professional Development)

1. จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้ที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการใช้เครื่องมือและกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และสร้างให้ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม
2. สร้างการสอนที่สมบูรณ์แบบด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย
3. สร้างให้ครูเป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การคิดแบบวิจารณ์ญาณ และทักษะด้านอื่นๆที่สำคัญต่อวิชาชีพ
4. เป็นยุคแห่งการสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับครูเพื่อเป็นต้นแบบ (Model) แห่งการเรียนรู้ของชั้นเรียนที่จะนำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ
5. สร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียนรู้ สติปัญญา จุดอ่อนจุดแข็งในตัวผู้เรียน
6. ช่วยให้ครูมีการพัฒนาความสามารถให้สูงขึ้น เพื่อนำไปใช้สำหรับการกำหนดกลยุทธ์ทางการสอนและจัดประสบการณ์ทางการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้
7. สนับสนุนให้เกิดการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างทักษะและมีการพัฒนาการเรียนรู้

8. แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนโดยใช้ช่องทางหลากหลาย ในการสื่อสารให้เกิดขึ้น
9. สร้างให้เกิดตัวแบบที่มีการพัฒนาทางวิชาชีพได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Environment)

1. สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน รับการสนับสนุนจากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล
2. สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันสิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน
3. สร้างผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบท โดยเฉพาะการเรียนรู้แบบโครงการ
4. สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
5. ออกแบบระบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งการเรียนเป็นกลุ่มหรือการเรียนรายบุคคล
6. นำไปสู่การพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชน ทั้งในรูปแบบการเผชิญหน้าหรือระบบออนไลน์

นอกจากนี้ การสอนที่มีประสิทธิภาพ ครูนั้นต้องมีคุณสมบัติมากกว่าการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอน (Instructor) ครูต้องมีลักษณะของผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำผู้เรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้ (Learning Travel Agent) และครูต้องรู้จักว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นักเรียนต้องเรียนรู้ในสาระวิชาหลักแล้ว ยังต้องมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมอีก 3 ด้าน คือ ความริเริ่ม สร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ ความรู้ด้านเทคโนโลยี พร้อมทั้งทักษะชีวิตและอาชีพ 5 อย่าง คือ ความยืดหยุ่นและปรับตัว การริเริ่ม สร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility) นอกจากนี้แล้วโรงเรียนและครูต้องจัดระบบสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประเมินในยุคศตวรรษที่ 21 หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับศตวรรษที่ 21 การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนในศตวรรษที่ 21 ด้วย

6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

เป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน คือคุณภาพของตัวผู้เรียนที่มีความครอบคลุม ทั้งในด้านความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และปัจจัยด้านเครือข่ายทางการศึกษา

6.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร

ปฏิคม พงษ์ประเสริฐ (2550: 40) กล่าวว่า เมื่อผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในระบบและการดำเนินงานขององค์กร ผู้ปฏิบัติงานย่อมอุทิศตนเพื่องานและมีขวัญในการปฏิบัติงานดี การมอบหมายงาน และการสั่งการ ก็เป็นไปตามสายการบังคับบัญชาอย่างแจ่มชัดเหมาะสมกับความสามารถไม่เกิ่นกำลังมอบหมายงาน และติดตามดูแลช่วยเหลือถามไถ่ดูแลความเหน็ดเหนื่อยยกย่องชมเชย มีการสร้างขวัญกำลังใจ จัดสวัสดิการให้หลายๆ รูปแบบ เป็นต้น การบริหารทางด้านการวางแผนอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นหลัก โดยเน้นหลักการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือสังคมในอนาคต นักวางแผนและนักบริหารที่มีอุดมการณ์ ต้องยึดหลักทางการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานจะต้องใช้ความรู้ความสามารถและพยายาม ค้นหาแหล่งสนับสนุนทั้งทางด้านการเงิน และวัสดุอุปกรณ์จากแหล่งต่าง ๆ มาช่วยสร้างบรรยากาศทางการศึกษาที่ส่งผลทั้งทางตรง และส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์สังคมในอนาคต

ส่วนเลิศศักดิ์ คำปลิว (2551: 20) ได้ให้ความหมายของ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึง การดำเนินการโดยวิธีที่หลากหลาย เพื่อให้ครูได้มีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองเต็มที่ และสามารถอุทิศเวลาปฏิบัติหน้าที่ได้มากพอในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงรับทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนแนวทางปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ได้กำหนดคุณลักษณะและตัวชี้วัดความเป็นผู้นำที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้

1.1 ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

- 1) การดำเนินการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น
- 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 3) การนำผลการประเมินการจัดการเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา

หลักสูตร

1.2 ความสามารถในการเนื้อหาสาระที่สอน

1.3 ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- 1) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีระบบ โดยมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้

- 3) การจัดกิจกรรมในผู้เรียนเลือกเรียนตามความสามารถและความสนใจ

- 4) การใช้สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.4 ความสามารถในการใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้

- 1) การเลือกใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนรู้
- 2) การออกแบบและการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้
- 3) การหาประสิทธิภาพและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.5 ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

- 1) การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- 2) การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้
- 3) การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

2. การพัฒนาผู้เรียน

2.1 ความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

- 1) การจัดกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน
- 2) การจัดหรือสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้

2.2 ความสามารถในการพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิต

- 1) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนดูแลตนเองด้านสุขภาพกายเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี
- 2) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาสุขภาพจิตเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี
- 3) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวัน
- 4) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 5) การส่งเสริมให้ผู้เรียนติดตามความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ในสังคม

2.3 ความสามารถในการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย

- 1) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยอมรับมติของ

กลุ่ม

- 2) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและในการ

ปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม

- 3) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักใช้เหตุผลไตร่ตรองในการตัดสินใจ
- 4) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชน

2.4 ความสามารถในการปลูกฝังความเป็นไทย

- 1) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนยอมรับ เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชาติ

- 2) การส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามวัฒนธรรมและค่านิยมไทย

2.5 ความสามารถในการจัดระบบดูแลและช่วยเหลือผู้เรียน

- 1) การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
- 2) การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางช่วยเหลือผู้เรียน
- 3) การแนะแนวและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนทั้งกลุ่มดี กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา
- 4) การติดตามประเมินผลการแนะแนวและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน
- 5) การจัดทำระบบเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

3. การบริหารจัดการชั้นเรียน

3.1 ความสามารถในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้

1) การจัดกิจกรรมหรือสนับสนุนให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น พูดคุย ตอบโต้ใน
สิ่งที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน

- 2) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติงานร่วมกัน
- 3) การจัดมุมประสบการณ์และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
- 4) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

3.2 ความสามารถในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้น/ประจำวิชา

- 1) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 2) การนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียน
- 3) การนำข้อมูลจากฐานข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการชั้นเรียน

3.3 ความสามารถในการกำกับดูแลชั้นเรียน

1) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกา และข้อตกลง
สำหรับใช้ร่วมกันในชั้นเรียน

- 2) การแก้ปัญหาพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยในชั้นเรียน

4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย

4.1 ความสามารถในการวิเคราะห์

- 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษา
- 2) การวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้

4.2 ความสามารถในการวิเคราะห์

- 1) การจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อการจัดการเรียนรู้
- 2) การบูรณาการความรู้ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 3) การบูรณาการสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวัน

4.3 ความสามารถในการเขียนเอกสารวิชาการ เช่น บทความ คู่มือการเรียนการสอน
ตำรา หนังสือ และรายงานทางวิชาการ

4.4 ความสามารถในการวิจัย เช่น ความรู้ ความเข้าใจในระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยในชั้น
เรียน การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ และการวิจัยและพัฒนา

5. การสร้างความร่วมมือกับชุมชน

5.1 ความสามารถในการนำชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสถานศึกษา

- 1) การร่วมมือกับชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา
- 2) การจัดกิจกรรมเพื่อบริการชุมชนให้เข้ามาใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้และ

สันทนาการ

5.2 ความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

1) การร่วมมือกับชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานและ
สิ่งแวดล้อม

- 2) การร่วมมือกับชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) เสนอว่าการบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงาน บรรลุเป้าหมาย แต่การบริหารและการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด เพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพเป็นผู้ที่มีเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจนและมีความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นให้ได้ ทুমเทพลังกายและความคิดอย่างเต็มกำลัง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ รอบรู้เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีความสามารถในการจัดการองค์กร บริหารจัดการให้มีครูสอนอย่างพอเพียง มอบหมายงานให้บุคลากรได้เหมาะสมกับศักยภาพ สอดรับกับภาระและปริมาณงาน ใช้หลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการบริหาร ส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์รอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

นอกจากนี้ สิ่งที่ทำทลายความสามารถของผู้บริหารอีกประการหนึ่ง คือ การทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงหน้าที่ที่รับผิดชอบ แม้งานสอนจะเป็นงานหลัก แต่งานในหน้าที่พิเศษที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเป็นหน้าที่ที่ครูปฏิเสธไม่ได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำให้ครูทุกคนรักในงานสอน มีการทำงานและเก็บงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้ตามความมุ่งหมาย

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนด้านการบริหาร จะต้องมีการดำเนินการในโรงเรียน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร และจัดระบบทำงานการบังคับบัญชาที่มีความเป็นกันเอง มีความเป็นประชาธิปไตย บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารและตัดสินใจ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้โรงเรียนพัฒนางานด้านต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและต้องสำนึกตลอดเวลาว่า บรรยากาศของการบริหารงานที่ดีนั้น ควรให้ครูได้มีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจและร่วมปฏิบัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นไปอย่างราบรื่นขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมด้านการบริหารทั้งสิ้น สิ่งแวดล้อมด้านการบริหารที่เหมาะสมจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้และจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารจะมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเอื้ออำนวยในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการ การวิจัย และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน

6.2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) เสนอว่า สภาพแวดล้อมและการบริการเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคงและสะอาด มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จในการเรียนด้วย

ความหมายของสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

สุพล อนามัย (2549: 29) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไว้ว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่

สภาวะแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้

ปฏิคม พงษ์ประเสริฐ (2550: 19) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองในทุกด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นส่งเสริม สนับสนุน ให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่โรงเรียนหรือสถานศึกษานั้น ๆ กำหนด

การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้

สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่ง ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะช่วยพัฒนาเด็กให้เป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพได้ ดังนั้น ครูจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

1. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่

ราตรี ละครวงศ์ (2549: 16-17) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ คือ การสร้างอาคารสถานที่ตลอดจนห้องเรียน ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยน่าดู อยู่ในตำแหน่งหรือบริเวณที่เหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการใช้สอย โดยการจัดขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นไปได้และเหมาะสมของห้องเรียน วัสดุที่ใช้และความสามารถในการจัดของผู้สอนและผู้เรียนรวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน เช่น สนามกีฬา สภาพอาคารเรียน อาคารปฏิบัติการ สวนหย่อม สนามเด็กเล่น สถานที่พักผ่อน ควรจัดให้เป็นระเบียบ สะอาด มีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับเพื่อเพิ่มความร่มรื่นสวยงาม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิกในโรงเรียน ทั้งด้านความคิดและแรงงานในการตกแต่งดูแลรักษา

สมาน ปรีชา (2548: 14-17) กล่าวเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ที่ดี ผู้บริหารต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหาร จึงจะทำให้การดำเนินงานจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ซึ่งจะต้องครอบคลุมทั้งด้านการจัดหา การดูแลรักษาความปลอดภัย และวางแผนการใช้ประโยชน์ให้เกิดคุณค่าสูงสุด และความเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง เพราะสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ที่เป็นเสมือนหน้าต่างของสถานศึกษา บ่งบอกถึงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและความเอาใจใส่ของบุคลากรในโรงเรียนอันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและสภาวะจิตใจของผู้ใช้อาคารสถานที่ ซึ่งหมายถึง นักเรียน ครูรวมถึงบุคคลภายนอกที่มาเยี่ยมเยือนสถานศึกษาในโอกาสต่างๆ และได้เสนอแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ ดังนี้

1. ดำเนินการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า โดยให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม
2. จัดให้มีแผนผังบริเวณอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียนและห้องพิเศษ
3. จัดให้มีการทำตารางและแสดงการใช้อาคารสถานที่ รวมถึงห้องพิเศษต่าง
4. ตรวจสอบสภาพและซ่อมบำรุงอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
5. จัดให้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคลากร
6. ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่
7. จัดสภาพบริเวณสถานศึกษาให้ร่มรื่น สะอาด สวยงาม น่าดู น่าเรียนและปลอดภัย
8. จัดบริเวณอาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณอื่น ๆ ให้มีความแข็งแรง สะอาด และแสงสว่างเพียงพอ

2. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้

สภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทางด้านการเรียนตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใสน่าเรียนไม่มีสภาพแห่งความกลัวหวาดผวาวิตกกังวล สิ่งชี้วัดลักษณะของสภาพแวดล้อมทางด้านการวิชาการได้แก่ ครู อาจารย์ มีความกระตือรือร้นในการเร่งเร้าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รู้จักหากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม นักเรียนมาช่วยเสริมเปลี่ยนแปลงวิธีสอนเพื่อลดความเบื่อหน่ายซ้ำซากจำเจ

อรุณชัย กัณทภา (2548: 28) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ที่ตื้นนั้น เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการแรงจูงใจในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความหมายรวมถึงบรรยากาศ และบรรยากาศโดยส่วนใหญ่ในระดับโรงเรียนประถมศึกษาชั้นนั้น ถูกสร้างด้วยกระบวนการบริหารที่จะเป็นกุญแจสำคัญที่ใช้ไปสู่ความปรารถนาของสังคม การสร้าง การวางแผน การขับเคลื่อนบุคลากรให้ไปในทิศทางที่เป็นสังคมเรียนรู้ เป็นภาระที่ผู้บริหารต้องดำเนินการ ครูเป็นทั้งสภาพแวดล้อมและเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งผลโดยตรงให้นักเรียนโดยใกล้ชิด การนำพาบรรยากาศที่ดี มีความอบอุ่น รอยยิ้มที่สดชื่น จริงใจ มีเมตตา สรรหาและสร้างสิ่งที่ดีสร้างให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ นับได้ว่าเป็นบุคคลที่สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ

การจัดสภาพแวดล้อมทางด้านการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดสภาพดังกล่าว ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามจุดประสงค์ ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนแล้ว ดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่มมาช่วยกันคิด ช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

ซึ่ง สุนันท์ สุขสวัสดิ์ (2552: 27) ได้เสนอแนวทางการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและแรงจูงใจในการเรียน ดังนี้

1. การสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เช่น การจัดที่นั่งเป็นกลุ่ม แผนที่นั่งของนักเรียน
2. การยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงอารมณ์ดี

3. ใช้คำพูดที่แสดงความเมตตาและไม่ใช้วาจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน หรือใช้อำนาจ ช่มชู้ให้นักเรียนกลัว ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนให้คำชม มากกว่า ตี

4. ใช้ความรักความอบอุ่นนักเรียนทุกคนควรมีความรู้สึกว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่รักและยอมรับของครูและเพื่อน ๆ ครูจะต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์อันดีโดยต้องพยายามรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

5. ให้ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจโดยครูต้องเอาใจใส่ และสอนนักเรียนให้อยู่ด้วยกันอย่างราบรื่น ไม่ขัดแย้งซึ่งกันและกัน

6. ให้ความยุติธรรม การปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนด้วยใจเป็นกลางไม่มีอคติ ต้องพยายามควบคุมอารมณ์ให้ได้ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือแก่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

7. ให้ความไว้วางใจและยกย่องให้นักเรียนทำงานหรือกิจกรรมตามที่มอบหมาย โดยครูเป็นที่ปรึกษาให้นักเรียนมีอิสระในการทำงานเข้าใจตนเองรับผิดชอบตนเองและเรียนรู้ด้วยตนเอง

8. มีความไวในการรับรู้อารมณ์ต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ขณะที่ครูกำลังสอนเมื่อสังเกตเห็นว่านักเรียนไม่สนใจ ครูก็อาจจะเปลี่ยนกิจกรรมหรือเปลี่ยนวิธีการสอน เพื่อให้ทุกคนหันมาสนใจบทเรียนตามเดิม

9. มีการยอมรับนับถือ ครูเห็นคุณค่าในตัวนักเรียน ยอมรับว่านักเรียนเป็นบุคคลสำคัญมีคุณค่า และสามารถเรียนได้ ให้โอกาสแสดงความรู้สึก โดยวิธีสอนแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

10. ให้นักเรียนมีบทบาทในการสร้างความดี ให้นักเรียนที่เก่งช่วยสอนให้แก่เด็กเรียนที่เรียนอ่อน

11. ครูต้องพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ไม่ให้ซ้ำ ๆ กันเป็นประจำ เพราะจะทำให้เกิดบรรยากาศที่น่าเบื่อหน่าย

12. ให้แรงเสริมโดยให้รางวัล เพื่อให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีจุดเด่นด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและตามความเหมาะสม เช่น ชมเชยนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเป็นกลุ่ม เพราะจะทำให้ผู้ได้รับการชมเชยมีความภูมิใจนักเรียนคนอื่น ๆ ก็จะได้เห็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะค่านิยมของผู้เรียน ให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ การเรียนการสอนนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนที่ละเอียดอ่อน และมีความสำคัญเท่าเทียมกับเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์การเรียน ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกใช้สภาพแวดล้อมในการเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนนั้นคือบรรยากาศที่ยกย่องหรือส่งเสริมความสำคัญของผู้เรียนให้มีความรู้สึกมีส่วนร่วม ขจัดช่องว่างระหว่างกันและกัน ให้ความเป็นอิสระ และใช้ความสามารถของผู้เรียนมาใช้ประโยชน์ในการฝึกอบรม ทำที่และพฤติกรรมของผู้สอนจะต้องแสดงออกว่าผู้สอนมีความปรารถนาดี ยกย่อง และนับถือสนใจปัญหาของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักมากกว่าความต้องการของผู้สอน

6.3 ปัจจัยด้านเครือข่ายทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) เสนอว่ากลุ่มบุคคลที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาจะทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานกิจการด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งหมายรวมถึงการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล และหน้าที่อื่นตามที่ระเบียบกำหนด คุณภาพผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา จะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะหลักสูตรสถานศึกษาจะมีการกำหนดจุดหมาย แนวทางวิธีการ และเนื้อหาสาระที่เรียนตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งจะสะท้อนว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ เจตคติและพฤติกรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่ หลักสูตรที่ดีควรคำนึงถึงบริบทของผู้เรียน ท้องถิ่นและชุมชน มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ หรือจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามขีดความสามารถ ทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา

นอกจากนี้บทบาทของชุมชนในฐานะที่เป็นเครือข่ายทางการศึกษาว่า ปัจจุบันมีแหล่งเรียนรู้เกิดขึ้นมากมายในชุมชน มีผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ที่สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้ การเรียนแต่เพียงในห้องเรียนจึงไม่เพียงพอ เนื่องจากความรู้นอกห้องเรียนเกิดขึ้นมากมายและรวดเร็ว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรหลักในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับสถานศึกษามีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนและผลักดันให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานได้ ผู้บริหารและครู อาจารย์ในสถานศึกษาคือบุคคลสำคัญที่จะต้องประสานงานในองค์กรท้องถิ่นและผู้นำด้านต่างๆ ได้เข้ามาร่วมกันเรียนรู้และมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มากที่สุด ทั้งในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาและรูปแบบอื่น ๆ ตามโอกาส ผู้บริหารและครูต้องสร้างศรัทธาและฟื้นฟูบทบาทการเป็นผู้นำชุมชนด้านการศึกษาให้มากขึ้น ต้องสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการมีส่วนร่วมพัฒนาสถานศึกษาว่ามีใช้เพียงแต่สนับสนุนด้านวัตถุเท่านั้น แต่ตัวบุคลากรและองค์กรในท้องถิ่นเอง สามารถเป็นสื่อการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ รวมทั้งสามารถสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และเข้าถึงการเรียนรู้ได้ ทั้งระดับตนเองและสังคม การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ต้องเริ่มที่การมีส่วนร่วม การเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมทำให้เกิดพลังชุมชน พลังชุมชนทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทำให้เกิดสังคมเรียนรู้ สังคมเรียนรู้ทำให้คนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างเข้าใจ

7. ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่สามารถยืนยันถึงคุณภาพที่แท้จริงที่เกิดจากการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา โดยได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งระบบการประกันคุณภาพภายใน

และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ในส่วนของการประกันคุณภาพภายในนั้น ตามประกาศ คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554 ระบุให้สถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสพฐ. จำนวน 5 ด้าน 15 มาตรฐาน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพ

- 1.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ
- 1.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
- 1.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงตนเองจากสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ
- 1.4 เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
- 1.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น
- 1.6 สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/นันทนาการ ตามจินตนาการ

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

- 2.1 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
- 2.2 เอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูทวดเวที่ต่อผู้มีพระคุณ
- 2.3 ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 2.4 ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

- 3.1 มีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และสื่อต่างๆ รอบตัว
- 3.2 มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
- 3.3 เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน
- 3.4 ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล

- 4.1 สรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง และดู และสื่อสารโดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง
- 4.2 นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง

4.3 กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ

4.4 มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์

5.2 ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์

5.3 ผลการประเมินการอ่าน คิวิเคราะห์ และเขียนเป็นไปตามเกณฑ์

5.4 ผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

6.1 วางแผนการทำงานและดำเนินการจนสำเร็จ

6.2 ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง

6.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

6.4 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

7.1 ครูมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

7.2 ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และใช้ข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

7.3 ครูออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และ พัฒนาการทางสติปัญญา

7.4 ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมผนวกกับการนำบริบท และภูมิปัญญาของท้องถิ่น มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้

7.5 ครูมีการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

7.6 ครูให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพ ชีวิตด้วยความเสมอภาค

7.7 ครูมีการศึกษา วิจัยและพัฒนากิจการการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบ และใช้ผลในการปรับปรุงการสอน

7.8 ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา

7.9 ครูจัดการเรียนการสอนตามวิชาที่ได้รับมอบหมายเต็มเวลา เต็มความสามารถ

มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

- 8.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน
- 8.2 ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลผลการประเมินหรือผลการวิจัยเป็นฐานคิดทั้งด้านวิชาการและการจัดการ
- 8.3 ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
- 8.4 ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ
- 8.5 นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนพึงพอใจผลการบริหารการจัดการศึกษา
- 8.6 ผู้บริหารให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการและเอาใจใส่การจัดการศึกษาเต็มศักยภาพและเต็มเวลา

มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

- 9.1 คณะกรรมการสถานศึกษารู้และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ระเบียบกำหนด
- 9.2 คณะกรรมการสถานศึกษากำกับติดตาม ดูแล และขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย
- 9.3 ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

- 10.1 หลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น
- 10.2 จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ
- 10.3 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน
- 10.4 สนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง
- 10.5 นิเทศภายใน กำกับ ติดตามตรวจสอบ และนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ
- 10.6 จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคน

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ

- 11.1 ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนมั่นคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียง อยู่ในสภาพใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

- 11.2 จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน
- 11.3 จัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและหรือเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- 12.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 12.2 จัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 12.3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
- 12.4 ติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 12.5 นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่อง
- 12.6 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน

ด้านที่ 3 มาตรฐานการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

- 13.1 มีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและใช้ประโยชน์ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 13.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ระหว่าง สถานศึกษากับ ครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 4 มาตรฐาน อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น

- 14.1 จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ วัตถุประสงค์และจุดเน้นของการจัดตั้งสถานศึกษา
- 14.2 ผลการดำเนินงานส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา

ด้านที่ 5 มาตรฐานมาตรการส่งเสริม

มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนา และส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น

15.1 จัดโครงการ กิจกรรมพิเศษเพื่อตอบสนองนโยบาย จุดเน้น ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

15.2 ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย

มาตรฐานทางการศึกษาจึงเป็นกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ทั้งการพัฒนาความรู้ ทักษะ แลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโดยตรง และกระบวนการจัดการศึกษา ของ ครูผู้สอน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตาม มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก แบ่งออกเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

จาโรจน์ วงศ์กระจ่าง (2545) ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. ศึกษากลุ่มเป้าหมาย 2. สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย 3. ศึกษาวิเคราะห์พิจารณาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 4. วางแผนการปฏิบัติงาน 5. ปฏิบัติงานตามแผน 6. ติดตามประเมินผลระหว่างปฏิบัติงาน 7. ประเมินผลการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาครู ประกอบด้วย แผนปฏิบัติการวิจัย ผู้วิจัยและทีมงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การบริการให้คำแนะนำปรึกษา เอกสารความรู้และแบบฝึกปฏิบัติ ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของครู การสัมภาษณ์ครู การสอบถามความคิดเห็นของครู และการสังเกตการณ์การสอน ผลการวิจัย พบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งผลให้ครูส่วนใหญ่ได้รับสาระความรู้ มีความตระหนักและสามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดีขึ้นในระดับหนึ่ง ส่วนในการนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ

ดวงดาว แซ่โง้ว (2549) พัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก เป็นการพัฒนามาตรฐาน และตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ระดับอุดมศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูแห่งชาติ สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 3 คน สำหรับการสัมภาษณ์ อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูต้นแบบ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 24 คน สำหรับเทคนิคเดลฟาย และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 286 คน สำหรับความคิดเห็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับการสัมภาษณ์ แบบสอบถามสำหรับเทคนิคเดลฟาย และแบบสอบถามสำหรับการศึกษาความคิดเห็น ผลการศึกษา พบว่า มาตรฐานและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่พัฒนาขึ้นมี 5 มาตรฐาน ประกอบด้วย 78 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานด้านการเตรียมการสอน 13 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 25 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านสื่อการเรียนรู้ 9 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 16 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ 15 ตัวบ่งชี้ โดยแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญแตกต่างกัน

กัลยา ตากุล (2550) ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษา โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและโรงเรียน สภาพของทักษะการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย และวิเคราะห์แนวคิดและแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมในอนาคต เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การวิเคราะห์เอกสารและการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า 1. ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการกลุ่ม มีการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดการประเมินการคิดทั้งระดับบุคคลและระดับกลุ่ม และการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้นักเรียนมีอิสระทางการคิด และมีการเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ 2. ทักษะการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับดี และ 3. แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในอนาคต คือควรเพิ่มจำนวนนักเรียนและจำนวนครู รวมทั้งเพิ่มเวลาเรียนและขยายหลักสูตรจนถึงช่วงชั้นที่ 4

นริศรา เสือคล้าย (2550) ได้วิจัยและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการโดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาลักษณะและสภาพการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และเพื่อศึกษาผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษาจำนวน 80 คน โรงเรียนพุทธนิเทศศึกษา เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดกลาง 2 แห่ง และกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง คือ

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 56 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 28 คน ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในปัจจุบันมีดังนี้ 1. จุดประสงค์การเรียนรู้ได้เน้นการพัฒนาความสามารถทางการคิด 2. เนื้อหาที่เรียนเป็นไปตามหนังสือแบบเรียน 3. กิจกรรมการเรียนรู้ไม่เน้นการปฏิบัติจริงให้เกิดผลงาน 4. สื่อการเรียนการสอนมีลักษณะเป็นนามธรรม และ 5. การวัดและประเมินผลเน้นการตัดสินผลการเรียนโดยใช้แบบทดสอบ สำหรับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐานมุ่งพัฒนาความสามารถทางการคิดของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของนักเรียน ลักษณะสำคัญของแผนมีดังนี้ 1. จุดประสงค์การเรียนรู้เน้นพัฒนาความสามารถทางการคิด 2. สารการเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรและความสนใจของผู้เรียน 3. กิจกรรมการเรียนรู้ เน้นกระบวนการกลุ่ม การปฏิบัติจริง การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและการสื่อสารเชิงบวก 4. สื่อการเรียนการสอน ใช้สื่อที่หลากหลายและสื่อของจริง และ 5. การวัดและประเมินผล เน้นการวัดและประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน ส่วนผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน พบว่า พัฒนาความสามารถทางการคิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มากกว่าการเรียนรู้จากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปกติ

พรสวรรค์ พงษ์ดี (2551) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าสถิติไคสแควร์ ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประกอบด้วย โรงเรียนควรประสานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการจัดเตรียมความพร้อมของครู เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประสานความร่วมมือกับชุมชนในการวางแผน กำหนดนโยบาย และขอความอนุเคราะห์ใช้ทรัพยากรจากชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นสำคัญ นอกจากนี้ โรงเรียนต้องกำหนดแนวทางและวางแผนการบริหารจัดการสถานที่เกี่ยวกับการบำรุง ดูแล รักษาสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัย รวมถึงส่งเสริมให้ครูศึกษาคู่มือการสอน โดยเน้นให้นักเรียนทำโครงการหรือทำงานเป็นกลุ่ม โรงเรียนควรประสานกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนสื่อ โสตทัศนูปกรณ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือนำนักเรียนไปศึกษาเรียนรู้ในชุมชน นอกจากนี้ โรงเรียนต้องนิเทศติดตามการทำงาน of ครูและส่งเสริมยกย่อง ชมเชย หรือมอบรางวัลให้แก่ครูที่มีความตั้งใจและมีผลงานดีเด่น และที่สำคัญโรงเรียนต้องส่งเสริมให้ครูวัดผลและประเมินผลนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงจัดทำรายงานผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียน รายงานให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนมีความไว้วางใจต่อโรงเรียนมากขึ้น

พระจันทร์ หมั่นบำรุง (2551) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ของ

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี 2. สร้างรูปแบบและคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3. ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบและคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4. ทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร แหล่งข้อมูลได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การสนทนากลุ่ม แบบบันทึกเอกสาร และแบบสอบถาม วิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้การวิจัยและพัฒนา (R&D) มี 4 ขั้นตอนได้แก่ 1. ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี 2. สร้างรูปแบบและคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบ 3. ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบและคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4. ทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี มีดังนี้ 1. จากการศึกษาสภาพ บริบทของโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้น ครอบครัวของผู้เรียนส่วนใหญ่ยากจนและอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย 2. จากการศึกษาปัญหาพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ครูมีภาระงานสอนและงานพิเศษมาก ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดหลักสูตรการศึกษา จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พฤติกรรมการสอนของครูยังสอนแบบบรรยาย ขาดการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการบริหารจัดการ ขอบข่ายงานโรงเรียนมากเกินไป หลักสูตรสถานศึกษาไม่ชัดเจน การนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานไม่เป็นระบบ งบประมาณมีน้อย ความร่วมมือจากชุมชนค่อนข้างน้อย 2. ผลการสร้างรูปแบบและคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทำให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการโดยใช้กระบวนการ PDCA และมีคู่มือการดำเนินงานสามารถนำไปใช้ได้จริง 3. ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบและคู่มือการดำเนินงาน ผู้เชี่ยวชาญทุกคนให้การยอมรับ รูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก รูปแบบสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ รูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานทางด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ อยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก หลักการและเหตุผลมีความชัดเจน วัตถุประสงค์ของคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบมีความชัดเจนเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4. ผลการทดลองใช้ และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นทุกช่วงชั้น และนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดีขึ้น การพัฒนาครูทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร แบบบูรณาการ ผลจากการประเมินหลักสูตรแบบบูรณาการที่โรงเรียนสร้างขึ้นพบว่าในภาพรวมมีความถูกต้องเหมาะสมมาก ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ในการประเมินสองครั้งแรกมีความถูกต้องเหมาะสมในระดับปานกลางหลังจากที่ครูได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ประเมินทำให้ ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดีขึ้น จากการประเมินความ

พึงพอใจจากคณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน ในภาพรวมมีความพึงพอใจที่ครูนำรูปแบบมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีหลักสูตรแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน ผู้เรียนและท้องถิ่น

ดวงสมร โพธิ์อยู่ (2553) ศึกษาการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนราชประชาสถาย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนราชประชาสถาย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในภาพรวม 2. เปรียบเทียบการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ 3. เปรียบเทียบการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน ประชากรในการวิจัย เป็นครูผู้สอน จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนราชประชาสถาย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้ดังนี้ การส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้แบบมีทักษะกระบวนการ การส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน 2. การเปรียบเทียบการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมครูเพศชายมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงกว่าครูเพศหญิงและสูงกว่าในด้านส่งเสริม และพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง การส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวทางกาย การส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ 3. การเปรียบเทียบการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ในภาพรวมครูที่มีประสบการณ์มากมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยและสูงกว่าในด้านการส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน และการส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้แบบมีทักษะกระบวนการ

ปริญญ์ ทนชัยบุตร (2553) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่เกี่ยวข้องและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 2. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3. ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูต้นแบบ 4. สังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการสนทนากลุ่ม การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน 3 วงจร ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 35 คน การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ศิลปินเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง โดยนำไปขยายผลในการจัดการเรียนรู้ที่ศิลปินช่วงชั้นที่ 3 ณ โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น จำนวน 2 ห้องเรียน และช่วงชั้นที่ 4 ณ โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 3 ห้องเรียน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1. กรอบแนวคิดและหลักการ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. ข้อกำหนด 4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4.1 ขั้นเตรียมความพร้อม 4.2 ขั้นพัฒนาความคิด ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ 4.2.1 การจุดประกาย 4.2.2 การรวบรวมความคิด 4.2.3 การประเมินทางเลือก 4.3 ขั้นปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนคือ 4.3.1 การสร้างสรรค์ผลงาน 4.3.2 การทบทวน 4.4 ขั้นประเมิน 5. การเตรียมการสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6. องค์ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ศิลปินเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 7. บทบาทผู้สอนและบทบาทผู้เรียน

ทอดด์และเมลิสซา (Todd and Melissa, 2007) ศึกษาผลการสอนเพื่อสร้างความคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีกรณีศึกษาและการทำกิจกรรมอันหลากหลายในนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย Wright state โดยใช้ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยการศึกษาจากบทความทางวิชาการ และการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมทางหลากหลาย การทำโครงการเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัย พบว่าจากการศึกษาด้วยกรณีศึกษา การทำกิจกรรม และโครงการ หลักการวิจัยผู้เรียนมีการรับรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของตนเองและความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าวิธีการสอนแบบใหม่ในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน และความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาขึ้นได้โดยผ่านการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้พบว่า ผู้เรียนสนุกกับการเรียนด้วยกระบวนการดังกล่าวและรู้สึกว่าการเรียนสามารถคิดได้อย่างลึกซึ้งได้มากขึ้น และมีความคิดเชิงวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

ภัทรพร บัวบุตร (2549) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ กระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพ ด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติระหว่างนักเรียนกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองจำนวน 80 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาพประกอบด้วยหลักปรัชญา การศึกษาจิตวิทยาการเรียนการสอน หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนผลที่คาดว่าจะได้รับการเรียนการสอนตามรูปแบบ ผลการใช้รูปแบบพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ สูงกว่ากลุ่มควบคุม ที่เรียนด้วยการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นัตตา อังสุวาทย์ (2550) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบในด้านลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาเคมีของผู้เรียน ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนผลของทักษะพื้นฐานการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่มีต่อลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแบบนำตนเองประกอบด้วยเพิ่มพลังแรงใจ เสริมสร้างกลยุทธ์ ปลูกฝังนิสัยถ่ายทอดความรู้สะท้อนความคิดและประเมินการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การดำเนินการก่อนการเรียน ขั้นที่ 2 กระบวนการเรียนการสอน และขั้นที่ 3 การประเมินผล ผลการใช้รูปแบบพบว่า ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับสูงได้พัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมด้านขนาดอิทธิพลไม่น้อยกว่า 0.05 เป็นไปตามเกณฑ์ ส่วนกลุ่มทดลองที่มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับต่ำพบว่า ในภาพรวมมีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองลดลง

พิศภรณ์ ไพเราะ (2550) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุครธรธรรมานุสรณ์การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบรูปแบบ คือ การใช้กิจกรรมแนวทฤษฎีพหุปัญญาพัฒนาผู้เรียนทุกด้านได้แก่ ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านการเข้าใจตนเองและด้านการเข้าใจธรรมชาติและร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติหาแนวทางแก้ปัญหา รูปแบบมี 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 วางแผน ขั้นที่ 2 ทดลองปฏิบัติการ ขั้นที่ 3 การสังเกต ขั้นที่ 4 สะท้อนผลการปฏิบัติงาน ผลการใช้รูปแบบพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาในระดับมากที่สุด

วัชรีย์ ร่วมคิด (2551) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับ และการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูอนุบาลในการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับและการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูอนุบาลในการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเพื่อหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับ และการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูอนุบาลในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับและการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ระยะที่ 2 การนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ไปใช้และปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นครูชั้นอนุบาล

ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จำนวน 10 คน ในเวลาทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบกระบวนการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้รายหน่วย ประกอบด้วยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ และการวางแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้รายคาบ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ และการวางแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ขั้นที่ 3 การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ประกอบด้วย การลงมือปฏิบัติกิจกรรม การสะท้อนความรู้จากการปฏิบัติ และการสร้างความคิดรวบยอด ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการใช้ความรู้ ประกอบด้วย การนำความรู้ไปปฏิบัติงานและการสะท้อนความรู้จากการปฏิบัติงาน ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่า ครูอนุบาลมีความสามารถในการออกแบบและมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลผลิตของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับ และการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูอนุบาลในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอนุบาล

กัลยา คำมณี (2552) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์โครงงานสำหรับพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวน 20 คน เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์โครงงานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และโรงเรียนวัดพังก จำนวน 20 คน เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผลการวิจัย พบว่า ผู้เรียนที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์โครงงานมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบปกติ และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กิตติคม คาวีรัตน์ (2553) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการพัฒนาได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ (KAECPAR Model) ประกอบด้วย หลักการ คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ วัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ขั้นตอนของรูปแบบ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การให้ความรู้และการสร้างความตระหนัก (Knowledge and Awareness : KA) ขั้นที่ 2 การสร้างเสริมความรู้ (Enhancement : E) ขั้นที่ 3 การสร้างผลงาน (Construction : C) ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน (Presentation : P) และขั้นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ (Assessment and Reflection : AR) ในทุกขั้นตอนมีการดำเนินการขั้นตอนย่อย คือ ขั้นเตรียมการ (Preparing : P) ขั้นปฏิบัติ (Doing : D) ขั้นสรุป (Summarizing : S) โดยมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย หลักการตอบสนอง ระบบสังคม และระบบสนับสนุน 2. ผลการประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ พบว่า 2.1 ความรู้การสร้างเสริมสุขภาวะหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ 2.2 พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาวะหลังการใช้รูปแบบสูงกว่า

ก่อนการใช้รูปแบบ 2.3 การใช้ทักษะกระบวนการหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ 2.4 การใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ 2.5 เจตคติการสร้างเสริมสุขภาวะหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ 2.6 ความรับผิดชอบของนักศึกษาหลังการใช้รูปแบบนักศึกษามีความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีมาก และ 2.7 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของอาจารย์อยู่ในระดับมากที่สุด

แมน เชื้อบางแก้ว (2556) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า 1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพ โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญในระดับความคิดเห็นมากที่สุด ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการจัดเตรียมการ (Managing Preparation) ขั้นตอนการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active Learning) ขั้นปัญญาความคิด (Notion Intelligence) และขั้นสร้างความพึงพอใจ (Satisfaction) และ 4) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการเรียนตามรูปแบบ และรูปแบบมีคุณภาพเหมาะสมตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นพบว่า ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีผลการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ

เว็บเบอร์ (Weber, 2000) ศึกษาแบบการสอน 5 ขั้นตอนของการสอนแบบแก้ปัญหาโดยใช้การสอนแบบพหุปัญญา (Five-Phases to PBL: MITA-Multiple Intelligence Teaching Approach Model for Redesigned Higher Education Classes) ที่ UCLA's Higher Education Research Institute โดยการสำรวจนักศึกษาภาคปกติชั้นปีที่ 1 จำนวนมากกว่า 260,000 คน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำรูปแบบการสอนแบบแก้ปัญหา (PBL Model) เข้ามาใช้และแก้ปัญหาที่พบ เพื่อประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence Teaching Approach: MITA) ในการแก้ปัญหาของผู้เรียนที่เฉื่อย (Passivity) ในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในการเรียนรู้ตามสภาพจริงประกอบ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ผู้สอนนำเข้าสู่ปัญหาและสนทนาเพื่อหาความสำคัญของปัญหากับผู้เรียนโดยทั่วไป ขั้นที่ 2 ระบุเป้าหมายที่ชัดเจน อันเป็นการเรียนรู้ขั้นต่ำ ซึ่งต้องการให้ผู้เรียนทั้งหมดได้สัมผัสผล ขั้นที่ 3 สร้างมิติคุณภาพ ที่เป็นเกณฑ์เฉพาะสำหรับประเมินงานต่างๆ ขั้นที่ 4 กำหนดการเรียนรู้และประเมินงานที่สัมพันธ์กับปัญหาในชีวิตจริง ความสนใจของผู้เรียนและความสามารถ และเนื้อหาที่ต้องการ ขั้นที่ 5 ผู้เรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้และปรับโครงสร้างความรู้ช่วยให้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งและมีส่วนร่วมของผู้เรียนมากขึ้น กระตุ้นแรงจูงใจผู้เรียนหรือบูรณาการ เพิ่มความรู้เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

งานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ณรงค์ ดวงคำ (2553) ศึกษาการบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนการสอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และ 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ในการบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 268 คน จาก 268 โรงเรียน ตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 219 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปผลการวิจัย 1. สภาพการบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ภาพรวมการบริหารงาน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการเรียนการสอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตรวจสอบ/ประเมินตนเอง (Check) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ (Do) และด้านการปรับปรุง (Act) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน อยู่ในระดับมากทั้ง 2 ด้าน ส่วนด้านการวางแผน (Plan) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง 2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารในการบริหาร งานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปได้ว่า 2.1 ด้านเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 2.2 ด้านอายุ พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุต่างกันมีระดับการปฏิบัติงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 2.4 ด้านวิทยฐานะ พบว่า ผู้บริหารที่มีวิทยฐานะต่างกันมีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 2.5 ด้านขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดต่างกันมีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

ทองจวน แก้วเห่า (2553) ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี เทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและระดับพฤติกรรม การปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลคือ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) จำนวน 13 คน ได้แก่ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการและครูผู้สอน ช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 11 คน กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) คือนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 76 คน และผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 68 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาและระดับพฤติกรรม การปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2

พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 บางคนบางกลุ่มประพฤตินั้นไม่เหมาะสม ขาดคุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจากการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 โดยใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 คือกลยุทธ์การอบรม พัฒนาจิตนักเรียน กลยุทธ์การสอนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลยุทธ์พบพระธรรม กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาเบื้องต้น คือ ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ประพฤตินั้น ปฏิบัติตนเป็นคนดี นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้เรื่องที่มีความหมายใกล้ตัว สนองความต้องการ ความสนใจ ส่งผลให้พฤติกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นคนดี ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ด้าน ได้แก่ มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรู้จักประหยัดทรัพย์สิ่งของ

มาโนช จุลสุคนธ์ และคณะ (2553) ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนภัทรดล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ปกครอง ด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนภัทรดล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนในทัศนะของผู้ปกครอง ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 185 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพของนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสำหรับทดสอบสมมติฐานคือค่าทดสอบสถิติที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการของผู้ปกครองด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 8 มาตรฐาน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 มาตรฐานแรก ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และมาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ส่วนมาตรฐานที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา 2. ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความต้องการด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในภาพรวมและรายมาตรฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนในทัศนะของผู้ปกครอง 3 อันดับแรก ได้แก่ 1. ส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในทุกด้าน ควบคู่กับความรู้ 2. โรงเรียนควรมีการจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน 3. ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนของผู้เรียน

วลิตา บุญประเสริฐ (2555) ศึกษาความสัมพันธ์ค่านิยมค่านิยมระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ผลการวิจัย พบว่า 1. สหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างกลุ่มตัวแปรรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในแต่ละตัวแปร ประกอบด้วยแบบบูรณาการสู่หุปัญญา แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ แบบกระบวนการแก้ปัญหา แบบสร้างองค์ความรู้ และแบบโครงงาน กับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย ความมีเหตุผล กล้าคิดริเริ่ม ความรับผิดชอบ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้ง 3 ชุด เท่ากับ 1.00, 0.655 และ 0.228 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคอล พบว่า ฟังก์ชันที่สามมีค่าไถ่เกินน้อยกว่า 0.10 ซึ่งถือว่าต่ำเกินไป แสดงว่าตัวแปรคาโนนิคอล ชุดที่หนึ่งและสองมีค่าความแปรปรวนร่วมกัน โดยมีค่าเท่ากับ 1.00, 0.655 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวแปรดังกล่าวอธิบายกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ได้ร้อยละ 1.00, 42.1 ตามลำดับ 2. ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของกลุ่มตัวแปรรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในแต่ละตัวแปร กับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ในแต่ละตัวแปร พบว่า ในฟังก์ชันที่ 1 ตัวแปรรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แบบบูรณาการสู่หุปัญญา แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ แบบกระบวนการแก้ปัญหา แบบสร้างองค์ความรู้ และแบบโครงงาน มีค่าเท่ากับ 1.00, 0.961, 0.961, 0.564 และ 0.559 มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับตัวแปรคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้คือ กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ กล้าคิดริเริ่ม ความมีเหตุผล และความรับผิดชอบ มีค่าเท่ากับ 1.00, 0.568, 0.331 และ 0.308 ส่วนในฟังก์ชันที่ 2 เมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน พบว่า มีทิศทางความสัมพันธ์ทางลบ พบว่า ตัวแปรรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แบบสร้างองค์ความรู้ และแบบโครงงานมีค่าเท่ากับ 0.736 และ 0.724 มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับตัวแปรคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ คือ กล้าคิดริเริ่ม ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีค่าเท่ากับ 0.750, 0.601, 0.527 และ 0.456

งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

ปัจจัยด้านผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553) พัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในภูมิภาคการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัย พบว่า แนวคิดของคุณลักษณะครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ คือการแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการมีความเข้าใจที่คงทนเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และมีคุณลักษณะที่ครอบคลุมถึงความสามารถอธิบาย ตีความ ประยุกต์ วิเคราะห์ วิพากษ์ มีหลายมุมมองเข้าใจตนเองและผู้อื่น สำหรับคุณลักษณะของครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 คุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยคุณลักษณะที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงสุด ได้แก่ คุณลักษณะที่ 5 เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้เรียน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ ผลการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม มีองค์ประกอบดังนี้ หลักการ วัตถุประสงค์ การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม เนื้อหา กิจกรรมการอบรม บทบาทของวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็น

ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ทุกคุณลักษณะ หลังการอบรมตามรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในส่วนของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

เกษม อุณณรัตน์ (2550) ศึกษาปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 และเขต 2 พบว่า 1. ระดับปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้น 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 และ เขต 2 อยู่ในระดับมาก 2. ระดับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้น 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 และ เขต 2 อยู่ในระดับมาก 3. ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้น 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 และ เขต 2 คือ การตัดสินใจ แรงจูงใจ การควบคุม มาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม และการปฏิสัมพันธ์และอิทธิพล

อนันต์ นามทองตัน (2552) พัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 4 องค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบย่อย 92 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักด้านการวางแผนการปฏิบัติงานมี 4 องค์ประกอบย่อย มีตัวบ่งชี้ 27 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านการดำเนินการตามแผน มี 4 องค์ประกอบย่อย มีตัวบ่งชี้ 23 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านการตรวจสอบประเมินผลมี 4 องค์ประกอบย่อย มีตัวบ่งชี้ 21 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบหลักด้านการนำผลการประเมินผลมาปรับปรุงงานมี 4 องค์ประกอบย่อย มีตัวบ่งชี้ 21 ตัวบ่งชี้ 2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบย่อย 96 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความตรงเชิงโครงสร้าง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าพิสัย 0.21-0.84 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. ผลการทดลองใช้ตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 3.1 การทดลองของโรงเรียน 2 ลักษณะ (2:12) โรงเรียนลักษณะที่ 1 มีผลการทดลองโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โรงเรียนลักษณะที่ 2 มีผลการทดลองโดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ 3.2 การเปรียบเทียบโรงเรียน 2 ลักษณะ (12:12) โดยภาพรวมโรงเรียนมีลักษณะและสภาพการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4. ผลการประเมินตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 4 องค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบย่อย 96 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ วรรณีย์ วรหาคำ (2554) ที่ศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ จากความคิดเห็นของครูและนักเรียนใน 4 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหาร และด้านกลุ่มเพื่อน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู และนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1. การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2. การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของนักเรียน โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3. การเปรียบเทียบการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับชั้นที่สอนและประสบการณ์สอน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4. การเปรียบเทียบการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามเพศ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เลิศศักดิ์ คำปลิว (2551: 99-105) ได้ศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีตัวแปรตาม คือ ศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมของโรงเรียน 6 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่และด้านสื่อการสอน และตัวแปรต้น คือ เพศ และสถานภาพ ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครู 224 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 40 คน พบว่า การจัดการสภาพแวดล้อม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและด้านที่ปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการศึกษานี้ได้เสนอแนะด้านการบริหารไว้ว่า ควรกำหนดนโยบายการบริหารอย่างชัดเจนมอบหมายงานการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้กับครูให้ชัดเจน ด้านหลักสูตรควรมีการกำหนดหลักสูตรที่สอดคล้องกับเวลาเรียน โดยอาจนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรท้องถิ่นมาปรับใช้ในหลักสูตรที่เปิดสอน ด้านบุคลากรสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเอง ด้วยการจัดการอบรมและให้โอกาสในการศึกษาต่อ ด้านอาคารสถานที่ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ต่าง ๆ รอบอาคารเรียนให้มีความร่มรื่นมีบรรยากาศให้ผู้เรียนรักในการเรียนรู้อย่างยิ่ง และด้านสื่อการเรียนการสอนครูควรนำสื่อที่ทันสมัยมาใช้ในการสอนให้มากยิ่งขึ้น

อรุณชัย กันทภา (2548: 62-63) ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการจัดการสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอชะอำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางวิชาการ และด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ พบว่า ในภาพรวมครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอชะอำ เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางวิชาการ และด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ สรุปได้ว่า 1. ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในเรื่องมีสนามกีฬาเพื่อการออกกำลังกายเพียงพอ ใช้ประโยชน์ได้ทุกฤดูกาล อาคารมี

ความมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย และมีการจัดตกแต่งอาคารเรียนสะอาดเรียบร้อยสวยงาม 2. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในเรื่องให้การยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนทำดี ครูให้ความรักความเมตตา เข้าใจ และเห็นใจนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนคิดและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในเรื่องบุคลากรในโรงเรียนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เติบโตในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

สุพล อนามัย (2549: 93-94) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี พบว่า 1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมด้านวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จำแนกตามโรงเรียนเอกชน พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากมีการปฏิบัติมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย และเมื่อจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. การรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่สุด คือ มีจำนวนนักเรียนมากเกินไป โรงเรียนมีพื้นที่และอุปกรณ์การเล่นน้อย กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก โรงเรียนขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยครูมีข้อเสนอแนะว่าควรพิจารณารับนักเรียนในปริมาณที่พอเหมาะ จัดมุมสนามหญ้าเพื่อให้นักเรียนได้พักผ่อน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก และควรมีกิจกรรมที่พานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเปิดโลกทัศน์ของนักเรียน

ส่วนปัจจัยเครือข่ายทางการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ จันทรา อ่อนระหง (2550) ศึกษาผลการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ “บ้านหลวงของเรา” สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อ หน่วยบ้านหลวงของเรา ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ มีความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน และส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมทางการเรียนรู้และเจตคติที่ดีต่อการเรียน การสอน ทำให้มีความกระตือรือร้นในการเรียน จึงส่งผลให้

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อย่างเห็นได้ชัดเจนซึ่งนักเรียนแสดงพฤติกรรมทางการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

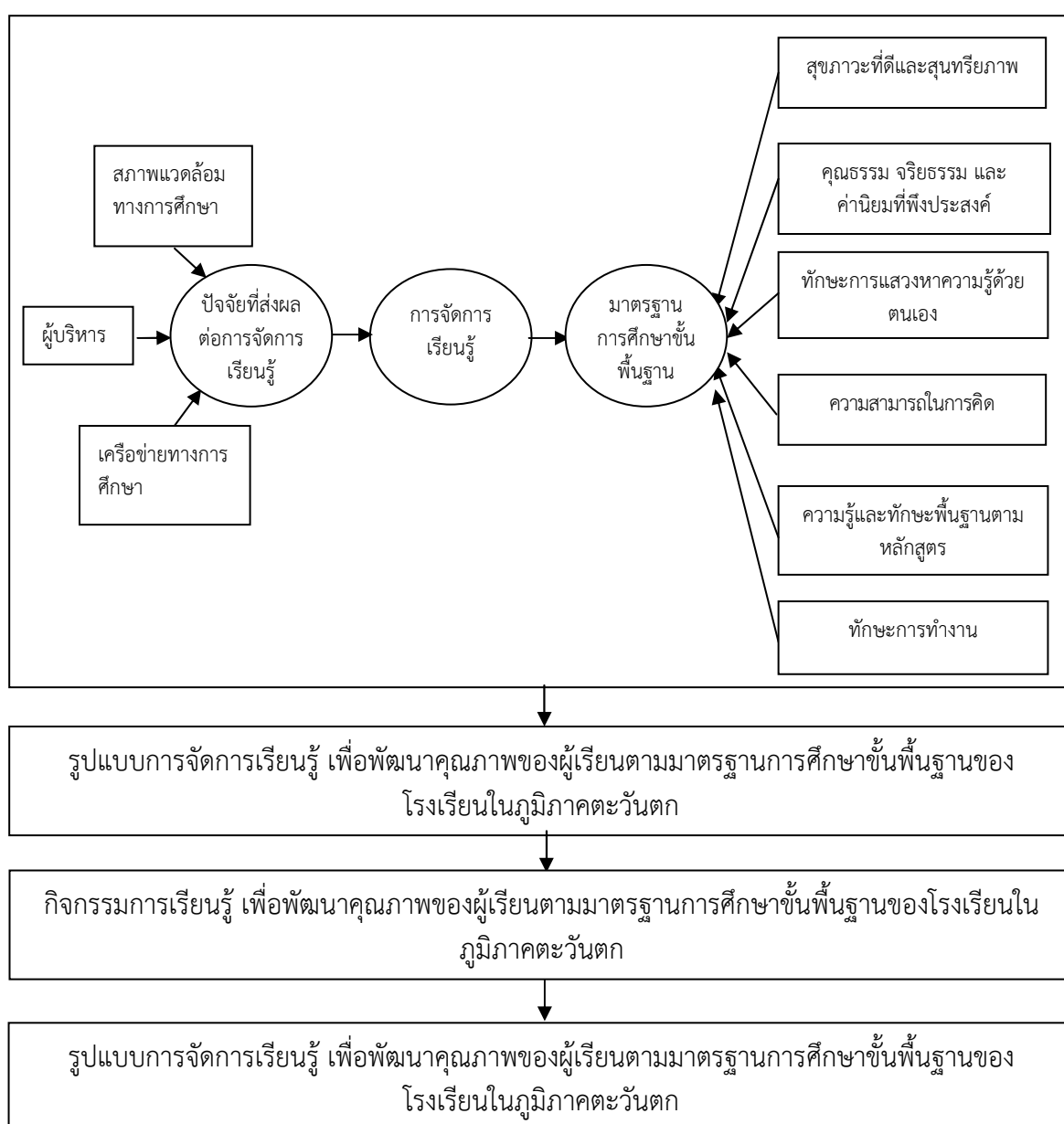
นอกจากนี้ ขบา พันธุ์ศักดิ์ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครูเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครูโดยการสร้างกลุ่มของผู้ปกครองและครู การปฏิบัติการของผู้ปกครองและครู และการประเมินผลการปฏิบัติรูปแบบมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนรับประสบการณ์ ขั้นที่ 2 การได้รับประสบการณ์จริงเป็นการปฏิบัติของผู้เรียนด้วยการสืบสอบแบบกลุ่ม ขั้นที่ 3 การทบทวนความคิด ขั้นที่ 4 การสรุปข้อความรู้ และ ขั้นที่ 5 การนำไปปฏิบัติ ผลการใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก เป็นกระบวนการวิจัยที่สามารถทำให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็น ผู้เรียน ครู/อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และชุมชน จะสามารถนำรูปแบบไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบและทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการ

1. การศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การสร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร (population) คือ ครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในภูมิภาคตะวันตก 8 จังหวัด ประกอบด้วย ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี รวม 39,347 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

ตัวอย่าง (sample) คือ ครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี จากการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้แนวคิดของโบลเลน (Bollen, 1989) ที่เสนอว่าการกำหนดขนาดของตัวอย่างควรพิจารณาควบคู่ไปกับจำนวนพารามิเตอร์อิสระที่ต้องการประมาณค่า ถ้าจำนวนพารามิเตอร์อิสระที่ต้องการประมาณค่ามีมาก ควรต้องมีขนาดของตัวอย่างมากขึ้นด้วย และแนวคิดของชุมัคเกอร์และโลแมคซ์ (Schumacher & Lomax, 1996) แฮร์และคณะ (Hair & et.al., 1988) ที่เสนอกฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ว่าควรใช้ขนาดของตัวอย่าง 20 คนต่อตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย 1 ตัวแปร ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนประกอบด้วยตัวแปรที่ใช้ทั้งหมด 10 ตัวแปร ดังนั้น ขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีอย่างน้อย 200 คน อย่างไรก็ตาม การกำหนดขนาดของตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ตัวอย่างจำนวน 375 คน ซึ่งในที่นี้จะรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างเพื่อความคลาดเคลื่อนจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงประชากรและตัวอย่างของการวิจัย

จังหวัด	ประชากร (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	ตัวอย่าง (คน)
ราชบุรี	6,829	17.4	74
กาญจนบุรี	5,217	13.3	51
นครปฐม	7,278	18.5	32
ประจวบคีรีขันธ์	5,006	12.7	69
เพชรบุรี	3,154	8.0	37
สมุทรสงคราม	1,621	4.1	16
สมุทรสาคร	3,671	9.3	53
สุพรรณบุรี	6,571	16.7	67
รวม	39,347	100	400

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง กลุ่มสาระการเรียนรู้ และสังกัดของโรงเรียน โดยเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านผู้บริหาร ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา และด้านเครือข่ายทางการศึกษา โดยเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert' s Rating Scale) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามดังนี้ (Best & Kahn, 1998: 247)

5 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับมาก

3 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับปานกลาง

2 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับน้อย

1 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นมาแปลความหมาย โดยการแปลความหมายนี้จะใช้แบบอิงเกณฑ์ (criterion reference) ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับมากที่สุด

คะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับมาก

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับน้อย

คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้านความสามารถในการคิด ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร และด้านทักษะการทำงาน โดยเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามดังนี้ (Best & Kahn, 1998: 247)

5 หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นมาแปลความหมาย โดยการแปลความหมายนี้จะใช้แบบอิงเกณฑ์ ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended)

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเชิงปริมาณ

การสร้างแบบสอบถามในวิจัยนี้เพื่อเป็นเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาและค้นคว้าเอกสาร ตำราและรายงานการวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดการวัดตัวแปรและตั้งเป็นคำถาม

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยง (Validity) เสนอที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละข้อ จากนั้นนำมาปรับปรุงและแก้ไข เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสามารถวัดได้เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามที่ต้องการ โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งวิธีคำนวณดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คนทำการพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

- 1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

หลังจากนั้นให้นำคะแนนที่ได้ในแต่ละข้อมาแทนค่าในสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ = ผลคะแนนรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยค่า IOC ที่คำนวณได้จะต้องมีค่า 0.5 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับเนื้อหา แต่ถ้าคำถามข้อใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 คำถามข้อนั้นจะถูกตัดออกไป

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงไปทำการทดสอบ (Try Out) กับตัวอย่างที่ไม่ใช่ครูในโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก จำนวน 30 คน

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ Item Test Correlation การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach' s Alpha Coefficient) ได้ค่าผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9182

ด้านผู้บริหาร ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9183

ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8638

ด้านเครือข่ายทางการศึกษา ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8675

ด้านคุณภาพของผู้เรียน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9533

6. นำผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ได้ มาปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถาม เพื่อสำหรับนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ตามสมมติฐานกับข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยสูตรของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบการวัดในแต่ละองค์ประกอบ และทดสอบแบบจำลองสมมติฐานกับข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model Analysis) ในการทดสอบแบบจำลองและสมมติฐานการวิจัย เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยอาศัยตัวแบบเชิงเหตุผลจากกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ชัดเจนเพื่อตรวจสอบว่า ข้อมูลตรงกับการสร้างความสัมพันธ์ตามทฤษฎีหรือไม่ โดยการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล (Lisrel model) เพื่อตรวจสอบโมเดลสมมติฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (model evaluation) ในวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก และการตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
2. เพื่อศึกษาพื้นที่นำร่องเบื้องต้น เพื่อเตรียมโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตกในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการ

1. การศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยใช้บรรยากาศและพลวัตของกลุ่มในการแสดงทัศนะ และความคิดของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก และได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นการเตรียมพื้นที่นำร่องเบื้องต้น

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตกที่เลือกอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ในภูมิภาคตะวันตก จำนวน 20 คน ซึ่งประกอบด้วย

1. โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม
2. โรงเรียนเทศบาล 5 จังหวัดนครปฐม
3. โรงเรียนถาวรานุกูล จังหวัดสมุทรสงคราม
4. โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
5. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ จังหวัดสมุทรสาคร
6. โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ จังหวัดสมุทรสาคร
7. โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี
8. โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย จังหวัดราชบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ระดับลึก และการสนทนากลุ่ม

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้นั้นถูกต้องหรือไม่ โดยแหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล เช่น ถ้าข้อมูลที่ได้อาจมาจากต่างเวลา ต่างสถานที่ หรือต่างบุคคล จะเหมือนหรือสอดคล้องกันหรือไม่
2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigation Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ที่มีทั้งคณะผู้วิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย หลังจากเก็บข้อมูลแล้วมาบันทึกข้อมูลด้วยกันและเห็นตรงกัน
3. การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ระดับลึก และการสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ระดับลึกและการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์สรุปเชิงอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อให้ได้กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะๆ ทุกครั้งที่สิ้นสุดการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ผู้วิจัยถอดบทสัมภาษณ์และเขียนรายละเอียดของการสัมภาษณ์ออกมาทันที เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์คนต่อไป
2. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) การนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกกิจกรรมของครู แบบสัมภาษณ์ครูและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม และแบบบันทึกผลการสังเกตงานของผู้ร่วมวิจัย นำมารวบรวมให้อยู่ในรูปของการพิมพ์ที่เป็นเอกสารอย่างเป็นระเบียบพร้อมที่จะใช้ได้สะดวก จากนั้นจึงจัดระเบียบออกเป็นหน่วยย่อยๆ ตามความเหมาะสมของการประเด็นที่จะศึกษาให้เป็นหมวดหมู่เพื่อเป็นข้อมูลในการตอบคำถามการวิจัย
3. ประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจะทำไปพร้อมกัน ซึ่งทุกครั้งที่ได้ข้อมูลมาต้องจัดประเภทและจัดหมวดหมู่ของข้อมูล สังเคราะห์ แปลความหมายและตีความข้อมูลที่ได้รวบรวมมา เมื่อสัมภาษณ์ข้อมูลทุกครั้ง หลังการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำข้อมูลไปถอดบันทึกเสียง รวบรวม เรียบเรียงความ และตรวจสอบความหมายกับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบุคคลสำคัญในแต่ละกลุ่ม พร้อมทำการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องจนครบ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการ

1. การวางแผน ขั้นตอนวางแผนการดำเนินกิจกรรมที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยกำหนดไว้ 3 ขั้นตอน

1.1 กิจกรรมให้ความรู้ โดยการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 จนได้ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1.2 วางแผนพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยใช้เทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation-Influence-Control : A-I-C) เพื่อพัฒนารูปแบบ และกำหนดกิจกรรมในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอน A (Appreciation) วิเคราะห์สภาพการณ์ในอดีตจนถึงปัจจุบันและกำหนดอนาคต เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมวิจัยแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องการ รวมทั้งรับฟังข้อสรุปร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และเท่าเทียมกัน และสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อบูชาเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมปฏิบัติได้จริง

ขั้นตอน I (Influence) การสร้างแนวทางปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อหาวิธีการ และเสนอแนวทางการพัฒนาตามมุมมองภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ที่ผู้วิจัยร่างขึ้นมาช่วยกันหาแนวทางวิธีการ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน โดยนำความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มที่มองภาพในอนาคตมาพิจารณาร่วมกัน ซึ่งขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ขั้นตอน I1 คือการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการนี้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยแสดงความคิดเห็น และเสนอกิจกรรม จากนั้นจึงนำมาเสนอต่อที่ประชุมที่ละกลุ่ม

ขั้นตอน I2 คือการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม ผู้ร่วมวิจัยจัดหมวดหมู่และเรียงลำดับกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่เหมือนกันรวมไว้ด้วยกัน แล้วจึงพิจารณาต่อว่าแผนงานใดหรือกิจกรรมใดมีข้อจำกัด เพื่อเลือกแผนงานหรือกิจกรรมที่สำคัญที่สุดมากำหนดแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขั้นตอน C (Control) การวางแผนทางปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ผู้ร่วมวิจัยนำแนวทางปฏิบัติในขั้นตอน I 2 มากำหนดผู้รับผิดชอบตามกิจกรรมที่กำหนดขึ้น พร้อมตกลงรายละเอียดของการดำเนินการตลอดกิจกรรม ผู้ร่วมวิจัยบันทึกข้อสรุปของกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ ซึ่งขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ขั้นตอน C1 ผู้ร่วมวิจัยเสนอผู้รับผิดชอบของแต่ละกิจกรรมที่คิดว่าดีที่สุด และพร้อมจะนำมาปฏิบัติได้

ขั้นตอน C2 ผู้ร่วมวิจัยกำหนดแผนงานอย่างละเอียด ที่ประกอบด้วย ชื่อ แผนงานหรือกิจกรรม ผลที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ดำเนินการ ผู้รับผิดชอบ และการประเมินผล

1.3 การค้นหากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก หลังจากประชุมปฏิบัติการแล้ว ผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันในการค้นหาข้อมูล/ความรู้ ค้นหาบุคคลที่จะเป็นวิทยากรกระบวนการ จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ที่จำเป็นเตรียมความพร้อมด้วยการนำเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. การปฏิบัติและการสังเกต เป็นการนำแผนการปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ไปปฏิบัติจริงตามที่กำหนดไว้ โดยให้ผู้นำกลุ่มประชุมระดมสมองเพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีผู้วิจัยทำหน้าที่ให้คำแนะนำ พิจารณาถึงความเหมาะสมของกิจกรรมในแต่ละด้าน และประสานบุคลากรของโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นเมื่อสิ้นสุดกระบวนการนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความมั่นใจและเชื่อในความสามารถตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้มากขึ้น

3. การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน เป็นขั้นการนำผลการสังเกตของผู้ร่วมวิจัย บันทึกกิจกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก มาตีความ อธิบาย วิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแผนการพัฒนา รูปแบบ/กิจกรรมสร้างเสริมพลังอำนาจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วทำการบูรณาการข้อมูลทั้งหมดที่ได้มา สรุปข้อจำกัดของแผนดำเนินการ และข้อเสนอแนะ ในการปรับแผนด้านกิจกรรมการเรียนรู้

4. การปรับปรุงแผน เป็นการดำเนินการ โดยผู้วิจัยและผู้มีส่วนร่วมวิจัย จะได้ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

5. ได้รูปแบบการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นรูปแบบที่แสดงถึงแนวทาง/วิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่แสดงถึงความสามารถของสถานศึกษาว่าสามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย โรงเรียนในภูมิภาคตะวันตกที่เลือกอย่างเฉพาะเจาะจง จำนวน 2 แห่ง โดยมีผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารและครูผู้สอน ช่วงชั้นที่ 1-2 และนักเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) จังหวัดนครปฐม จำนวน 36 คน และโรงเรียนหลักสองส่งเสริม จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบการสัมภาษณ์ระดับลึก และแนวทางการสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการสังเกตการณ์ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เช่น การบริหารจัดการ การเรียนการสอน กิจกรรมของนักเรียน พฤติกรรมของนักเรียน เป็นต้น เพื่อ

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านบวกของการเข้าร่วมในการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการประชุมระดมความเห็น และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การถอดบทเรียน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการ

การประชุมวิพากษ์และแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย ร่วมกับผู้บริหาร/ครู นักเรียน ผู้ปกครองของนักเรียน ศึกษานิเทศก์ บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาในภูมิภาคตะวันตก

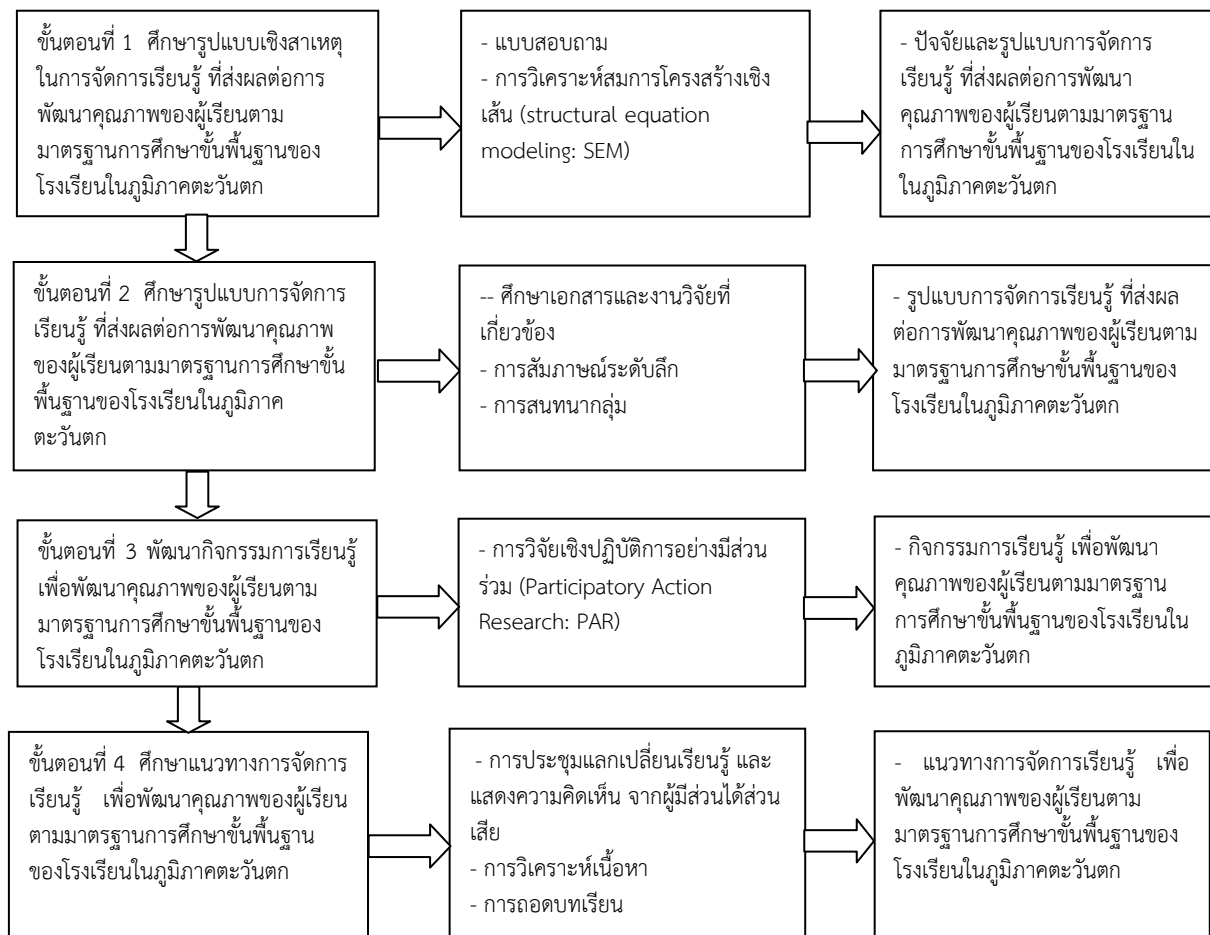
ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 42 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา การสรุปเชิงอุปนัย และจัดทำเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

จากขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย สามารถสรุปเป็นกรอบการดำเนินงานวิจัย ได้ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

บทนี้จะนำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ตอนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ตอนที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ตอนที่ 1 รูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ในส่วนนี้จะนำเสนอผลการศึกษาตามขั้นตอนที่ 1 ของการวิจัย คือ รูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) วิเคราะห์รวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามจากผู้บริหาร/ครูของโรงเรียนใน 8 จังหวัดของภูมิภาคตะวันตก เพื่อศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก จำนวน 400 คน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรและค่าสถิติต่าง ๆ ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ไว้ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
SD	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
P_{ij}	แทน ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่มีทิศทางความสัมพันธ์จากตัวแปร i ไปยังตัวแปร j
r	แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

χ^2	แทน ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Squared)
df	แทน องศาอิสระ (Degree of Freedom)
P	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
GFI	แทน ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Goodness of Fit Index)
AGFI	แทน ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (Adjusted Goodness of Fit Index)
RMSEA	แทน ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square Error of Approximation)
DE	แทน อิทธิพลทางตรง (Direct Effects)
IE	แทน อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects)
TE	แทน อิทธิพลรวม (Total Effects)

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

ADMIN	แทน ผู้บริหาร
ENVIRON	แทน สภาพแวดล้อมทางการศึกษา
NETWORK	แทน เครือข่ายทางการศึกษา
LEARN	แทน การจัดการเรียนรู้
WELLBE	แทน สุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ
MORAL	แทน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
KNOW	แทน ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
THINK	แทน ความสามารถในการคิด
SKILL	แทน ความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร
WORK	แทน ทักษะการทำงาน

โดยแบ่งผลการศึกษาตอนที่ 1 เป็น 4 ส่วน ดังนี้

- 1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก
- 1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
- 1.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และ ร้อยละ (percentage) ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = 400)		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	114	28.50
หญิง	286	71.50
อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	88	22.00
31 – 40 ปี	114	28.50
41 – 50 ปี	68	17.00
51 – 60 ปี	130	32.50
อายุราชการ		
ไม่เกิน 5 ปี	123	30.75
6 – 10 ปี	61	15.25
11 – 15 ปี	29	7.25
16 – 20 ปี	29	7.25
21 – 25 ปี	32	8.00
25 ปีขึ้นไป	126	31.5
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า	305	76.25
ปริญญาโท	95	23.75
ตำแหน่ง		
ครูผู้ช่วย	90	22.50
ค.ศ.1	76	19.00
ค.ศ.2	79	19.75
ค.ศ.3	155	38.75

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n = 400)		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสาระการเรียนรู้		
วิทยาศาสตร์	61	15.25
คณิตศาสตร์	76	19.00
ศิลปะ	27	6.75
ภาษาไทย	62	15.50
ภาษาต่างประเทศ	33	8.25
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	69	17.25
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	42	10.50
สุขศึกษาและพลศึกษา	30	7.50
สังกัดของโรงเรียน		
สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา	198	49.50
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	145	36.25
กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	57	14.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 71.50 และเพศชาย จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 รองลงมาคือ อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 และอายุ 41-50 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00

อายุราชการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุราชการ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาคืออายุราชการไม่เกิน 5 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.75 อายุราชการ 6-10 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.25 อายุราชการ 21-25 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และอายุราชการ 11-15 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.25 อายุราชการ 16-20 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.25

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 76.25 รองลงมาคือ ปริญญาโท จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75

ตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่ง ค.ศ. 3 จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 รองลงมาคือตำแหน่งครูผู้ช่วย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ค.ศ.2 จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 ตำแหน่ง ค.ศ.1 จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00

กลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 รองลงมาคือ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 ภาษาไทย จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 วิทยาศาสตร์ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.25 การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 ภาษาต่างประเทศ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 สุขศึกษาและพลศึกษาจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 และศิลปะ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75

สังกัดของโรงเรียน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 และสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ซึ่งประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านผู้บริหาร ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา และด้านเครือข่ายทางการศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.2 ถึงตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนของโรงเรียนใน ภูมิภาคตะวันตก	ระดับปัจจัย			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านการจัดการเรียนรู้	4.09	0.44	มาก	3
ด้านผู้บริหาร	4.14	0.72	มาก	2
ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา	4.22	0.56	มาก	1
ด้านเครือข่ายทางการศึกษา	3.91	0.66	มาก	4
รวม	4.09	0.50	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนของโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในภูมิภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$ S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.22$ S.D. = 0.56) ด้านผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.14$ S.D. = 0.72) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.09$ S.D. = 0.44) และด้านเครือข่ายทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.91$ S.D. = 0.66)

ตารางที่ 4.3 ระดับปัจจัยการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้	ระดับปัจจัย			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ท่านกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.20	0.55	มาก	1
2. ท่านวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจัดแผนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน	4.11	0.62	มาก	7
3. ท่านใช้สื่อและเทคโนโลยีมาบูรณาการกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้	3.99	0.65	มาก	14
4. ท่านจัดบรรยากาศในการเรียนเพื่อส่งเสริมอิสระในการเรียนรู้	4.10	0.60	มาก	8
5. ท่านจัดบรรยากาศในการเรียนที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกของผู้เรียน	4.16	0.59	มาก	3
6. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.10	0.61	มาก	8
7. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติจริง	4.16	0.65	มาก	3
8. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ	4.01	0.61	มาก	12
9. ท่านจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา	3.95	0.66	มาก	15
10. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.07	0.64	มาก	11
11. ท่านจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน	4.01	0.60	มาก	12
12. ท่านจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง	4.10	0.64	มาก	8
13. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดอย่างสร้างสรรค์	4.12	0.61	มาก	6
14. ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.14	0.65	มาก	5
15. ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ตรงตามสาระการเรียนรู้และระดับความรู้	4.20	0.63	มาก	1
รวม	4.09	0.44	มาก	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ระดับปัจจัยการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$ S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ท่านกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = 0.55) และท่านประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ตรงตามสาระการเรียนรู้และระดับความรู้ ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = 0.63) รองลงมาคือ ท่านจัดบรรยากาศในการเรียนที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.16$ S.D. = 0.59) และท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 4.16$ S.D. = 0.65) ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.14$ S.D. = 0.65) ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.12$ S.D. = 0.61) ท่านวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจัดแผนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.11$ S.D. = 0.62) ท่านจัดบรรยากาศในการเรียนเพื่อส่งเสริมอิสระในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.10$ S.D. = 0.60) ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.10$ S.D. = 0.61) ท่านจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.10$ S.D. = 0.64) ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.07$ S.D. = 0.64) ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.01$ S.D. = 0.61) ท่านจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.01$ S.D. = 0.60) ท่านใช้สื่อและเทคโนโลยีมาบูรณาการกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.99$ S.D. = 0.65) และท่านจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา ($\bar{X} = 3.95$ S.D. = 0.66)

ตารางที่ 4.4 ระดับปัจจัยด้านผู้บริหารของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ปัจจัยด้านผู้บริหาร	ระดับปัจจัย			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน	4.21	0.79	มาก	1
2. ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.16	0.80	มาก	2
3. ผู้บริหารใช้ข้อมูล/ผลการวิจัยเป็นฐานในด้านวิชาการและด้านการจัดการ	4.06	0.81	มาก	6
4. ผู้บริหารสามารถจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ	4.12	0.76	มาก	5
5. ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูให้พร้อมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	4.16	0.78	มาก	2
6. ผู้บริหารให้คำแนะนำและเอาใจใส่การจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ	4.14	0.82	มาก	4
รวม	4.14	0.72	มาก	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับปัจจัยด้านผู้บริหารของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$ S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.21$ S.D. = 0.79) รองลงมาคือ ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.16$ S.D. = 0.80) ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูให้พร้อมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X} = 4.16$ S.D. = 0.78) ผู้บริหารให้คำแนะนำและเอาใจใส่การจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ ($\bar{X} = 4.14$ S.D. = 0.82) ผู้บริหารสามารถจัดการการศึกษาให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.16$ S.D. = 0.59) และผู้บริหารใช้ข้อมูล/ผลการวิจัยเป็นฐานในด้านวิชาการและด้านการจัดการ ($\bar{X} = 4.06$ S.D. = 0.81)

ตารางที่ 4.5 ระดับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการศึกษา	ระดับปัจจัย			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	4.28	0.65	มาก	1
2. สถานศึกษามีหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทของชุมชน	4.23	0.64	มาก	2
3. สถานศึกษาจัดรายวิชาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ	4.19	0.67	มาก	4
4. สถานศึกษามีการนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	4.19	0.70	มาก	4
5. สถานศึกษามีห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.22	0.68	มาก	3
รวม	4.22	0.56	มาก	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$ S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X} = 4.28$ S.D. = 0.65) รองลงมาคือ สถานศึกษามีหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ($\bar{X} = 4.23$ S.D. = 0.64) สถานศึกษามีห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.22$ S.D. = 0.68) สถานศึกษาจัดรายวิชาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ($\bar{X} = 4.19$ S.D. = 0.67) และสถานศึกษามีการนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.19$ S.D. = 0.70)

ตารางที่ 4.6 ระดับปัจจัยด้านเครือข่ายทางการศึกษาของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ปัจจัยด้านเครือข่ายทางการศึกษา	ระดับปัจจัย			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.11	0.70	มาก	1
2. ผู้ปกครอง/ศิษย์เก่า/ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	3.97	0.75	มาก	3
3. หน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.03	0.67	มาก	2
4. สถานศึกษาอื่น/มหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	3.78	0.86	มาก	4
5. หน่วยงานเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	3.64	0.93	มาก	5
รวม	3.91	0.66	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับปัจจัยด้านเครือข่ายทางการศึกษาของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$ S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.11$ S.D. = 0.70) รองลงมาคือ หน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.03$ S.D. = 0.67) ผู้ปกครอง/ศิษย์เก่า/ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.97$ S.D. = 0.75) สถานศึกษาอื่น/มหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.78$ S.D. = 0.86) และหน่วยงานเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.64$ S.D. = 0.93)

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

การวิเคราะห์ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก ซึ่งประกอบด้วย ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้านความสามารถในการคิด ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร และด้านทักษะการทำงาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.7 ถึงตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.7 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยภาพรวม

	ระดับคุณภาพของผู้เรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ	4.06	0.51	มาก	1
ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	4.03	0.56	มาก	2
ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	3.82	0.66	มาก	5
ด้านความสามารถในการคิด	3.72	0.63	มาก	6
ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร	3.86	0.61	มาก	4
ด้านทักษะการทำงาน	3.94	0.57	มาก	3
รวม	3.91	0.51	มาก	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$ S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ ($\bar{X} = 4.06$ S.D. = 0.51) รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.03$ S.D. = 0.56) ด้านทักษะการทำงาน ($\bar{X} = 3.94$ S.D. = 0.57) ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร ($\bar{X} = 3.86$ S.D. = 0.61) ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.82$ S.D. = 0.66) และด้านความสามารถในการคิด ($\bar{X} = 3.72$ S.D. = 0.63)

ตารางที่ 4.8 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ

ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ	ระดับคุณภาพของผู้เรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ	4.08	0.58	มาก	3
2. ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายภาพที่เหมาะสม	4.11	0.59	มาก	2
3. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจาก อบายมุขและปัญหาทางเพศ	3.99	0.66	มาก	5
4. ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ และกล้า แสดงออกอย่างเหมาะสม	4.02	0.65	มาก	4
5. ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.17	0.58	มาก	1
6. ผู้เรียนคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น	3.99	0.65	มาก	5
รวม	4.06	0.51	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$ S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายชื่อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{X} = 4.17$ S.D. = 0.58) รองลงมาคือ ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายภาพที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.11$ S.D. = 0.59) ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ ($\bar{X} = 4.08$ S.D. = 0.58) ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.02$ S.D. = 0.65) ผู้เรียนมีทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจากอบายมุขและปัญหาทางเพศ ($\bar{X} = 3.99$ S.D. = 0.66) และผู้เรียนคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ($\bar{X} = 3.99$ S.D. = 0.65)

ตารางที่ 4.9 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	ระดับคุณภาพของผู้เรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของโรงเรียน	4.09	0.63	มาก	1
2. ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น	4.03	0.64	มาก	2
3. ผู้เรียนยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย	4.01	0.63	มาก	3
4. ผู้เรียนตระหนัก รู้คุณค่า และร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4.01	0.66	มาก	3
รวม	4.03	0.56	มาก	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$ S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.09$ S.D. = 0.63) รองลงมาคือ ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 4.03$ S.D. = 0.64) ผู้เรียนยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.01$ S.D. = 0.63) และผู้เรียนตระหนัก รู้คุณค่า และร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.01$ S.D. = 0.66)

ตารางที่ 4.10 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	ระดับคุณภาพของผู้เรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน	3.74	0.80	มาก	5
2. ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้	3.81	0.74	มาก	3
3. ผู้เรียนมีทักษะการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียนเพื่อการแสวงหาความรู้	3.84	0.74	มาก	2
4. ผู้เรียนมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มและแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน	3.91	0.69	มาก	1
5. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้	3.80	0.73	มาก	4
รวม	3.82	0.66	มาก	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$ S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มและแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน ($\bar{X} = 3.91$ S.D. = 0.69) รองลงมาคือ ผู้เรียนมีทักษะการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียนเพื่อการแสวงหาความรู้ ($\bar{X} = 3.84$ S.D. = 0.74) ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.81$ S.D. = 0.74) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ($\bar{X} = 3.80$ S.D. = 0.73) และผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน ($\bar{X} = 3.74$ S.D. = 0.80)

ตารางที่ 4.11 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านความสามารถในการคิด

ด้านความสามารถในการคิด	ระดับคุณภาพของผู้เรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ผู้เรียนมีความสามารถในการสรุปความคิด	3.66	0.71	มาก	4
2. ผู้เรียนสามารถนำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการของตนเอง	3.71	0.72	มาก	3
3. ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	3.73	0.72	มาก	2
4. ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มและสามารถสร้างสรรค์ผลงาน	3.79	0.65	มาก	1
รวม	3.72	0.63	มาก	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านความสามารถในการคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$ S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มและสามารถสร้างสรรค์ผลงาน ($\bar{X} = 3.79$ S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.73$ S.D. = 0.72) ผู้เรียนสามารถนำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการของตนเอง ($\bar{X} = 3.71$ S.D. = 0.72) และผู้เรียนมีความสามารถในการสรุปความคิด ($\bar{X} = 3.66$ S.D. = 0.71)

ตารางที่ 4.12 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร

ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร	ระดับคุณภาพของผู้เรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์	3.89	0.70	มาก	2
2. ผู้เรียนมีผลการประเมินสมรรถนะตามเกณฑ์ เช่น การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา	3.89	0.66	มาก	2
3. ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียนเป็นไปตามเกณฑ์	3.92	0.71	มาก	1
4. ผู้เรียนมีผลการทดสอบระดับชาติตามเกณฑ์	3.76	0.76	มาก	4
รวม	3.86	0.61	มาก	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$ S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียนเป็นไปตามเกณฑ์ ($\bar{X} = 3.92$ S.D. = 0.71) รองลงมาคือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์ ($\bar{X} = 3.89$ S.D. = 0.70) ผู้เรียนมีผลการประเมินสมรรถนะตามเกณฑ์ เช่น การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.89$ S.D. = 0.66) และผู้เรียนมีผลการทดสอบระดับชาติตามเกณฑ์ ($\bar{X} = 3.76$ S.D. = 0.76)

ตารางที่ 4.13 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านทักษะการทำงาน

ด้านทักษะการทำงาน	ระดับคุณภาพของผู้เรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ผู้เรียนมีทักษะในการวางแผนและดำเนินการที่ได้รับมอบหมาย	3.85	0.68	มาก	6
2. ผู้เรียนมุ่งมั่นในการพัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง	3.93	0.66	มาก	3
3. ผู้เรียนยอมรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะของผู้อื่น	3.97	0.66	มาก	2
4. ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	4.07	0.64	มาก	1
5. ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	3.92	0.66	มาก	4
6. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สนใจ	3.92	0.67	มาก	4
รวม	3.94	0.57	มาก	

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ด้านทักษะการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$ S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 4.07$ S.D. = 0.64) รองลงมาคือ ผู้เรียนยอมรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.97$ S.D. = 0.66) ผู้เรียนมุ่งมั่นในการพัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง ($\bar{X} = 3.93$ S.D. = 0.66) ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ($\bar{X} = 3.92$ S.D. = 0.66) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สนใจ ($\bar{X} = 3.92$ S.D. = 0.67) และผู้เรียนมีทักษะในการวางแผนและดำเนินการที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 3.85$ S.D. = 0.68)

1.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Correlation Coefficient) ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ตัวแปร	LEARN	WELLBE	MORAL	KNOW	THINK	SKILL	WORK	ADMIN	ENVIRON	NETWORK
LEARN	1									
WELLBE	0.575*	1								
MORAL	0.536*	0.790*	1							
KNOW	0.529*	0.719*	0.738*	1						
THINK	0.585*	0.639*	0.630*	0.767*	1					
SKILL	0.599*	0.635*	0.582*	0.682*	0.732*	1				
WORK	0.590*	0.711*	0.689*	0.752*	0.751*	0.783*	1			
ADMIN	0.494*	0.421*	0.399*	0.407*	0.415*	0.433*	0.430*	1		
ENVIRON	0.575*	0.545*	0.513*	0.479*	0.452*	0.475*	0.507*	0.715*	1	
NETWORK	0.593*	0.472*	0.480*	0.546*	0.598*	0.539*	0.550*	0.577*	0.670*	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก 10 ตัวแปร โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีค่าต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) มีจำนวน 45 คู่ และความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกคู่ โดยเป็นความสัมพันธ์ทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.399 ถึง 0.790 จึงสามารถนำไปวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ตัวแปรผล	LEARN			WELLBE			MORAL			KNOW		
ตัวแปรสาเหตุ	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ADMIN	0.069 (0.026)	-	0.069 (0.026)	0.056 (0.033)	0.056 (0.033)	-	0.050 (0.033)	0.050 (0.033)	-	0.059 (0.047)	0.059 (0.047)	-
ENVIRON	0.205* (0.038)	-	0.205* (0.038)	0.167* (0.050)	0.167* (0.050)	-	0.151* (0.049)	0.151* (0.049)	-	0.178* (0.068)	0.178* (0.068)	-
NETWORK	0.476* (0.029)	-	0.476* (0.029)	0.388* (0.034)	0.388* (0.034)	-	0.350* (0.036)	0.350* (0.036)	-	0.413* (0.049)	0.413* (0.049)	-
LEARN	-	-	-	0.815* (0.086)	-	0.815* (0.086)	0.734* (0.095)	-	0.734* (0.095)	0.867* (0.122)	-	0.867* (0.122)

ตัวแปรผล	THINK			SKILL			WORK		
ตัวแปรสาเหตุ	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ADMIN	0.061 (0.046)	0.061 (0.046)	-	0.055 (0.040)	0.055 (0.040)	-	0.059 (0.039)	0.059 (0.039)	-
ENVIRON	0.182* (0.065)	0.182* (0.065)	-	0.165* (0.058)	0.165* (0.058)	-	0.176* (0.057)	0.176* (0.057)	-
NETWORK	0.423* (0.048)	0.423* (0.048)	-	0.384* (0.043)	0.384* (0.043)	-	0.409* (0.042)	0.409* (0.042)	-
LEARN	0.888* (0.113)	-	0.888* (0.113)	0.805* (0.104)	-	0.805* (0.104)	0.859* (0.099)	-	0.859* (0.099)

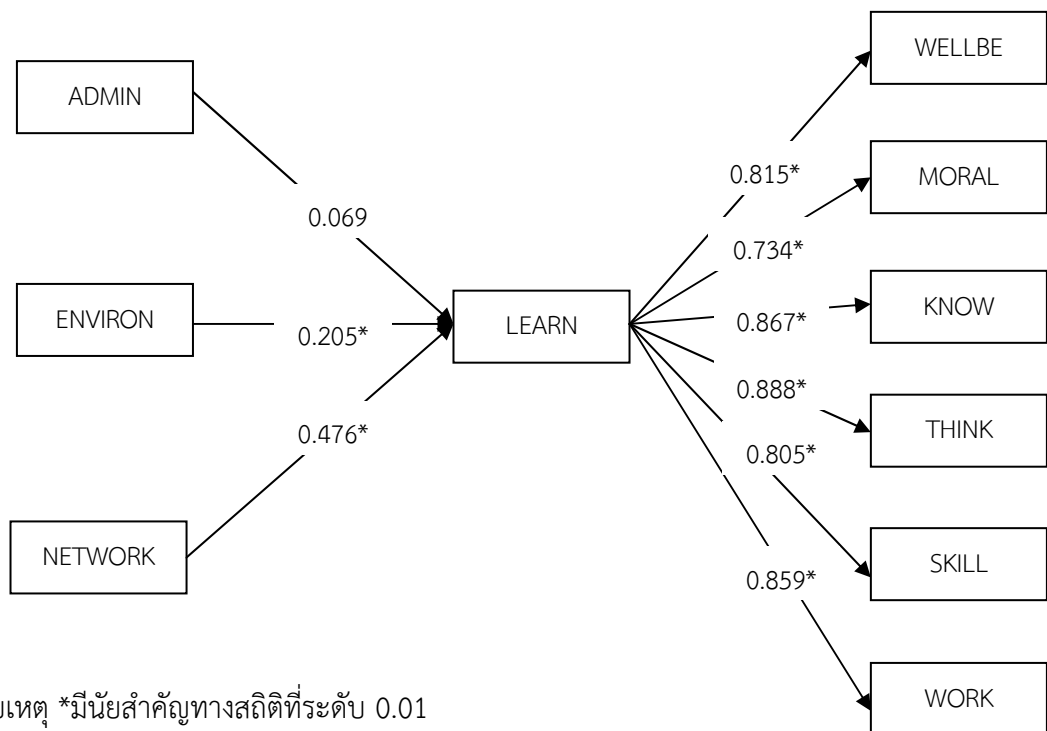
ค่าสถิติไค-สแควร์ = 18.40 df = 16 P = 0.301 GFI = 0.991 AGFI = 0.969 RMR = 0.005 RMSEA = 0.019

สมการโครงสร้าง	LEARN	WELLBE	MORAL	KNOW	THINK	SKILL	WORK
R-square	0.463	0.664	0.539	0.751	0.788	0.648	0.738

หมายเหตุ: อิทธิพลรวม (TE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลทางตรง (DE) * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$) ตัวเลขทึบ คือ ค่าอิทธิพลในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ตัวเลขในวงเล็บคือความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

จากตารางที่ 4.15 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่า ไค-สแควร์ = 18.40, $df = 16$, $P = 0.301$, $GFI = 0.991$, $AGFI = 0.969$, $RMR = 0.005$, $RMSEA = 0.019$ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรที่สังเกตได้ สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.991 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว ($AGFI$) เท่ากับ 0.969 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือเศษ (RMR) เท่ากับ 0.005 มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ เป็นการสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของตัวแปรในโมเดลอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรในโมเดลมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรสังเกตได้ของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย ตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ (WELLBE) ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (MORAL) ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (KNOW) ตัวแปรความสามารถในการคิด (THINK) ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร (SKILL) และตัวแปรทักษะการทำงาน (WORK) มีค่าเท่ากับ 0.664, 0.539, 0.751, 0.788, 0.648 และ 0.738 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพได้ร้อยละ 66.40 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ร้อยละ 53.90 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ร้อยละ 75.1 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสามารถในการคิดได้ร้อยละ 78.80 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรได้ร้อยละ 64.80 และตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะการทำงานร้อยละ 73.80 การอธิบายอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม มีรายละเอียดดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 แผนภาพแสดงเส้นปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

จากภาพที่ 4.1 พบว่า ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (ENVIRON) และตัวแปรเครือข่ายทางการศึกษา (NETWORK) มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรการจัดการเรียนรู้ (LEARN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีอิทธิพลทางบวกเท่ากับ 0.205 และ 0.476 ตามลำดับ และตัวแปรผู้บริหาร (ADMIN) มีผลต่อตัวแปรการจัดการเรียนรู้ (LEARN) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (ENVIRON) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ (WELLBE) ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (MORAL) ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (KNOW) ตัวแปรความสามารถในการคิด (THINK) ตัวแปรความรู้ และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร (SKILL) และตัวแปรทักษะการทำงาน (WORK) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีอิทธิพลทางบวกเท่ากับ 0.167, 0.151, 0.178, 0.182, 0.165 และ 0.176 ตามลำดับ

ตัวแปรเครือข่ายทางการศึกษา (NETWORK) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ (WELLBE) ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (MORAL) ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (KNOW) ตัวแปรความสามารถในการคิด (THINK) ตัวแปรความรู้ และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร (SKILL) และตัวแปรทักษะการทำงาน (WORK) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีอิทธิพลทางบวกเท่ากับ 0.388, 0.350, 0.413, 0.423, 0.384 และ 0.409 ตามลำดับ

สำหรับตัวแปรการบริหาร (ADMIN) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ (WELLBE) ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (MORAL) ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (KNOW) ตัวแปรความสามารถในการคิด (THINK) ตัวแปรความรู้ และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร (SKILL) และตัวแปรทักษะการทำงาน (WORK) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวแปรการจัดการเรียนรู้ (LEARN) มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ (WELLBE) ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (MORAL) ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (KNOW) ตัวแปรความสามารถในการคิด (THINK) ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร (SKILL) และตัวแปรทักษะการทำงาน (WORK) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีอิทธิพลทางบวกเท่ากับ 0.815, 0.734, 0.867, 0.888, 0.805 และ 0.859 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของการวิจัยคือ การพัฒนารูปแบบสภาพการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองของนักเรียน จากโรงเรียนในพื้นที่ภาคตะวันตก จำนวน 8 โรงเรียน ประกอบด้วย

1. โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม
2. โรงเรียนเทศบาล 5 จังหวัดนครปฐม
3. โรงเรียนถาวรานุกูล จังหวัดสมุทรสงคราม
4. โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
5. โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ จังหวัดสมุทรสาคร
6. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ จังหวัดสมุทรสาคร
7. โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี
8. โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย จังหวัดราชบุรี

ผู้ให้ข้อมูลหลักรวมทั้งสิ้น 20 คน ดังรายชื่อในภาคผนวก ข โดยแบ่งผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

2.1 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

บริบทการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านวิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้แต่ละประเทศต้องร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือในการปฏิบัติการกิจและแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกันมากขึ้น เป็นแรงผลักดันให้ต้องมีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งคุณภาพของการจัดการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งสำหรับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถในการปรับตัว มีคุณลักษณะสำคัญในการดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน การจัดการเรียนรู้ จัดหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้จำเป็นต้องมีความเป็นพลวัตพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

1. โรงเรียนต้องเป็นหน่วยบริการทางการศึกษาในมิติที่กว้างขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันสังคมโลกเป็นสังคมที่ไร้พรมแดน ที่มีการติดต่อประสานสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆ มากขึ้น อีกทั้งการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จะมีผลต่อการเปิดเสรีทางการศึกษา ซึ่งทำให้การแข่งขันในการจัดการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้น โรงเรียนแต่ละแห่งต้องมีการพัฒนาให้เป็นหน่วยบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อรองรับการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีทางการศึกษา

2. หลักสูตรการเรียนการสอนต้องมีความเป็นสากลมากขึ้น เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้มีการเชื่อมโยงทั้งด้านการค้าและการลงทุน ทำให้ตลาดแรงงานในอนาคตต้องการคนที่มีศักยภาพในหลายด้าน รวมทั้งความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร คุณลักษณะในการเป็นพลเมืองโลก การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนจึงต้องปรับให้มีความเป็นสากลมากขึ้น นอกจากนี้ การเปิดเสรีทางการศึกษาทำให้สถาบันการศึกษาจากต่างประเทศ ที่เข้ามาลงทุนจัดการศึกษาในประเทศไทย โรงเรียนควรพัฒนาภาคีเครือข่ายในการจัดหลักสูตรนานาชาติ หลักสูตรสมทบ หรือหลักสูตรร่วมกับสถาบันต่างประเทศเพื่อความเป็นสากลของการศึกษา

3. การพัฒนาทักษะการคิด สภาพสังคมที่มีการแข่งขันกันสูง ทำให้การจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องเน้นการพัฒนาทักษะเป็นสำคัญ ปัจจุบันโรงเรียนยังไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากการเรียนการสอนยังเน้นให้ผู้เรียนคิดตามสิ่งที่ผู้สอนป้อนความรู้มากกว่าการคิดสิ่งใหม่ ดังนั้นจึงควรมีการปรับรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดให้มากขึ้น

4. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม สังคมที่มุ่งเน้นการแข่งขันส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนส่วนใหญ่เน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และความสามารถของผู้เรียน เพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และละเลยการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรม และอาจส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมา ดังนั้น การจัดการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวม ทั้งมิติของความรู้คู่คุณธรรม เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างสมดุล

5. การพัฒนาประสิทธิภาพการสอนภาษาต่างประเทศ ในกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้ที่มีความรู้ในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาที่มีการใช้ในการสื่อสารอย่างกว้างขวาง ย่อมมี

ความได้เปรียบในการติดต่อกับผู้อื่น ตลอดจนการประกอบอาชีพ การจัดการเรียนรู้จึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศอย่างเต็มศักยภาพ

จากการเปลี่ยนแปลงบริบททางการศึกษา ส่งผลให้มาตรฐานการศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ที่ปรับปรุงทั้งนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่กำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน ในการพัฒนาคุณภาพคนไทยและการศึกษาไทยในอนาคต กระทรวงศึกษาธิการจึงปรับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมและสอดคล้องกันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก และเพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ซึ่งมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 ด้าน 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มี 6 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มี 6 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้

ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้

ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้

ด้านที่ 5 มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้

ซึ่งในแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ได้กำหนดคำอธิบาย ประเด็นการพิจารณาระดับคุณภาพ วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูลหรือแหล่งข้อมูลและเกณฑ์การสุ่มระดับคุณภาพ การกำหนดระดับคุณภาพของแต่ละตัวบ่งชี้ ได้แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดระดับคุณภาพดังนี้

คุณภาพระดับ 1 หมายถึงไม่มีการดำเนินการ ไม่ได้ทำ หรือทำไม่ได้ ควรต้องแก้ไขโดยด่วน

คุณภาพระดับ 2 หมายถึงด้านการบริหารผลที่เกิดขึ้นไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ ด้านผู้เรียน ทำ กิจกรรมต่าง ๆ โดยต้องมีผู้ชี้แนะกำกับควบคุม

คุณภาพระดับ 3 หมายถึง ผู้เรียน หรือครูหรือผู้บริหารสถานศึกษาบรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนด

คุณภาพระดับ 4 หมายถึง คุณภาพที่เกิดขึ้นที่ขยายผลในวงกว้างออกไปหมู่เพื่อน สังคม ชุมชน

คุณภาพระดับ 5 หมายถึง การเน้นถึงความโดดเด่นของเรื่องนั้น ๆ ที่สามารถเป็นแบบอย่างได้ โดยมีรายละเอียดแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ ผู้เรียนมีสุนทรีย์ในการดูแลสุขภาพ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีน้ำหนักส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน รู้จักป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงตนเองจากสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ

และปัญหาทางเพศ เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น รวมทั้งแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกซาบซึ้ง เห็นคุณค่าในศิลปะอันงดงาม ความไพเราะ น่ารักของดนตรี พัฒนาฝึกฝนซึมซับจนเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน สามารถสร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/นันทนาการตามจินตนาการได้ตามวัย

โดยมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย

1.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ โดยพิจารณาจากการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพแข็งแรง การเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย การเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การชักชวนเพื่อนในการดูแลรักษาสุขภาพตนเอง เช่น เล่นกีฬา กายบริหาร ระมัดระวังเรื่องอุบัติเหตุ การสวมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายสะอาดและเหมาะสม การดูแลเครื่องใช้ส่วนตัวให้สะอาด และการปฏิบัติตามสุขบัญญัติ 10 ประการ

1.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยพิจารณาจากการมีพัฒนาการทางร่างกายและการเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน และการมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐานโดยเปรียบเทียบกับน้ำหนักส่วนสูงกับอายุ ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และมีผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายตาม เกณฑ์มาตรฐานของกรมพลศึกษาหรือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

1.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษ และหลีกเลี่ยงตนเองจากสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ โดยพิจารณาจากการดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุหรือเหตุทะเลาะวิวาท การได้รับการปฐมพยาบาลได้ เมื่อเกิดอุบัติเหตุเล็กน้อยดูแลช่วยเหลือผู้อื่นได้ตามวัย การปลอดภัยจากสิ่งมอมเมาและอบายมุขทุกชนิด การเข้าร่วมและแนะนำชักชวนบุคคลอื่น ๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรมต่อต้านอบายมุข สิ่งมอมเมา ความรุนแรงและปัญหาทางเพศ

1.4 เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจากการรู้จักตนเอง ข้อบกพร่องของตนเอง การแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเอง การพอใจในสิ่งที่ตนเองเป็นอยู่ การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ การพูดและแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัยและกาลเทศะ การให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

1.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น โดยพิจารณาจากการมีอุปนิสัยร่าเริง ยิ้มแย้ม แจ่มใส การปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับ ชื่นชอบ ชื่นชมของบุคคลอื่นๆ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ การปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น และการแสดงมารยาทที่ดีกับเพื่อน ครูและผู้อื่น

1.6 สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/นันทนาการตามจินตนาการ โดยพิจารณาจากการชอบและเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ด้านดนตรีนาฏศิลป์ กีฬาและนันทนาการ การเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ด้านดนตรีนาฏศิลป์ กีฬา และนันทนาการ การสร้างผลงานที่เกิดจากความคิดของตนเอง พร้อมทั้งอธิบายที่มาของความคิดในการสร้างผลงาน การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยความภาคภูมิใจ

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพให้แก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน ทั้งกิจกรรมด้านกีฬา กิจกรรมด้านดนตรี และกิจกรรมอื่นๆ และหากพบว่าผู้เรียนประสบกับปัญหาด้านการเรียนและปัญหาส่วนตัว ทางโรงเรียนจะหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งการติดตามด้วยตนเอง และการติดตามจากผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนมีการแก้ไขปรับปรุงตัวเอง และสามารถกลับมาเรียนได้ตามปกติ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...เด็กโตส่วนใหญ่ก็คือ ก้อย่างเจี้ยแหละค่ะ ครูประจำชั้นจะตาม ปัญหาเยอะตอนนี้ที่เด็กเป็นมาก ก็คือเรื่องของการไปอยู่ร้านเกม ร้านเกมนี้จะค่อนข้างเยอะแต่ว่า เด็กก็ไม่ค่อยกล้าไปเท่าไร เพราะว่าถ้าเป็นผู้ปกครองที่สนใจ ครูก็จะสอบถามเหมือนกันกับทางผู้ปกครอง พอเสร็จแล้วเด็กมาไม่ทันเราก็ใช้วิธีการนี้ แต่ละวิชาที่จะมอบภาระงาน แต่ละคนก็จะดูเด็กว่าให้ภาระงานเด็กจะรับผิดชอบไหม ถ้าไม่รับผิดชอบ ก็ทำการซ่อมเสริมหรือให้ทำงานหลังเลิกเรียน หลังเลิกเรียนให้ทำอะไรก็จะ ส่วนใหญ่ก็ต้องแจ้งผู้ปกครองว่าวันนี้ให้เขากลับเย็นนะค่ะ เพราะให้ทำงานให้เรียนซ่อมเสริม คนที่ซ่อมเสริมส่วนใหญ่จะเป็นครูประจำชั้น ครูประจำชั้นบางทีไม่ได้เอามาเรียนอย่างเดียว อาจจะเอามาคือมีงาน ครูประจำชั้นจะไปหางาน ไปติดตามงานแล้วก็ให้มาทำ ก็จะกลับเย็นหน่อยเด็กก็โอเค...”

โดยที่โรงเรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาผู้เรียนที่มีความหลากหลายอย่างทั่วถึง เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกันและไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากโรงเรียนสนใจเพียงแต่ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และเพิกเฉยต่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ อาจจะส่งผลให้ผู้เรียนเหล่านั้นหลุดพ้นจากการศึกษาในโรงเรียน และขาดโอกาสในการพัฒนาต่อไป ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอน โรงเรียนและผู้ปกครองจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...เกรงก็ไม่ค่อยได้เกรถึงขั้นแบบเยอะ แต่ว่าส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้มาเรียน จะไม่เรียนจะไม่รับผิดชอบ ไม่รับผิดชอบการทำงาน ไม่รับผิดชอบหน้าที่ของตัวเอง แล้วก็มาโรงเรียนสายนึกอยากจะมาตอนไหนก็มา จะมาสาย มาไม่ทันเช้าแถว ไม่มาปฏิบัติกิจกรรมในห้องเรียน พ่อแม่เขาต้องทำงานเช้า ลูกก็นอนอยู่บ้านไม่มีเวลาดูแล พ่อแม่ก็จะโทรตาม พอไม่ไหวก็จะบอกครู ครูก็ใช้วิธีการโทรตามหรือไม่ก็ไปรับ ส่วนใหญ่การแก้ไขก็จะเป็นคุณครูประจำชั้น เพราะว่าท่านผู้บริหาร ผอ. จะมีนโยบายว่าคือต้องติดตมนักเรียนอย่าให้เกิน 3 วัน 3 วันติดกันต้องตาม ตามในที่นี้ก็คือต้องตามว่าเด็กเป็นอะไร เด็กไปไหน หยุดเรียน ผู้ปกครองรู้ไหม ส่วนใหญ่ครูประจำชั้นต้องรู้ปัญหานี้...”

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น กตัญญูต่อเทวทูตบุพการีและผู้มีพระคุณ ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และเป็นคนดีของสังคม

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร โดยพิจารณาจากผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งระบุไว้ 8 ประการ ได้แก่

1. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีความสามัคคี โปร่งดอง ภูมิใจ เชิดชู ความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ความซื่อสัตย์สุจริต ผู้เรียนปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง ทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด

3. ความมีวินัย ผู้เรียนปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

4. การใฝ่เรียนรู้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ มีความเพียรพยายามในการเรียนรู้และเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถ่ายทอด เผยแพร่และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. ความพอเพียง ผู้เรียนดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผลรอบคอบ ระมัดระวังอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

6. ความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม พุฒเท่กำลังกายกำลังใจในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบและความภาคภูมิใจในผลงาน

7. ความเป็นไทย ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าชื่นชมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอดเผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

8. การมีจิตสาธารณะ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุข ส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจเห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือ สังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

2.2 ความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ โดยพิจารณาจาก การเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง การดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ทำงานบ้าน การเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครู การช่วยเหลือครูทำงานเมื่อมีโอกาสน การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสน และการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

2.3 การยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยพิจารณาจากการแสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเข้าใจ การแสดงมารยาทที่เหมาะสมให้เกียรติกันและกันตามวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน การเห็นประโยชน์ของการมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในสังคม การร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและสังคมและปรับตัวได้อย่างกลมกลืนทั้งในและนอกสถานศึกษา เป็นแบบอย่างที่ดี

2.4 ความตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจากการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม กระจกพลาสติก การไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำ ลำคลองหรือที่สาธารณะ การบอกผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากร พลังงาน น้ำมัน สิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า การเข้าร่วมคิดร่วมทำในกิจกรรม โครงการอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม และบำรุงสาธารณะสมบัติ

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ทั้งจากการอบรมสั่งสอนโดยครอบครัว และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน ทั้งกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...โรงเรียนของเรามีส่วนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นอกเหนือจากทางด้านสอนที่เราทำแล้ว มันจะมีกิจกรรมอื่นๆที่ช่วยสนับสนุนอย่างเช่นในกิจกรรมในเรื่องของการประชุม ซึ่งส่งเสริมจริยธรรมในเรื่องของการสวดมนต์ หรือในเรื่องของการฝึกจริยธรรม ตรงนี้เราจะนอกเหนือจากที่เรียน เราจะมีการจัดกิจกรรมหรือมีโครงการเข้าไปสนับสนุนนักเรียน ไม่ว่าจะเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ประชุมสวดมนต์ เข้าค่ายผู้นำ ดำเนินการกุลสตรี อาจจะมีโครงการเข้ามาสนับสนุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก ม. 1 เข้ามาคะ เขาจะต้องผ่านโครงการหลายโครงการเข้าค่าย อย่างเช่น เข้าค่ายยุวกุลสตรี กุลสตรีเพชรราชินี หรือว่าอาจจะมีส่งเสริมในเรื่องของการบำเพ็ญประโยชน์...”

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เรียนจะต้องมีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และสื่อต่างๆ รอบตัว มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถาม เพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน และสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน ซึ่งประกอบด้วย

3.1 นิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และสื่อต่างๆ รอบตัว โดยพิจารณาจากการอ่านหนังสือ วารสาร นิตยสาร บทความ หรือหนังสือพิมพ์เป็นประจำ การยืมหนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสิ่งพิมพ์จากห้องสมุดหรือแหล่งเรียนรู้ไปอ่านเพิ่มเติมเอง การแสวงหาความรู้หรือสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา การอธิบายวิธีการสืบค้นความรู้ที่ตนสนใจหรือต้องการอย่างมีขั้นตอน และการมีผลงานจากการค้นหาคำรู้จากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้หรือสื่อต่าง ๆ

3.2 ทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม โดยพิจารณาจากความสามารถในการอ่านหนังสือ บทความ หรือสิ่งพิมพ์ ความสามารถในการจับประเด็นใจความหลักจากสิ่งที่ฟัง ความสามารถในการสังเกตสิ่งรอบตัว แล้วสรุปเป็นความรู้ได้ ความสามารถในการพูดคุย ชักถาม แสดงความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้ ความสามารถในการเขียน

ถ่ายทอดความรู้ความรู้สึกนึกคิดเรื่องราวและประสบการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้อื่น และความสามารถในการตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

3.3 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มโดยตลอด งานสำเร็จลุล่วงเป้าหมายเป็นแบบอย่างที่ดีได้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอธิบายความรู้และวิธีการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน เต็มใจ และการรับผิดชอบงานของตนตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ

3.4 การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน โดยพิจารณาจากการมีความรู้ความเข้าใจและใช้สื่อเทคโนโลยีค้นหาข้อมูลได้อย่างคล่องแคล่วตรงตามวัตถุประสงค์ การมีความสามารถติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว การรู้จักเลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างถูกวิธี และคุ้มค่า การมีความสามารถในการนำเสนอข้อมูลหรือผลงานโดยใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีให้คำแนะนำชี้แนะแก่ผู้อื่นได้

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

มาตรฐานทางการศึกษา ที่ไม่เอื้อต่อการให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากนโยบายทางหน่วยงานราชการที่กำหนดให้ผู้เรียนมีทักษะหลายด้าน หากแต่ข้อสอบวัดมาตรฐานทางการศึกษา รวมถึงข้อสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่เน้นการท่องจำ ทำให้โรงเรียนและครูผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผ่านการทดสอบตามมาตรฐานทางการศึกษา และสามารถเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้ จึงไม่สามารถพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ และขาดความอดทนที่จะรักการเรียน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...คือนโยบายคือเน้นเด็กให้ทำกิจกรรมเยอะๆ แต่การออกข้อสอบไม่ใช่ ไปดูข้อสอบ แต่ละประเภทที่นั่นถามว่าเราไม่ตีตัวเด็กได้ไหม ไม่ได้ เพื่อเป้าหมายของเรา ค่านิยมคือเข้ามหาวิทยาลัย ฉะนั้นของที่ไม่ให้นักเรียนอะไรเยอะ การเรียนการสอนโรงเรียนให้เป็นแบบเด็กเล็กคิด แต่ชั่วโมงการคิดไม่พอหรอก จะสอนให้เด็กคิดจริงๆ มันใช้เวลา จะมาทีละสเตป... อยากจะให้ทำอะไรมันต้องทำให้ได้จริงๆ แล้วเราต้องต่อเนื่องกันหมด ไปถึงการสอบอะไร แต่ที่นี้ไม่ต่อเนื่องกันไงคะ ก็โอเคอาจจะสอนเป็นแบบนี้ให้เด็กเห็นได้บ้าง ชั่วโมง ที่แบบเป็นเซกชั่น....”

การเรียนการสอนที่เป็นอยู่ไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน เป็นการเรียนเพื่อการสอบเป็นการเรียนแบบท่องจำมากกว่าการสร้างความรู้ ผู้เรียนให้เวลากับการอ่านและการคิน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้ขาดทักษะในการคิดและทักษะการแสวงหาความรู้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...สภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันมันเหมือนกับพายเรือทวนน้ำ เราพายเรือทวนกระแสน้ำมันเกิดขึ้น เราพยายามที่จะให้เด็กคิดวิเคราะห์ให้ได้ แต่เด็กไม่เอา คุณจะคิดวิเคราะห์ก็ต้องเกิดจากการอ่าน ...บางครั้งพื้นฐานไม่ได้ให้เด็กฝึกพื้นฐานรักการอ่าน ในเรื่องของความคิดวิเคราะห์เด็กค่อนข้างกระตือรือร้น แทน ไม่ได้คิดไม่เป็น แต่คิดกระตือรือร้นเหมือนความรู้ไม่ต่อเนื่อง ที่เราเช็คได้ความรู้ไม่ต่อเนื่องก็เพราะว่า

ลักษณะของการพูดถ่ายทอดของเขามันไม่ไหล มันแบบตะกุกตะกัก มันเหมือนหัวเทปที่ค่อนข้างมีปัญหาเพราะฉะนั้นเราก็เลยรู้ว่าส่วนหนึ่งก็คือ เขาต้องมีข้อมูลพื้นฐาน ก็เลยมองดูว่าการจัดการศึกษาทุกวันนี้ คุณครูถ้าเกิดว่าคิดกันลึกๆ จริงๆ เนี่ยเนี่ยเกี่ยวกับการทวนกระแส แล้วเราก็ไม่ได้โทษใคร แต่เราหมายถึงว่ากระแสสังคมในยุคปัจจุบันมันเป็นยังงี้จริงๆ เด็กอ่านหนังสือน้อยลง เด็กก็คิดวิเคราะห์น้อยลง เพราะว่าเขาวิเคราะห์มาให้แล้ว...”

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล โดยผู้เรียนต้องมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ มีการจัดระเบียบ ความคิด ใช้เหตุและผลในการอ้างอิงแนวคิด สรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง และดู สื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ และตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ

4.1 การสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่านฟังดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง โดยพิจารณาจากความสามารถในการแยกแยะข้อเท็จจริง รายละเอียด และสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่านฟังและดู การมีความสามารถจัดกลุ่มข้อมูลที่ต้องการเปรียบเทียบได้หลายมิติเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างมิติ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความคิดโดยบอกความสัมพันธ์แต่ละมิติ การมีความสามารถในการนำความรู้เดิมมาอธิบายเพื่อสรุปความรู้ใหม่ และการมีความสามารถในการเสนอความคิดจากเรื่องที่อ่านฟังและดู โดยการพูดหรือเขียนได้หลายรูปแบบตามความคิดเห็นของตนเองได้อย่างสมเหตุสมผล

4.2 การนำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง โดยพิจารณาจากการมีความสามารถในการนำเสนอรูปแบบวิธีคิด การมีความสามารถในการนำเสนอรูปแบบวิธีแก้ปัญหา การมีความสามารถในการใช้ภาษาพูดหรือเขียนด้วยภาษาที่สุภาพถูกต้องตามหลักภาษา การมีความสามารถในการใช้สื่อหรือสื่อเทคโนโลยีประกอบการนำเสนอหลายรูปแบบ เป็นแบบอย่างที่ดีให้คำแนะนำชี้แนะแก่ผู้อื่นได้

4.3 การกำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ โดยพิจารณาจากความสามารถในการกำหนดเป้าหมายที่จะทำให้สำเร็จ โดยการรวบรวมข้อมูล การจัดระบบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การมีความสามารถในการคาดคะเนสถานการณ์หรือคาดคะเนคำตอบเพื่อกำหนดเป้าหมาย การมีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจด้วยวิธีการที่น่าเชื่อถือ การมีความสามารถในการใช้ข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และการคาดการณ์ในอนาคต ในการกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจ และการมีความสามารถในการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายและสมเหตุสมผล

4.4 มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ โดยกิจกรรมคือการมีความสามารถในการคิดริเริ่ม รวบรวม ผสมผสาน และแตกความคิดจากเดิมไปสู่ความคิด แปลกใหม่ที่ไม่ซ้ำของเดิม การมีความสามารถในการเชื่อมโยงหรือผสมผสานความรู้กับประสบการณ์เดิมอย่างมีหลักเกณฑ์ การมีความสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่ มีผลงานแปลกใหม่หลายชิ้นที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมที่เกิดจากความคิดของตนเอง การมีความสามารถอธิบายรายละเอียดของผลงานที่คิดขึ้นได้อย่างชัดเจน และการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทั้งในและนอกสถานศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

แม้ว่าครูผู้สอนและผู้เรียนจะมีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล แต่การทดสอบมาตรฐานทางการศึกษา รวมทั้งการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ยังมุ่งเน้นการท่องจำ การคิดแบบเดียว ซึ่งไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์เท่าที่ควร การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จึงไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...บางทีเด็กคิดได้ดีกว่าเราด้วยซ้ำ เนี่ยเซตเรื่องมาเรื่องหนึ่งบางทีเราคิดไม่ถึงนะแต่เด็กสามารถคิดอะไรได้ที่เรา เราผู้ใหญ่เรามองมุมหนึ่ง เด็กจะมองอีกมุมหนึ่ง แล้วเราได้ความคิดหลายๆอย่างมันก็ประสาน คราวนี้เวลาข้อสอบออกมาเนี่ยจริงๆเราเองก็ไม่มั่นใจในการทำข้อสอบเท่าไรด้วยซ้ำว่า คนออกนี่คิดแนวเดียวนะ เราก็คิดว่าข้อนั้นเป็นคำตอบที่ถูก แต่จริงๆ คิดได้หลายอย่างแล้วก็ตั้งหลายคำตอบเพราะฉะนั้นก็ออกข้อสอบ คิดวิเคราะห์เนี่ยถึงว่าอาจหาญมาก แต่ต่อให้เป็น ดร. แต่คิดอยู่มุมเดียว แต่บางทีมันมองได้ตั้งหลายมุม มันต้องเขียนแล้วคุณต้องดูโอเคเดียวเขาเห็นด้วยกับตรงนี้นั้นมันไม่มีใครคุมตรงนี้...”

นอกจากนี้ ผู้ปกครองอาจขาดความเข้าใจในวิธีการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทั้งที่ครูผู้สอนพยายามที่จะให้ผู้เรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สอนให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูล แต่ผู้ปกครองมีความเข้าใจว่าวิธีการสอนจะต้องใช้วิธีครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางเท่านั้น และมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาตามที่คุณปกครองคาดหวัง มากกว่าที่จะพัฒนาทักษะของผู้เรียนที่ผู้เรียนตามต้องการ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...มันมีปัญหาอย่างนี้ พ่อแม่เป็นตัวชี้ประเด็น ครูพยายามสอนแนวใหม่ สอนให้เด็กครีเอท สอนให้เด็กคิดงาน สอนให้เด็กสืบค้นข้อมูล พ่อแม่ไม่พอใจ เพราะยังยึดติดกับการสอนว่าครูต้องมาสอนหน้าชั้น ถ้าสอบเด็กก็ไปเรียนการกวตวิชาเพื่อการทำข้อสอบส่งผลการเรียน... ไม่สนใจคลาสแล้ว พร้อมทั้งตั้งข้อคอมเมนต์ ว่าครูในคลาสสอนไม่รู้เรื่องทำข้อสอบไม่ได้ ไปแพ้เด็กติวเตอร์หมด เพราะติวเตอร์สอนดีเลือกข้อสอบ แต่ความรู้ฝังลึกไม่ได้เกิดไม่ได้เกิดจากติวเตอร์นะ ผมก็บอกเด็กว่าหนู หนูอย่ามาดูถูกครูในคลาส เขาสอนพื้นฐานให้เธอ ถ้าเธอไม่มีพื้นฐานจากห้องในคลาสให้ติวเตอร์ให้เทวดาสอนเธอก็ไม่รู้ ติวเตอร์มันสอนวิธีการทำข้อสอบ โรงเรียนอยากสอนเด็กสร้างสรรค์...”

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร โดยผู้เรียนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทั้ง 8 กลุ่มสาระ มีผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร และมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดรวมทั้งมีผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์ โดยพิจารณาจากผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษาหรือ เขตพื้นที่การศึกษากำหนด

5.2 ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์ โดยพิจารณาจากความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ การรับและส่งสาร วัฒนธรรมในการใช้ภาษา การเลือกใช้และบูรณาการสื่อหรือเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อการถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และทักษะของตนเอง ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์/คิดสังเคราะห์/คิดอย่างสร้างสรรค์/คิดอย่างมีวิจารณญาณ/คิดเป็นระบบ/การคิดวางแผน/การทำงานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้และสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการแก้ปัญหา ได้แก่ การเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม การแสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ การใช้เหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ ประกอบการตัดสินใจ

3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ได้แก่ การติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในเชิงบวกและทำงาน ความรับผิดชอบในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกในสังคม การปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ความสามารถในการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้า เพื่อการพัฒนาตนเอง และสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การเลือกใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ ในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน การอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิเคราะห์และเลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับวัย

5.3 ผลการประเมินการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียนเป็นไปตามเกณฑ์ โดยพิจารณาจากความสามารถในการอ่านของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น และความสามารถในการเขียนของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

5.4 ผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ โดยพิจารณาจากผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ และกลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยี เฉลี่ยตามเกณฑ์

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

ผู้ปกครองไม่เข้าใจความสามารถและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เมื่อเห็นว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี มักผลักดันให้ผู้เรียนเข้าศึกษาต่อในสายวิทยาศาสตร์ มากกว่าจะเป็นการเรียนที่ตัดสินใจโดยผู้เรียน ซึ่งแม้ว่าผู้เรียนสามารถเรียนตามความต้องการของผู้ปกครองได้ และได้รับการยกย่องจากสังคมรอบข้างและมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร หากแต่เป็นการเรียนที่ขาดความสุข และเป็นการเรียนเพื่อเป้าหมายของผู้ปกครองนักเรียนมากกว่าเป็นการเรียนเพื่อเป้าหมายการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...ส่วนตัวนักเรียนเองความเสี่ยง คือถ้าจะจัดประเภทเด็ก เด็กมันก็ไม่เหมือนกันเพราะเด็กบางคนความเสี่ยงเกิดจากผู้ปกครองที่บังคับให้ลูกตัวเองเรียน ไม่รู้เข้าใจลูกหรือเปล่านะ คือเด็กมีความสามารถด้านภาษา แต่ยังให้เด็กไปเรียนทางด้านสายวิทย์ หรือเด็กบางคนไม่

เหมาะจะเรียนต่อทางด้านวิชาการเพราะไม่ขยัน ไม่ใช่ขี้เกียจ แต่ผู้ปกครองก็พยายามยัดเยียด นี่คือการผัดผ่อนที่จะเด็กจะต้องทรมานไปถึง 3 ปีนะที่เข้าสู่ ม.ปลาย ที่เรารู้กันอยู่ว่าจะเรียนสายวิทย์ สายศิลป์ สายอะไรก็ตามแต่มันวิชาการ เด็กก็พยายามอยู่ๆก็ตก อันนี้เป็นความเสี่ยงหนึ่งที่ตัวเด็กจากผู้ปกครอง ส่วนหนึ่งก็มาจากตัวเด็ก เกรตพอได้ก็เอาแล้วก็มาเลือกสายวิทย์ คือเป็นค่านิยมที่มันเปลี่ยนแปลงยาก เพราะว่าระดับมหาวิทยาลัยก็สอดคล้อง มันต่อเนื่องกัน คราวนี้เวลาเด็กเรียนไม่ได้ ก็ทำให้เกิดการไม่อยากเรียนหนังสือ และ เข้าบ้างไม่เข้าบ้าง แล้วมีความรู้สึกว่าจะสนุกกับการเรียนมันก็เป็นความทุกข์ เด็กก็จบแบบอยู่ๆ หมายความว่าเด็กที่น่าสงสารนะ...”

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต โดยผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการทำงานดำเนินงานตามแผนอย่างรอบคอบ เอาใจใส่ มานะ พากเพียร มีการตรวจสอบทบทวนการทำงานเป็นระยะ เพื่อให้งานที่ดำเนินการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดสำเร็จอย่างมีคุณภาพ ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต สามารถบอกแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ

6.1 การวางแผนการทำงานและดำเนินการจนสำเร็จ โดยพิจารณาจากความสามารถวางแผนการทำงานที่ชัดเจนเป็นระบบ การดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ทุกขั้นตอน การตรวจสอบทบทวน ปรับปรุง แก้ไขการทำงานเป็นระยะๆ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน และการทำงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีคุณภาพ ผลงานเป็นแบบอย่างที่ดี และมีการตรวจสอบปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

6.2 การทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง โดยพิจารณาจากความเต็มใจ พึงใจ และชื่นชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย การปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น ตั้งใจ พากเพียร และมีความละเอียดรอบคอบในการทำงานทุกขั้นตอน การยอมรับคำวิจารณ์ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้อื่น และการปรับปรุง และพัฒนางานของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ ผลงานเป็นแบบอย่างที่ดี ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย และมีความรู้สึกชื่นชมต่อผลสำเร็จของผลงาน

6.3 การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานกับหมู่คณะครบทุกขั้นตอน การทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มและปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเป็นระบบ การแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน และการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถประสานการทำงานร่วมกับหมู่คณะจนบรรลุผลสำเร็จ

6.4 ความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ โดยพิจารณาจากการมีความรู้สึกที่ดี และสนับสนุนอาชีพสุจริตได้อย่างกว้างขวาง ยึดมั่นในแนวทางการประกอบอาชีพสุจริต การบอกแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพสุจริตได้หลากหลาย การศึกษา ค้นคว้า แสวงหาข้อมูลความรู้ในอาชีพที่ตนสนใจเป็นประจำ การเชิญชวน แนะนำ นำเสนอ ประโยชน์ คุณค่าและ

ความสำคัญของอาชีพที่ตนเองสนใจ เพื่อให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าและความสำคัญของอาชีพสุจริตที่ตนเองสนใจ และการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ตนเองสนใจ

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

กิจกรรมที่สถานศึกษาได้รับมอบหมายจากหน่วยงานทางการศึกษา และกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะมักมีความซ้ำซ้อน และหลายกิจกรรมที่ติงครูผู้สอนและผู้เรียนออกจากห้องเรียน ควรมีการบูรณาการกิจกรรมให้สามารถตอบสนองเป้าหมายและลดการทำกิจกรรมที่ซ้ำซ้อนและเป็นกิจกรรมตามนโยบายของหน่วยงาน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้และการปฏิบัติการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...จริงๆแล้ว เราค่อนข้างมีกิจกรรมเยอะเราก็อาจจะมาพิจารณากันขึ้น ก็ลดกิจกรรมที่มันซ้ำซ้อนลงไปบ้าง ให้เสริมด้านอื่นๆ ก็เดี๋ยวจะหาว่าวิชาการอีก ก็แข่งกันด้านวิชาการนะค่ะ ด้วย ในความคิดของคุณครูนะค่ะ คือเนื่องจาก ถ้าเวลาสมัยนี้ไม่เหมือนสมัยก่อนคือมันไม่มีการชดเชยเราอาจจะต้องลดกิจกรรมบางประเภทที่มันซ้ำซ้อนกันลง...”

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
โดยครูปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะตำแหน่ง ด้วยความมุ่งมั่น ทุ่มเท การสอนอย่างเต็มเวลา และเต็มความสามารถเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร โดยการวิเคราะห์หลักสูตรอย่างรอบด้าน กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจน ศึกษาและวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล นำข้อมูลสารสนเทศจากผลการวิเคราะห์มาออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และประเมินผล ที่มุ่งเน้นพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้คำแนะนำ คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาผู้เรียนอย่างทั่วถึง ตลอดจนพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนโดยการกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

7.1 ครูมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจากการมีความรู้ความเข้าใจในเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา การเชื่อมโยงเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษากับแผนการจัดการเรียนรู้ และการวางแผนการจัดการเรียนรู้ มีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

7.2 ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และใช้ข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยพิจารณาจากครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูมีการใช้ข้อมูลผู้เรียนวางแผนการจัดการเรียนรู้ และครูมีการส่งต่อข้อมูลสารสนเทศผู้เรียน โดยครูวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และจัดทำสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครูนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนจัดการเรียนรู้โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนที่แตกต่างกัน จัดกิจกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีแสดงถึงการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเต็มตามศักยภาพ และสามารถชี้แนะ ให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้ และครูมีการส่งต่อข้อมูลสารสนเทศให้ระดับชั้นที่สูงขึ้น

7.3 ครูออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสติปัญญา โดยพิจารณาจากการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเลือกใช้วิธีสอน/เทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของผู้เรียนตามระดับความสามารถ และปรับปรุงพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

7.4 ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมผนวกกับการนำบริบท และภูมิปัญญาของท้องถิ่น มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากครูมีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบริบทของท้องถิ่นที่เป็นปัจจุบัน เพื่อวางแผนจัดทำ จัดทำ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ และนำสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำบริบทและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของสื่อโดยผ่านกระบวนการศึกษาวิจัย

7.5 ครูมีการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยพิจารณาจากการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนที่มีคุณภาพ ตามหลักการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับทุกมาตรฐานและตัวชี้วัด ตามกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดเก็บเครื่องมืออย่างเป็นระบบ การวัดและประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย และตัดสินผลการเรียนรู้โดยพิจารณาคะแนนพัฒนาการ

7.6 ครูให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิตด้วยความเสมอภาค โดยพิจารณาจาก ครูมีการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้เรียน โดยศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล มีการช่วยเหลือผู้เรียนรายบุคคล โดยให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งให้คำแนะนำชี้แนะแก่ผู้อื่นได้ ครูประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิต ด้วยความเท่าเทียมกัน และครูรายงานผลผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้ผู้ปกครองทราบ

7.7 ครูมีการศึกษา วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบ และใช้ผลในการรับการสอน โดยพิจารณาจากการที่ครูมีการศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา มีความรู้ในการวิจัย มีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา และหรือพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบ ผลจากการวิจัยในชั้นเรียนแสดงถึงการแก้ปัญหา และหรือพัฒนาผู้เรียนได้ และได้รับการยอมรับ มีการเผยแพร่ผลงานวิจัย มีการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู รวมทั้งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

7.8 ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและการเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา การยึดมั่นและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ การยึดมั่นและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม การพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การให้ความ

ร่วมมือในกิจกรรมของสถานศึกษา การมีความรักสามัคคีในหมู่คณะ และการร่วมปกป้องและรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา

7.9 ครูจัดการเรียนการสอนตามวิชาที่ได้รับมอบหมายเต็มเวลาและความสามารถ โดยพิจารณาจากครูปฏิบัติงานสอนตามกลุ่มสาระที่ได้รับมอบหมายครบตามเวลาที่กำหนด ครูมีการเตรียมการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนด ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดี สามารถให้คำชี้แนะ แนะนำแก่ผู้อื่นได้ และครูมีการส่งเสริมผู้เรียนจนได้รับรางวัลระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

ปัญหาสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถทำงานตามบทบาทหน้าที่ทั้งการเรียนการสอน การให้คำปรึกษา การวิจัย และการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหน่วยงานทางการศึกษา ได้มอบหมายภารกิจให้แก่โรงเรียนจำนวนมาก บางภารกิจไม่ได้มุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน หากแต่เป็นภารกิจเพื่อตอบสนองนโยบายที่ไม่จำเป็น ส่งผลให้โรงเรียนต้องรับภาระในการจัดกิจกรรมต่างๆ จำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน คุณภาพการปฏิบัติงานของครู และคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายไว้ว่า

“...ถ้าเรามีครูเพิ่มขึ้นก็จะเป็นการดี บางทีครูที่ออกไปแล้ว ครูที่จะมาทดแทนเหมือนเดิมไม่เท่าเดิมและ แล้วก็ด้วยครูเนี่ยทำหน้าที่หลายอย่าง คือสมัยนี้ไม่ได้สอนหนังสืออย่างเดียว เนื่องจากเราเป็นโรงเรียนใหญ่เราจะเป็นศูนย์เยอะแยะอย่างเช่น ภาษาต่างประเทศ เราเป็นทั้งศูนย์..... ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ คือมันเป็นหลายศูนย์มาก ศูนย์อาเซียนของโรงเรียนซึ่งเรากับสังคมช่วยกัน แล้วบางครั้งการดำเนินของศูนย์เนื่องเราต้องมาจัดสู่ทุกคน ครูทุกคนต้องถูกดึงไปอบรม ไปทำอะไรก็ตามแต่เพื่อกลับมาขยายผลหรือไปรับนโยบาย มันทำให้เราไม่สามารถจะ มีการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ต่อเนื่อง ครูก็จะถูกใช้งานนอกเหนือจากการเรียนการสอนเยอะ ฉะนั้นจุดหนึ่งที่เรายากจะพัฒนาคือถ้าเราลด ถ้าคิดว่านโยบายปีหนึ่ง...ก็ไม่ได้ซักอย่างหนึ่ง คืออันนี้มันมุ่งหลายอย่าง คำว่าสื่ออาเซียนก็มุ่ง ภาษาแม่ก็มุ่ง มุ่งนี้มุ่ง บางทีมันทำให้เกิดผลกระทบ เวลาครูถูกดึงไปใช้งานก็ผลกระทบคือเด็ก แล้วในที่สุดเด็กก็ต้องไปเรียนพิเศษอะไรด้วย คือในการเรียนการสอนอาจจะไม่เต็มที่...”

เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่าน ได้อธิบายถึงผลกระทบของการปฏิบัติตามนโยบายระดับบนที่ส่งผลกระทบต่อภาระงานของครู และคุณภาพของผู้เรียน โดยเสนอให้หน่วยงานทางการศึกษามีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อลดภาระของโรงเรียน และครูผู้สอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

“...เราก็ต้องพัฒนาตั้งแต่จุดข้างบน แล้วก็คือควรจะทำอะไรมีแผนงานที่ชัดเจน ประเทศไทยก็เป็นอย่างนี้จะ คิดอะไรได้ก็จะคิดๆ คิดแล้วก็ไม่ต่อเนื่อง แล้วก็ทุกคนก็พยายามที่จะมีผลงานก็ฝากไปในระดับชาติ ทุกคนก็อยากมีผลงาน ทุกคนก็ต้องมีโปรเจกต์ส่งโครงการๆ ก็สั่งให้โรงเรียนทำเพื่อที่ตัวเองจะได้มีผลงาน ก็ต้องดูผลงานเหล่านั้น มันส่งเสริมดีไหม

ให้กับถึงนักเรียนใหม่ อะไรที่เขาต้องการ มันก็เป็นเหมือนโดมิโนต่อเนื่องเพราะฉะนั้นครู
 เนี่ยเราก็โน้มน้าวนี้เยอะเราก็ยังอยากจะพัฒนาตรงที่ว่า ถ้าสามารถที่จะลดอะไรได้บ้าง มุ่งสู่
 การเรียนการสอนที่เป็นระบบ...”

มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล โดยผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ มีความสามารถทางวิชาการ และมีความคิดริเริ่มในการบริหารจัดการสถานศึกษาและพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาวิชาการและการบริหารจัดการสถานศึกษา ครอบคลุมภารกิจทั้ง 4 งาน ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ ให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการ เอาใจใส่การจัดการศึกษาเต็มศักยภาพ เต็มเวลา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนพึงพอใจผลการบริหารการจัดการศึกษา

8.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาจากผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความสามารถในการแสดงทิศทางของการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในอนาคต ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน มีความคิดริเริ่ม นวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และสามารถกระตุ้นครูและบุคลากรให้ร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

8.2 ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลผลการประเมิน ใช้ผลการวิจัยเป็นฐานคิดทั้งด้านวิชาการและการจัดการ โดยพิจารณาจากผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประกอบด้วย ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานอื่นได้รับรู้และให้ข้อมูลสารสนเทศ ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถให้คำแนะนำ ชี้แนะแก่ผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ ได้ ผู้บริหารสามารถเสนอและเลือกแนวทางประกอบการตัดสินใจ กำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน และดำเนินการติดตามตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนา โดยใช้ข้อมูลผลการประเมิน หรือผลการวิจัย ในการบริหารจัดการศึกษาจากจำนวนโครงการ/กิจกรรมตามแผน

8.3 ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ โดยที่ผู้บริหารต้องบริหารจัดการการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี

8.4 ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ โดยพิจารณาจากสถานศึกษามีแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจครอบคลุมงานทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา ผู้บริหารมีการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้บริหารมีการมอบหมายงานหรือกระจายงานของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ให้ครูและบุคลากรรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมกัน ตามความสามารถและความถนัดหรือสนใจ ผู้บริหารมีการนิเทศติดตาม ประเมินการดำเนินงานตามกิจกรรมและระยะเวลาที่กำหนดในแผนงาน โครงการ ครบถ้วน และผู้บริหารมีการนำผลการประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องติดต่อกัน

8.5 นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนพึงพอใจผลการบริหารการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ต่อผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

8.6 ผู้บริหารให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการและเอาใจใส่การจัดการศึกษาเต็มศักยภาพและเต็มเวลา โดยพิจารณาจาก ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การสร้าง พัฒนาและการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารเอาใจใส่การจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยมีการติดตามกำกับ การประเมินและนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถให้คำแนะนำ ชี้แนะแก่ผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ ได้ ตามความสามารถทั้งในและนอกเวลาทำการ

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ หมั่นศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสังคมแห่งการเรียนรู้ ประกอบกับครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาต่างมีความรู้ที่สูงขึ้น ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองในทุกด้านมิใช่เพียงแต่การพัฒนาคุณวุฒิทางการศึกษา เช่นเดียวกับครูผู้สอนที่นอกเหนือจากการพัฒนาการศึกษาของตนเองและวิทยฐานะให้สูงขึ้น แต่จำเป็นต้องนำความรู้ที่นำมาพัฒนาสถานศึกษา และคุณภาพของผู้เรียน สามารถนำสถานศึกษาและผู้เรียนไปสู่เป้าหมายได้อย่างเป็นระบบ โดยใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...ที่ทำมาก็จะมีกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ต้องไปอบรมการเรียนการสอนต้องเพิ่มศักยภาพให้สูงขึ้นจากที่โรงเรียนเดิมๆ ที่มีอยู่ เช่น โรงเรียนต้องสอนได้ 2 ภาษา สื่อสาร 2 ภาษา ตามคำขวัญ เด็กก็ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีให้เขาเรียนรู้เกี่ยวกับว่า เขาจะตั้งวิชา IS เป็นวิชาที่ว่าฝึกให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากครูสอน เรื่องนอกเหนือจากที่ครูสอน รู้จักทำโครงการ รู้จักสร้างศักยภาพขึ้นมา...”

มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยคณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2546 มาตรา 26 และระเบียบอื่นๆ คณะกรรมการสถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม ดูแลและขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาและมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของคณะกรรมการสถานศึกษา

9.1 คณะกรรมการสถานศึกษารู้และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ระเบียบกำหนด โดยพิจารณาจากการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ดังนี้

1. มืองค์ประกอบและการได้มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา พ.ศ. 2542
 2. คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
 3. คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น
 4. คณะกรรมการสถานศึกษาแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินงานตามระเบียบ
 5. คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน
 6. คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งบำรุงรักษาและจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา
 7. คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
 8. คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชนและท้องถิ่น
 9. คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็น เสนอแนะ ให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
 10. คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็น เสนอแนะ ให้คำปรึกษาในการออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาตามกฎหมายหรือประกาศที่กำหนด
 11. คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา
 12. คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา
- 9.2 คณะกรรมการสถานศึกษากำกับติดตาม ดูแล และขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยพิจารณาจาก
1. คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเอกลักษณ์ นโยบายและแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 2. คณะกรรมการสถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 3. คณะกรรมการสถานศึกษาเสนอแนวทาง และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษาเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

5. คณะกรรมการสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

6. สถานศึกษามีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และมีการรายงานผลการประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดทราบ

7. สถานศึกษามีการสำรวจความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษา ต่อผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

8. คณะกรรมการสถานศึกษาส่งเสริมให้มีระบบการติดตาม ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

9. คณะกรรมการสถานศึกษาให้ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้าง ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

9.3 ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา โดยพิจารณาจากผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในประเด็น ดังนี้

1. การกำหนดแผนปฏิบัติงาน แผนกลยุทธ์ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา

2. การกำหนดจุดเน้นหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะของสถานศึกษา

3. การกำหนดคุณภาพของผู้เรียน

4. โครงการ กิจกรรมของสถานศึกษา

5. การจัดและใช้แหล่งเรียนรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. การเสนอความต้องการพัฒนาหรือปรับปรุงด้านหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้

7. การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน

8. การกำกับ ติดตามระบบการช่วยเหลือนักเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา และการพัฒนาผู้เรียน ทั้งความรู้ทางวิชาการ ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ การเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยสนับสนุนในด้านกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรทางการเงินในการจัดการศึกษา

“...ผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือ จะเป็นในรูปของคณะกรรมการสมาคม เขาจะช่วยอุดหนุน เราจะมีการประชุมผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงในเรื่องต่างๆ ในแต่ละภาคการศึกษา ส่วน

สมาคมผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหาร มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเรื่องการเรียนการสอน เพราะว่าเด็กที่นี่ ผู้ปกครองคาดหวังเกี่ยวกับตัวเด็ก เมื่อจบแล้วจะได้เข้าโรงเรียนดัง ตรงนี้เราจะมีการจัดเสริมให้เด็ก สมาคมจะเข้ามาช่วยในเรื่องของงบประมาณในการจัดหาคนสอนพิเศษ...”

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

10.1 หลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น โดยสถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องและครอบคลุมหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแสดงจุดเน้นของสถานศึกษา โดยมีการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรให้มีรายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถ ความสนใจ มีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมให้ครูนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานหลักสูตร จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้นักเรียนทุกคนได้รับการอย่างทั่วถึง มีการนิเทศ ติดตามกำกับดูแลการใช้หลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพ นาผลการนิเทศ การจัดการเรียนรู้มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1. คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้ง คณะครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ผู้แทนชุมชน/ผู้ทรงคุณวุฒิ และหลักสูตรผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา

2. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา มีองค์ประกอบครบถ้วนและสอดคล้องหลักสูตรแกนกลางฯ ตอบสนองเป้าหมาย วัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของสถานศึกษา และมีการกำหนดเวลาเรียนเหมาะสมกับระดับชั้น

3. รายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมที่จัดไว้ในหลักสูตรมีการจัดลำดับเนื้อหา สาระ ความยากง่าย ความซับซ้อน และมีการบูรณาการสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น สอดแทรกในรายวิชาอย่างเหมาะสม

4. มีการติดตามการใช้หลักสูตรทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และสรุปผลทุกภาคเรียน

5. มีการทบทวนหลักสูตรสถานศึกษาทุกปีการศึกษา โดยใช้สรุปผลการติดตามการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยชั้นเรียนของครูหรือผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

10.2 การจัดรายวิชาเพิ่มเติมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียน ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ โดยพิจารณาจาก

1. มีรายวิชาเพิ่มเติมหลากหลายเพียงพอ ให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

2. รายวิชาเพิ่มเติมมีเนื้อหา/สาระการเรียนรู้เหมาะสม ตามโครงสร้างที่จัดให้ผู้เรียนเรียน

3. ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความต้องการ

4. ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา

5. มีรายวิชาเพิ่มเติมที่มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระวิชา

10.3 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน โดยพิจารณาจาก

1. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีสัดส่วนเวลาเรียน และจำนวนกิจกรรมครบถ้วนตาม โครงสร้างหลักสูตร

2. มีการสำรวจข้อมูลผู้เรียน วางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมที่จัด ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา รวมทั้งมีการติดตามตรวจสอบ และสรุปรายงานผลการจัดกิจกรรมทุกภาคเรียน

3. กิจกรรมชุมนุม/ชมรมที่มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการ ความ ถนัดและความสนใจของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

4. ผู้เรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รัก ความเป็นไทย และอยู่อย่างพอเพียง

5. ผู้เรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทำประโยชน์เพื่อท้องถิ่นของตน เพื่อชุมชนหรือ สังคม

10.4 สนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนสรุปความรู้ได้ ด้วยตนเอง โดยพิจารณาจาก

1. การอบรมและพัฒนาครู เพื่อทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอิงมาตรฐานและ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ระบุในแผนการสอน/หน่วยการเรียนรู้ของครูทุกกลุ่ม สาระสะท้อนว่าผู้เรียนสามารถบรรลุตามมาตรฐานและตัวชี้วัดได้

3. ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงหรือใกล้เคียงสถานการณ์จริง ในทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้

4. การมีผลงานที่แสดงการให้ผู้เรียนอธิบายวิธีคิด และการสรุปความคิดของตนเองทุก กลุ่มสาระ

5. การมีผลงาน/โครงการที่ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระ

10.5 นิเทศภายใน กำกับ ติดตามตรวจสอบ และนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่าง สม่าเสมอ โดยพิจารณาจาก

1. การจัดทำแผนการนิเทศที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยระบุ ประเด็น จุดเน้น รูปแบบ ปฏิทินและทีมนิเทศที่ชัดเจน

2. การดำเนินการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์

3. การประเมินสรุปผลและรายงานผลการนิเทศทุกภาคเรียน

4. การใช้ผลการนิเทศ การติดตามตรวจสอบมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครูทุก กลุ่มสาระ

5. ผลจากการนิเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียน

10.6 จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคน โดย พิจารณาจาก

1. แผนงาน โครงการ กิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การมอบหมายความรับผิดชอบนักเรียนเป็นรายบุคคล
3. การสำรวจข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย
4. การคัดกรองและจำแนกนักเรียนเป็นรายกลุ่มตามสภาพ
5. การจัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข และพัฒนานักเรียนตามสภาพอย่างเหมาะสม
6. การประเมินผลการจัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข และพัฒนานักเรียน
7. การประสานและส่งต่อการแก้ไข และพัฒนานักเรียนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
8. ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้มีการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน จำเป็นต้องมีหลักสูตรที่เอื้อต่อการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มเข้าด้วย สามารถลดความซ้ำซ้อนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีครูผู้สอนที่สามารถให้คำแนะนำและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียน แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถทำได้อย่างสะดวก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เป็นอยู่จะแยกกันจัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบกับครูผู้สอนยังขาดทักษะในการบูรณาการความรู้เข้าด้วยกัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...เด็กสายวิทย์ผมเอา IS ไปทับกันเลย เป็นวิชาเดียวกันไปเลยเพราะยังงั้นคุณต้องคิดอยู่แล้ว เด็กแต่ละห้องเรียนให้เรียนวิชา IS แต่ครูก็ยังไม่พร้อมเด็กก็ยังไม่อยากทำ มันก็ไปตามสภาพ แต่ก็เริ่มปรากฏ ถ้าเราเห็นว่า IS เป็นวิชาสอนต่างประเทศ ครูก็พยายามเน้น แต่ครูก็ไม่ได้สอนทุกคน IS นอกจากนั้นแต่ละกลุ่มสาระเขาคัดครูมาสอนคือไม่สามารถจัดการสอนแบบ IS ได้ทุกคนทุกวิชา ครูเราก็ยังมีรุ่นเก่ารุ่นใหม่ผสมผสานกัน เปลี่ยนวิธีสอนของครูยากที่สุด ครูยังติดกรอบครู ตอนนี้ก็มีคนรุ่นใหม่เข้ามาก็หวังว่าจะได้พัฒนากระบวนการ นี่คือปัญหา...”

นอกจากนี้สังคมยังมีความคาดหวังต่อการพัฒนาผู้เรียนว่า ต้องศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่าที่จะส่งเสริมให้ศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา ทั้งที่การศึกษาสายอาชีวศึกษาเป็นสาขาวิชาที่สังคมต้องการและกำลังขาดแคลน และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ค่านิยมของสังคมไทยมักมีค่านิยมในทางลบต่อการศึกษายาอาชีวศึกษา ทำให้การจัดการเรียนรู้ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...การพัฒนาผู้เรียนหลังจาก ม.5 แต่พ่อแม่ร้องเรียนลูกจะไปสอบ พ่อแม่ตั้งความหวังไว้ลูกจบ 6 ต้องเอนทรานซ์ เข้ามหาวิทยาลัยต้องจบปริญญาตรีออกมาก็เป็นขยะสังคม ... รัฐบาลให้ผมส่งเสริมอาชีวะ 51 % ตอนนั้นมันมีประมาณ 49 พอจบปริญญาตรีมาทำอะไรไม่ได้ แต่ถ้าจบสาย ปวช ปวส มันมีอาชีพนะ มันมีเงินเดือนกิน ส่งเสริมไม่ไป พ่อแม่ตั้งความหวังไว้ให้ลูกจบปริญญาตรี ค่านิยมคนไทยที่ผิดมาก ปริญญาตรีออกมาทำอะไรได้...ผมแก้ไม่ได้เพราะเป็นระบบของสังคมประเทศ ค่านิยม ตอนนีรัฐบาลให้ผมผลักดันไปเรียนอาชีวะ เปิดอาชีวะให้ดู ให้อาชีวะ มาแนะแนว พูดเด็กเขาก็ไม่ไป...”

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ โดยสถานศึกษาต้องมีการจัดสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก พอเพียง ใช้การได้นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและหรือเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด อาคารเรียน อาคารประกอบ แหล่งเรียนรู้ การบริการสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

11.1 ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนมั่นคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก พอเพียง อยู่ในสภาพใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยพิจารณาจาก สถานศึกษามีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องน้ำ โรงอาหาร หอประชุม ครบทุกแห่ง สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงามมีความมั่นคงแข็งแรง และปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้พอเพียงกับจำนวนผู้เรียนและอยู่ในสภาพใช้การได้ดี และมีสภาพแวดล้อมสวยงามร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

11.2 การจัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน โดยพิจารณาจาก สถานศึกษาจัดทำโครงการ กิจกรรม ที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ และดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรมที่กำหนดไว้โดยหลายฝ่ายมีส่วนร่วม มีการประเมินผลโครงการ กิจกรรม และนำผลการประเมินไปพัฒนา ปรับปรุง การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักดูแลตนเองให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตน มีสุขภาพจิตดี และรู้จักหลีกเลี่ยงหรือป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุ สิ่งมอมเมา และอบายมุข ประกอบด้วย

1. แผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน ตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ
2. การดำเนินการตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน ตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ
3. การประเมินโครงการ กิจกรรม และผลการดำเนินงาน
4. การนำผลการประเมินไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาโครงการ/กิจกรรม
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนในการดำเนินงาน

11.3 จัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและหรือเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจากสถานศึกษาจัดห้องสมุดให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสร้างนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและหรือเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

ด้วยเหตุที่ งบประมาณสำหรับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการพัฒนาผู้เรียนมักจะไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเครือข่ายศิษย์เก่าและเครือข่ายผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาขนาดเล็กที่เครือข่ายศิษย์เก่าและ

เครือข่ายผู้ปกครองมีฐานะที่ไม่ดีนัก อาจทำให้การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และอุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...อาคารหลังนี้ก็ทอดผ้าป่า อาคารโรงยิม 20 ล้านเราก็ตอดผ้าป่า เอาชุมชนมาสร้าง หาตั้งจากชุมชน เราไม่ได้บงการ บอกบุญประจำโรงเรียนบอกพ่อแม่เด็กติดต่อ เขาเรียกว่าทอดผ้าป่าการศึกษา 20 ล้านก็สร้างมา และ 21 ล้านหลังสวนนี้ก็ได้มา อาคารนั้นก็ 5 ล้าน นู่นก็ 8-9 ล้าน ก็ทอดผ้าป่าสร้าง อันนี้ก็งานศิษย์เก่า 7 ล้าน ปรับปรุงอาคาร ค่าเทอมเอาไปพัฒนาคุณภาพ ศักยภาพเด็กหมด และเงินรายหัวก็มากะท้อนกะแท่น ไม่ได้มาครั้งเดียว เอาเงินหลวงมาสร้างไม่พอหรอกครับ...”

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยที่การดำเนินงานของสถานศึกษาต้องครอบคลุมมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวง

12.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากมีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดจากการศึกษา การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ โดยมาตรฐานและตัวบ่งชี้สะท้อนอัตลักษณ์และมาตรการส่งเสริมของสถานศึกษาที่เด่นชัด รวมทั้งมีการประกาศค่าเป้าหมายแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ให้กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ทุกมาตรฐานและตัวบ่งชี้มีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จได้เหมาะสม

12.2 การจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก

1. การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา และกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายด้านต่างๆ โดยมีจุดเน้นที่คุณภาพผู้เรียน สะท้อนคุณภาพความสำเร็จที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

2. การกำหนดวิธีการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ทุกโครงการ กิจกรรมสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นจาก ทั้งภายในและภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

4. การกำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และท้องถิ่น และดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ครบถ้วน

5. การกำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับเป้าหมายทุกโครงการ กิจกรรม

6. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

7. การกำหนดปฏิทินการนำแผนปฏิบัติการประจำปีไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน
8. การนำเสนอแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีต่อ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหรือคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหาร สถานศึกษาให้ความเห็นชอบ
9. การนำแผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละปีสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลา ที่โครงการ กิจกรรมกำหนดไว้
10. การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปี

12.3 การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนา คุณภาพสถานศึกษา โดยพิจารณาจากการกำหนดผู้รับผิดชอบและจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็น หมวดหมู่ ถูกต้อง ครบคลุม ทันสมัย และพร้อมใช้ นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนการจัด การศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป รวมทั้งงานสนับสนุนอื่นๆ โดยเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้อง และมีการให้บริการข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบแก่ผู้ต้องการใช้ทุกฝ่าย

12.4 การติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา โดยพิจารณาจากการกำหนดผู้รับผิดชอบและดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา ทั้งระดับบุคคลครบทุกคนและระดับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินการประเมิน คุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยทุกมาตรฐานใช้วิธีการและเครื่องมือที่ หลากหลายและเหมาะสม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากหน่วยงานต้นสังกัดเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ ประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา การเตรียมการและให้ความร่วมมือในการติดตามตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด

12.5 การนำผลการประเมินคุณภาพ ทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากการนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและผล การประเมินคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเลือกสรรข้อมูล สารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา ครอบคลุมภาระงานของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน และการใช้ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา

12.6 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน โดยพิจารณาจากการ จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียน และผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาอย่างชัดเจน ตามรูปแบบที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด เป็น แบบอย่างที่ดี สำคัญทุกส่วนของรายงานครอบคลุมการดำเนินงานของสถานศึกษา และสะท้อน ความสำเร็จ ข้อเสีย ข้อถดถอยและเอกลักษณ์ของสถานศึกษา โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมใน การดำเนินการ และการนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหรือ คณะกรรมการสถานศึกษา และหรือคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ และการ เผยแพร่รายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม และเปิดเผยต่อ สาธารณชน

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

การกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ควรมุ่งพัฒนาให้แต่ละสถานศึกษามีคุณภาพที่เท่าเทียม การมุ่งส่งเสริมงบประมาณทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่งที่มีเกณฑ์ตามประกันคุณภาพ และต้องรับผู้เรียนเข้ามาศึกษาจำนวนมาก จนเกินกว่าศักยภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ขณะที่ละเลยการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษาที่ยังมีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์การประกันคุณภาพ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...เด็กในอดีตคือ 3,100 คน ปัจจุบันเนื่องจากว่าผมไม่ขยายห้องในระดับ ม ต้น โรงเรียนเรา ระดับชั้น ม ต้น 10 ห้อง ส่วน ม ปลาย มี 12 ห้อง เพราะเราเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดจะมีอัตราการแข่งขันสูง ซึ่งมีคุณภาพ ผมก็เลยบอกว่าถ้าจำนวนเด็กมากเกินไปเนี่ย เราพัฒนาคุณภาพไม่ออกหรอกก็เลยควบคุมจำนวนนักเรียน ไม่ขยายห้องด้วย จำนวนห้องทำมา 10 กว่าปีและต่อมาต้องเพิ่มตามกรมสามัญกำหนดเลย เขาบอกว่าโรงเรียนเราน่าจะขยาย ม ปลาย เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพดี เด็กต่างอำเภอ ต่างจังหวัดได้มีโอกาสเข้าเรียนลงเรียนต่อมีสิทธิ์ แล้วเด็กอื่นเข้าเรียนไม่ได้เลย มันก็เดือดร้อน...”

ด้านที่ 3 มาตรฐานการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสถานศึกษามีการกำหนดวิธีการหรือขั้นตอนการดำเนินงานการส่งเสริมช่วยเหลือ สนับสนุนให้มีกระบวนการที่เกื้อหนุนให้บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีการเรียนรู้โดยผ่านสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้ องค์กรความรู้ และสามารถสร้างความรู้ ทักษะ มีระบบการจัดการความรู้ มีการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

13.1 การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากการมีขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาและดำเนินการตามขั้นตอนตามที่กำหนด การดำเนินการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานในข้อ 1 และนำผลไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินงานในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียน บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา โดยศึกษาอย่างมีขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา และการจัดทำแผนพัฒนาและดำเนินการตามขั้นตอนตามที่กำหนด

13.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจาก

1. การกำหนดแนวทางการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาผ่านกิจกรรม สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศหรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา และดำเนินการตามแนวทางที่กำหนด
2. การระบุมุมมองที่จำเป็น และกลั่นกรองความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาแบ่งปันความรู้ให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษา
3. การกำหนดแนวทางการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องผ่านกิจกรรม สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศหรือแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และดำเนินการตามแนวทางที่กำหนด
4. การระบุมุมมองที่จำเป็น และกลั่นกรองความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การกำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาแบ่งปันความรู้ให้กับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการเผยแพร่ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนด้านวัสดุอุปกรณ์ และห้องปฏิบัติการมากกว่าที่จะเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จากการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้เรียน ทำให้การพัฒนาสถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้จึงเป็นการลงทุนทางการศึกษาที่ขาดความคุ้มค่า ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...คอมพิวเตอร์เรามี 300 เครื่อง มีห้องเรียน 4-5 ห้อง คือทุกวันนี้ เมืองไทยเกือบไม่ต้องสอนคอมพิวเตอร์ ในชีวิตประจำวันเด็กมันใช้หมดแล้ว แรกๆ เราก็มียี่ห้อสำหรับสอนคอมพิวเตอร์ แต่วันนี้ผมนี่มองว่าเราล้าหลังการสอนคอมพิวเตอร์เนี่ย เราต้องมองในต่างประเทศ เขาใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน ใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว จะมาสอนหัดจับเมาส์ จับคลิก ไปไม่ทันเพื่อนหรอก ตอนประถมเขาก็ใช้ในการเรียนการสอนแล้ว แต่เดี๋ยวนี้ยังมีไอแพด ยิ่งสะดวกขึ้น...”

ด้านที่ 4 มาตรฐาน อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น โดยสถานศึกษาจะต้องมีกระบวนการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่ดำเนินการเพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเกิดสัมฤทธิ์ผลตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา จุดเน้นเป้าหมาย กลยุทธ์ กิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากรในชุมชนและองค์กรภายนอก และมีผลการดำเนินงานสะท้อนอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

14.1 จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ วัตถุประสงค์และจุดเน้นของการจัดตั้งสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก 1. การจัดกิจกรรมโครงการในแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาที่จัดทำขึ้นจากการมี

ส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร ชุมชนและองค์กรภายนอก 2. การจัดโครงการ กิจกรรม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา จุดเน้น เป้าหมาย และกลยุทธ์ ของสถานศึกษา และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา 3. บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและผู้เรียนได้ปฏิบัติตามกลยุทธ์ โครงการหรือกิจกรรมที่สถานศึกษากำหนดอย่างครบถ้วน 4. การดำเนินงานตามกลยุทธ์ โครงการ กิจกรรม และจุดเน้น ได้รับการกำกับติดตาม และนิเทศอย่างสม่ำเสมอ และ 5. สถานศึกษามีรายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ที่สนับสนุนส่งเสริมผู้เรียนที่บรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา

14.2 ผลการดำเนินงานส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากสถานศึกษามีผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ โครงการ กิจกรรม ที่สถานศึกษากำหนดและคำตอบของผลลัพธ์การดำเนินงานตอบสนองเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา รวมทั้งสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา เป็นที่ยอมรับของชุมชนและท้องถิ่น เช่น โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนสองภาษา โรงเรียนแกนนำด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

การกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่ไม่สามารถกระจายคุณภาพของสถานศึกษา ให้มีความเท่าเทียมกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องใช้งบประมาณทางการศึกษาไปสนับสนุนสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง และเป็นสถานศึกษาที่สามารถปฏิบัติภารกิจตามที่กระทรวงกำหนดไว้ได้ ส่งผลให้สถานศึกษาเหล่านี้ต้องมีกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจำนวนมาก ทั้งกิจกรรมที่มีประโยชน์แก่ผู้เรียน และกิจกรรมที่มุ่งตอบสนองนโยบายของผู้ที่มีอำนาจสั่งการ และเนื่องจากสถานศึกษาเหล่านี้จะได้รับมอบหมายให้เป็นโรงเรียนประจำจังหวัด จึงถูกกำหนดให้รับนักเรียนเข้าศึกษาต่อตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งอาจส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...ตอนนี้ก็เป็นประจำจังหวัด น่าจะมีซัก 2 โรงเรียนที่เปิดขึ้นมาและตอนนี้ เขาดูโรงเรียนที่มีเด็กเข้าเรียนมากตามคุณภาพผู้เรียนที่เรียกว่าห้องพิเศษวิทยาศาสตร์ ซึ่งสพฐ กำหนดมาเลยเลือกโรงเรียนมา และที่ช่วงนี้มันก็เป็นโรงเรียนที่มีชื่อว่าอัตราการแข่งขันสูงในวงเล็บโรงเรียนยอดเยี่ยม ในจังหวัดหนึ่งก็จะมีซัก1-2 โรงเรียนยอดเยี่ยมโดยทั่วๆ ไป เราก็จะเป็นโรงเรียนนั้นการแข่งขันสูงซึ่งพอเราเป็นอัตราการแข่งขันสูงปุ๊บ กระบวนการคัดเลือกเด็กเราเนี่ยใช้สอบคัดเลือก 100% แต่ไม่สามารถสอบโอเพ่น จะมีเกณฑ์ว่าเอาเด็กนอกเขต 50%ในเขต 50% จากอดีตโรงเรียนอย่างเราจะถูกจัดให้ไปจับฉลากมั่งอะไรมั่ง ก็เลยไปหมด ตอนหลังเราก็ร้องไปว่าโรงเรียนชั้นนำของจังหวัดน่าจะมีการคัดเลือกเด็ก เพื่อให้เด็กข้างเผือกต่างอำเภอได้เข้ามาเรียนมั่งนะ ไม่งั้นเราพัฒนาคุณภาพไม่ออกหรอก ก็เลยเกิดเป็นโรงเรียนอัตราแข่งขันสูงวงเล็บว่ายอดเยี่ยม...”

ด้านที่ 5 มาตรฐานมาตรการส่งเสริม

มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนา และส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น

โดยมีการกำหนดแนวทางพัฒนา ร่วมกันชี้แนะ ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามนโยบาย จุดเน้น และแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่สถานศึกษาได้รับมอบหมายหรือ กำหนดเอง เพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น แนวทางพัฒนาดังกล่าว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามกาลเวลาและปัญหาสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น การปฏิรูปการศึกษา การส่งเสริมหรือ สืบสานโครงการพระราชดำริ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การป้องกันสิ่งเสพติด การป้องกัน อุบัติภัย การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม การพร้อมรับการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน เป็นต้น โดยสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการส่งเสริมและสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาให้การรับรอง

15.1 จัดโครงการ กิจกรรมพิเศษเพื่อตอบสนองนโยบาย จุดเน้น ตามแนวทางการปฏิรูป การศึกษา โดยพิจารณาจาก 1. การศึกษา วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านนโยบายของต้น สังกัด จุดเน้นตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในการจัดทำแผนงาน โครงการ 2. การมีข้อตกลงร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานอื่นๆ และ 3. โครงการ กิจกรรมพิเศษ เด่นชัดตอบสนองนโยบาย จุดเน้นตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4. การดำเนินงานโครงการ กิจกรรม พิเศษ เป็นระบบตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ย้อนหลัง 5. การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรมพิเศษ 6. การนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรมพิเศษอย่างต่อเนื่อง และ 7. การสรุปโครงการ กิจกรรมพิเศษที่ แสดงให้เห็นถึงสัมฤทธิ์ผลของโครงการ กิจกรรมพิเศษตอบสนองนโยบาย และจุดเน้นตามแนวทาง ปฏิรูปการศึกษา

15.2 ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย โดยพิจารณาจาก 1. ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ กิจกรรมพิเศษบรรลุตามเป้าหมาย 2. บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีความพึงพอใจต่อผลการ ดำเนินงานโครงการ กิจกรรมพิเศษ และ 3. ผลกระทบจากการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมพิเศษเกิด ประโยชน์เป็นแบบอย่างและสร้างคุณค่าแก่สถานศึกษาและหรือชุมชนรอบสถานศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

สถานศึกษาส่วนใหญ่ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน มีความพร้อมในการจัด กิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น เพื่อส่งเสริมให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น หากแต่การ ดำเนินงานของหน่วยงานระดับนโยบายควรมีความต่อเนื่อง และปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพทาง การศึกษา มากกว่าการปรับโครงสร้างการบริหาร และควรมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ การตัดสินใจให้แก่สถานศึกษาและเครือข่ายชุมชน เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอภิปรายว่า

“...ผมอยากให้ต้นสังกัดของผมทำอะไรแบบต่อเนื่อง ทั้งระดับ สพฐ ระดับเขตพื้นที่ เราไม่ มีกำลังมาซัพพอร์ตเราเลย มีจะมาให้โรงเรียนช่วยเหลือ เขาเนี่ยมีเจ้าหน้าที่มานั่งแล้วเขา ยังทำงานไม่ได้ เท่ากับมีเขตไม่มีประโยชน์เลย คือ มันก็ไม่แข็งแรง คือว่าคุณกระจาย อำนาจแต่บทบาทของเขาน่าจะมีมากกว่านี้ ทุกวันนี้ก็มานั่งเป็นตรายาง ถามว่ากระจายมา อยู่ที่เขาเนี่ย เมื่อมันแข็งแรงในอดีตมันเคยแข็งแรง มันก็มีคนมีทุนเขา เขายุบกรมสามัญปี

46 แล้วเปลี่ยนโครงสร้างเป็น สพฐ แล้ว สพฐ เนี่ย เอา ประถม มัธยม มารวมกันเนาะไม่หมด...”

เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านได้กล่าวในแนวทางเดียวกัน ว่าควรกระจายอำนาจทางการบริหารจัดการศึกษาสู่โรงเรียน เปิดโอกาสให้โรงเรียนและชุมชนร่วมกันทำกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียน โดยไม่ต้องรอการสั่งการจากระดับนโยบายแต่เพียงอย่างเดียว เพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างอิสระ มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา

“...นโยบายตรงนี้ผมอยากให้สานต่อ บ้านเมืองอื่นเขาไปได้แรง เพราะว่าเราไม่มีนักวิชาการมานั่ง คิดอะไรหรอก ตั้งเขตมาก็ได้ซี 9 สายสะพายเต็มไปหมด แล้วเขาพัฒนาอะไร โรงเรียนก็ทำงานของโรงเรียน นโยบายก็ปรับเปลี่ยนเดี๋ยวนี้เดี๋ยวนี้ คอยตามนโยบาย ทุกวันนี้ เขาจะกระจายอำนาจมาสู่สถานศึกษา แต่ โรงเรียนไม่สามารถทำนอกเหนือนโยบายได้เลย อยากจะคิดนอกกรอบทำนอกกรอบทำไม่ได้ ขึ้นมาก็มีแต่ตำแหน่ง ไม่ได้มีการทำงาน ระบบตำแหน่งทั้งนั้น แต่การบริหารงานล้มเหลว บทบาทก็คือต้องไม่เปลี่ยนบ่อย นโยบายอะไรก็ขอให้มันต่อยอดให้ประสบความสำเร็จ...”

จากมาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษา สามารถสรุปเปรียบเทียบเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานทางการศึกษา	ปัญหา/อุปสรรค	แนวทางการพัฒนารูปแบบ
1. ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพ	-	การปฏิบัติกับผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
2. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	-	การอบรมโดยครอบครัวและกิจกรรมของโรงเรียน
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	- การทดสอบทางการศึกษาและการคัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาต่อ - ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการแสวงหาความรู้	- การปรับรูปแบบทางการศึกษาและการคัดเลือกผู้เรียน ให้เอื้อต่อการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้

ตารางที่ 4.16 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

มาตรฐานทางการศึกษา	ปัญหา/อุปสรรค	แนวทางการพัฒนารูปแบบ
4. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล	- การทดสอบทางการศึกษาและการคัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาต่อ ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ และการคิดสร้างสรรค์ - ผู้เรียนและผู้ปกครองเคยชินกับวิธีการสอนแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลาง	- การปรับรูปแบบการศึกษา และการคัดเลือกผู้เรียน ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ และการคิดสร้างสรรค์ - ผู้เรียนและผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร	ผู้ปกครองมักสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนในสายอุดมศึกษา มากกว่าสายวิชาชีพที่ผู้เรียนมีความรู้และทักษะมากกว่า	ผู้ปกครองควรสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความรู้ทักษะของผู้เรียน และเป็นการเรียนที่ผู้เรียนมีความสุข
6. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียน มักมีความซ้ำซ้อน	การปรับปรุงและลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ
7. ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล	หน่วยงานทางการศึกษา ได้มอบหมายภารกิจให้แก่โรงเรียนจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน คุณภาพการปฏิบัติงานของครู และคุณภาพของผู้เรียน	การบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
8. ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล	-	ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตนเองและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมแห่งความรู้

ตารางที่ 4.16 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

มาตรฐานทางการศึกษา	ปัญหา/อุปสรรค	แนวทางการพัฒนารูปแบบ
9. คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชน ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล	-	คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา และการพัฒนาผู้เรียน ทั้งความรู้ทางวิชาการ ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ การเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยสนับสนุนในด้านกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรทางการเงิน
10. สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนอย่างรอบด้าน	การจัดการเรียนรู้ที่เป็นอยู่จะแยกกันจัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบกับครูผู้สอนยังขาดทักษะในการบูรณาการความรู้เข้าด้วยกัน	การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ต้องมีหลักสูตรที่เอื้อต่อการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มเข้าด้วยกัน สามารถลดความซ้ำซ้อนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
11. สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ	สถานศึกษาขนาดเล็กที่เครือข่ายศิษย์เก่าและเครือข่ายผู้ปกครองมีฐานะที่ไม่ดีนัก อาจทำให้การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และอุปกรณ์การเรียนรู้ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ควรสนับสนุนทรัพยากรส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาขนาดเล็ก
12. สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง	การมุ่งส่งเสริมงบประมาณทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษา เป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมกัน สถานศึกษาที่มีชื่อเสียงมักได้รับการสนับสนุนมากกว่าสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงน้อยกว่า	การกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ควรมุ่งพัฒนาให้แต่ละสถานศึกษามีคุณภาพที่เท่าเทียม

ตารางที่ 4.16 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐาน และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

มาตรฐานทางการศึกษา	ปัญหา/อุปสรรค	แนวทางการพัฒนารูปแบบ
13. สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้	การลงทุนเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มักเป็นการลงทุนด้านวัสดุอุปกรณ์ และห้องปฏิบัติการ จึงเป็นการลงทุนทางการศึกษาที่ขาดความคุ้มค่า	การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสร้างความรักในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
14. การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น	การสนับสนุนงบประมาณให้แก่สถานศึกษาขนาดใหญ่ ทำให้สถานศึกษานั้นต้องปฏิบัติภารกิจจำนวนมาก ที่อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน	การกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่กระจายคุณภาพของสถานศึกษา ให้มีความเท่าเทียมกัน และทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาได้อย่างบรรลุเป้าหมาย
15. การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น	การดำเนินงานของหน่วยงานระดับนโยบาย มักจะไม่ต่อเนื่อง และมุ่งปรับโครงสร้างการบริหาร	การดำเนินงานของหน่วยงานระดับนโยบายควรมีความต่อเนื่อง และทำเพื่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษาและเครือข่ายชุมชน

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก มีดังนี้

1. ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม (New and Creative Innovation) การส่งเสริมทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมสามารถทำได้ในรูปแบบของโครงการวิจัย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะในการแสวงหาความรู้ผ่านกระบวนการวิจัย ทั้งความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ รวมทั้งได้มีทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดูแลเพื่อต่อยอดนวัตกรรมต่อไป ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะเป็นการสร้างการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...ตอนแรกมันจะมี โครงการเข้ามาเกี่ยวกับเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะของการวิจัย ของเด็กนักเรียน แล้วก็ให้เราดำเนินการให้เด็กทำงานวิจัย พอทำงานวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ให้สรุปผล แล้วเขาก็คัดเลือกเพื่อที่เราได้ไปนำเสนอผลงาน...”

ทักษะการคิดเป็นจุดเริ่มต้นของทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม สถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์และนำเสนอความคิดอย่างอิสระ และกล้านำความคิดไปพัฒนาต่อยอด โดยครูผู้สอนจะต้องทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด จะผิดหรือถูกไม่ใช่สิ่งสำคัญเท่ากับการให้ผู้เรียนได้คิด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...จริงๆแล้วเราสอนให้เด็กคิดวิเคราะห์ คือภาษาอังกฤษเราไม่ห่วงหรอกเพราะเด็กเราคิดอยู่แล้วแหละ เนี่ยจากทำไมเด็กถึงคิดหรือคือให้คิดมาตั้งนานและภาษาอังกฤษคือจะให้วิธีคิดการสอน เพียงแต่บางครั้งครูก็ไม่ได้นำมาใช้เพราะอย่างที่ว่าเวลาไม่พอ กิจกรรมมันเยอะมันอาจเล็กเซอร์ สอนให้คิดไม่ยากหรอกอะไรก็คิดได้ทั้งนั้นแหละ เวลาเราหยิบของมาชิ้นหนึ่งเราก็ได้คิดและ แล้วข้อสอบเดี๋ยวนี้นั้นเชื่อมโยง แต่จะทำยังไงให้เด็กได้คิดนั้นคือคุณต้องหาเวลาแทรกในการเรียนการสอนคือไม่ใช่เล็กเซอร์อย่างเดียว ครูก็ต้องมีวิธีการจัดการกระบวนการตั้งแต่เริ่ม ตั้งแต่ขั้นพรีเซ็นท์ ไม่ใช่อยู่ๆ ก็ไปบอกเด็ก การจัดการเรียนรู้คือคุณต้องทำยังไงให้เด็กคิดก่อนถูกผิดไม่ว่า อาจจะด้วยการระดมสมอง หรือให้เด็ก ซึ่งภาษาอังกฤษถือว่าค่อนข้างยากนะ ถ้าครูบางครั้งศัพท์เรามันเยอะ บางทีครูก็เตรียมตัวเยอะแต่ในวิชาอื่นๆ สามารถสอนให้เด็กคิดได้ดีมาก ๆ เลย...”

การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา จะมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์และกิจกรรมและโครงการ ที่จะต้องอาศัยการบูรณาการสาระการเรียนรู้แต่ละสาระเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนและได้รับความรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัวด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...ทางโรงเรียนมีโครงการทางคณิตศาสตร์ ให้เด็กทำกันเอง และครูจะเป็นคนคุม นับต้นไม้ นับสัตว์ ได้ทั้งวิทยด้วย คำนวณตัวเลขด้วย มีหลายสาระมาร่วมกัน มีบูรณาการครบ 8 สาระ โดยทางผู้อำนวยการจะให้นโยบายเรามา แบบว่าอยากให้อัดค่าย คร่าว ๆ ไว้ก่อนเราก็ไปประชุมกับพวกเรา ว่าเราจะทำอะไรดี แล้วก็จะเป็นรูปแบบนี้ โครงการนี้สาระนี้ๆ แล้วคือบูรณาการเหมือนกันหมด ก็คือนับต้นไม้ นับสัตว์ สำนวน เขียนจำนวน เด็กเล็ก ๆ จะเป็นการสำรวจมากกว่า ถ้าเป็นโครงการที่สำรวจต้นไม้ สำรวจบุคลากร เด็กเขาได้วิทยาศาสตร์ รู้จักประเภทของต้นไม้ แล้วก็สัตว์ เขาจะรู้เลยตรงนั้นกบเยอะ เขาจะรู้เพราะเขาจะเล่นทั้งวัน...”

การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่ในวิชาสายวิทยาศาสตร์ และสายคณิตศาสตร์ หากแต่สามารถนำมาใช้บูรณาการกับวิชาในสายสังคมศาสตร์ได้ โดยใช้หลักของการตั้งคำถามและการตั้งสมมติฐาน เพื่อสร้างทักษะการคิดหลากหลายแง่มุมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...อย่างตัวเองตอนนั้นแค่สอนเกี่ยวกับ เคยพูดเกี่ยวกับเรื่องของโอทอปเนี่ยเราจะทำงานวิจัยในภาคภาษาอังกฤษนะ เราทำเป็นวิจัยง่ายๆ เพราะตอนนั้นเป็นเรื่องของวัฒนธรรมงานวิจัยที่เขาสุโรงเรียนที่โรงเรียนต้องทำ ตัวเองก็จะทำยังไงให้เด็กเขาได้คิด ก็ให้ไปดูว่าโอ

หอบของเขามีอะไร แล้วก็ไปดูลักษณะปัญหา เด็กบางคนก็ไปหามานะของเขาสวยอะไร มันคืออะไรจะแก้ปัญหายังไง...เขาก็คิดกันมา บางคนก็เจาะในแต่ละพื้นที่มันจะไม่เหมือนกันติดชายทะเล เราก็จะหากลุ่มในอำเภอเดียวกัน เวลาแล้วแบ่งกลุ่มก็จะไม่มีแค่เด็กเพชรนะ มีเด็กประจวบ เพราะฉะนั้นเวลาเด็กมาพิธีเซ็นท์ เขาเข้าใจคิดนะ คือเราก็ดูอย่างนี้จะปัญหาของเขาคืออะไร ไม่มีตลาดอะไรแล้วจะทำยังไงเขาก็ไม่สัมผัสภาษาอะไรอย่างนี้จะทำได้ไหม มันก็เป็นเชิงวิจัย แต่เราจะให้ออกมาในภาษาอังกฤษหน่อยที่มันไม่ยาก ก็คือศึกษาเรื่องของขนมหม้อแกงก็ได้ หรืออาจจะศึกษาในเรื่องของประวัติความเป็นมาอย่างไง...”

สำหรับการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในระดับมัธยมต้น จะเริ่มต้นจากการคิดจากประเด็นในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์จากชีวิตประจำวัน จากนั้นจะมีการเชื่อมโยงประเด็นปัญหาดังกล่าว ไปสู่การพัฒนาความรู้ที่อธิบายและแก้ไขปัญหาได้ รวมถึงปัญหาที่อยู่รอบตัวและปัญหาที่อยู่ในชุมชน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...ถ้าเป็นเด็ก ม.ต้นเนี่ย เราจะให้เขาดูปัญหาในระดับชีวิตประจำวัน ก่อน ว่าในระดับชีวิตประจำวัน มีปัญหาอะไร แล้วพอเขาคิดปัญหาขึ้นมาเนี่ยเราก็จะถามเขาว่าปัญหาที่คิดขึ้นมาเนี่ยสามารถเชื่อมออกไปข้างนอกได้ไหม อย่างเช่นเด็กเขาบอกว่า ปัญหารอบตัวตอนเนี่ยคือปัญหาเรื่องขยะเราคิดเรื่องขยะเนี่ยมันยัง อย่างเช่น เรื่องการแยกขยะ หรือการนำขยะมารีไซเคิลอะไรอย่างเงี้ย ไปเน้นไปข้างนอกได้...”

ส่วนในระดับมัธยมปลาย จะมีการเชื่อมโยงปัญหาออกไปสู่ระดับสังคม โดยมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมกับเครือข่ายวิชาการจากภายนอก เพื่อให้การสนับสนุนทางด้านความรู้ในระดับสูง และสามารถทำให้นวัตกรรมเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ดังนั้น เป้าหมายของการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องมุ่งเน้นทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ผู้เรียนยังสามารถสร้างความรู้ที่เป็นนวัตกรรมสร้างสรรค์ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...เป้าหมายจริงๆแล้วมีเขามีหลายประการ อย่างเช่นประการที่ 1 คือเด็กสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจากการที่เขาเคยเรียนมา เขาก็บอกว่าการสร้างความรู้ด้วยตัวเองของเด็กเนี่ย ยังทำได้ไม่ดี คือทำได้ แต่ยังไม่ค่อยดีเท่าไร แล้วก็อีกอย่างหนึ่งก็คือการที่เราให้เด็ก IS ได้อิสระในผ่านกระบวนการต่างๆ เนี่ยก็จะเพิ่มเรื่องการคิดขั้นสูงด้วย ความคิดขั้นสูง...”

การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ เป็นการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่สามารถเริ่มต้นได้จากกิจกรรมง่ายๆ เช่น กิจกรรมทางศิลปะ และไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก แต่ต้องเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและโรงเรียน ซึ่งสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...โครงงานก็นำเสนอหน้าชั้นเรียนของแต่ละวิชา อย่างที่เคยทำเรื่องประเพณีให้ไปหาของดีของแต่ละภาค ก็ไปเลย 1 ห้องก็แต่ละภาค 4 ภาคไปคุณรับผิดชอบภาคเหนืออะไรดี

อะไรเด่น อะไรดัง หรือคุณคิดว่าอะไรเจ๋งของภาคนั้น ให้นำมาเสนอแล้วแต่วิธีการนำเสนอ การนำเสนอก็อาจจะเป็นร้องเพลงออกมาที่เราเคยมีนะ มีร้องเพลง แต่งกายมาให้ดูแล้วก็ มีบอร์ดทำเป็นบอร์ด แล้วก็แต่งกายแสดง การละเล่น ภาควิชาอื่นก็มีแนวทางแล้วเราก็จะดูวิธีการนำเสนอของแต่ละชั้น มันก็มีอะไรให้ดู แล้วก็มีความภาคภูมิใจที่มีต้นเพลงอะไรของเขา เขาก็มีมาให้ดู แต่ก็ไม่ครบอะไร แต่เขาก็พยายามจัดมาให้เหมือนอย่างเด็กภาคใต้หนูก็ทำ เขาก็เอาผ้าถุงแม่มา แล้วเอาเสื้อตัดอ้อย แขนยาว และก็ไม่มีรู้จะทำผ้าปูโต๊ะในห้องเขาก็มาเอาเป็นคลุมเขาจัดของเขาได้ ก็ได้ในระดับหนึ่งก็ถือว่าโอเค...”

สรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นทักษะที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ และสรุปองค์ความรู้ ใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนต้องมีทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ในหลากหลายแง่มุม คิดจากสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและโรงเรียน และเชื่อมโยงออกไปสู่ประเด็นระดับสังคม

2. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (technology and information) ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสืบค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้และวิธีการที่หลากหลาย เลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม ซึ่งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศควรสอดแทรกอยู่ในรายวิชาต่างๆ หรือโครงการวิจัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับรายวิชาและทักษะการเรียนรู้อื่น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...เป็นวิชาเพิ่มเติมอยู่ในรายวิชาเลยแหละ แล้วก็เวลาแข่งขันอะไรต่างๆ เราก็จะส่งเด็กเราไป มีการแข่งขันเยอะนะ มีโครงการอันหนึ่งที่เรารับระดับประเทศก็คือโครงการ GST เป็นโครงการของคณิตศาสตร์แต่เป็นการออกแบบโปรแกรมเพื่อการสอนคณิตศาสตร์ จะมีโปรแกรมมาให้ เขาก็จะมีเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปมาให้ แล้วเราก็เอาโปรแกรมตรงนี้ไปใส่เป็นสื่อการสอนอย่างงี้...”

ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยทั่วไปจะเป็นการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการ แต่ควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ ส่งผลให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เป็นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทุกหนแห่ง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันจากและเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อต่างๆ ที่สามารถให้ทุกคนได้เรียนรู้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพของตน โดยครูผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็น ผู้ให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ สร้างทักษะด้วยตนเอง และทำให้มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระวิชา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...ยกตัวอย่างเอาเรื่องนี้ขึ้นมาจะมีหลายตอน ชมนก ชมไม้ ชมปลา ชมกระบวนเรือ เราก็จะให้เด็กทำสื่อของเขาเอง มอบหมายไปเลยว่า กลุ่มใครจะได้รับหัวข้อไหน แล้วไปทำสื่อมา ทำเป็น power point ทำอะไรมาก็แล้วแต่ เพราะเราถือว่าเด็กระดับชั้น ม.6 เนี่ยผ่านคอมพิวเตอร์พวกนี้มาหมด และเขาก็จะไปครีเอทของเขาเองไปสร้างสรรค์ของเขาเอง ยกตัวอย่างเช่น เราจะมีอยู่บทหนึ่งที่เป็นของชมนกก็จะเป็นบทเพลง เรื่อยๆมาเรื่อยๆ เขาก็ไม่ไปไต่กันเองว่าบทเพลงเนี่ยจะไปหาจากที่ไหน ใครร้องได้ใครร้องเป็นก็เอามานำเสนออัดเสียงใส่เข้าไป แล้วก็ก็จะแบบตกแต่งของเขาเองหมดเลย แล้วเราก็ปล่อยเขามาถึงชั่วโมง ใครรับผิดชอบแช่ชมขบวนเรือ เขาก็จะเอาสื่อของเขาที่เขาสร้างเองออกมา แล้วก็สอนกันเอง ...อย่างชมนกเขาก็จะเอาของเขาขึ้นมาอาจจะมียูทูปอะไรก็แล้วแต่ เราจะบอกเขาว่าเราจะมีเกณฑ์ เกณฑ์ของเราคือ หนึ่ง รูปแบบสร้างสรรค์ เนื้อหาครบถ้วน อธิบายได้ดี เข้าใจสามารถตีโจทย์ รายละเอียดในบทเรียนมากน้อยแค่ไหน เพื่อนๆมีความสนใจตอบสนองเขาไหมอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเด็กเขาทำได้ แล้วก็ถือว่าเป็นการบูรณาการ บูรณาการกับวิทยุในเรื่องของธรรมชาติ ชมนก ชมไม้ ชมปลา อะไรอย่างนี้สมัยก่อนเป็นอย่างนี้ เขาก็ได้เยอะ สังคมก็อาจจะได้เส้นทางของการเดิน การเดินทางในการชมอะไรอย่างเข้าถึงไหน บ่ายถึงไหน เย็นถึงไหน...”

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถทำได้ทั้งการนำสื่อสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลจากภายนอก และการพัฒนาสื่อสารสนเทศโดยครูผู้สอนร่วมกับผู้เรียน ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละวิชา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...การพัฒนาสื่อมี 2 แนวทางคือหยิบจับสื่อที่เขา มีอยู่ อาจจะในยูทูป ยูทูปอะไรอย่างนี้ กับอีกสิ่งหนึ่งเอามาแล้วปรับผลิตเอง ซึ่งมันตรงกับที่ผมคิดมากกว่า ... บางครั้งก็อาจจะมีบ้างที่หยิบจากข้างนอกมารูปแบบยังงี้ แต่ส่วนใหญ่ผมจะทำเป็นของตัวเอง แต่ส่วนของเด็กเอง จะไม่ค่อยใช้พวก ICT เท่าไหร่ เพราะว่าเด็กใช้อินเทอร์เน็ตได้ไม่ทุกวัน เราก็เลยทำให้เด็กดูดีกว่า งานที่ให้ส่งก็ทำเป็นเปเปอร์จากกระดาษ

ผลของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักสืบค้นวิทยาการใหม่ ๆ จากอินเทอร์เน็ต และแหล่งข้อมูลอื่น สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างเจตคติที่ดีในการเรียนและการค้นคว้าหาความรู้ ผ่านการวิเคราะห์ของครูผู้สอนว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และเป็นการสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ดีให้กับเด็ก

“...แล้วจะมีวิธีจัดบรรยายภาคยังงี้บ้าง หรือว่าในคาบนี้เราจะเอา ICT เข้ามาเราจะสร้างบรรยากาศยังงี้ใจเด็กยังงี้ให้สนใจสื่อของเรา ส่วนใหญ่คือเราเอาสื่อมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เด็กที่นี้จะตื่นเต้น สำหรับวิชาหนู ก็คือส่วนมากก็เขียนกระดาน วันไหนเห็นเปิดโปรเจคเตอร์ เด็กก็จะตื่นเต้นดี สนใจดี อย่างวิชาที่สอน ...เป็นวิชาเพิ่มพูนของ ม.2 ห้องพิเศษ มันก็จะมีทำ 2 แบบคือ ถ้าใครไม่ทันก็จะให้ลิงค์ไปด้วย ก็จะทำให้ดูบนกระดานด้วย ก็ทำให้ดูทีละขั้นตอน ถ้าหากใครไม่ทันเลยก็เลยก็สามารถไปดูได้จากลิงค์...”

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นพัฒนาพัฒนาเพิ่มพูนประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ที่มีความพร้อมในระดับหนึ่ง ครูควรต้องพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

3. ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร (language and communication) ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการรับและส่งสาร การเลือกรับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งมีทักษะในการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ตลอดจนสามารถเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม ซึ่งการพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อสารสามารถกระทำได้ผ่านการเรียนรู้การใช้ภาษาจากเจ้าของภาษา ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และผ่านการใช้ในการเรียนการสอน กิจกรรม และโครงการ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...IS จะมีทั้งหมด IS อันที่หนึ่งก็คือ การสร้างองค์ความรู้ แล้วมันจะมี IS การ สื่อสาร นำเสนอจะอยู่ที่IS 2 เป็นส่วนมากก็คือการสื่อสารและการนำเสนอ ก็คือเมื่อเด็กทำ IS เสร็จเรียบร้อยแล้ว แล้วก็ไปทำ IS และมีกิจกรรมส่งเสริมอย่างเช่นเป็นพวกกิจกรรมที่ตรงกับวันสำคัญต่างๆ แล้วก็นำเสนอเนี่ยก็มีการใช้การนำเสนอภาษาอังกฤษ มีก็จัดกิจกรรมที่เป็นไกด์ก็มีคะ รวมทั้งเป็นวิชาเรียน คือเข้าโครงการมาตรฐานสากลเขาจะต้องสื่อสาร 2 ภาษา นอกจากภาษาอังกฤษต้องมีภาษาอื่นด้วย...”

ครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะทางภาษาและการสื่อสารของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสและสร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาและการสื่อสารในชีวิตประจำวันและการเรียน ซึ่งเป็นการใช้ภาษาแบบธรรมชาติ ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนภาษา และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางภาษาทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างครอบคลุมทุกด้านและเต็มศักยภาพ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...กิจกรรมของเราจะเริ่มตั้งแต่ตอนเช้า จะมีการประกาศเป็นภาษาอังกฤษตอนเช้าๆเสียงตามสาย เขาก็จะมีชมรม ครูเขาก็จะเอาเด็กมาฝึกท่อนก่อน เพื่อที่จะประกาศแล้วเด็กก็จะเลือกพวกข่าวที่มันน่าสนใจ เป็นภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นเด็กมันเสริมสร้างความมั่นใจนะ เด็กเวลาก่อนที่จะมาก็ถูกท่อนก่อน แล้วก็ได้ออกเสียงก็เป็นความภาคภูมิใจ อาจารย์ฝรั่งจะคอยเช็คกันว่าโอเค ฟังเคลียร์ไหม เป็นการพัฒนาตัวเขานะคะ อันนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กห้อง EMS ซึ่งครูที่ปรึกษาก็เป็นคนทำเรื่องนี้...”

ผู้ให้ข้อมูลหลักยังได้เสนอให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร สอดแทรกอยู่ในวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เพื่อเป็นการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามกลุ่มสาระ และทำให้กิจกรรมของผู้เรียนไม่ซ้ำซ้อน และได้ประโยชน์มากที่สุดในการพัฒนาผู้เรียน

“...กิจกรรมโดยทั่วไปที่เราเมื่อวันคริสต์มาสเนี่ย เราจะมีช่วงที่สอบไม่ตรงกับคริสต์มาส เขาก็จะให้เด็กแต่ละห้อง ม.6 ทำกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องของเพลงนะ ที่เป็นแบบให้นั้นนทานการ แต่เด็กก็ต้องมีความคิดประหยัด แต่ว่าจะมีเพลงแล้วครูก็ต้องหาทำทางประกอบที่เกี่ยวกับวันคริสต์มาส... การจัดปริทริป เราจะจัดให้เด็กที่เป็นห้องภาษาอังกฤษ เราจะมีเด็ก intensive ของเรา แล้วก็ในระดับโรงเรียนเนี่ยเขาออกหมด ไม่ว่าจะเป็นไปที่ไหนในเรื่องของทัศนศึกษาเหมือนกันหมด แต่เวลาของเราทำเนี่ยคือเราไม่ได้ให้เด็กเที่ยวอย่างเดียวมันจะต้องมีจุดมุ่งหมาย อย่าง ม.6 เวลาไปเนี่ย ม.6 ได้ไปเชียงใหม่ เด็กจะต้องถ่ายทำวิดีโอเป็นเรื่องเป็นราวแล้วพรีเซ็นต์เป็นภาษาอังกฤษ..”

กล่าวได้ว่า ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสื่อสาร การเลือกรับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง มีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม โดยครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสในการใช้ภาษาและการสื่อสาร และบูรณาการภาษาและการสื่อสารระหว่างกลุ่มสาระวิชา เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน

4. ทักษะความพร้อมทางอาชีพ (Readiness for Occupation) ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม สามารถจัดการปัญหาและความขัดแย้งอย่างเหมาะสม สามารถทำงานกันเป็นทีม นำไปสู่การปฏิบัติ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนเอง ความพร้อมต่อสังคม และการเป็นพลเมืองโลก โดยครูผู้สอนสามารถเป็นผู้แนะนำทักษะการประกอบอาชีพให้แก่ผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...การพัฒนาด้านการงานและอาชีพ เกี่ยวกับการเพิ่มรายได้ที่ให้อย่างกับ คือเดิมมันเคยมีบ่ออยู่แล้ว ผอ. ก็เห็นว่ามันน่าจะทำได้เนาะ ก็เสนอครูครูก็ไปช่วยกันคิดแล้วประกอบกับว่าครู โรงเรียนเราทำอาชีพนี้ด้วย ครอบครัวทำเพาะกบขาย ครูเขาก็เสนอให้ทำกบแล้วกัน แล้วก็ให้ทำกบมา แต่คือคุณต้องหาอาหารเป็นคนดูแลเอง เด็กก็จะมีช่วยล้างบ่อกบ ให้อาหารบ้าง แต่ครูต้องควบคุมไม่มันเด็กแย่งกัน แล้วก็ก็มีแบบเปลี่ยนน้ำ ครูต้องคอยดูอะคะ บางทีกลัวเด็กเขาจะเล่นกัน ก็มีเพาะเห็ดตอนนี้มีโรงเห็ด แต่โรคมันเยอะ พอเสาร์อาทิตย์ไม่มีคนดูแล มันต้องเก็บเข้าเก็บเย็น บางทีมันเป็นภาระเด็กและภาระครูด้วย...”

หากกิจกรรมพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพไม่สามารถทำได้อย่างครบวงจร หรือเกินความสามารถและภาระงานของครูผู้สอน ทางโรงเรียนจะมีการนำเชิญผู้ที่มีความรู้ในทักษะอาชีพนั้นมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...ครูแนะแนวก็จะมีเชิญวิทยากรที่เป็นกลุ่มอาชีพของแต่ละชุมชน แต่ละท้องถิ่นของ จัดหางานของจังหวัด เขาจะมาจัดโรงเรียนเรา แล้วแต่เฉพาะกลุ่มสนใจก็จะมี เช่น กระเป๋ ครูแนะแนวจะเป็นคนไปติดต่อ ประสานงาน ก็จะมีทำพวงกุญแจ การบูร น้ำยาล้างจาน ผักอาชีพส่วนใหญ่ถ้าเป็นกลุ่มน้อยๆ วิทยากรก็จัดเฉพาะ ม.3 แต่ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่วิทยากร เยอะส่วนใหญ่ก็มีมัธยม...”

การนำผู้เรียนไปเรียนรู้กิจกรรมการประกอบอาชีพจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน เป็นอีก กิจกรรมหนึ่งที่สามารถสร้างทักษะในการประกอบอาชีพและสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้เรียน ดังที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...กลุ่มอาชีพก็จะเป็นในเรื่องของคหกรรม อาหาร เพราะเรามีโครงการที่พาเด็กไปที่ชัย พัฒนา ที่โรงเรียนเทศบาล 4 มันจะมีโครงการพาไปแล้ว ก็จะมีฐานอาชีพ แล้วก็มี รายการมาว่า จะมีอาชีพอะไรบ้าง ทำอาหาร ทำของขายกะหรี่ปั๊บ เต้าหู้นมสด กล้วย แล้ว ก็กล้วยเตี้ยลุยสวน ก็คือจะไปซักประมาณ 10 กว่าฐาน 10 กว่าอย่าง ตอนเช้าเรียนอย่าง ตอนบ่ายเรียนอย่าง ก็ให้เด็กเขาเลือก 2 อย่าง คือถ้าตอนเช้าเรียนนี้ ตอนบ่ายคุณจะเรียน อะไร ก็ให้เลือกตอนเช้าจัดกลุ่มอะไรเรียบร้อยแล้ว พานักเรียนพักทานข้าวก็จัดอีกกลุ่มหนึ่ง ไปไม่ซ้ำ แล้วก็กลับมาทำ...”

สรุปได้ว่า ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนเอง โดยครูผู้สอนสามารถเป็นผู้ แนะนำทักษะการประกอบอาชีพให้แก่ผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ใช้การเชิญวิทยากร จากภายนอก และการเรียนรู้อาชีพจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก

เงื่อนไขความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

การที่ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาคุณภาพ ตามทักษะจากองค์ประกอบของรูปแบบข้างต้น จะต้องอาศัยหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม ด้วยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย จากเงื่อนไข ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ดังนี้

1. ด้านมาตรฐานการศึกษา (educational standards) การเข้าร่วมโครงการที่ได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานด้านการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน มาตรฐานสากลเป็นหลักสูตรที่ใช้เป็นเป้าหมาย และทิศทางในการยกระดับการจัดการศึกษาทั้ง โรงเรียน มิใช่การจัดการศึกษาในลักษณะของแผนการเรียนสำหรับผู้เรียนบางกลุ่ม การออกแบบ หลักสูตรต้องสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้เรียน จะได้รับการพัฒนาคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนด มีการ ต่อยอดคุณลักษณะที่เทียบเคียงกับสากล ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา โดยโรงเรียนจะ

พิจารณาให้สอดคล้อง เหมาะสมกับความพร้อม และจุดเน้นของโรงเรียน มากกว่าที่จะมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...คือจะว่าไประบบโรงเรียนมันมีกรอบเยอะ ในกรอบใหญ่ก็ยังมีกรอบเล็กอีก โรงเรียนมีวิชาการ ถ้ามีแต่ละกลุ่มสาระอะไรอย่างนี้คะ แต่ทุกอย่างต้องได้ออกมาตามนั้นนะแต่เท่าที่คิด กระบวนการของ IS เนี่ย เหมาะกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ชัดเจนมากที่สุด ถึงแม้ว่าอาจจะยังไม่ได้ผลมากที่สุดในตอนนี้นะคะ แต่ว่ามันจะค่อยไปค่อยไป ยังดีกว่าที่เรายังไม่ได้ขยับเขยื้อนอะไรเลย...”

การกำหนดมาตรฐานทางการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการทางสังคม และเป็นหลักสูตรตามมาตรฐานทางการศึกษาที่ไม่แยกชีวิตจริงออกการเรียนรู้ รวมทั้งมีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาไปสู่ระดับท้องถิ่น มาตรฐานทางการศึกษาในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเพียงมาตรฐานของหลักสูตร หรือผู้เรียนเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงมาตรฐานในการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วย เนื่องจากการมีมาตรฐานวิชาชีพที่ชัดเจน ย่อมช่วยให้มีการตรวจสอบคุณภาพของครูให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน และทำให้วิชาชีพครูสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษาได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...โดยเฉพาะเรื่องของครูก่อน คืออยากได้การผลิตครูเราต้องดูต้นทางมาก่อน ต้องผ่านกระบวนการเพราะว่าจากที่ดูฝึกสอนบางครั้ง มีความรู้สึกว่าคุณภาพเขาจะน้อยไปหน่อย เรื่องของการมาคนจะมาเป็นครู ทั้งเรื่องของการแต่งกาย การปฏิบัติตัวอย่างนี้ทุกอย่างอยากให้ได้ตั้งแต่ผลิตบุคลากรปลูกฝังมาตั้งแต่ตอนนั้น ว่าความรับผิดชอบคือเรารู้แหละแต่ต้องมาปลูกฝังใหม่แต่เราอาจจะไม่ทันการแต่อยากให้สถาบันเริ่มตรงนั้นก่อน ให้มีใจรักในเมื่อครูเป็นวิชาชีพ ทำไมเราไม่มีกระบวนการเหมือนหมออย่างนี้ หมอ วิตะ เราน่าจะมีมาตรฐานตรงนั้นแล้วได้มาปั๊บ ได้ผ่านกระบวนการก็จะได้มาจัดการเรียนการสอนตามมีแนวทางจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กมากขึ้น...”

อย่างไรก็ตาม การกำหนดมาตรฐานทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองหรืองบประมาณในการฝึกอบรม มากกว่าที่จะเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ส่งผลให้ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเนื้อหาวิชาที่สอน และทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถเตรียมการสอนได้ทัน และไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...เรื่องของหลักสูตร มีการเปลี่ยนแปลงของ สพฐ คือเขาให้เพิ่มมาเลยคือ เราก็ไม่อยากจะว่ากระบวนการเขานะเพราะว่า อย่างหน้าที่พลเมือง คสช ประกาศ กระทรวงเรา สพฐ ก็กระตือรือร้นมาเลยว่าจะทำหน้าที่พลเมือง มันมีอยู่แล้วแต่ผอ.บอกว่า แต่อยู่มาให้แทรกกลางเทอม ครูผู้สอนจึงไม่สามารถเตรียมการสอนได้ทัน ก็ต้องเพิ่มมาอย่างนี้ก็ต้องหา

มาให้ได้ แล้วก็พอให้ทำปีหน้าดีกว่าไหม เพราะประมัตตสินเป็นรายปีแล้วของหอมหนึ่ง ทำไง อบรมก็พูดกันไม่จบซักทีถามคนนี้ก็อีกแนวหนึ่ง คนนี้ก็อีกแนวหนึ่งบางทีแนวมันมาไม่ตรงกันครูก็รู้อยู่จะทำยังไง อบรมคือเราไม่ได้อบรมครูทั้งหมดเขาเอาแต่ตัวแทนไป แล้วมาเผยแพร่ บางวิชาไปลงรายละเอียดมากเกินไป .ให้ใช้หอม 2 เลย ครูจัดกิจกรรมไม่ถูก ไหนจะต้องแผนการสอนไหนจะต้องมาเตรียมเนื้อหา แนวทางเรา ไหนจะประกันคุณภาพ อีกมันก็หลายอย่าง ภาระครูเยอะตอนนี้บางครั้งงานมันเร่งรีบเกินไป ครูอาจจะหลุดลอกไป มันก็จะมีบ้าง งานก็เร่งอันนั้นก็ให้ส่งเจีย บางทีการสอนอาจจะไม่เต็มที่ในเรื่องของเวลา การสอน คืออาจจะต้องตามคนอื่นที่ไปดูห้องให้หน่อย แต่ก็ไม่ได้สอนเองวิชาของเขา...”

สรุปได้ว่า การเข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านการศึกษา ต้องสามารถยกระดับการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียนทั้งระบบ โดยแต่ละโรงเรียนไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นมาตรฐานเดียวกัน หากแต่ต้องมีมาตรฐานทางการศึกษาที่เป็นไปตามจุดเน้นและบริบทของแต่ละโรงเรียน สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และควรเป็นนโยบายที่ต่อเนื่อง เพื่อไม่สร้างความสับสนแก่สถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน

2. เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (Educational Environment) การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีส่วนสนับสนุนทักษะของผู้เรียนให้มีคุณภาพ สภาพแวดล้อมทางการศึกษามีทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ ประกอบ ห้องเรียน และวัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมทางวิชาการ หากแต่เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ได้ตามความเหมาะสม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...สภาพแวดล้อมอาคารสถานที่ อุปกรณ์เราถือว่าสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กพอ สถานที่เราใหญ่เยอะ ทำอะไรได้เยอะเมื่อเทียบกับเทศบาลอื่นนะ อย่าง ท.2 เขาก็เล็ก ท.4 ท.5 เนี่ยที่พื้นจะเยอะหน่อย มีอำนวยความสะดวก เด็กเราจะเยอะ ส่วนใหญ่ก็ให้ปลูกต้นไม้ เพราะว่าเมื่อก่อนตรงนี้ไม่มีนะ เด็กก็ไม่มีที่ร่ม ตอนนี้พื้นที่เราเยอะก็พยายามสร้างที่ร่ม เพราะเด็กเขาได้เล่นกันตอนกลางวัน ตอนพัก มีที่นั่งพักผ่อน แล้วก็จะมีเวทีคนเก่งที่แสดงความสามารถของเด็ก ส่วนใหญ่ครูจะบริหารว่าจะให้มาเล่นโปรแกรมนี้ของ ป.1 ป.2 ป.3 ตอนเที่ยงพักกลางวัน แต่ละชั้นก็จะไปคุยกันว่าเรามีของดีอะไรมาโชว์ เด็กก็จะมานั่งดูตอบคำถามบ้าง เดินบ้างแล้วแต่ พี่โตเล่นดนตรีได้ก็มาเล่นให้น้องฟัง ส่วนใหญ่ก็เป็นการแสดงผ่อนคลายไม่ได้วิชาการเท่าไร...”

เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ นอกจากจะเป็นเรื่องของอาคาร สถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการแล้ว ครูสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อสร้างความมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

“...ครูที่มีแรงจูงใจในการนำเสนอ มันจะต้องพลิกแพลงด้วยตัวเราเองว่าเราจะต้องทำยังไง เด็กเขาถึงจะเรียนเข้าใจ เพราะฉะนั้นอยากให้ครูใช้สื่อที่ว่า สถานศึกษาต้องสร้างแรงจูงใจสร้างบรรยากาศให้เขาพร้อมหน่อย ไม่ใช่เขาอยากจะทำสื่อ เน็ตลุ่มเครื่องคอมพิวเตอร์

ออกมาจะปรีนยังงี้ คือไม่ซัพพอร์ตในเรื่องแบบนี้ มันก็ทำให้ครูเกิดความรู้สึกว่าทำอะไรก็มีอุปสรรคไปหมด ที่นี้ทุกอย่างค่อนข้างพร้อม ไม่ว่าครูจะทำอะไรผลดีอะไร ก็โอเค ...”

ซึ่งการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ และส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนต้องสนับสนุนให้ผู้สอนมีบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงศูนย์กิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...โครงสร้างของโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนเรา สายภาษาขึ้นชื่อ คือถ้าเด็กต้องการมาเรียนทางด้านศิลปภาษา คือตอนแรกเลย นอกจากภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศส แล้วโรงเรียนเราเป็นศูนย์ภาษาฝรั่งเศสแล้วหลังจากนั้น ก็มีภาษาอื่นตามมาเป็นญี่ปุ่นแล้วก็เยอรมัน แล้วก็จีน เวียดนาม...”

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งที่เสนอว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพและเป็นกำลังสำคัญของสังคม และจะต้องเป็นคนดี คนเก่ง และคนที่มีคุณธรรมด้วย ซึ่งผลของการพัฒนาผู้เรียนจะนำผลดีกลับมาสู่โรงเรียนในที่สุด

“...จุดเด่นของโรงเรียน ถ้าในด้านวิชาการ ก็คือตัวตั้งของเราคือนักเรียนส่วนใหญ่ก็จะเป็นนักเรียนที่จุดเด่นก็คือเก่งเชิงวิชาการ เข้าสู่โรงเรียนพรหมานุสรณ์ ทางโรงเรียนการสานต่อทางด้านวิชาการ กิจกรรม คือเด็กเนียเขา นโยบายเขาไม่ได้เน้นแค่วิชาการอย่างเดียว นะคะ เขาจะให้เด็กทำกิจกรรมเยอะขึ้น เมื่อเวลาไปสู่สังคมเนี่ย เด็กก็จะได้ไปสู่สังคมที่มีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นความมีชื่อเสียงจุดเด่นก็คือ ก็คือเด็กเก่งนะคะ ทั้งการเรียนและกิจกรรมแล้วก็โรงเรียนมีโอกาสที่จะสนับสนุนเด็กทุกประเภทนะคะ คือไม่เชิงวิชาการอย่างเดียวคะ ในทุกด้าน ก็เลยได้รับความไว้วางใจเพื่อเข้าสู่สถานศึกษาของเรา...”

นอกจากนี้ จะต้องมีการพัฒนากิจกรรมเสริมให้แก่ผู้เรียนทั้งคุณลักษณะด้านการเรียนและคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่น การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศดังกล่าว ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน แล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...มีกิจกรรมอื่นๆที่ช่วยสนับสนุนอย่างเช่นในกิจกรรมในเรื่องของการประชุม ซึ่งส่งเสริมจริยธรรมในเรื่องของการสวดมนต์ หรือในเรื่องของการฝึกจริยธรรม ตรงนี้เราจะนอกเหนือจากที่เรียน เราจะมีการจัดกิจกรรมหรือมีโครงการเข้าไปสนับสนุนนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ประชุมสวดมนต์ เข้าค่ายผู้นำ ดำเนินการกุลสตรี อาจจะมีโครงการเข้ามาสนับสนุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก ม. 1 เข้ามาคะ เขาจะต้องผ่านโครงการหลายโครงการเข้าค่าย อย่างเช่น เข้าค่ายยุวกุลสตรี กุลสตรีเพชรราชินี หรือว่า

อาจจะมีส่งเสริมในเรื่องของการบำเพ็ญประโยชน์ พวกนี้จะเป็นโครงการพิเศษ ที่นอกเหนือจากการสอน...”

โดยผู้ที่ส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ คือ ผู้บริหาร เพื่อให้การดำเนินการและการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาโรงเรียนสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร มีการดำเนินงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากร โดยลักษณะการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีนั้น เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย ควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีการนำข้อมูลความต้องการและปัญหาต่างๆ มากำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนางานของโรงเรียน และคุณภาพของผู้เรียน มีการมอบหมายงานตามสายการบังคับบัญชา เหมาะสมกับความสามารถ และมีระบบการสร้างขวัญและกำลังใจ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...ผู้บริหารบทบาทต้องชัดเจน ต้องสนับสนุนและส่งเสริมรวมถึงเห็นคุณค่าของการพัฒนานักเรียนเป็นงานหลัก เช่น เป็นผู้อำนวยการ ต้องเป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้กับคุณครูที่จะพัฒนานักเรียน...”

การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนจะสนับสนุนทักษะของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในด้านวิชาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผลของการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ตระหนักในคุณค่าของตนเอง มีความสุขในการเรียน และมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. เจื้อนไขด้านความเป็นครู (Authentic Teacher) การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ต้องมีเจื้อนไขที่ครูจะต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้บรรยายและเป็นผู้ศูนย์กลางของห้องเรียน มาเป็นครูที่มีการพัฒนานตนเองไปพร้อมกับผู้เรียน โดยครูอาจกำหนดประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัว เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักตั้งคำถาม ข้อเสนอสร่วมกับครู ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...โดยปกติแล้วถ้าทำเริ่มแรกแล้วทางโรงเรียนแล้วเนี่ย อันดับแรกเลย จะมีการให้ความรู้ว่าการสอนที่จะเน้นให้นักเรียนมีการคิด มันมีรูปแบบวิธีการสอนยังไง ซึ่งเราจะอบรมครูเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการคิดขั้นสูง แล้วก็ลงไปสู่การจัดการแผนการเรียน พอไปถึงแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จก็ คุณครูก็นำไปใช้จริง...”

การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหา ครูต้องมีศึกษาข้อมูลความก้าวหน้าทางการเรียนการสอน เพื่อการวางแผนและการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งมีใช้ความรู้ที่ครูบอกให้รู้ หรือความรู้จากความเข้าใจของครู หากแต่

เป็นความรู้จากการให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากกิจกรรมที่ครูจัดให้ เมื่อครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสรุปความรู้ที่ผู้เรียนได้อย่างเข้าใจ เพื่อให้ความรู้นั้นเป็นความรู้ที่ติดอยู่ในตัวของผู้เรียน ล้มกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะเป็นกระบวนการสร้างความรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน และเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนไปได้พร้อมๆ กัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“การวางแผนและออกแบบการเรียนรู้ที่ดี ...เวลาไปสอนมา นักเรียนเขาก็จะชอบสนใจมากขึ้น ก็จะไปส่งผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็จะเป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ถ้าสมมติไม่วางแผนมาเลย ก็เปิดดูเนื้อหาในหลักสูตรหน่อย ว่าสอนยังงี้แล้วก็ยกตัวอย่างให้เด็กทำตาม แต่ถ้าเกิดวางแผนมาแล้ว คือเราจะมีสื่ออุปกรณ์มาครบเลย จะให้นักเรียนแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยครูเข้าไปมีบทบาทในการเรียนรู้ที่น้อยที่สุด คือส่วนใหญ่ให้นักเรียนเป็นคนลงมือทำ เราก็จัดการเรียนการสอนไปตามแผนที่เราวางไว้ เพราะฉะนั้นที่สำคัญครูต้องรับผิดชอบเอาใจใส่วางแผนเตรียมการอย่างดี การวางแผนการจัดการเรียนการสอน เราก็พยายามหาอะไรมาเพื่อให้เด็กมันสนใจในการเรียนมากขึ้น มีสื่ออะไรก็พยายามใช้เรียนรู้ เรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการเรียนการสอนตัวครูด้วย เพื่อที่เราจะได้เอาสิ่งเหล่านั้นไปถ่ายทอดให้กับเด็กได้...”

การพัฒนาตนเองของครูจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน ครูจึงต้องพัฒนาความรู้ในเนื้อหาสาระวิชาที่รับผิดชอบ ความรู้ในการจัดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ทั้งการวิเคราะห์ผู้เรียน การออกแบบการสอน การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีการศึกษา การสร้างการมีส่วนร่วม การวิจัยในชั้นเรียน และการสร้างเครือข่ายครู การที่ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานทางการศึกษาได้ ครูต้องมีพื้นฐานที่ดีเกี่ยวกับทักษะที่พึงประสงค์ หากมีประเด็นใดที่ครูไม่มีความเชี่ยวชาญ ทางโรงเรียนจะมีการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการจัดคู่มือในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้มีการกระจายความรู้ไปสู่ครูท่านอื่นต่อไป ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...ช่วงแรกต้องขอขอบอกเลยว่า ครูที่สอน IS คือครูที่จบ ปริญญาโท ต้องพอรู้เรื่องวิจัยแล้วมีกระบวนการ ดังนั้นเราก็คัดเลือกครูผู้สอนมา อันดับแรกเลยเนี่ยเรามีการอบรมครูทั้งหมดเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ในเรื่องของ IS นี่แหละจะเป็นหลักสูตรเข้ากระบวนการ คืออันแรกเราจะให้ความรู้กับครูก่อนแล้วพออันที่ 2 เนี่ยถึงจะลงสู่การปฏิบัติ เราก็จะมาถึงในระดับของโรงเรียนเราก็จะเชิญอาจารย์ที่รับผิดชอบสอน IS ซึ่งเราก็บอกว่าให้เร็วๆ แต่ถ้าบางกลุ่มสาระไม่มี อาจารย์ไม่พอ แต่ว่าในโรงเรียนเรามีกลุ่มสาระที่จบปริญญาโทเราจะไม่มีปัญหาอยู่แล้ว แต่ถ้าบางโรงเรียนเขามีปัญหาว่าเขาไม่มีครู ที่จบในระดับปริญญาโทซึ่งในโรงเรียนของเรานั้นก็แก้ปัญหาด้วยโดยการทำคู่มือขึ้นมาให้ครูนำไปใช้...”

การพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สามารถทำได้โดยการฝึกอบรมทั้งการจัดภายในโรงเรียน และการอบรมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานภายนอก ที่ทำให้ครูสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้

การสอนไปพัฒนาต่อยอด รวมทั้งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรจากหน่วยงานอื่นด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...ทางโรงเรียน มีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อขอตำแหน่ง มีคนมาอบรมให้ที่ต่างจังหวัด ที่ กรม ทางกรมก็จะมีหนังสือแจ้งมาว่า เขาจะเปิดทำการอบรมวิทยฐานะ ก็มีการสร้าง นวัตกรรมขึ้นมาแล้วได้ บางส่วนได้เริ่มยื่นขอตำแหน่งเมื่อตุลาเอง บางส่วนกำลังเริ่มทำอยู่ ค่ะ เป็นของเทศบาล ประกวดครูสอนดี เขาจะไปตามกลุ่มสาระว่ากระจายไปว่ากลุ่มสาระ อยากรู้ให้มี 8 กลุ่มสาระเขาจะขอคุณสาระละ 1 ระดับไหนก็แล้วแต่ แล้วก็มีการคัดเลือก กรรมการก็จะมาดูการสอนติดตาม มีอาจารย์จากราชภัฏด้วยรอบแรก รอบแรกอาจารย์ ราชภัฏ สำนักงานการศึกษาแล้วก็ผู้บริหาร มา 3 รอบและ มาดูทั้งการสอน มาดูเอกสาร มาดูผลงาน ว่าคุณทำอะไร สื่ออะไรบ้าง...”

เมื่อกำหนดวิธีการสอนแล้ว ครูจะต้องมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพของผู้เรียนอย่างรอบ ด้าน ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะของผู้เรียนตามที่ กำหนด โดยเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และเป็นการประเมินอย่างเข้าใจความ แตกต่างของผู้เรียนทั้งระดับความรู้ความสามารถ ให้ผู้เรียนที่เรียนเก่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วน ผู้ที่ผลการเรียนต่ำ ก็ไม่ถูกละทิ้งและต้องหลุดพ้นจากการเรียน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้ข้อมูลที่จะ นำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับ ผู้เรียน และเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...เราประเมินความรู้ด้วยคือเราประเมินทุกอย่าง เช่น ประเมินด้าน KPI ด้านนี้เรา ประเมินเด็กอยู่แล้ว แล้วอีกอย่างหนึ่งก็คือเราจะมีการประเมิน เราจะเชิญหัวหน้ากลุ่ม สาระและก็ครูผู้สอนมาโฟกัสกรู๊ป กันว่าสิ่งที่คนนี้ทำไปแล้วเนี่ยมันได้ผลไหม แล้วจะเพิ่มจะ เติบโตอะไร...”

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องปรับบทบาทมาเป็นครูที่มีการพัฒนา ตนเองไปพร้อมกับผู้เรียน โดยกำหนดประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัว เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักตั้ง คำถาม มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน มีการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ ของครูผู้สอน และมีการประเมินอย่างรอบด้านเพื่อการพัฒนาผู้เรียน

4. เงื่อนไขด้านเครือข่ายทางปัญญา (Wisdom Knowledge) การพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณภาพ นอกเหนือจากการพัฒนาผู้เรียนโดยโรงเรียน จะต้องให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการ คิด การแก้ไขปัญหา การสื่อสาร การมีค่านิยมที่เหมาะสม การใส่ใจสังคม ด้วยการนำความรู้ไปลงมือ ปฏิบัติ บริการสังคมจนเกิดผลดีแก่ตนเอง ชุมชน และสังคม จะต้องมีการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่าย ทางปัญญา ซึ่งประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้โดยชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ เชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทที่เป็นปัญหาของตนเอง ชุมชน และสังคม เครือข่ายทางปัญญาด้านหนึ่งคือ เครือข่ายนักวิชาการทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการ เช่น สสวท และสถาบันอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย

ที่ให้การสนับสนุนทางความรู้ให้แก่ผู้เรียน ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะให้แก่ผู้เรียน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...กรอบนี้ถูกกำหนดโดยกระทรวง เมื่อเขาตั้งห้องพิเศษมาให้เราตอนปี 36 แต่ว่าเด็กพวกนี้ถูกเทรนให้โครงการโดยมี สสวท เป็นพี่เลี้ยง แต่โรงเรียนใดจะเอากระบวนการสอนมาได้ยังไงเพราะว่า เพียงแต่เด็กมันไม่เฉียบ พื้นไม่พอ แต่พวกเราห้องพิเศษบูบ มาเทรนโครงการมันได้เปรียบ มาทำวิจัยมัน มาตีความอะไรทำกันอยู่นะสิ่งเหล่านี้ ซึ่งเด็กพวกนี้พอถูกเทรนบูบ จะต้องมีการระดมทรัพยากรพิเศษจากคนอื่น เชิญวิทยากรมาไปนู่นไปนี่ ก็จะทำให้ทั้งโครงการวิทยุ โครงการคณิต โครงการคอมพิวเตอร์ ให้รู้เลยพื้นฐาน แล้วก็เชิญนักวิชาการมาปฏิบัติการโครงการ...แล้วอาจารย์จากข้างนอกก็มี ของเราบางที่แรงไม่พอ ก็เชิญคนนอกเรามีนงบประมาณที่ต้องเชิญมา ส่วนมากตอนหลังก็ใช้คนนอกหมด คนในอยู่กับเด็กบ่อยๆ เด็กก็เริ่มเบื่อ เราต้องเอาคนนอกมาสอน...”

เครือข่ายทางวิชาการที่เป็นความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานภายนอก สามารถทำได้ทั้งการเชิญอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรและที่ปรึกษาโครงการแล้ว ยังสามารถทำได้ในลักษณะของการนำผู้เรียนไปเรียน และใช้เครื่องมืออุปกรณ์จากหน่วยงานและสถาบันการศึกษานั้นๆ ที่มีความพร้อมต่อการพัฒนานวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ได้มากขึ้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...มันต้องช่วยสถาบันที่มีการแข่งขันมีความรู้ระดับสูง พื้นๆมันไม่ทันไปแข่งไม่ได้ แล้วเด็กของผมไปมหาวิทยาลัยมานั้นไปเข้าค่ายโอลิมปิกผมบอกแล้วมันมีประโยชน์ เครื่องไม้เครื่องมือ อาจารย์มันจะต่างจากครูโลกจะกว้าง พวกนี้พอกลับมาจะประสบความสำเร็จ พวกแพทย์ชนบทอะไรเงี้ย เด็กทุกคนเข้าโอลิมปิกวิชาการ ทั้งนั้น เพราะระดับมหาวิทยาลัยดีกว่า แต่ถ้าเราเรียนอยู่อย่างจืดจางครูฝีมือครูมันจืดแหละ มันต้องไปเจอครูระดับนั้น ถ้าเด็กของผมเก่งๆ ก็เชิญคนภายนอกมาเทรน แล้วเราก็ดึงไว้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เด็กห้องพิเศษ ม ปลายต้องไปฝึกห้องปฏิบัติการที่ของเขา เพราะแลบเขาดีกว่าเราเยอะ...”

ชุมชนและผู้ปกครองเป็นเครือข่ายทางปัญญาที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ ของสถานศึกษา ที่ให้ความร่วมมือในการประสานงานบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และหน่วยงานอื่นๆ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...ชุมชนและผู้ปกครองได้เข้ามามีการจัดการเรียนรู้ เรื่องของวิทยากร ผู้ปกครองเครือข่ายจะมีประธานของผู้ปกครองในโรงเรียน เดิมทีเราก็มักจะไปให้แต่ละห้องมีผู้ปกครองเครือข่าย มีผู้ปกครองมาในการขอความร่วมมือ ถ้าโรงเรียนขอความร่วมมือจะมารวมกันแล้วก็เลือกประธาน เลือกเลขา เลือกรองประธานกัน กลุ่มที่มีตำแหน่งก็จะมา แล้วก็มีการของสารธารณสุข โดยมีผู้ปกครองเครือข่ายเป็นกรรมการในการเซ็นเรื่องจ่ายเงิน...”

การสร้างควมมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สามารถทำได้ในลักษณะของเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อร่วมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา สร้างสายใยเชื่อมสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของ

สถานศึกษา และให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะต่อสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและสถานศึกษา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“...ผู้ปกครองเครือข่ายเราจะมีประธานของผู้ปกครองในโรงเรียนเรา เดิมทีเราก็จะมีใบให้แต่ละห้องมีผู้ปกครองเครือข่าย มีผู้ปกครองมาในการขอความร่วมมือถ้าโรงเรียนขอความร่วมมือจะมาได้ไหม จะมีปฏิเสธบ้าง ถ้ามาก็ประมาณ 5 คน ส่วนใหญ่จะเป็นพวกแม่บ้านที่ว่างแต่คงไม่บ่อย แล้วก็มารวมกันแล้วก็เลือกประธาน เลือกเลขา เลือกรองประธานกันนี้ก็จะกลุ่มที่มีตำแหน่งก็จะมา แล้วก็มีการของสารธารณสุข โดยมีผู้ปกครองเครือข่ายเป็นกรรมการในการเซ็นเรื่องจ่ายเงิน...”

เครือข่ายทางปัญญา ยังมีบทบาทในการส่งเสริมทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และมีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...นักเรียนของเราได้รับทุนการศึกษาจากเทศบาลบ้าง จากวัดพระปฐมเจดีย์ หลวงพ่ออุปลัมภ์มาแล้วก็ครูแนะแนวเราหาทุนเก่งค่ะ มีหน่วยงานของวัดไร่ขิง ของสภาวัฒนธรรม แล้วก็มทุนของในหลวงก็มี เขาก็ไปเสาะแสวงหามา แต่เราก็จะดูแลเด็กแต่ละคนแต่ละบริบทไปเรื่อยๆ หรือบางคนก็คือลำบากถึงขั้นแบบว่าไม่มา ครูก็จะช่วยแก้ปัญหาโดยการตามไปดูที่บ้าน หรือเด็กประณพพ่อแม่ไม่มี เขาก็เขียนจดหมายมาทางที่โรงเรียน ผอ. ก็มอบจักรยานให้ ถ้าลำบากมากเด็กเริ่มที่จะทำอะไรได้ก็จะฝากไว้กับร้านค้า ร้านค้าก็จะให้เขาช่วยงาน ช่วยล้างจานตอนพักกลางวัน ครูเขาก็จะดูแลไปช่วยงานมา กลางวันไปทำอะไรก็ได้ หลังเลิกเรียนค่อยว่ากัน...”

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านที่ให้ความเห็นว่าผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชน องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ควรร่วมมือในลักษณะของเครือข่ายในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในรูปแบบของทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรทางการเรียนรู้ ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทรัพยากรด้านบุคลากร

“...ชุมชนมีทั้งองค์กรต่างๆ ในจังหวัด เพราะโรงเรียนเราเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด เทศบาล 6 จังหวัดช่วยกันมาตลอด เป็นสารพัดขออะไรมาเราให้หมดอย่าง อบต เขาก็ช่วยเหลือเรา เราก็ช่วยเหลือเขา เขาก็สนับสนุนเงินค่าจ้างครูสอน มาให้ปัดเป็นล้าน แล้วก็ให้ห้องคอมพิวเตอร์มาปัดห้อง จังหวัดก็มาดูแล นายก อบต มีลูกหลานเรียนก็มาช่วยสนับสนุน เทศบาลขออะไรก็ไม่ติดขัด เพราะเรา เขาเรียกว่าพึ่งกันอยู่ตลอดเวลา เพราะโรงเรียนของผมนับกับชุมชน ไม่ได้แยกจากกัน ช่วยกันตลอด เขาขออะไรมาเราก็ช่วยหมด ขอมีกิจกรรม สารพัดเราช่วยเขา เพราะโรงเรียนเราแยกจากชุมชนไม่ได้ เด็กก็อยู่ในชุมชน พ่อแม่ก็คุ้นเคย ศิษย์เก่าก็มา ผู้ปกครองเนี่ยตอนแรกเนี่ย เคยจะเข้ามาสอนกัน ตอนนั้นมันก็ไม่ตรงทางและ เพราะว่าถ้าประณพเขาทำได้ เชิญผู้ปกครองมาสอน พอมัธยมแล้วไม่กล้ามาสอนและ เด็กโตแล้ว แต่ซัพพอร์ตการหาวิทยากรเขาทำให้ตลอด...”

นอกจากนี้ ชุมชนยังส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ด้วยการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วย โดยการร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงบริบททางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...นักเรียนได้ร่วมกันทำโครงการประวัติศาสตร์ตามรอยยายหอม เพราะเด็กเราจะอยู่โซนบ้านดอน โดยรวมกลุ่มกันมาแล้วขอให้ครูพาไป ที่ดอนยายหอมเลย ส่วนใหญ่ก็ไปถ่ายรูป สอบถามพระในวัด ไปคุยกับพวกกรรมการวัด สอบถามชาวบ้าน บางทีก็พาไปช่วงวันหยุด เป็นเวอร์คก็ไปให้ เด็กก็ไปคุยไปเก็บข้อมูล ได้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนา แล้วอีกอย่างหนึ่งก็เป็นพระ เขาไปสำรวจปรังค์ พระพุทธรูปในองค์พระรอบใน ส่วนใหญ่ก็ทำประมาณนี้แหละ...”

นอกเหนือจากการที่ชุมชนจะเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนแล้ว ชุมชนยังสามารถเป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียนด้วย ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาชุมชนด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...จะมีให้เด็กไปสอนในชุมชนเกี่ยวกับอาเซียนภาษาอังกฤษ ไปเล่นนิทานภาษาอังกฤษที่จะออกไปบ่อยๆก็วงโยธวาทิต ไปช่วยงานชุมชน ของตามโรงเรียนอื่นในอำเภอ ก็มีภาษาอังกฤษไปจัดกิจกรรมข้างนอกส่วนใหญ่ ฝึกกิจกรรมให้เด็กประณมฝึกพูดภาษาอังกฤษ ส่วนหมวดสังคมมีกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม เป็นหลักการส่งเสริมประชาธิปไตย ก็จะมีเกี่ยวกับเรื่องพิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญตักบาตร วันแม่ วันพ่อ วันปีใหม่ แล้วก็ประเพณีวันสำคัญ ภายนอกโรงเรียนก็เป็นในเรื่องของค่ายวิถีชีวิต ไปปฏิบัติธรรมที่วัด งานจากภายนอกก็บวช...”

กล่าวได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่ายทางปัญญา ทั้งแหล่งเรียนรู้โดยชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทที่เป็นปัญหาของตนเอง ชุมชน และสังคม โดยสนับสนุนกิจกรรม สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ให้ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและสถานศึกษา และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงผู้เรียน สถานศึกษา และชุมชนเข้าด้วยกัน รวมทั้งเป็นเครือข่ายที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน

5. เจาะใจด้านผู้เรียน (Student) การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เหมาะสมจะต้องพิจารณาถึงศักยภาพและความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม โดยมีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการ เพื่อสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

“...ถ้าเป็นสาระคณิตศาสตร์ เรามีการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ส่วนมากคณิตศาสตร์ต้องฝึกการคิดเลข ให้เขาทำเป็นสองวิธี เพราะว่าสอนเด็กก็จะสอนวิธีคิดแล้วเราให้ออกมาทำด้วย คือหลายวิธี แล้วแต่ว่าเขาจะใช้วิธีไหน จะมองออกเลยว่า

เด็กคนนี้คิดเป็น เขาคิดซ้ำแต่เขาคิดเป็น แต่เราดูดีกว่าออกมาทำแล้วเด็กคนนี้นั้นคิดเป็นนะ มันรู้วิธีคิดบางคนไม่ยกนิ้วเลย บางคนคิดไม่เป็นนะ แต่ยกนิ้วขึ้นมาวิธีคิดนับ 2 นิ้วเพิ่ม นับลด แต่อาจจะคิดไม่ถูก...”

การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนจะต้องให้การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองแก่ผู้เรียน ที่ผู้เรียนมีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ เห็นคนเท่าเทียมกัน ยอมรับความแตกต่าง เคารพสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม และเข้าในระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม ซึ่งการสร้างความเป็นพลเมืองของผู้เรียนย่อมทำให้สังคมอยู่อย่างยอมรับความเห็นซึ่งกันและกัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...จุดเด่นอีกอันที่เราดังมาก็คือเกี่ยวกับเรื่องขอสถานักเรียนนะค่ะ สถานักเรียนโดยคุณครู เกตุวดี ก็ทาพร จะเป็นคนที่สามารถสร้างสถานักเรียนให้เข้มแข็ง เป็นที่ยอมรับ ในระดับการเข้าแข่งขันระดับประเทศ ก็จะมีคนมาดูงานในระบบการจัดการในการเป็นสถานักเรียนนะค่ะ อันนี้เป็นจุดเด่นอีกจุดหนึ่งที่เด็กนักเรียนได้บริหารจัดการ แล้วก็สามารถช่วยเหลือโรงเรียนได้ทุกประเภทโดยอาจารย์จะเป็นคนที่แบบปูพื้นเอานักเรียนมา แล้วก็มาสานต่อรุ่นต่อรุ่นต่อรุ่น มันก็เกิดความเข้มแข็งในองค์กรของสถานักเรียนซึ่งเป็นอีกจุดหนึ่ง...”

นอกจากการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนรู้แล้ว ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจะต้องมีทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูผู้สอนจะต้องมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...ทางด้านกิจกรรมของเรา เด็กค่อนข้างเก่งในการทำกิจกรรม เพราะว่าส่วนใหญ่ถ้าทำอะไรรู้จักอย่างเนี้ย มักจะให้เด็กเป็นคนคิดคนทำ ก็จะมีกิจกรรมหลายอย่าง ก็หากมีการแข่งกันเอง ดนตรี คือเราจะมีกิจกรรมตลอด ให้เด็กสามารถที่จะเปิดโอกาสเราไม่ได้วิชาการแบบเด็กต้องเก่งวิชาการ เด็กที่มีความสามารถด้านอื่น เขาก็มีโอกาส ได้ทำกิจกรรม อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งซึ่งบางครั้งมีความรู้สึว่าถ้าเด็กเรียนหนังสืออย่างเดียว จริงๆเขาจะมีความสามารถหลายอย่างก็สามารถแสดงออกมา แล้วเด็ก ที่เขาอาจจะไม่ได้เรียนเก่งนัก เขาก็ได้แสดงความสามารถไม่เงิน เป็นทีมเวิร์ก ก็มีหรือได้เล่นกีฬา ดนตรี งานศิลปะแล้วเราก็มีงานตลอดปี...”

เงื่อนไขด้านผู้เรียนที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้มีทักษะในการประกอบอาชีพ และเป็นกระบวนการที่ผลักดัน กระตุ้น ชื่นนำ ให้ผู้อื่นมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อไป โดยจะแสดงออกมาในทักษะการพูด การแสดงออก บุคลิกภาพ การมีมนุษยสัมพันธ์ และการรู้จักคิดวิเคราะห์ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ที่ช่วยส่งเสริมความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...เด็กเนี่ยจะทำงานกลุ่มเยอะมาก แล้วไม่ต้องห่วงเลยว่าจะเกี่ยงกันทำ เพราะมันต้องช่วยกันทำเพราะงานค่อนข้างเยอะ ค่ะเนนก็เป็นแรงจูงใจ ครูก็จะบอกว่าถ้าใครไม่ทำ ก็โน้ตมาเลยนะ ถ้าคุณไม่ช่วยอะไรเลย คุณก็ทำเดี่ยวไปแล้วกัน คุณไม่ทำคุณก็ไม่ต้องทำอะไร

...เด็กที่นี้ถ้าเขาจะเป็นผู้นำขึ้นมาเนี่ย จะเป็นผู้นำที่ดีมาก ๆ คือทำ แต่ว่าเด็กนั้นะมีความเป็นผู้นำได้ดีทีเดียวเพียงแต่ว่าเขาจะมีโอกาสสมิความเป็นผู้นำไหม แต่คุณต้องสละเวลาก็จะมีเด็กที่พร้อมจะมาช่วย เราก็ต้องแต่งตั้งใครจะเป็นคนที่ช่วยประสานงานในที่นี้ พร้อมที่จะมี หรือเพื่อนพร้อมที่จะยกให้...”

การจัดการเรียนรู้ยังต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งด้านฐานะทางครอบครัวและความพร้อมในการเรียนรู้ด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...เด็กโตส่วนใหญ่คือ ครูประจำชั้นจะตาม แต่ละวิชาก็จะมอบภาระงาน แต่ละคนก็จะดูแลกว่าให้ภาระงานเด็กจะรับผิดชอบไหม ถ้าไม่รับผิดชอบ ก็ทำการซ่อมเสริมหรือให้ทำงานหลังเลิกเรียน หลังเลิกเรียนให้ทำอะไรจะ ส่วนใหญ่ก็ต้องแจ้งผู้ปกครองว่าวันนี้ให้เขากลับเย็น เพราะให้ทำงานให้เรียนซ่อมเสริม คนที่ซ่อมเสริมส่วนใหญ่จะเป็นครูประจำชั้น ครูประจำชั้นบางที่ไม่ได้เอามาเรียนอย่างเดียว อาจจะเอามาคือมีงาน ครูประจำชั้นจะไปหางาน ไปติดตามงานแล้วก็ให้มาทำ ก็จะกลับเย็นหน่อย...”

เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนว่า ควรพัฒนาตามบริบทของนักเรียนแต่ละอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าตามศักยภาพหลากหลายรูปแบบ โดยไม่ควรให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเดียว หากแต่ต้องพัฒนาผู้เรียนทุกกลุ่ม

“...ควรพัฒนาให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล คืออย่าสนับสนุนเฉพาะคนที่จะทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียง แล้วทิ้งให้เด็กที่มันอยู่เบื้องหลัง เช่น อย่างคณิตศาสตร์เราพวกนี้ 3 คน มันเก่งมากเลยจะสนับสนุนแค่ 3 คนที่เหลือก็ช่าง ภาษาอังกฤษก็เอา 3 คนนี้พอละ ที่เหลือจะทำไรก็ช่างมันที่จริงแล้วไม่ยากให้มองอย่างนี้ ยากให้มองเด็กที่อยู่หลังห้องด้วย กลางห้องด้วย หน้าห้องด้วย อยากให้ทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ใช่โดยวิธีการเดียวกัน เด็กทุกคนต้องได้รับการพัฒนาแต่ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับตัวเด็กว่ามีความกระตือรือร้นที่อยากจะได้รับการพัฒนาขนาดไหนด้วย...”

บทบาทของครูผู้สอนจึงไม่ได้เป็นเพียงผู้ที่ให้ความรู้ หรือผู้ที่จัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเท่านั้น หากแต่ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ให้กำลังใจ และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นผู้เรียนที่ประสบกับปัญหาครอบครัว ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...เราถามเด็กเองที่มีปัญหาเรื่องเงิน เรื่องรายได้ครอบครัว อันดับแรกสังเกต พฤติกรรมก่อน สังเกตเรื่องของการแต่งกายก่อน เด็กบางคนเขาก็ใส่ดี เด็กบางคนก็ไม่เอา เราจะมี การเยี่ยมบ้านด้วย เด็กที่มีปัญหาเราจะคัดประมาณ 5 คน เหมอมละประมาณ 5 คน เรียนสามปี ต้องไปเยี่ยมครบทุกคน ดูเรื่อง ของการปฏิบัติตัว เด็กบางคนแต่งตัวดี หน้าตาดีอะไรดีทุกอย่าง แต่พอไปดูบ้านไม่น่าเชื่อเขาจะอยู่สภาพนั้น อยู่ที่เด็กบางคนไม่เอา บางที เสาร์อาทิตย์ เขาอยู่บ้านใกล้ๆครูก็จะเรียกมาทำความสะอาดแล้วให้ตั้งค์ ให้ตั้งแต่ว่าให้ทำงาน ทางเราก็ช่วยเหลือเด็กด้วย อย่างครูเห็นเด็กคนไหนลำบากก็ให้ไปทำความสะอาด

ห้อง ก็คือไม่ได้บอกว่าจ้างเขา แบบหนูไปช่วยครูทำความสะอาดนะลูก เดี๋ยวถ้ามีอะไรครูจะหาให้ ก็ให้เงินไปทานขนม บางทีก็ให้สมุด ดินสอ ยางลบ ไม่บรรทัดเอาไว้ใช้ แล้วก็ไม่ได้ให้จนเคยตัว...”

นอกจากนี้ ครูผู้สอนสามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง และระหว่างรุ่นเดียวกัน เพื่อช่วยเหลือทางการเรียนและเป็นการฝึกฝนทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ครูควรให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับผู้ปกครอง ในการดูแลอบรมสั่งสอนผู้เรียน เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นครูคนแรกของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากที่บ้าน และเป็นการเตรียมตัวเข้ารับการศึกษาอย่างเป็นทางการในสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมต่อกับความรู้ระหว่างครอบครัวกับสถานศึกษา สามารถสร้างการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและสามารถเชื่อมโยงความรู้ในโรงเรียนไปสู่ชีวิตจริง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“นักเรียนที่ทำงานไม่ได้เลย คนที่เสร็จแล้วก็จะช่วยเพื่อนเด็กเขาจะชี้ฟังก์ เคาก็จะบอกเราเสร็จแล้วเขาก็จะออกมาพูดให้ฟัง ก็สอนวิธีการอธิบายก็ นอกจากนี้ก็มีการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่จะให้พี่ๆโตเป็นคน จัดกิจกรรมให้น้องดูแลน้อง เช่น กีฬาสี ก็ครูเป็นแม่สีก็แบบคอยดูให้พี่กำกับน้อง เป็นสตาฟให้น้องเชียร์ นำน้องร้องเพลง แล้วก็เรื่องของการเลือกตั้งสภา ก็มีพี่สอนน้องอ่าน ซึ่งถ้าได้น้องอ่านไม่เก่ง ไม่คล่องก็ต้องไปช่วยน้องอ่าน...”

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการ สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถสร้างการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง โดยครูผู้สอนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียน

ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ดังตารางที่ 4.17 และตารางที่ 4.18 และภาพที่ 4.2

ตารางที่ 4.17 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

องค์ประกอบ	คำอธิบาย
1. ทักษะด้านการ สร้างสรรค์ นวัตกรรม	ผู้เรียนต้องมีทักษะที่สามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้สามารถกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล สารสนเทศ และสรุปองค์ความรู้ ใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและ สังคมได้อย่างเหมาะสม โดยต้องมีทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ใน หลากหลายแง่มุม คิดจากสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับบริบท ของผู้เรียนและโรงเรียน และเชื่อมโยงออกไปสู่ประเด็นระดับสังคม
2. ทักษะด้าน เทคโนโลยี สารสนเทศ	ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสืบค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้และวิธีการ ที่หลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศตรวจสอบแทรกอยู่ในการเรียน โดย ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับรายวิชาและ ทักษะการเรียนรู้อื่น โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถพัฒนาศักยภาพ ของตนเอง

ตารางที่ 4.17 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

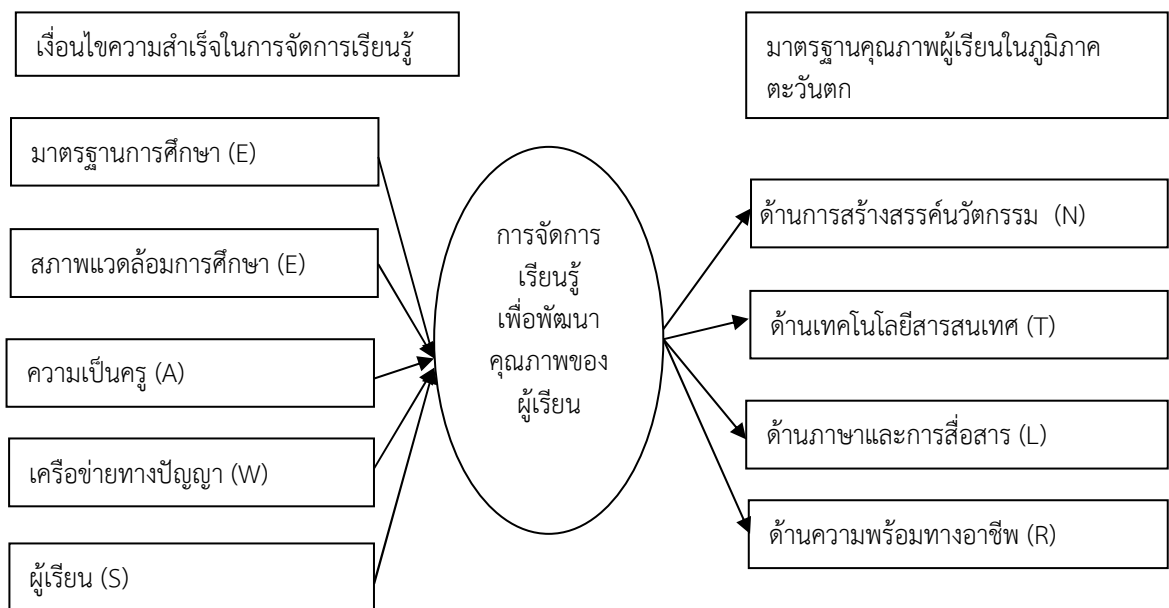
องค์ประกอบ	คำอธิบาย
3. ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร	ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการรับและส่งสาร การเลือกรับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง มีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทักษะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม โดยครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสในการใช้ภาษาและการสื่อสาร และบูรณาการภาษาและการสื่อสารระหว่างกลุ่มสาระวิชา
4. ทักษะความพร้อมทางอาชีพ	ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถทำงานกันเป็นทีม นำไปสู่การปฏิบัติและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนเอง โดยครูผู้สอนสามารถเป็นผู้นำแนะนำทักษะการประกอบอาชีพให้แก่ผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ใช้การเชิญวิทยากรจากภายนอก และการเรียนรู้อาชีพจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก

ตารางที่ 4.18 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

เงื่อนไขความสำเร็จ	คำอธิบาย
1. ด้านมาตรฐานการศึกษา	การเข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องสามารถยกระดับการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นมาตรฐานเดียวกัน หากแต่ต้องเป็นไปตามจุดเน้นและบริบทของแต่ละโรงเรียน สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และควรเป็นนโยบายที่ต่อเนื่อง เพื่อไม่สร้างความสับสนแก่สถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน
2. ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา	การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีส่วนสนับสนุนทักษะของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในด้านวิชาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผลของการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เหมาะสมจะช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตารางที่ 4.18 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก (ต่อ)

เงื่อนไขความสำเร็จ	คำอธิบาย
3. ด้านความเป็นครู	การพัฒนาความเป็นครู ปรับบทบาทจากการเป็นผู้บรรยายและเป็นผู้ศูนย์กลางของห้องเรียน มาเป็นครูที่มีการพัฒนาตนเองไปพร้อมกับผู้เรียน โดยครูอาจกำหนดประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัว เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักตั้งคำถาม ข้อเสนอแนะร่วมกับครู มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน มีการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน และมีการประเมินอย่างรอบด้านเพื่อการพัฒนาผู้เรียน
4. ด้านเครือข่ายทางปัญญา	การพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่ายทางปัญญา ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้โดยชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทที่เป็นปัญหาของตนเอง ชุมชน และสังคม โดยสนับสนุนกิจกรรมสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ให้ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและสถานศึกษา และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงผู้เรียน สถานศึกษา และชุมชนเข้าด้วยกัน รวมทั้งเป็นเครือข่ายที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน
5. ด้านผู้เรียน	การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการ สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ภาพที่ 4.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก (WEST(L)EARN model)

ตอนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

จากผลการศึกษาในตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ของการวิจัยพบว่าระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ในด้านทักษะการคิดและด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ระดับผู้ให้ข้อมูลหลักที่พบว่าผู้เรียนยังขาดทักษะการคิดและทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้จึงมุ่งพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด สำหรับโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ประยุกต์กับวิธีการเชิงระบบ (Systematic Approach) แบบ ADDIE model ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analyze Phase) 2. ขั้นตอนการออกแบบ (Design Phase) ซึ่งอยู่ในตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ของการวิจัย 3. ขั้นการพัฒนา (Develop Phase) 4. ขั้นนำไปใช้ (Implement Phase) และ 5. ขั้นประเมินผล (Evaluate Phase) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์)

จากการศึกษาแผนกลยุทธ์การปฏิบัติการ รายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษา สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ดังนี้

1.1 การจัดระบบการเรียนรู้ โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา โดยจัดการศึกษาปีละ 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ ระดับประถมศึกษาตอนต้นมีจำนวนชั่วโมงเรียน 1,000 ชั่วโมงต่อปี ส่วนระดับประถมศึกษาตอนปลายมีจำนวนชั่วโมงเรียน 1,040 ชั่วโมงต่อปี ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมเสริม และกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน โดยจัดครูเข้าสอนตรงตามวิชาเอกและพิจารณาจากสาขาวิชาที่จบการศึกษา โดยเฉลี่ยชั่วโมงสอนของครูคนละ 21 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยมีช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 โครงสร้างและอัตราเวลาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เวลาการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมง)					
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
ภาษาไทย	240	240	240	160	160	160
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	120	120	120	120	120	120
ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40
ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	80	80	80	80	80	80
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม						
เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์						
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80
การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	40	40	40
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	40	40	40
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	1,000	1,000	1,000	960	960	960
รายวิชาเพิ่มเติม	80 ชั่วโมง					
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร				40	40	40
คอมพิวเตอร์				40	40	40
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120
กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน	120	120	120	120	120	120
(ลูกเสือ เนตรนารี ชุมนุม กิจกรรมเพื่อสังคม						
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	1,000	1,000	1,000	1,040	1,040	1,040

1.2 การจัดชั้นเรียน จากข้อมูลการจัดชั้นเรียนในปีการศึกษา 2556 โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) มีการจัดชั้นเรียนทั้งหมด 24 ห้องเรียน มีนักเรียนรวม 942 คน

ประกอบด้วย อนุบาล 1 และอนุบาล 2 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 140 คน และระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 15 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 802 คน โดยระดับการศึกษาปฐมวัย มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1:28.0 ส่วนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีอัตราส่วนครู : นักเรียน 1: 25.06 ดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) จำแนกตามระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	จำนวนห้อง	ชาย	หญิง	รวม	เฉลี่ยต่อห้อง(คน)
อ.1	2	27	34	61	30.5
อ.2	3	33	46	79	26.3
รวม	5	60	80	140	-
ป.1	4	71	57	128	32.0
ป.2	3	62	51	113	36.7
ป.3	3	68	68	136	45.3
ป.4	3	72	69	141	47.0
ป.5	3	75	76	151	50.3
ป.6	3	57	76	133	44.3
รวม	15	405	397	802	-
รวมทั้งหมด	24	465	477	942	-

โดยแต่ละห้องเรียนจะมีการจัดป้ายนิเทศหน้าห้องเรียนและภายในห้องเรียน เพื่อจัดแสดงผลงานนักเรียน ตารางเรียน ตารางเวรประจำวัน ความรู้ ข่าวสาร และวันสำคัญต่าง ๆ

1.3 การวัดประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง โดยเก็บคะแนนจากผลงาน จากทำแบบฝึกทักษะและใบงานระหว่างเรียนของนักเรียน นักเรียนสามารถตรวจสอบคะแนนได้อยู่เสมอ ในแต่ละปีการศึกษาจะมีการจัดสอบภาคเรียนละ 2 ครั้ง คือ สอบกลางภาคเรียนและสอบปลายภาคเรียน ครูผู้สอนจะต้องทำแบบทดสอบเอง หลังจากทดสอบในแต่ละภาคเรียน จากนั้นครูผู้สอนแต่ละรายวิชาจะต้องคำนวณคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งห้อง และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่โรงเรียนกำหนด

1.4 การจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 และระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีลักษณะโดยสรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมการสอน ครูผู้สอนได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งที่ฝ่ายวิชาการตามที่กำหนดในแต่ละเดือน และได้จัดทำกำหนดการสอน เพื่อเตรียมการสอนให้ตรงตามเนื้อหาและทันเวลาที่กำหนด เนื่องจากครูผู้สอนแต่ละท่านมีภาระงานหลายอย่าง ทั้งการสอนในหลายระดับชั้นเรียน ครูที่ปรึกษา และงานที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ เช่น งานวิชาการ งานอำนวยการ งานกิจการ

นักเรียน งานบริหารทั่วไป โดยเอกสารตำราที่ใช้ในการสอนจะเป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และหนังสือแบบฝึกหัดเสริมจากสำนักพิมพ์เอกชน โดยจะทำเป็นใบความรู้ ใบงาน ประกอบการสอน และให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดสภาพห้องเรียนเป็นไปตามบริบทของนักเรียน กลุ่มสาระวิชาและครูผู้สอนแต่ละคน ครูผู้สอนบางท่านจะมีห้องปฏิบัติการของตนเองตามรายวิชา ส่วนครูผู้สอนที่ไม่มีห้องปฏิบัติการจะสอนที่ห้องประจำชั้นของนักเรียน การสอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบรรยายโดยครูผู้สอน ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อประกอบการสอน ก่อนการสอนเนื้อหาแต่ละบท ครูผู้สอน จะทำการทบทวนความรู้เดิมให้นักเรียน เผลยการบ้านและแบบฝึกหัด จากนั้นจะทำการสอน เนื้อหาการเรียนใหม่ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการอธิบายและยกตัวอย่างประกอบ ในบางวิชาจะมีการอธิบายถึงวิธีทำและที่มา มีการซักถามนักเรียนเมื่อนักเรียนไม่ตั้งใจเรียน และต้องการทดสอบความเข้าใจเนื้อหาวิชา และหากนักเรียนไม่เข้าใจ ครูจะอธิบายและหาวิธีแก้ไขให้ถูกต้อง

3. โอกาสในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากโรงเรียนอยู่ในทำเลที่ใกล้แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของท้องถิ่นและภาคเกษตรกรรม ทำให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ประกอบกับผู้ปกครอง ชุมชน วัด ไร่ ล้อม ภาคเอกชน ภาครัฐให้ความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ให้สื่อ อุปกรณ์ ทุนการศึกษาและให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

4. ข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และผู้ปกครองใช้เวลากับการทำงาน อาจทำให้นักเรียนขาดการดูแลเอาใจใส่ด้านการเรียนอย่างใกล้ชิด และเป็นข้อจำกัดที่สำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนน้อยมากเลย คือโรงเรียนเราไม่เหมือนอนุบาล ผู้ปกครองเป็นหมอมั่ง ก็จะส่งเสริมลูกได้เยอะ แต่โรงเรียนเราผู้ปกครองขายของ เป็นลูกจ้างขายหมูขายผลไม้ รายได้ค่อนข้างจวนมากกว่าปานกลาง หาเช้ากินค่ำ ผู้ปกครองที่ทำหมูเยอะมาก แล้วเวลาทำหมูเนี้ยก็ต้องใช้เวลาตั้งแต่บ่ายไปจนถึงตีสองค่อยกลับไปบ้าน เข้าก็มาส่งลูก แล้วก็กลับมานอน รายได้เยอะตอนเย็นยังเจอลูก รายได้น้อยนี้ไม่เจอเลย ลูกก็เล่นไปเลยข้างโรงเรียนเราก็มามาเข้าบ้าน ทำหมูก็ง่าย ก็จะปล่อยลูกมาเล่นจนพอใจก็กลับไปหาไรกินนอน...”

จากข้อจำกัดข้างต้น โรงเรียนไม่มีโอกาสเลือกนักเรียนที่มีความรู้สามารถสูง อีกทั้งโรงเรียนอยู่ในอำเภอเมืองนครปฐมที่มีการแข่งขันสูง ทำให้โอกาสในการคัดเลือกนักเรียนมีน้อย และเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิด

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นตอนนี้ มุ่งพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด โดยมีโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นโรงเรียนเป้าหมายที่มีความพร้อมและให้ความร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีวิจัยเชิงปฏิบัติการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีครูผู้สอนเข้ารับการอบรม จำนวน 36 คน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ข) ดังนี้

การวางแผน

1.1 กิจกรรมให้ความรู้ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากตอนที่ 1 และตอนที่ 2 แก่ครูและผู้บริหารของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุทธประชาอุปถัมภ์) จำนวน 36 คน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก และจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างทักษะการคิด (รายละเอียดของเนื้อหาการอบรมอยู่ในภาคผนวก ง)

1.2 วางแผนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยใช้เทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation-Influence-Control: A-I-C) เพื่อพัฒนารูปแบบ และกำหนดกิจกรรมในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอน A (Appreciation) วิเคราะห์สภาพการณ์เกี่ยวกับทักษะการคิดของผู้เรียน ในอดีตจนถึงปัจจุบันและกำหนดอนาคตของผู้เรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมวิจัยแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องการ รวมทั้งรับฟังข้อสรุปร่วมกัน อย่างสร้างสรรค์และเท่าเทียมกัน และสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม ปฏิบัติได้จริง โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับสภาพการณ์เกี่ยวกับทักษะการคิดของผู้เรียน ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน

1.1 ผู้เรียนที่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา บางส่วนมีปัญหาสุขภาพ หรือไม่มีสมาธิในการเรียน ทำให้ไม่สนใจในกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดเท่าที่ควร

1.2 ผู้เรียนบางส่วนขาดเรียนบ่อยจากปัญหาสุขภาพ การขาดวินัยในตนเอง ทำให้ไม่สามารถเรียนตามเพื่อน ไม่สามารถรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย และไม่สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2. ด้านผู้ปกครอง

2.1 ผู้ปกครองบางส่วนต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ และนักเรียนบางส่วนมีได้อยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครองจึงไม่มีเวลาเอาใจใส่ในกิจกรรมการเรียนรู้ของบุตรหลานเท่าที่ควร

2.2 ผู้ปกครองบางส่วนไม่เข้าใจในกระบวนการสอน จึงขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามกิจกรรมของผู้เรียน

3. ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

3.1 สื่อต่างๆ ในสังคมที่ไม่ส่งเสริมการคิดให้แก่เยาวชน

3.2 อุปกรณ์และสื่อการสอน ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

4. ด้านผู้สอน

4.1 ผู้สอนขาดโอกาสในการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียน

4.2 ลักษณะและความพร้อมของผู้เรียน ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

ขั้นตอน I (Influence) การสร้างแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เพื่อหาวิธีการและเสนอแนวทางการพัฒนาตามที่มีสภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำร่าง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ที่ผู้วิจัยร่างขึ้นมาช่วยกันหาแนวทางวิธีการ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน โดยนำความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มที่มองภาพในอนาคตมาพิจารณา ร่วมกัน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้ร่วมกันเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ดังนี้

1. ทฤษฎี หลักการ และแนวคิด โดยการกำหนดแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด

2. ยุทธศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจบทเรียนที่มีเนื้อหาจำนวนมาก มีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากการสรุปความ การสืบค้นข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3. กระบวนการเรียนรู้ เป็นการกำหนดขั้นตอนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิด ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การทบทวนและชี้แจง โดย

- ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันทบทวนบทเรียนในครั้งก่อนหน้าด้วยคำถาม
- ผู้สอนเชื่อมโยงคำตอบข้างต้นเพื่อเข้าสู่บทเรียน
- ผู้สอนชี้แจงการทำกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิด และจับกลุ่มให้ผู้เรียนกลุ่มละ

4 คน คละผู้เรียนตามความพร้อมในการพัฒนาทักษะการคิด

3.2 การจัดกลุ่มบ้าน (home group) ให้แก่ผู้เรียน จากนั้นสมาชิกในกลุ่มบ้านแบ่งประเด็นการศึกษาตามใบกิจกรรม และร่วมกันศึกษาตามประเด็นที่รับผิดชอบ

3.3 การรวมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert group) นำผู้ที่รับผิดชอบศึกษาประเด็นเดียวกันมารวมกลุ่มกัน เพื่อร่วมกันศึกษา สืบค้น วิเคราะห์ และหาข้อสรุป

3.4 การกลับกลุ่มบ้าน (return home group) โดยนำสิ่งที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาสอนเพื่อนในกลุ่มบ้าน และผลัดกันสอนจนครบทุกคน

3.5 การตรวจสอบความรู้ โดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบและร่วมกันเฉลย จากนั้นให้สรุปบทเรียนโดยใช้คำถามและภาพ

3.6 การชื่นชมกลุ่มยอดเยี่ยม โดยมอบรางวัลหรือคำชมเชยให้แก่กลุ่มที่มีผลการทดสอบดี

ขั้นตอน C (Control) การวางแผนทางปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ผู้ร่วมวิจัยนำแนวทางปฏิบัติในขั้นตอน I (Influence) มากำหนดผู้รับผิดชอบตามกิจกรรมที่กำหนดขึ้น พร้อมตกลงรายละเอียดของการดำเนินการตลอดกิจกรรม ผู้ร่วมวิจัยบันทึกข้อสรุปของกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ ซึ่งขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ซึ่งได้ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) ดังตารางที่ 4.21 – 4.24 โดยระหว่างกระบวนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้มีการปฏิบัติ และการสังเกต เพื่อเป็นการนำแผนการปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ไปปฏิบัติจริงตามที่กำหนดไว้ โดยให้ผู้ในกลุ่มประชุมระดมสมองเพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีผู้วิจัยทำหน้าที่ให้

คำแนะนำ พิจารณาถึงความเหมาะสมของกิจกรรมในแต่ละด้าน และประสานบุคลากรของโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นเมื่อสิ้นสุดกระบวนการนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความมั่นใจ และเชื่อในความสามารถตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้มากขึ้น

ตารางที่ 4.21 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เรื่องการเปรียบเทียบจำนวน ระดับประถมศึกษา

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้
1. ทฤษฎี แนวคิด หลักการ	ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปรียบเทียบจำนวน
2. ยุทธศาสตร์	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า ระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง
3. กระบวนการเรียนรู้	ขั้นตอนการสอน
3.1 การกำหนดมิติที่จะเปรียบเทียบระหว่างสิ่ง 2 สิ่งหรือจำนวน	ผู้สอนแสดงบัตรภาพที่มีจำนวนสิ่งของเท่ากันและไม่เท่ากันอยู่ในกลุ่มภาพดังกล่าว โดยให้นักเรียนสังเกต
3.2 การนำสิ่งของ 2 สิ่งที่จะเปรียบเทียบมาจัดอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน	ให้นักเรียนจับคู่เปรียบเทียบจำนวนสิ่งของในบัตรภาพว่าภาพใดมากกว่าหรือน้อยกว่า
3.3 การตรวจสอบว่าสิ่งใดเกินกว่าหรือมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว	ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุป โดยครูตั้งคำถามว่านักเรียนเปรียบเทียบจำนวน 2 จำนวนได้โดยวิธีใดบ้าง ผู้เรียนสามารถตรวจสอบจำนวนที่ปรากฏในภาพว่าเท่ากันและไม่เท่ากัน และสามารถระบุจำนวนที่ขาดหายไป และมองรูปภาพที่นำมาเปรียบเทียบกัน

ตารางที่ 4.22 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เรื่องมารยาทไทย ระดับประถมศึกษา

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้
1. ทฤษฎี แนวคิด หลักการ	ทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเอง
2. ยุทธศาสตร์	ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์และนำไปปฏิบัติจากวิดีโอที่ตนได้เห็นหรือบอกได้ และฝึกปฏิบัติ
3. กระบวนการเรียนรู้	ขั้นตอนการสอน
3.1 การชี้แจงเข้าสู่บทเรียน	- ผู้สอนและผู้เรียนดูวิดีโอที่ตนอัปเดตลักษณะของโรงเรียน - อภิปรายร่วมกัน
3.2 การระบอบองค์ประกอบโครงสร้างของมารยาทตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน	ศึกษาวิดีโอที่ตนเรื่องการยิ้ม การไหว้ที่ถูกต้องตามมารยาทไทย
3.3 การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตามองค์ประกอบ	นักเรียนฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จำลอง เช่น พบครู ผู้ปกครอง พระสงฆ์
3.4 การเปรียบเทียบ	อภิปราย แสดงความคิดเห็น เปรียบเทียบผลจากสิ่งที่ได้ฝึกปฏิบัติ ว่ากลุ่มใดปฏิบัติอย่างถูกต้องสวยงาม และกลุ่มใดควรต้องปรับปรุง
3.5 การนำไปปฏิบัติได้อย่างภาคภูมิใจ	- ครูและนักเรียนชมเชยนักเรียนที่ได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง สวยงาม

ตารางที่ 4.23 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์เขียนย่อความระดับประถมศึกษา

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้
1. ทฤษฎี แนวคิด หลักการ	ทฤษฎีการสรุปย่อ (summarizing)
2. ยุทธศาสตร์	ผู้เรียนมีทักษะในการสรุปความหมาย ลักษณะความสำคัญ และกระบวนการย่อความได้อย่างถูกต้อง
3. กระบวนการเรียนรู้	ขั้นตอนการสอน
3.1 การทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่	- นำเข้าสู่บทเรียนโดยการเล่านิทาน โดยให้นักเรียนเล่าเรื่องย่อจากนิทานที่ฟัง
3.2 การจัดโครงสร้างความรู้ใหม่	- ครูให้ความรู้เกี่ยวกับความหมาย ลักษณะความสำคัญ และกระบวนการย่อความ
3.3 การระบุสาระส่วนที่เป็นแกนในแต่ละส่วนย่อยของโครงสร้าง	ให้นักเรียนทำใบงานเรื่อง “การระบุโครงเรื่อง”
3.4 การเรียบเรียงความคิด	ให้นักเรียนร่วมกันสรุปรูปแบบการเขียนย่อความ
3.5 การนำเสนอความคิด	ให้นักเรียนเขียนย่อความ
	- ครูมอบหมายให้นักเรียนนำเสนอผลงาน
	- นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้และแนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 4.24 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์และวัฒนธรรมระดับประถมศึกษา

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้
1. ทฤษฎี แนวคิด หลักการ	ทฤษฎีการสอนแบบสรุปความ
2. ยุทธศาสตร์	ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะ ประเภท รวมถึงมารยาทในการรับประทานอาหารของชาวตะวันตก
3. กระบวนการเรียนรู้	ขั้นตอนการสอน
3.1 การทบทวนข้อมูล	- ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันทบทวนคำศัพท์อาหารโดยการเขียน mind mapping พร้อมทั้งนำเสนอคำศัพท์เพิ่ม
3.2 การนำเสนอข้อมูล	- นักเรียนนำคำศัพท์ที่ได้ทบทวนทั้งหมดมาแยกประเภทเป็นเนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ และของหวาน
3.3 การเรียบเรียงความสัมพันธ์	นักเรียนบอกรูปแบบ ลักษณะของอาหารของชาวตะวันตกโดยภาพรวม และเปรียบเทียบกับรูปแบบลักษณะของอาหารไทย
3.4 การสรุปภาพรวม	- ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงลักษณะวิธีการรับประทานอาหารของชาวตะวันตก รวมทั้งมารยาทในการรับประทานอาหาร ของชาวตะวันตก
	ให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการอภิปรายมานำเสนออีกครั้ง

การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

ภายหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้จัดการสนทนากลุ่ม ผู้ที่เข้าร่วมอบรม โดยมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการคิด ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) เพื่อเป็นการประเมินผลการอบรม การนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ และทำให้ทราบผลดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

ผลดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. การทบทวนความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่จะเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมและพื้นฐานในการเรียนรู้ มีความสนใจในเนื้อหาวิชา
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การตั้งคำถามที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เพื่อให้ผู้เรียนจะได้ตอบประเด็นที่กว้างออกไปมากขึ้น เมื่อผู้เรียนมีความรู้มากขึ้นอาจใช้เป็นชุดการสอน แต่จะต้องไม่ยากเกินไป ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้หลักเหตุผลในการหาคำตอบ มีการลงมือปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมกลุ่มจากกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนเป็นฐาน และ

ต้องเป็นเรื่องที่ผู้เรียนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ความสนใจและสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน

3. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและฝึกทักษะการคิด เช่น วิชา วิทยาศาสตร์ ที่ตั้งคำถามในลักษณะที่กระตุ้นให้เด็กคิด ปฏิบัติทดลอง หาแบบอย่างให้ผู้เรียนดู เมื่อ ผู้เรียนเห็นแล้วอยากจะทำต่อมันคืออะไร มันเป็นอย่างไร จากนั้นจะทำการสำรวจจริงในภาคสนาม ซึ่งการปฏิบัติกิจกรรมนี้ส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมการ เรียนรู้

4. กิจกรรมการเรียนรู้สร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หลังจากให้ผู้เรียนเรียนรู้ไปสักระยะ ผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นเป็นของตัวเอง ครูผู้สอนอาจใช้เป็นชุดคำถามการเรียนเข้ามา โดยจะมีใบ งานเป็นกลุ่มไว้ให้ผู้เรียน แล้วแบ่งผู้เรียนให้เข้ามามีการศึกษาที่ละกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนต้องมีความรู้ด้วยจึงจะต่อ ยอดความคิดของผู้เรียน และแต่ละกลุ่มจะช่วยตอบคำถามและสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง และผู้เรียนคนอื่นจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของเพื่อน

5. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาวิธีการสอน มีรูปแบบการสอน หลากหลายวิธีทั้งการสอนในห้องเรียน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว

6. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสร้างทักษะการคิด สามารถทำให้ผู้สอนเน้นในประเด็นที่ ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ และมีวิธีการแก้ไขปัญหามากมาย

7. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนสามารถเอาใจใส่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ และเป็น กิจกรรมที่มีความสนุกสนาน ไม่สร้างความกดดันและความเครียดให้แก่ผู้เรียนมากเกินไป

8. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้มีการคิดวิเคราะห์ และควรมีการนำไปให้ผู้เรียนปฏิบัติซ้ำๆ เพื่อให้มีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างต่อเนื่อง

9. ครูผู้สอนสามารถนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดไปใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทัศนคติ ความคิด และพฤติกรรมเรียนของผู้เรียน และต่อ ยอดการพัฒนาทักษะการคิดในขั้นสูงต่อไป

ปัญหาและอุปสรรคในการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้

1. ครูผู้สอนพบว่า มีผู้เรียนบางคนยังไม่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และขาดระเบียบวินัยใน การเรียน ครูผู้สอนจึงใช้วิธีการกระตุ้นเตือนให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน ปฏิบัติตามใบงาน ให้ ผู้เวลาในคาบเรียน และให้ผู้เรียนแต่ละคนช่วยตอบคำถาม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน มากขึ้น

2. ครูผู้สอน พบว่า ผู้เรียนยังไม่มีสมาธิในการเรียน ทำให้ไม่สนใจในการเรียนเท่าที่ควร ครูผู้สอนจึงแนะนำให้ผู้ปกครองควรมีส่วนในการส่งเสริมและดูแลผู้เรียนด้วย

3. ครูผู้สอน พบว่า ผู้เรียนยังไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนที่ ทันสมัยได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ครูผู้สอนจึงให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าว่า สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์อื่นที่ราคาถูก แต่สามารถใช้ทดแทนกันได้ อย่างไรก็ดี ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้อง

จัดสรรงบประมาณ และหาแนวทางในการพัฒนาอุปกรณ์และสื่อการสอนที่เหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียน

4. ครูผู้สอน พบว่า การนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ อาจไม่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากผู้เรียนจะคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบเดิมที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของห้องเรียน หลักสูตรการสอนยังต้องเป็นไปตามตัวชี้วัดที่กำหนดมาตามสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสอบผ่านและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามตัวชี้วัด

5. ครูผู้สอนคุ้นเคยกับรูปแบบการสอนแบบเดิม มีภาระการสอน สอนในวิชาที่ไม่ได้จบมาโดยตรง มีภาระที่ได้รับการมอบหมายอื่น และมีกิจกรรมการเข้ารับการอบรมจำนวนมาก ส่งผลให้การนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ยังไม่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องเท่าที่ควร

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรของสถานศึกษา โดยแบ่งการเรียนรู้เป็นคาบเรียน กิจกรรมการเรียนรู้บางกิจกรรมต้องใช้เวลานาน ไม่สามารถที่จะทำเสร็จในคาบเรียนของวิชานั้นๆ หากผู้เรียนยังทำงานในคาบเรียนไม่เสร็จก็ต้องไปเรียนวิชาต่อไป ทำให้นักเรียนขาดความต่อเนื่องในการเรียนรู้

3. สภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา

จากการศึกษาแผนกลยุทธ์การปฏิบัติการ รายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษา สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การสังเกตการณ์จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา ดังนี้

3.1 สภาพการดำเนินงานด้านวิชาการ การจัดระบบการเรียนรู้ โรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษา โดยจัดการศึกษาปีละ 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ ระดับประถมศึกษาตอนต้นมีจำนวนชั่วโมงเรียน 1,000 ชั่วโมงต่อปี ส่วนระดับประถมศึกษาตอนปลายมีจำนวนชั่วโมงเรียน 1,040 ชั่วโมงต่อปี ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 วิชา ครอบคลุม และกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน โดยจัดครูเข้าสอนตรงตามวิชาเอกและพิจารณาจากสาขาวิชาที่จบการศึกษา โดยเฉลี่ยชั่วโมงสอนของครูคนละ 21 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยมีช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 โครงสร้างและอัตราเวลาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เวลาการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมง)					
	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6
ภาษาไทย	120	120	120	240	240	240
คณิตศาสตร์	120	120	120	240	240	240
วิทยาศาสตร์	120	120	120	240	240	240
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	160	160	160	320	320	320
ประวัติศาสตร์	40	40	40	80	80	80
ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	120	120	120	240	240	240
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม						
เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์						
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	120	120	120
ศิลปะ	80	80	80	120	120	120
การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี	80	80	80	120	120	120
ภาษาต่างประเทศ	120	120	120	240	240	240
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	880	880	880	1,640	1,640	1,640
รายวิชาเพิ่มเติม	200 ชั่วโมง					
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120
กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน (ลูกเสือ เนตรนารี ชุมนุม กิจกรรมเพื่อ สังคม	120	120	120	360	360	360
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	1,200	1,200	1,200	2,120	2,120	2,120

3.2 การจัดชั้นเรียน จากข้อมูลการจัดชั้นเรียนในปีการศึกษา 2557 โรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา มีการจัดชั้นเรียนทั้งหมด 9 ห้องเรียน มีนักเรียนรวม 182 คน ประกอบด้วย มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 144 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 38 คน ดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา จำแนกตามระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	จำนวนห้อง	ชาย	หญิง	รวม	เฉลี่ยต่อห้อง(คน)
ม.1	2	24	23	47	23.5
ม.2	2	22	24	46	23.0
ม.3	2	25	26	51	25.5
ม.4	1	5	9	14	14.0
ม.5	1	4	9	13	13.0
ม.6	1	9	2	11	11.0
รวม	9	89	93	182	-

โดยแต่ละห้องเรียนจะมีการจัดป้ายนิเทศหน้าห้องเรียนและภายในห้องเรียน เพื่อจัดแสดงผลงานนักเรียน ตารางเรียน ตารางเวรประจำวัน ความรู้ ข่าวสาร และวันสำคัญต่าง ๆ

3.3 การวัดประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง โดยเก็บคะแนนจากผลงาน จากทำแบบฝึกทักษะและใบงานระหว่างเรียนของนักเรียน นักเรียนสามารถตรวจสอบคะแนนได้อยู่เสมอ ในแต่ละปีการศึกษาจะมีการจัดสอบภาคเรียนละ 2 ครั้ง คือ สอบกลางภาคเรียนและสอบปลายภาคเรียน ครูผู้สอนจะต้องทำแบบทดสอบเอง หลังจากทดสอบในแต่ละภาคเรียน จากนั้นครูผู้สอนแต่ละรายวิชาจะต้องคำนวณคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งห้อง และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่โรงเรียนกำหนด

3.4 การจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์) ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 และระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีลักษณะโดยสรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมการสอน ครูผู้สอนได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ส่งที่ฝ่ายวิชาการตามที่กำหนดในแต่ละเดือน และได้จัดทำกำหนดการสอน เพื่อเตรียมการสอนให้ตรงตามเนื้อหาและทันเวลาที่กำหนด เนื่องจากครูผู้สอนแต่ละท่านมีภาระงานหลายอย่าง ทั้งการสอนในหลายระดับชั้นเรียน ครูที่ปรึกษา และงานที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ เช่น งานวิชาการ งานอำนวยการ งานกิจการนักเรียน งานบริหารทั่วไป โดยเอกสารตำราที่ใช้ในการสอนจะเป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และหนังสือแบบฝึกหัดเสริมจากสำนักพิมพ์เอกชน โดยจะทำเป็นใบความรู้ ใบงาน ประกอบการสอน และให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดสภาพห้องเรียนเป็นไปบริบทของนักเรียนกลุ่มสาระวิชา และครูผู้สอนแต่ละคน ครูผู้สอนบางท่านจะมีห้องปฏิบัติการของตนเองตามรายวิชา ส่วนครูผู้สอนที่ไม่มีห้องปฏิบัติการจะสอนที่ห้องประจำชั้นของนักเรียน การสอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบรรยายโดยครูผู้สอน ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อประกอบการสอน ก่อนการสอนเนื้อหาแต่ละบท ครูผู้สอนจะทำการทบทวนความรู้เดิมให้นักเรียน เผลยการบ้านและแบบฝึกหัด จากนั้นจะทำการสอน

เนื้อหาการเรียนใหม่ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการอธิบายและยกตัวอย่างประกอบ ในบางวิชาจะมีการอธิบายถึงวิธีทำและที่มา มีการซักถามนักเรียนเมื่อนักเรียนไม่ตั้งใจเรียน และต้องการทดสอบความเข้าใจเนื้อหาวิชา และหากนักเรียนไม่เข้าใจ ครูจะอธิบายและหาวิธีแก้ไขให้ถูกต้อง

3. โอกาสในการจัดการเรียนรู้ ด้วยเหตุที่ โรงเรียนอยู่ในทำเลที่ไกลแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของท้องถิ่นและภาคเกษตรกรรม ทำให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน วัด หลักระราชบุรีบำรุง ภาคเอกชน ภาครัฐให้ความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ให้สื่อ อุปกรณ์ ทุนการศึกษาและให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น

4. ข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนบางส่วนเป็นผู้ย้ายถิ่นมาจากที่อื่น และมีความรู้พื้นฐานน้อยมาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้ และนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยต้องใช้เวลากับการทำงาน หรือไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ อาจทำให้นักเรียนขาดการดูแลเอาใจใส่ด้านการเรียนอย่างใกล้ชิด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...บางทีก็เข้าใจว่าผู้ปกครองบางคนทำงานกะดึก ลูกกลับบ้านไปผู้ปกครองไปทำงาน ผู้ปกครองกลับเข้ามาเด็กก็มาโรงเรียน ก็ไม่ค่อยมีเวลาที่จะดูแลบุตรหลาน...”

การที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนจึงไม่มีโอกาสเลือกนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถสูง ทำให้เป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ การคมนาคมที่ดีในถนนบ้านแพ้ว ทำให้นักเรียนจำนวนหนึ่งเดินทางไปศึกษาในตัวจังหวัดมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวนน้อย ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีจะย้ายไปเรียนโรงเรียนอื่น เช่น โรงเรียนประจำอำเภอ และโรงเรียนประจำจังหวัด ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้เฉพาะสายศิลป์

4. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้ มุ่งพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีความต้องการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีครูผู้สอนเข้ารับการอบรม จำนวน 18 คน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ข) ดังนี้

การวางแผน

4.1 กิจกรรมให้ความรู้ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากตอนที่ 1 และตอนที่ 2 แก่ครูและผู้บริหารของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา จำนวน 18 คน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก และจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (รายละเอียดของเนื้อหาการอบรมอยู่ในภาคผนวก ง)

4.2 วางแผนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยใช้เทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation-Influence-Control: A-I-C) เพื่อพัฒนารูปแบบ และกำหนดกิจกรรมในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอน A (Appreciation) วิเคราะห์สภาพการณ์เกี่ยวกับทักษะการแสวงหาความรู้ตนเองของผู้เรียน ในอดีตจนถึงปัจจุบันและกำหนดอนาคตของผู้เรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมวิจัย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องการ รวมทั้งรับฟัง ข้อเสนอแนะร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และเท่าเทียมกัน และสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมปฏิบัติได้จริง โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับสภาพการณ์เกี่ยวกับทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน

1.1 ผู้เรียนที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา บางส่วนมีปัญหาสุขภาพ หรือไม่มีสมาธิในการเรียน ทำให้ไม่สนใจในกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดเท่าที่ควร

1.2 ผู้เรียนบางส่วนขาดเรียนบ่อยจากปัญหาสุขภาพ การขาดวินัยในตนเอง ทำให้ไม่สามารถเรียนตามเพื่อน ไม่สามารถรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย และไม่สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

1.3 ผู้เรียนบางส่วนขาดนิสัยรักการอ่าน และติดนิสัยการลอกงาน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2. ด้านผู้ปกครอง

2.1 ผู้ปกครองบางส่วนมีรายได้น้อย ทำให้ขาดเงินทุนที่ใช้ในการซื้ออุปกรณ์สำหรับการค้นคว้า และนักเรียนต้องใช้เวลาบางส่วนช่วยเหลืองานของผู้ปกครอง

2.2 ผู้ปกครองบางส่วนไม่เข้าใจในกระบวนการสอน จึงขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามกิจกรรมของผู้เรียน

3. ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

3.1 อุปกรณ์และสื่อการสอน ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

4. ด้านผู้สอน

4.1 ผู้สอนขาดโอกาสในการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4.2 ลักษณะและความพร้อมของผู้เรียน ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอน I (Influence) การสร้างแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อหาวิธีการและเสนอแนวทางการพัฒนาตามที่มีสภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ที่ผู้วิจัยร่างขึ้นมาช่วยกันหาแนวทางวิธีการ และ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่จะสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน โดยนำความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มที่มองภาพในอนาคตมาพิจารณาาร่วมกัน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้ร่วมกันเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

1. ทฤษฎี หลักการ และแนวคิด โดยการกำหนดแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2. ยุทธศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจบทเรียนที่มีเนื้อหาจำนวนมาก มีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากการสรุปความ การสืบค้นข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3. กระบวนการเรียนรู้ เป็นการกำหนดขั้นตอนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การทบทวนและชี้แจง โดย

- ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันทบทวนบทเรียนในครั้งก่อนหน้าด้วยคำถาม
- ผู้สอนเชื่อมโยงคำตอบข้างต้นเพื่อเข้าสู่บทเรียน
- ผู้สอนชี้แจงการทำกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิด และจับกลุ่มให้ผู้เรียนกลุ่มละ

4 คน คละผู้เรียนตามความพร้อมในการพัฒนาทักษะการคิด

3.2 การจัดกลุ่มบ้าน (home group) ให้แก่ผู้เรียน จากนั้นสมาชิกในกลุ่มบ้านแบ่งประเด็นการศึกษาตามใบกิจกรรม และร่วมกันศึกษาตามประเด็นที่รับผิดชอบ

3.3 การรวมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert group) นำผู้ที่รับผิดชอบศึกษาประเด็นเดียวกันมารวมกลุ่มกัน เพื่อร่วมกันศึกษา สืบค้น วิเคราะห์ และหาข้อสรุป

3.4 การกลับกลุ่มบ้าน (return home group) โดยนำสิ่งที่ได้จากกลุ่มเชี่ยวชาญมาสอนเพื่อนในกลุ่มบ้าน และผลัดกันสอนจนครบทุกคน

3.5 การตรวจสอบความรู้ โดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบและร่วมกันเฉลย จากนั้นให้สรุปบทเรียนโดยใช้คำถามและภาพ

3.6 การชื่นชมกลุ่มยอดเยี่ยม โดยมอบรางวัลหรือคำชมเชยให้แก่กลุ่มที่มีผลการทดสอบดี

ขั้นตอน C (Control) การวางแผนทางปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ผู้ร่วมวิจัยนำแนวทางปฏิบัติในขั้นตอน I (Influence) มากำหนดผู้รับผิดชอบตามกิจกรรมที่กำหนดขึ้น พร้อมตกลงรายละเอียดของการดำเนินการตลอดกิจกรรม ผู้ร่วมวิจัยบันทึกข้อสรุปของกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ ซึ่งขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ซึ่งได้ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา ดังตารางที่ 4.27 – 4.31 โดยระหว่างกระบวนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้มีการปฏิบัติ และการสังเกต เพื่อเป็นการนำแผนการปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ไปปฏิบัติจริงตามที่กำหนดไว้ โดยให้ผู้นำกลุ่มประชุมระดมสมองเพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีผู้วิจัยทำหน้าที่ให้คำแนะนำ พิจารณาถึงความเหมาะสมของกิจกรรมในแต่ละด้าน และประสานบุคลากรของ

โรงเรียนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นเมื่อสิ้นสุดกระบวนการนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความมั่นใจ และเชื่อในความสามารถตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้มากขึ้น

ตารางที่ 4.27 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วิชา
ภูมิศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้
1. ทฤษฎี แนวคิด หลักการ	ทฤษฎีการสร้างความคิดแบบรวบยอด
2. ยุทธศาสตร์	ผู้เรียนสังเกตเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ประเภทต่างๆ แล้วหาลักษณะร่วมเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การประยุกต์ใช้
3. กระบวนการเรียนรู้	ขั้นตอนการสอน
3.1 กระบวนการสังเกต	สังเกตเครื่องมือทางภูมิศาสตร์
3.2 การนำเสนอเครื่องมือทางภูมิศาสตร์	จำแนกความแตกต่างของเครื่องมือทางภูมิศาสตร์
3.3 การสร้างแผนผังความคิด	ระบุวัตถุประสงค์ของเครื่องมือทางภูมิศาสตร์
3.4 กระบวนการปฏิบัติ	ทดสอบเครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการนำไปใช้

ตารางที่ 4.28 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วิชา
วิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้
1. ทฤษฎี แนวคิด หลักการ	ทฤษฎีการสอนแบบสาธิต
2. ยุทธศาสตร์	การสาธิตกระบวนการใช้กล้องจุลทรรศน์ ลวให้ นักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ให้นักเรียนไปประยุกต์ใช้ได้จริง
3. กระบวนการเรียนรู้	ขั้นตอนการสอน
3.1 กระบวนการเรียนการสอน	1. ผู้สอนนำเสนออุปกรณ์กล้องจุลทรรศน์ 2. ผู้สอนบอกส่วนประกอบของกล้อง 3. ผู้สอนบอกหน้าที่ของอุปกรณ์กล้องจุลทรรศน์ 4. ผู้สอนสาธิตการใช้กล้องจุลทรรศน์
3.2 การสร้างแผนผังความคิด	ผู้สอนและผู้เรียนวิเคราะห์ประโยชน์ของกล้อง จุลทรรศน์
3.3 กระบวนการปฏิบัติ	ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการใช้กล้องจุลทรรศน์ตามขั้นตอนการ สาธิต

ตารางที่ 4.29 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วิชา
ดนตรีไทย ประเภทที่ ระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้
1. ทฤษฎี แนวคิด หลักการ	ทฤษฎีการสอนแบบสาธิต
2. ยุทธศาสตร์	ผู้เรียนเลือกเครื่องดนตรีไทยประเภทที่ เพื่อเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ
3. กระบวนการเรียนรู้	ขั้นตอนการสอน
3.1 กระบวนการเรียนการสอน	- ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดประเด็นการค้นคว้าเครื่องดนตรีประเภทที่
3.2 การสร้างแผนผังความคิด	- ผู้สอนและผู้เรียนตั้งประเด็นาคาคะเนเครื่องดนตรีไทยประเภทที่
3.3 กระบวนการปฏิบัติ	- ผู้เรียนกำหนดวิธีการค้นคว้าและดำเนินการค้นคว้าเครื่องดนตรีไทยประเภทที่ - ผู้เรียนวิเคราะห์ผลของการค้นคว้าเครื่องดนตรีไทยประเภทที่ - ผู้เรียนสรุปผลการค้นคว้าเครื่องดนตรีไทยประเภทที่

ตารางที่ 4.30 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
วิชาการปฐมพยาบาล ระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้
1. ทฤษฎี แนวคิด หลักการ	ทฤษฎีการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง
2. ยุทธศาสตร์	ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสถานการณ์จำลองที่สมมติขึ้น เพื่อประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเลือกเครื่องดนตรีไทยประเภทที่ เพื่อเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ
3. กระบวนการเรียนรู้	ขั้นตอนการสอน
3.1 กระบวนการเรียนการสอน	- ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดประเด็นการค้นคว้าเครื่องดนตรีประเภทที่
3.2 การสร้างแผนผังความคิด	- ผู้สอนและผู้เรียนตั้งประเด็นาคาคะเนเครื่องดนตรีไทยประเภทที่
3.3 กระบวนการปฏิบัติ	- ผู้เรียนกำหนดวิธีการค้นคว้าและดำเนินการค้นคว้าเครื่องดนตรีไทยประเภทที่ - ผู้เรียนวิเคราะห์ผลของการค้นคว้าเครื่องดนตรีไทยประเภทที่ - ผู้เรียนสรุปผลการค้นคว้าเครื่องดนตรีไทยประเภทที่

ตารางที่ 4.31 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
วิชาการให้เหตุผล ระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้
1. ทฤษฎี แนวคิด หลักการ	ทฤษฎีการสอนแบบเกมส์
2. ยุทธศาสตร์	ผู้สอนสร้างเกมส์สถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนสังเกต คาดคะเน หาความสัมพันธ์ หาลักษณะร่วม เพื่อนำไปสู่ การให้เหตุผล
3. กระบวนการเรียนรู้	ขั้นตอนการสอน 1. ระบุวัตถุประสงค์ของการให้เหตุผล 2. ผู้สอนสร้างเกมส์สถานการณ์ 3. นำเสนอโดยใช้เกมส์ - การสรุปเชิงอุปนัย black magic - การสรุปแบบนิรนัย พระอาทิตย์/ต้นไม้/น้ำ 4. รู้ความหมายของการให้เหตุผล - แผนผังความคิด (mind mapping)

การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

ภายหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้จัดการสนทนากลุ่ม ผู้ที่เข้าร่วมอบรม โดยมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา เพื่อเป็นการประเมินผลการอบรม การนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ และทำให้ทราบผลดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

ผลดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ผู้เรียนสามารถกำหนดสถานการณ์ของปัญหา ค้นคว้าข้อมูลที่ใช้ในการแก้ปัญหา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และสามารถเลือกวิธีการแสวงหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
2. ผู้เรียนมีความร่วมมือกันในการปรึกษา สามารถประเมินผลลัพธ์จากทักษะการแสวงหาความรู้ และบรรลุเป้าหมายของการแสวงหาความรู้
3. ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ในการหาวิธีการแก้ปัญหาได้หลายวิธี โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้และได้ข้อมูลที่ต้องการ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า

“...เราให้แสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง เขาจะใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เพราะฉะนั้นเขาก็จะมีทักษะที่จะใช้ในการค้นคว้า เพราะบางทีบอกให้ไปค้นเรื่องนี้ นักเรียนก็จะใช้คำไม่ถูก แล้วก็

มาบอกว่าหาไม่เจอ นักเรียนก็ลองเปลี่ยนแปลงคำ ปรับปรุง ลองอย่างนั้นอย่างนี้ดูแล้ว นักเรียนจะได้ข้อมูลในสิ่งที่ต้องการ เพราะบางทีนักเรียนจะไปใช้...”

จากนั้นผู้เรียนจะนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และแยกแยะประเด็นเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด สร้างความอยากรู้ ที่เชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนสามารถค้นคว้าความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้นั้นไปแบ่งปันแลกเปลี่ยนกับเพื่อน มีความกล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีการต่อยอดความรู้ และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตน

4. ผู้เรียนสามารถเข้าใจและสามารถทำแบบฝึกทักษะได้ถูกต้องมากขึ้น จากการฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในเรื่องเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้มากขึ้นและแก้ไขปัญหาได้อย่างเร็วขึ้น มีจิตสำนึกสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าของตัวเอง ให้เห็นคุณค่าของการพัฒนาตัวเอง ให้เห็นคุณค่าของความรู้ และให้เห็นคุณค่าของการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การตั้งคำถามที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ เป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้หลักเหตุผลในการหาคำตอบ มีการลงมือปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมกลุ่มจากกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนเป็นฐาน และต้องเป็นเรื่องที่ผู้เรียนมีความเหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้ความสนใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

6. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถทำให้ผู้สอนเน้นในประเด็นที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ และมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“... เช่น วิชาคณิตศาสตร์เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ เพราะว่าคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่จะเป็นมันจะเข้าสู่นามธรรมมากเกินไป การจัดการเรียนรู้ก็น่าจะแบบ ให้เด็กได้ไปลงสนามจริง ได้ลองผิดลองถูกกับของจริงเลย เพื่อให้เด็กเกิดการสร้างองค์ความรู้ความคิดรวบยอดที่เกิดจากการลองผิดลองถูก จะได้รู้ว่าที่เราลองผิดลองถูกนั้นมันเป็นยังไง...”

7. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนสามารถเอาใจใส่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ และเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน ไม่สร้างความกดดันและความเครียดให้แก่ผู้เรียนมากเกินไป โดยผู้สอนกำหนดภาระงานโดยกำหนดหัวข้อให้แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน ผู้เรียนจะต้องวางแผนและค้นคว้าว่า การทำภาระงานนี้ให้ออกมาเป็นรูปธรรมจะต้องทำอะไร ใช้วัสดุอะไร จากนั้นผู้เรียนต้องใช้วัสดุต่างๆ มาใช้ผ่านกระบวนการคิดวางแผน แม้ว่าผลสัมฤทธิ์จะไม่ได้ดีมาก แต่สามารถสร้างความพึงพอใจและความรู้ให้แก่ผู้เรียนและครูผู้สอน

8. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาวิธีการสอน มีรูปแบบการสอนหลากหลายวิธี และใช้วิธีใหม่ๆ ที่แตกต่างจากเดิม ทั้งการสอนในห้องเรียน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว และเป็นการสร้างบรรยากาศการสอนใหม่ให้แก่ผู้เรียน

9. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้มีการคิดวิเคราะห์ และควรมีการนำไปให้ผู้เรียนปฏิบัติซ้ำๆ เพื่อให้มีการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

10. ครูผู้สอนสามารถนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทัศนคติ ความคิด และพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน และต่อยอดการพัฒนาทักษะการคิดในขั้นสูงต่อไป

ปัญหาและอุปสรรคในการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้

1. ครูผู้สอนพบว่า นักเรียนยังขาดความมั่นใจ ไม่กล้าที่จะนำเสนอความคิด ต้องคอยถามวิธีการครูผู้สอน ทำให้ผู้เรียนใช้เวลาในการใช้ทักษะการแสวงหาความรู้มากเกินไป และไม่สามารถนำเสนอผลงานการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ ครูผู้สอนจึงใช้วิธีการอธิบายแนะนำให้แก่ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มได้ช่วยคิดและปรึกษา ส่งผลให้ได้รับวิธีการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนมีความมั่นใจ และคุ้นเคยกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุข และให้ความสำคัญกับทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2. ครูผู้สอน พบว่า ผู้เรียนยังไม่มีสมาธิในการเรียน ทำให้ไม่สนใจในการเรียนเท่าที่ควร ครูผู้สอนจึงแนะนำให้ผู้ปกครองควรมีส่วนในการส่งเสริมและดูแลผู้เรียน ติดตามงานที่ผู้เรียนที่ได้รับมอบหมายด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งเสนอว่า

“...เราจึงต้องการความร่วมมือจากผู้ปกครอง ในเรื่องการดูแลการทำกิจกรรมของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นเรื่องบ้านหรือกิจวัตรประจำวันของนักเรียน อยากให้ผู้ปกครองมอบหมายงานให้นักเรียนไม่ยอกให้นักเรียน ไม่มีการทำหมายความว่าเด็กจะไม่รู้จักหน้าที่ ไม่รู้จักความรับผิดชอบ อย่างเช่น มอบหมายงานไปแล้วกลับกลับบ้านจะต้องทำอะไรที่ขั้นตอนต้องทำอะไรบ้าง เด็กบางคนไม่เคยรู้เลยว่าตัวเองต้องมีหน้าที่อะไรพอเด็กไม่รู้จักหน้าที่แล้วมันจะลามมาถึงที่โรงเรียนด้วย อยากให้ผู้ปกครองดูงานของนักเรียนแต่ละวัน ลูกเรามาเรียนแต่ละวิชามีงานอะไรบางเรียนอะไรไปบ้าง อยากให้เขารู้ อยากได้ความร่วมมือตรงที่ว่า ถ้าเราโทรไปบอกเขาหรือติดต่อเขาไป เขาม่าจะรับฟังเรื่องราวของลูกเขา ไม่ว่าจะด้านดีหรือด้านไม่ดีเขาก็น่าจะรับรู้...”

3. ครูผู้สอน พบว่า ผู้เรียนยังไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนที่ทันสมัยได้อย่างทั่วถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงต้องจัดสรรงบประมาณ และหาแนวทางในการพัฒนาอุปกรณ์และสื่อการสอนที่เหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียน

4. ครูผู้สอน พบว่า ผู้เรียนบางส่วนยังขาดความรอบคอบ ขาดความตระหนักในสำคัญของการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใช้วิธีการลอกแทนที่จะอ่านแล้วสรุปประเด็น ทำให้ผลลัพธ์จากการแสวงหาความรู้ไม่ถูกต้อง ครูผู้สอนจึงต้องย้าให้ผู้เรียนมีความรอบคอบ เสร็จตรงตามเวลาที่กำหนด และแนะนำวิธีแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง

5. ครูผู้สอน พบว่า ผู้เรียนบางคนอาจจำเป็นต้องช่วยเหลือครอบครัวในการทำงานก่อนที่จะมาโรงเรียน ส่งผลให้ต้องไม่สามารถมาเรียนได้ตรงเวลาและอาจติดตามการเรียนไม่ทัน หรือหากขาดเรียนบ่อยครั้งอาจส่งผลให้หมดสิทธิ์สอบในวิชานั้น ครูผู้สอนจึงต้องทำความเข้าใจกับผู้เรียน และผู้ปกครองในการจัดสรรเวลาเรียนและเวลาช่วยงานผู้ปกครองให้สมดุลกัน

6. ครูผู้สอน พบว่า การนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ อาจไม่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากผู้เรียนจะคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบเดิมที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของห้องเรียน และผู้สอนคุ้นเคยกับรูปแบบการสอนแบบเดิม มีภาระการสอน สอนในวิชาที่ไม่ได้จบมาโดยตรง และภาระที่ได้รับการมอบหมายอื่น ส่งผลให้การนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ยังไม่มีประสิทธิผลและต่อเนื่องเท่าที่ควร

7. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมกิจการการเรียนรู้ เนื่องจากจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการศึกษาตามหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจเองโดยตรง ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ในการวางแผนและดำเนินการ เพื่อให้ผลสำเร็จออกมา ซึ่งการเรียนแบบโครงงานจะเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อาจจัดการเรียนรู้โดยการทำรายงานหรือการศึกษาค้นคว้า เพราะเป็นกิจกรรมที่ไม่ยากจนเกินไป แต่ผู้เรียนจะได้ใช้ทักษะในการศึกษาค้นคว้า โดยผู้สอนอาจเลือกหัวข้อให้ผู้เรียนที่ตรงประเด็นกับที่ผู้สอนต้องการ จะทำให้ผู้เรียนได้ได้รับความรู้ในเรื่องนั้นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน

8. แต่ละภาคเรียน สถานศึกษาจะมีการจัดกิจกรรมจำนวนมาก อาจทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ครูผู้สอนจะต้องประยุกต์ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมให้ช่วงเวลา

9. แต่ละภาคเรียน ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาต้องมีภาระการสอนจำนวนมากถึง 25-31 คาบ อาจทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และการสร้างทักษะการอ่าน เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการเป็นสิ่งสำคัญที่เอื้อต่อการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้

จากปัญหา อุปสรรคในการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์และโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา สามารถนำมาสรุปและเสนอเป็นแนวทางแก้ไขได้ดังตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไขปัญหา
1. ผู้เรียนไม่สนใจในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน	1. ครูผู้สอนได้อธิบายและทำความเข้าใจให้ผู้เรียนปฏิบัติตามกิจกรรมและมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ผู้เรียนขาดความเข้าใจและไม่สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้	2. ครูผู้สอนอธิบายความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ผู้เรียนขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตอบคำถามของครู	3. ครูผู้สอนสร้างความมั่นใจและเริ่มแรงแก่ผู้เรียน โดยอธิบายแนวทางการแก้ไขปัญหาก็สามารถทำได้หลากหลายวิธี และชักชวนเพื่อนในห้องเรียนให้กำลังใจ

ตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไขปัญหา
4. ผู้เรียนไม่สามารถเลือกวิธีการคิดและวิธีการแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับปัญหาที่ต้องแก้ไข	4. ครูผู้สอนเสนอผู้เรียนศึกษาวิธีการคิดและวิธีการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย
5. ผู้เรียนไม่สนใจในการแก้ไขปัญหาคือครูผู้สอนกำหนด	5. ครูผู้สอนแนะนำและอธิบายเพิ่มเติมในแต่ละประเด็น
6. ผู้เรียนไม่สามารถอธิบายข้อสรุปจากการใช้ทักษะการคิดและทักษะการแสวงหาความรู้ในการแก้ไขปัญห	6. ครูผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนอธิบายข้อสรุปที่ได้ตามที่ผู้เรียนเข้าใจ
7. ผู้เรียนขาดความมั่นใจในการนำเสนอข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาของตน	7. ครูเสริมแรงบวกให้แก่ผู้เรียน โดยให้กำลังใจและให้เพื่อนตั้งใจฟัง ประเมินให้แก่ว่านำเสนอ
8. ผู้เรียนขาดความรอบคอบในการตรวจสอบผลงานที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน	8. ครูผู้สอน แนะนำให้ผู้เรียนและเพื่อนในกลุ่มตรวจสอบผลงานให้รอบคอบ

เงื่อนไขความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

จากการถอดบทเรียนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) และโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา พบว่าเงื่อนไขความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน มีดังนี้

1. ด้านผู้เรียน

- 1.1 ผู้เรียนต้องตั้งใจเรียนและทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน
- 1.2 ผู้เรียนควรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.3 ผู้เรียนควรจัดสรรเวลาในการเรียนรู้ให้เหมาะสม
- 1.4 ผู้เรียนควรเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สร้างสรรค์ เช่น การเล่นเกม และการใช้สื่อออนไลน์ ควรเลือกใช้ในเชิงสร้างสรรค์และเหมาะสมกับวัย

2. ด้านครูผู้สอน

- 2.1 เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน ควรมีทั้งความรู้ทางวิชาการและความรู้ที่สามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การหลีกเลี่ยงยาเสพติด การใช้ชีวิตและการปฏิบัติตัวของนักเรียน
- 2.2 ครูผู้สอนควรสร้างความเป็นกันเองในการสอน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียน และไม่สร้างความกดดันให้แก่ผู้เรียน และเป็นการเรียนอย่างมีความสุข
- 2.3 ครูผู้สอนควรเปิดกว้างเพื่อรับฟังความคิดและไม่ปิดกั้นการคิดของผู้เรียน ยอมรับในความคิดที่ผู้เรียนที่แตกต่างกัน
- 2.4 ครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งด้านความรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ และทักษะด้านอื่น

2.5 ครูผู้สอนควรติดตามผู้เรียนที่มีปัญหาการเรียน ทั้งการติดตามการเรียนในชั้นเรียน และอาจไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นการดูแลนักเรียนอย่างหนึ่ง เพื่อที่โรงเรียนจะได้รับทราบปัญหาของนักเรียนได้เป็นรายบุคคล

2.6 ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรมีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ และการทำงานที่ได้รับมอบหมายมากและซ้ำซ้อนเกินไป

3. ด้านผู้ปกครอง

3.1 ผู้ปกครองต้องสนับสนุนการศึกษาให้แก่ผู้เรียนตามศักยภาพ

3.2 ผู้ปกครองควรสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งด้านเวลา และการเงิน

3.3 ผู้ปกครองควรใช้เวลาติดตามผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบในการเรียน และใส่ใจผู้เรียนไม่ให้ใช้เวลาไปกับกิจกรรมอื่นมากเกินไป เช่น การเล่นเกม การใช้สื่อออนไลน์ ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการเรียน และทำให้การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

4. ด้านสถานศึกษา

4.1 สถานศึกษาควรสนับสนุนผู้เรียนที่มีอุปสรรคในการเรียน เช่น ปัญหาสุขภาพ ปัญหาครอบครัว ปัญหาส่วนตัว ให้มีโอกาสในการเรียนและสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองและไม่เป็นภาระของสังคม

4.2 สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับบริบทของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ทั้งด้านอาชีพ ผู้ปกครอง รายได้ และความพร้อมของผู้เรียน

4.3 สถานศึกษาควรมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ใช้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม ไม่เคร่งครัดจนเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้โอกาสกับผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

4.4 สถานศึกษาควรจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนและห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย และมีจำนวนที่เพียงพอกับการศึกษาและการนำมาใช้ในการทำกิจกรรมของผู้เรียน

4.5 สถานศึกษาควรลดกิจกรรมที่ไม่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เช่น การประกวด การแข่งขันที่คัดคนเก่ง เพื่อนำเวลาดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในทั้งสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

4.6 สถานศึกษาควรจัดห้องเรียน อาคาร และสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และการสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน เนื่องจาก โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีจำนวนนักเรียนมากแต่มีจำนวนห้องเรียนน้อย จะทำให้มีจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมากกว่าที่กำหนด ทำให้ครูดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง และส่งผลให้นักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร

4.7 สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับศักยภาพของครูผู้สอน ทั้งจำนวนภาระการสอนและวิชาที่สอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านชุมชน

5.1 ชุมชนควรมีร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน การร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม

5.2 ชุมชนควรมีแหล่งเรียนรู้ที่สร้างความหลากหลายในการเรียนรู้ และเป็นความรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสอนปลูกพืชผักสวนครัว

5.3 ชุมชนควรร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนด้านทะเบียนภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้กับสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

6. ด้านนโยบาย

6.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำนโยบายการสนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษา มาใช้ในทางปฏิบัติอย่างสัมฤทธิ์ผล เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเรียน

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนเงินกองทุนให้แก่ผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเงินในการลงทุนทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนและพัฒนาศักยภาพของตนเอง

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนามาตรฐานการศึกษาของแต่ละโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเข้าเรียนในโรงเรียนใด โดยไม่จำเป็นจนจนวายหาที่เรียนที่มีชื่อเสียงดังที่เป็นอยู่

6.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและครูผู้สอนให้มาก ลดจำนวนการทดสอบและการกำหนดตัวชี้วัดลง

6.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งศึกษานิเทศก์ควรมีบทบาทให้การให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่ครู

6.6 ผู้บริหารสถานศึกษาควรอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการฝึกอบรมของบุคลากร

6.7 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และทักษะการวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครูผู้สอน

ตอนที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

จากการประชุมวิพากษ์และแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย ร่วมกับผู้บริหาร/ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ศึกษานิเทศก์ บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภูมิภาคตะวันตก ในวันที่ 17 มิถุนายน 2558 ณ ห้องประชุมคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 42 คน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ข) ได้มีข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับนโยบาย

1.1 นโยบายทางการศึกษาควรเน้นโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน การแบ่งเกรดโรงเรียน โดยใช้เกณฑ์โรงเรียนที่มีการแข่งขันสูง คือโรงเรียนยอดนิยมที่นักเรียนแย่งกันเข้าเรียน ซึ่งเป็นการลดบทบาทของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ ดังนั้นเพื่อให้เกิดคุณภาพและมาตรฐาน ควรรับเด็กในพื้นที่เข้าเรียนทั้งหมด หากยังเหลือที่รับนักเรียนได้ค่อยมาแบบพิจารณาพิเศษ ลดปัญหาคุณภาพการศึกษาเหลื่อมล้ำ เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาให้เกิดขึ้น

อย่างแท้จริง คุณภาพการศึกษาจะไม่เป็นแบบกระจุกไปโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง ส่วนโรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบพิเศษ จึงถือว่าเป็นโรงเรียนทางเลือก

1.2 นโยบายทางการศึกษาควรมีความต่อเนื่อง ไม่ปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมโดยไม่จำเป็น ซึ่งอาจทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนขาดความเข้าใจและความตระหนัก และนำไปสู่ความล้มเหลวในการจัดการเรียนรู้

1.3 นโยบายการจัดการศึกษาควรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสามารถทักษะที่จำเป็นและตอบสนองต่อความต้องการในศตวรรษที่ 21 สามารถสร้างทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากหลักสูตรแกนกลางที่แต่ละโรงเรียนต้องใช้ในการจัดการศึกษาแล้ว สถานศึกษายังมีหลักสูตรอื่นๆ เช่น หลักสูตรอาเซียน หลักสูตรมาตรฐานสากล รวมทั้งการบูรณาการค่านิยมหลัก 12 ประการ และการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน จึงควรลดความซ้ำซ้อนของหลักสูตรด้วย

1.4 หน่วยงานระดับนโยบายทางการศึกษา ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างความชัดเจนในการยกระดับคุณภาพการศึกษาว่ามีใช้การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยใช้ผลการทดสอบระดับชาติ มาเป็นคะแนนตัดสินคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา ผู้บริหารและครู หน่วยงานระดับนโยบายทางการศึกษาต่างๆ และระดับปฏิบัติการ จึงควรกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพทางการศึกษาและการประเมินผลทางการศึกษาโดยใช้ตัวชี้วัดและวิธีการประเมินที่หลากหลาย เหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชน

1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีจำนวนที่เหมาะสม การกำหนดจำนวนเนื้อหาการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มากเกินไป อาจส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนทำได้อย่างไม่ลึกซึ้งและทั่วถึง ทำให้ความรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ไม่แน่น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีเคร่งเครียดกับการเรียนมากเกินไป จนไม่เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับวัย ความพร้อม และการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในเชิงสร้างสรรค์

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นความแตกต่างระหว่างผู้เรียนที่มีความหลากหลาย โดยตระหนักถึงความต้องการ ความสนใจ ความส่วนร่วมทั้งของครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีนโยบายการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทั้งนโยบายในการจัดการเรียนรู้ และการสนับสนุนงานวิจัย เพื่อเอื้ออำนวยให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องต่อการทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นหลักสูตรที่บูรณาการกลุ่มสาระวิชาและเชื่อมโยงกับชุมชน สามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเชื่อมโยงกับชุมชนในการจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาทั้งห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ และอาคารสถานที่อื่นๆ รวมทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียน มีการวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ จัดตั้งผู้รับ (โฮอบดูล) ติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ อีกทั้งจัดหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของครู และสร้างทักษะการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.6 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดการการสอนของครูในตรงกับความรู้ความสามารถ ปรับปรุงอัตรากำลังครูให้เหมาะสม รวดเร็ว และควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง และให้ผู้สอนแต่ละวิชามีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ลดงานประเมินที่มากเกินไปจนความจำเป็น ผสานความแตกต่างระหว่างอายุและทัศนคติ ของครู สร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบผสมผสานกลมกลืน ไร้ความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน โรงเรียน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

2.7 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน และการวิจัยแบบ R2R เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในลักษณะของงานวิจัยแบบ R2R สิ่งที่ทำให้ทราบถึงปัญหาจากการเรียนและวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ให้แก่เพื่อนครูทั้งในกลุ่มสาระเดียวกัน และต่างกลุ่มสาระวิชา จะทำให้มีมุมมองและวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างรอบด้าน จึงควรสนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยของครู และใช้วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการที่สามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สามารถทำให้ครูมีการปรับการเรียนการสอน สามารถพัฒนาวิทยฐานะ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับครูผู้สอน

3.1 การพัฒนาทักษะการคิด เนื่องจากทักษะการคิดเป็นความสามารถในการคิดทั้งทักษะพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยทักษะการคิดที่ใช้ในการสื่อสาร และทักษะการคิดที่เป็นแกน และทักษะการคิดขั้นสูง ทั้งทักษะการคิดซับซ้อน และทักษะการพัฒนาทักษะการคิด ในระดับประถมศึกษาควรเน้นทักษะการคิดพื้นฐาน ครูจะต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

3.2 การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นทักษะที่ทำให้ผู้เรียนมีการค้นคว้า มีความสนใจเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และสามารถแสวงหาคำตอบและสร้างความรู้ได้ ดังนั้นครูจึงต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และการค้นหาข้อมูล ทั้งด้านการสังเกต การบันทึก การนำเสนอ การฟัง การถาม การตั้งคำถาม ที่นำไปสู่การค้นหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้ สามารถสร้างความรู้ มีการเชื่อมโยงบูรณาการ และเรียบเรียงให้เป็นประโยชน์ต่อไป ซึ่งผลของการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ต่อสังคม มีความรับผิดชอบ สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3.3 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้ที่สามารถสร้างทักษะการคิดและทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้แบบใหม่จากเดิมที่ครูเป็นผู้สอน ผู้บรรยาย มาเป็นผู้กระตุ้น อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน โดยครูจะต้องกำหนดกิจกรรม

การเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการลงมือปฏิบัติจริง ครูผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และสร้างความกระตือรือร้น และแรงจูงใจในการเรียนรู้ แนะนำสิ่งให้ผู้เรียนสงสัย สร้างความใฝ่รู้ โดยผู้เรียนจะต้องนำความรู้ที่ได้จากชั้นเรียนมาบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งการตั้งคำถาม การคิด การแสวงหาความรู้ การทดลอง การหาคำตอบ และการสรุป เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ ที่สามารถเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีความชำนาญในเรื่องที่ผู้เรียนสนใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สร้างทักษะทางการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ที่ทำให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และพื้นฐานความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

3.4 การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ครูผู้สอนต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ โดยต้องมีการกำหนดลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน แต่มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามโอกาสและสถานการณ์จริง นอกจากนี้แผนการจัดการเรียนรู้ต้องมีความเหมาะสมสัมพันธ์กับเวลา มีความต่อเนื่อง เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วน และผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 การจัดการเรียนรู้โดยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนเพื่อนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนรับรู้ถึงความต้องการของตน สนใจและใส่ใจกับบทเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ที่พัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนยังไม่พัฒนาอย่างเต็มที่ และเป็นการยากที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถจดจ่อและมีสมาธิกับกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจโดยกระตุ้นความต้องการเรียนรู้และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศทางกายภาพ โดยจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด มีสื่อการเรียนรู้ที่ครบครัน และการสร้างสรรค์บรรยากาศทางกายภาพโดยผู้เรียนอย่างมีส่วนร่วม พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน รวมทั้งการอาศัยความร่วมมือในการสร้างบรรยากาศทางกายภาพจากผู้เรียน และบรรยากาศทางจิตวิทยา คือ บรรยากาศทางด้านจิตใจที่ผู้เรียนรู้สึกสบายใจ มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความเป็นกันเอง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.6 การประเมินการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน ครูผู้สอนควรเลือกวิธีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน แต่ต้องมีความหลากหลายกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม โดยการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การประเมินผลครูผู้สอน เพื่อประเมินวิธีและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดชั้นเรียน และการควบคุมชั้นเรียนของครูผู้สอน การประเมินผู้เรียน เพื่อประเมินความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและนำไปใช้ในการปรับพื้นฐานเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มเพื่อให้มีความใกล้เคียงกัน และการแก้ไขปัญหของผู้เรียน การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งผลของการประเมินจะทำให้ทราบถึงพัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านร่างกาย และพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับเครือข่ายทางการศึกษา

4.1 ชุมชนต้องมีความเชื่อมโยงทางการศึกษากับสถานศึกษา ในลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาที่ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยที่ชุมชนต้องมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นแหล่งเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจะต้องเป็นผู้ประสานงานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนได้เข้ามาร่วมกันเรียนรู้และมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

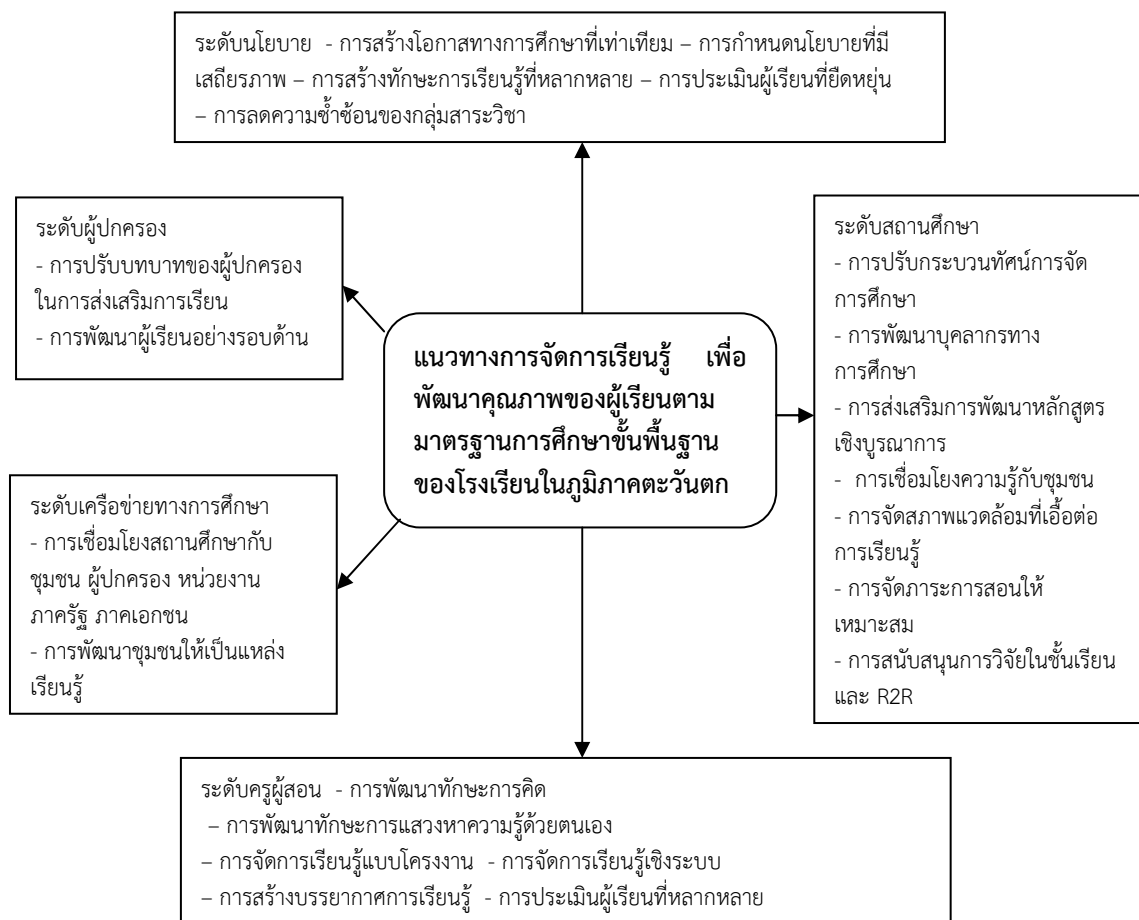
4.2 ชุมชนในฐานะที่เป็นผู้จัดการเรียนรู้ ต้องมีฐานการเรียนรู้ เข้าถึงการเรียนรู้และความรู้ที่จะสามารถจัดการเรียนรู้ในชุมชนได้ และนำความรู้ภูมิปัญญาในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน

5. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับผู้ปกครอง

5.1 การพัฒนามาตรฐานของผู้ปกครองในฐานะที่เป็นครูคนแรกของผู้เรียน โดยผู้ปกครองควรสนใจและตระหนักในการดูแลและส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานมากขึ้น และอาจใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ในการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน

5.2 การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต้องเป็นไปอย่างรอบด้าน มิใช่เพียงแต่เรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ส่งผลให้ผู้เรียนต้องมีความทุกข์จากการเรียนพิเศษ กวดวิชาเพื่อให้แข่งขันกับคนอื่น แต่คุณภาพของผู้เรียนจะต้องมีทั้งความรู้ อารมณ์ ร่างกาย มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

จากแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้ง 5 ระดับ สามารถนำมาสรุปเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 สรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก มีเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม และตัวอย่างคือ ครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในภูมิภาคตะวันตก จำนวน 400 คน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์ระดับลึก และการสนทนากลุ่ม จากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตกที่เลือกอย่างเฉพาะเจาะจง จำนวน 20 คน ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูลหลักจากโรงเรียน 2 แห่ง คือ โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุทธประชาอุปถัมภ์) จังหวัดนครปฐม จำนวน 36 คน และโรงเรียนหลักสองส่งเสริม จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 23 คน และขั้นตอนที่ 4 การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยการประชุมวิพากษ์และแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกับผู้บริหาร/ครู นักเรียน ผู้ปกครองของนักเรียน ศึกษานิเทศก์ บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาในภูมิภาคตะวันตก โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 42 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสรุปเชิงอุปนัย ได้ผลการศึกษา ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 51 – 60 ปี มีอายุราชการ 25 ปีขึ้นไป มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า มีตำแหน่งค.ศ. 3 สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา

1.2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านเครือข่ายทางการศึกษา

ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ท่านกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

และท่านประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ตรงตามสาระการเรียนรู้และระดับความรู้ รองลงมาคือ ท่านจัดบรรยากาศในการเรียนที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกของผู้เรียน และท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติจริง ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดอย่างสร้างสรรค์ ท่านวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจัดแผนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ท่านจัดบรรยากาศในการเรียนเพื่อส่งเสริมอิสระในการเรียนรู้ ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ท่านจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ท่านจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ท่านใช้สื่อและเทคโนโลยีมาบูรณาการกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ และท่านจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา

ปัจจัยด้านผู้บริหาร เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูให้พร้อมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารให้คำแนะนำและเอาใจใส่การจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารสามารถจัดการการศึกษาให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ และผู้บริหารใช้ข้อมูล/ผลการวิจัยเป็นฐานในด้านวิชาการและด้านการจัดการ

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รองลงมาคือ สถานศึกษามีหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทของชุมชน สถานศึกษามีห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดรายวิชาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ และสถานศึกษามีการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

ปัจจัยด้านเครือข่ายทางการศึกษา เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รองลงมาคือ หน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้ปกครอง/ศิษย์เก่า/ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาอื่น/มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และหน่วยงานเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.3 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านทักษะการทำงาน ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และด้านความสามารถในการคิด

ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รองลงมาคือ ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายภาพที่เหมาะสม ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ผู้เรียนมีทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจากอบายมุขและปัญหาทางเพศ และผู้เรียนคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมาคือ ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ผู้เรียนยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย และผู้เรียนตระหนัก รู้คุณค่า และร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มและแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน รองลงมาคือ ผู้เรียนมีทักษะการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียนเพื่อการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ และผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน

ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก ด้านความสามารถในการคิด เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มและสามารถสร้างสรรค์ผลงาน รองลงมาคือ ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนสามารถนำเสนอวิธีคิดวิธีแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการของตนเอง และผู้เรียนมีความสามารถในการสรุปความคิด

ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียนเป็นไปตามเกณฑ์ รองลงมาคือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์ ผู้เรียนมีผลการประเมินสมรรถนะตามเกณฑ์ เช่น การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา และผู้เรียนมีผลการทดสอบระดับชาติตามเกณฑ์

ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก ด้านทักษะการทำงาน เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รองลงมาคือ ผู้เรียนยอมรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะของผู้อื่น ผู้เรียนมุ่งมั่นในการพัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สนใจ และผู้เรียนมีทักษะในการวางแผนและดำเนินการที่ได้รับมอบหมาย

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกคู่ โดยเป็นความสัมพันธ์ทางบวก และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.399 ถึง 0.790

2.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรในโมเดลมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการโครงสร้างตัวแปรสังเกตได้ของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพได้ร้อยละ 66.40 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ร้อยละ 53.90 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ร้อยละ 75.1 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสามารถในการคิดได้ร้อยละ 78.80 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรได้ร้อยละ 64.80 และตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะการทำงานร้อยละ 73.80

โดยตัวแปรสภาพแวดล้อมทางการศึกษา และตัวแปรเครือข่ายทางการศึกษา มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และตัวแปรผู้บริหารมีผลต่อตัวแปรการจัดการเรียนรู้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางการศึกษา มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรความสามารถในการคิด ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร และตัวแปรทักษะการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวแปรเครือข่ายทางการศึกษา มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรความสามารถในการคิด ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร และตัวแปรทักษะการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวแปรการบริหาร มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรความสามารถในการคิด ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร และตัวแปรทักษะการทำงานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวแปรการจัดการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรความสามารถในการคิด ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร และตัวแปรทักษะการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

2.1 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. การปฏิบัติกับผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
2. การอบรมโดยครอบครัวและกิจกรรมของโรงเรียน
3. การปรับปรุงแบบทางการศึกษาและการคัดเลือกผู้เรียน ให้เอื้อต่อการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้
4. การปรับปรุงแบบทางการศึกษาและการคัดเลือกผู้เรียน ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อเพื่อสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบและการคิดสร้างสรรค์ และผู้เรียนและผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. ผู้ปกครองควรสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความรู้ ทักษะของผู้เรียน และเป็นการเรียนที่ผู้เรียนมีความสุข
6. การปรับปรุงและลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ
7. การบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
8. ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตนเองและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมแห่งความรู้
9. คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา และการพัฒนาผู้เรียน ทั้งความรู้ทางวิชาการ ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ การเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยสนับสนุนในด้านกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรทางการเงิน
10. การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ต้องมีหลักสูตรที่เอื้อต่อการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มเข้าด้วย สามารถลดความซ้ำซ้อนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
11. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ควรสนับสนุนทรัพยากรส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาขนาดเล็ก
12. การกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ควรมุ่งพัฒนาให้แต่ละสถานศึกษามีคุณภาพที่เท่าเทียม
13. การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้เรียน
14. การกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่กระจายคุณภาพของสถานศึกษา ให้มีความเท่าเทียมกัน และทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาได้อย่างบรรลุเป้าหมาย
15. การดำเนินงานของหน่วยงานระดับนโยบายควรมีความต่อเนื่อง และทำเพื่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษาและเครือข่ายชุมชน

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้เรียนต้องมีทักษะที่สามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้สามารถกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ และสรุปองค์ความรู้ ใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยต้องมีทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ในหลากหลายแง่มุม คิดจากสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและโรงเรียน และเชื่อมโยงออกไปสู่ประเด็นระดับสังคม

2. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสืบค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้และวิธีการที่หลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดแทรกอยู่ในการเรียน โดยครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับรายวิชาและทักษะการเรียนรู้อื่น โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง

3. ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการรับและส่งสาร การเลือกรับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง มีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม โดยครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสในการใช้ภาษาและการสื่อสาร และบูรณาการภาษาและการสื่อสารระหว่างกลุ่มสาระวิชา

4. ทักษะความพร้อมทางอาชีพ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถทำงานกันเป็นทีม นำไปสู่การปฏิบัติและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนเอง โดยครูผู้สอนสามารถเป็นผู้แนะนำทักษะการประกอบอาชีพให้แก่ผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ใช้การเชิญวิทยากรจากภายนอก และการเรียนรู้อาชีพจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก

เงื่อนไขความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้

1. ด้านมาตรฐานการศึกษา การเข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องสามารถยกระดับการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นมาตรฐานเดียวกัน หากแต่ต้องเป็นไปตามจุดเน้นและบริบทของแต่ละโรงเรียน สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และควรเป็นนโยบายที่ต่อเนื่อง เพื่อไม่สร้างความสับสนแก่สถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน

2. ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีส่วนสนับสนุนทักษะของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในด้านวิชาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผลของการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เหมาะสมจะช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. ด้านความเป็นครู การพัฒนาความเป็นครูโดยปรับบทบาทจากการเป็นผู้บรรยายและเป็นศูนย์กลางของห้องเรียน มาเป็นครูที่มีการพัฒนาตนเองไปพร้อมกับผู้เรียน โดยครูอาจกำหนดประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัว เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักตั้งคำถาม ข้อเสนอสร่วมกับครู มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน มีการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน และมีการประเมินอย่างรอบด้านเพื่อการพัฒนาผู้เรียน

4. ด้านเครือข่ายทางปัญญา การพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่ายทางปัญญา ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้โดยชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทที่เป็นปัญหาของตนเอง ชุมชน และสังคม โดยสนับสนุนกิจกรรม สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ให้ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและสถานศึกษา และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงผู้เรียน สถานศึกษา และชุมชนเข้าด้วยกัน รวมทั้งเป็นเครือข่ายที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน

5. ด้านผู้เรียน การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการ สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ผลดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์)

1. การทบทวนความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่จะเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมและพื้นฐานในการเรียนรู้ มีความสนใจในเนื้อหาวิชา

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การตั้งคำถามที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เพื่อที่ผู้เรียนจะได้ตอบประเด็นที่กว้างออกไปมากขึ้น เมื่อผู้เรียนมีความรู้มากขึ้นอาจใช้เป็นชุดการสอน แต่จะต้องไม่ยากเกินไป ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้หลักเหตุผลในการหาคำตอบ มีการลงมือปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมกลุ่มจากกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนเป็นฐาน และต้องเป็นเรื่องที่ผู้เรียนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ความสนใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและฝึกทักษะการคิด เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ ที่ตั้งคำถามในลักษณะที่กระตุ้นให้เด็กคิด ปฏิบัติทดลอง หาแบบอย่างให้ผู้เรียนดู เมื่อผู้เรียนเห็นแล้วอยากจะรู้ต่อมันคืออะไร มันเป็นอย่างไร จากนั้นจะทำการสำรวจจริงในภาคสนาม ซึ่งการปฏิบัติกิจกรรมนี้ส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้

4. กิจกรรมการเรียนรู้สร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หลังจากให้ผู้เรียนเรียนรู้ไปสักระยะ ผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นเป็นของตัวเอง ครูผู้สอนอาจใช้เป็นชุดคำถามการเรียนเข้ามา โดยจะมีใบงานเป็นกลุ่มไว้ให้ผู้เรียน แล้วแบ่งผู้เรียนให้เข้ามาศึกษาทีละกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนต้องมีความรู้ด้วยจึงจะต่อ

ยอดความคิดของผู้เรียน และแต่ละกลุ่มจะช่วยตอบคำถามและสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง และผู้เรียนคนอื่นจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของเพื่อน

5. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาวิธีการสอน มีรูปแบบการสอน หลากหลายวิธีทั้งการสอนในห้องเรียน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว

6. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสร้างทักษะการคิด สามารถทำให้ผู้สอนเน้นในประเด็นที่ ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ และมีวิธีการแก้ไขปัญหามากมาย

7. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนสามารถเอาใจใส่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ และเป็น กิจกรรมที่มีความสนุกสนาน ไม่สร้างความกดดันและความเครียดให้แก่ผู้เรียนมากเกินไป

8. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้มีการคิดวิเคราะห์ และควรมีการนำไปให้ผู้เรียนปฏิบัติซ้ำๆ เพื่อให้มีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างต่อเนื่อง

9. ครูผู้สอนสามารถนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดไปใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทัศนคติ ความคิด และพฤติกรรมเรียนของผู้เรียน และต่อ ยอดการพัฒนาทักษะการคิดในขั้นสูงต่อไป

ผลดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา

1. ผู้เรียนสามารถกำหนดสถานการณ์ของปัญหา ค้นคว้าข้อมูลที่ใช้ในการแก้ปัญหา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และสามารถเลือกวิธีการแสวงหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมกับ สถานการณ์

2. ผู้เรียนมีความร่วมมือกันในการปรึกษา สามารถประเมินผลลัพธ์จากทักษะการแสวงหา ความรู้ และบรรลุเป้าหมายของการแสวงหาความรู้

3. ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ในการหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้หลายวิธี โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้และได้ข้อมูลที่ต้องการ จากนั้นผู้เรียนจะนำ ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และแยกแยะประเด็นเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด สร้างความอยากรู้ ที่เชื่อมโยงไปสู่ การใฝ่เรียนรู้ เมื่อผู้เรียนสามารถค้นคว้าความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้นั้นไปแบ่งปัน แลกเปลี่ยนกับเพื่อน มีความกล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีการต่อยอดความรู้ และมีความภาคภูมิใจใน ผลงานของตน

4. ผู้เรียนสามารถเข้าใจและสามารถทำแบบฝึกทักษะได้ถูกต้องมากขึ้น จากการฝึกทักษะ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในเรื่องเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้มากขึ้นและแก้ไขปัญหาได้อย่าง เร็วขึ้น มีจิตสำนึกสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าของตัวเอง ให้เห็นคุณค่าของการพัฒนาตัวเอง ให้ เห็นคุณค่าของความรู้ และให้เห็นคุณค่าของการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การตั้งคำถามที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการ แสวงหาความรู้ เป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้หลักเหตุผลในการหาคำตอบ มีการลงมือปฏิบัติ และ การจัดกิจกรรมกลุ่มจากกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนเป็นฐาน และต้องเป็นเรื่องที่ ผู้เรียนมีความเหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้ความสนใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

6. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถทำให้ผู้สอนเน้นในประเด็นที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ และมีวิธีการแก้ไขปัญหามากมาย

7. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนสามารถเอาใจใส่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ และเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน ไม่สร้างความกดดันและความเครียดให้แก่ผู้เรียนมากเกินไป โดย ผู้สอนกำหนดภาระงานโดยกำหนดหัวข้อให้แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน ผู้เรียนจะต้องวางแผนและค้นคว้าว่า การทำภาระงานนี้ให้ออกมาเป็นรูปธรรมจะต้องทำอะไร ใช้วัสดุอะไร จากนั้นผู้เรียนต้องใช้วัสดุต่างๆ มาใช้ผ่านกระบวนการคิดวางแผน แม้ว่าผลสัมฤทธิ์จะไม่ได้ดีมาก แต่สามารถสร้างความพึงพอใจและความรู้ให้แก่ผู้เรียนและครูผู้สอน

8. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาวิธีการสอน มีรูปแบบการสอนหลากหลายวิธี และใช้วิธีใหม่ๆ ที่แตกต่างจากเดิม ทั้งการสอนในห้องเรียน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว และเป็นการสร้างบรรยากาศการสอนใหม่ให้แก่ผู้เรียน

9. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้มีการคิดวิเคราะห์ และควรมีการนำไปให้ผู้เรียนปฏิบัติซ้ำๆ เพื่อให้มีการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

10. ครูผู้สอนสามารถนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทัศนคติ ความคิด และพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน และต่อยอดการพัฒนาทักษะการคิดในขั้นสูงต่อไป

เงื่อนไขความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

จากการถอดบทเรียนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) และโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา พบว่าเงื่อนไขความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน มีดังนี้

1. ด้านผู้เรียน

- 1.1 ผู้เรียนต้องตั้งใจเรียนและทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน
- 1.2 ผู้เรียนควรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.3 ผู้เรียนควรจัดสรรเวลาในการเรียนรู้ให้เหมาะสม
- 1.4 ผู้เรียนควรเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

2. ด้านครูผู้สอน

2.1 เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน ควรมีทั้งความรู้ทางวิชาการและความรู้ที่สามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

2.2 ครูผู้สอนควรสร้างความเป็นกันเองในการสอน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียน และไม่สร้างความกดดันให้แก่ผู้เรียน และเป็นการเรียนอย่างมีความสุข

2.3 ครูผู้สอนควรเปิดกว้างเพื่อรับฟังความคิดและไม่ปิดกั้นการคิดของผู้เรียน ยอมรับในความคิดที่ผู้เรียนที่แตกต่างกัน

2.4 ครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งด้านความรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ และทักษะด้านอื่น

2.5 ครูผู้สอนควรติดตามผู้เรียนที่มีปัญหาการเรียน ทั้งการติดตามการเรียนในชั้นเรียน และอาจไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นการดูแลนักเรียนอย่างหนึ่ง เพื่อที่โรงเรียนจะได้รับทราบปัญหาของนักเรียนได้เป็นรายบุคคล

2.6 ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรมีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ และการทำงานที่ได้รับมอบหมายมากและซ้ำซ้อนเกินไป

3. ด้านผู้ปกครอง

3.1 ผู้ปกครองต้องสนับสนุนการศึกษาให้แก่ผู้เรียนตามศักยภาพ

3.2 ผู้ปกครองควรสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งด้านเวลา และการเงิน

3.3 ผู้ปกครองควรใช้เวลาติดตามผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบในการเรียน และใส่ใจผู้เรียนไม่ให้ใช้เวลาไปกับกิจกรรมอื่นมากเกินไป เช่น การเล่นเกม การใช้สื่อออนไลน์ ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการเรียน และทำให้การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

4. ด้านสถานศึกษา

4.1 สถานศึกษาควรสนับสนุนผู้เรียนที่มีอุปสรรคในการเรียน เช่น ปัญหาสุขภาพ ปัญหาครอบครัว ปัญหาส่วนตัว ให้มีโอกาสในการเรียนและสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองและไม่เป็นภาระของสังคม

4.2 สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับบริบทของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ทั้งด้านอาชีพ ผู้ปกครอง รายได้ และความพร้อมของผู้เรียน

4.3 สถานศึกษาควรมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ใช้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม ไม่เคร่งครัดจนเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้โอกาสกับผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

4.4 สถานศึกษาควรจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนและห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย และมีจำนวนที่เพียงพอกับการศึกษาและการนำมาใช้ในการทำกิจกรรมของผู้เรียน

4.5 สถานศึกษาควรลดกิจกรรมที่ไม่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เช่น การประกวด การแข่งขันที่คัดคนเก่ง เพื่อนำเวลาดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในทั้งสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

4.6 สถานศึกษาควรจัดห้องเรียน อาคาร และสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และการสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีจำนวนนักเรียนมากแต่มีจำนวนห้องเรียนน้อย จะทำให้มีจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมากกว่าที่กำหนด ทำให้ครูดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง และส่งผลให้นักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร

4.7 สถานศึกษาควรจัดการการสอนให้ตรงกับศักยภาพของครูผู้สอน ทั้งจำนวนภาระการสอนและวิชาที่สอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านชุมชน

5.1 ชุมชนควรมีร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน การร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม

5.2 ชุมชนควรมีแหล่งเรียนรู้ที่สร้างความหลากหลายในการเรียนรู้ และเป็นความรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสอนปลูกพืชผักสวนครัว

5.3 ชุมชนควรร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนด้านทะเบียนภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้กับสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

6. ด้านนโยบาย

6.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำนโยบายการเรียนรู้ฟรี 15 ปี มาใช้ในทางปฏิบัติอย่างสัมฤทธิ์ผล เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเรียน

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนเงินกองทุนให้แก่ผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเงินในการลงทุนทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนและพัฒนาศักยภาพของตนเอง

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนามาตรฐานการศึกษาของแต่ละโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเข้าเรียนในโรงเรียนใด โดยไม่จำเป็นจนจนวายหาที่เรียนที่มีชื่อเสียงดังที่เป็นอยู่

6.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและครูผู้สอนให้มาก ลดจำนวนการทดสอบและการกำหนดตัวชี้วัดลง

6.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งศึกษานิเทศก์ควรมีบทบาทให้การให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่ครู

6.6 ผู้บริหารสถานศึกษาควรอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการฝึกอบรมของบุคลากร

6.7 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และทักษะการวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครูผู้สอน

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับนโยบาย

1.1 นโยบายทางการศึกษาควรเน้นโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

1.2 นโยบายทางการศึกษาควรมีความต่อเนื่อง ไม่ปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมโดยไม่จำเป็น ซึ่งอาจทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนขาดความเข้าใจและความตระหนัก และนำไปสู่ความล้มเหลวในการจัดการเรียนรู้

1.3 นโยบายการจัดการศึกษาควรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสามารถทักษะที่จำเป็นและตอบสนองต่อความต้องการในศตวรรษที่ 21 สามารถสร้างทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน

1.4 หน่วยงานระดับนโยบายทางการศึกษา ควรสร้างความชัดเจนในการยกระดับคุณภาพการศึกษา

1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีจำนวนที่เหมาะสม มีเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับวัย และความพร้อม

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นความแตกต่างระหว่างผู้เรียนที่มีความหลากหลาย

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการกลุ่มสาระวิชาและเชื่อมโยงกับชุมชน สามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชื่อมโยงกับชุมชนในการจัดหาแหล่งเรียนรู้ ที่มีความหลากหลายที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน

2.6 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการการสอนของครูในตรงกับความรู้ความสามารถ และควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง

2.7 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน และการวิจัยแบบ R2R เพื่อให้ทราบถึงปัญหาจากการเรียนและวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับครูผู้สอน

3.1 ระดับประถมศึกษาควรเน้นทักษะการคิดพื้นฐาน ครูจะต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

3.2 ครูต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ และการค้นหาข้อมูล ซึ่งผลของการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ต่อสังคม มีความรับผิดชอบ สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3.3 ครูจำเป็นต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้แบบใหม่จากเดิมที่ครูเป็นผู้สอน มาเป็นผู้กระตุ้นและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ ที่ทำให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และพื้นฐานความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

3.4 ครูผู้สอนต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ โดยต้องมีการกำหนดลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน แต่มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์จริง

3.5 ครูผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน โดยกระตุ้นความต้องการเรียนรู้และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน

3.6 การประเมินการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียน ครูผู้สอนควรเลือกวิธีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน แต่ต้องมีความหลากหลายกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม โดย

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ในระดับเครือข่ายทางการศึกษา

4.1 ชุมชนต้องมีความเชื่อมโยงทางการศึกษากับสถานศึกษา โดยที่ชุมชนต้องมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นแหล่งเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจะต้องเป็นผู้ประสานงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนได้เข้ามาร่วมกันเรียนรู้และมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

4.2 ชุมชนในฐานะที่เป็นผู้จัดการเรียนรู้ ต้องมีฐานการเรียนรู้ เข้าถึงการเรียนรู้และความรู้ที่จะสามารถจัดการเรียนรู้ในชุมชนได้ และนำความรู้ภูมิปัญญาในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน

5. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับผู้ปกครอง

5.1 การพัฒนาบทบาทของผู้ปกครองในฐานะที่เป็นครูคนแรกของผู้เรียน โดยผู้ปกครองควรสนใจและตระหนักในการดูแลและส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน

5.2 การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต้องเป็นไปอย่างรอบด้าน ทั้งความรู้ อารมณ์ ร่างกาย มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1. ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้เรียนต้องมีทักษะที่สามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้สามารถกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ และสรุปองค์ความรู้ ใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยต้องมีทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ในหลากหลายแง่มุม คิดจากสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและโรงเรียน และเชื่อมโยงออกไปสู่ประเด็นระดับสังคม สอดคล้องกับ ทฤษฎีพัฒนาทางสติปัญญา (สรวงศ์ โค้วตระกูล, 2550:185-227) โดยเพียเจต์ (Piaget) และบรุนเนอร์ (Bruner) ที่มนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการการค้นพบด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้จะต้องสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน และจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระ และสอนการคิดแบบรวบยอด เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และสามารถพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม และสอดคล้องกับปริญญ์ ทนชัยบุตร (2553) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1. กรอบแนวคิดและหลักการ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. ข้อกำหนด 4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4.1 ขั้นเตรียมความพร้อม 4.2 ขั้นพัฒนาความคิด ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ 4.2.1 การจุดประกาย 4.2.2 การรวบรวมความคิด 4.2.3 การประเมินทางเลือก

4.3 ขั้นปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนคือ 4.3.1 การสร้างสรรค์ผลงาน 4.3.2 การทบทวน 4.4 ขั้นประเมิน 5. การเตรียมการสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6. องค์ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทัศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 7. บทบาทผู้สอนและบทบาทผู้เรียน และสอดคล้องกับทอด้และเมลิสสา (Todd and Melissa, 2007) ที่ศึกษาผลการสอนเพื่อสร้างความคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีการนิศึกษาและการทำกิจกรรมอันหลากหลายในนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสาบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัย Wright state พบว่า จากการศึกษาด้วยกรณีศึกษา การทำกิจกรรม และโครงการหลักการวิจัยผู้เรียนมีการรับรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของตน และความสามารถของตนเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าวิธีการสอนแบบใหม่ในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน และความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาขึ้นได้ โดยผ่านการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และพบว่า ผู้เรียนสนุกกับการเรียนด้วยกระบวนการดังกล่าว และรู้สึกว่าการช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดได้อย่างลึกซึ้ง และมีความคิดเชิงวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์ ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเข้าสู่สังคม ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ให้มีทักษะในการคิดเป็น วิเคราะห์เป็น มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา สามารถสร้างนวัตกรรมได้อย่างสร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบการสอนที่สามารถบูรณาการความรู้ในแต่ละกลุ่มสาระวิชาในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

2. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสืบค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้และวิธีการที่หลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศตรวจสอบแทรกอยู่ในการเรียน โดยครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับรายวิชาและทักษะการเรียนรู้อื่น โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2554) ที่เสนอว่าทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วย การรู้เท่าทันสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ และสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2554) ที่เสนอว่าต้องสร้างความสามารถในการใช้และพัฒนา นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การเลือกใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ การออกแบบและการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการหาประสิทธิภาพและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนรู้จึงต้องพัฒนานวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ที่มีเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียน และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

3. ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการรับและส่งสาร การเลือกรับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง มีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และสังคม โดยครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสในการใช้ภาษาและการสื่อสาร และบูรณาการภาษาและการสื่อสารระหว่างกลุ่มสาระวิชา สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2554) ที่เสนอว่าทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ว่าต้องมีการสื่อสารและการร่วมมือ ซึ่งเน้นการสื่อสารโดยใช้สื่อรูปแบบต่างๆ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนริศรา เสือคล้าย (2550) ที่วิจัยและพัฒนา

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานมุ่งพัฒนาความสามารถทางการคิดของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ และความต้องการของนักเรียน ลักษณะสำคัญของแผนที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นกระบวนการกลุ่ม การปฏิบัติจริง การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและการสื่อสารเชิงบวก ซึ่งพบว่าสามารถพัฒนาความสามารถทางการคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มากกว่าการเรียนรู้จากแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ปกติ ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนรู้จะต้องมุ่งพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร โดยส่งเสริมให้มีการทำงานและแก้ไขปัญหา ร่วมกัน และสามารถใช้ทักษะภาษาและการสื่อสารในการแก้วิเคราะห์ปัญหา โดยอาจใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และการจัดการเรียนรู้จากปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ทักษะการสื่อสารร่วมกับทักษะอื่นในการเรียนรู้

4. ทักษะความพร้อมทางอาชีพ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถทำงานกันเป็นทีม นำไปสู่การปฏิบัติและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนเอง โดยครูผู้สอนสามารถเป็นผู้แนะนำทักษะการประกอบอาชีพให้แก่ผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ใช้การเชิญวิทยากรจากภายนอก และการเรียนรู้อาชีพจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2554) ที่เสนอว่าทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ว่าจะต้องมีทักษะอาชีพและการเรียนรู้ด้วยตนเองการสอนที่มีประสิทธิภาพ ครูนั้นต้องมีคุณสมบัติมากกว่าการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอน ครูต้องมีลักษณะของผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำผู้เรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้ และครูต้องรู้จักการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และต้องมีทักษะชีวิตและอาชีพ 5 อย่าง คือ ความยืดหยุ่นและปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผลิต และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้ ควรส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นความยืดหยุ่นและการปรับตัว ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางสังคม ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การสร้างภาวะผู้นำ โดยอาจจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมการงานและอาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการ การทำงานทำงานอย่างเป็นระบบ และมีกลยุทธ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนมีศักยภาพสูงขึ้น

เงื่อนไขความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1. ด้านมาตรฐานการศึกษา การเข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องสามารถยกระดับการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นมาตรฐานเดียวกัน หากแต่ต้องเป็นไปตามจุดเน้นและบริบทของแต่ละโรงเรียน สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และควรเป็นนโยบายที่ต่อเนื่อง เพื่อไม่สร้างความสับสนแก่สถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน สอดคล้องกับผลการศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พบว่า ตัวแปรการบริหาร มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และ

ค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรความสามารถในการคิด ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร และตัวแปรทักษะการทำงานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับทองจ้วน แก้วเฮ้า (2553) ที่พบว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 โดยใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 คือกลยุทธ์การอบรมพัฒนาจิตนักเรียน กลยุทธ์การสอนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลยุทธ์พบพระธรรม กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาเบื้องต้น คือ ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ประพฤติตนเป็นคนดี นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้เรื่องที่มีความหมายใกล้ตัว สนองความต้องการ ความสนใจ ส่งผลให้พฤติกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นคนดี ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ด้าน ได้แก่ มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูทักท้วงต่อผู้มีพระคุณ มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรู้จักประหยัดทรัพยากรสิ่งของ ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานระดับนโยบายจึงควรส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน แสวงหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานทางการศึกษาแต่ละด้านอย่างเหมาะสมทั้งในด้านวิชาการ วิชาชีพ คุณธรรมจริยธรรม และด้านอื่นๆ

2. ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีส่วนสนับสนุนทักษะของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในด้านวิชาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผลของการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เหมาะสม จะช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับ ผลการศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่าตัวแปรสภาพแวดล้อมทางการศึกษา มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรความสามารถในการคิด ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร และตัวแปรทักษะการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับทรรศนีย์ วรหาคำ (2554) ที่ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ จากความคิดเห็นของครูและนักเรียนใน 4 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหาร และด้านกลุ่มเพื่อน พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของครู และนักเรียน ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เช่น อาคาร สถานที่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งครูผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ภายนอก ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตใจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม ทำให้การจัดการเรียนรู้ทำได้หลายรูปแบบ และมีวิธีการใหม่ๆ ที่สามารถสร้างบรรยากาศ จูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียน อยากรู้ และเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านความเป็นครู การพัฒนาความเป็นครูโดยปรับบทบาทจากการเป็นผู้บรรยายและเป็นผู้ศูนย์กลางของห้องเรียน มาเป็นครูที่มีการพัฒนาตนเองไปพร้อมกับผู้เรียน โดยครูอาจกำหนดประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัว เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักตั้งคำถาม ข้อเสนอแนะร่วมกับครู มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน มีการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน และมีการประเมินอย่างรอบด้านเพื่อการพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับผลการศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่พบว่า ตัวแปรการจัดการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรความสามารถในการคิด ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร และตัวแปรทักษะการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับกัลยา คำณิ (2552) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์โครงงาน สำหรับพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้เรียนที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์โครงงานมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบปกติ และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพรสวรรค์ พงษ์ดี (2551) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูศึกษาคู่มือการสอน โดยเน้นให้นักเรียนทำโครงงานหรือทำงานเป็นกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนควรมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน ทั้งทักษะการคิดและทักษะการแสวงหาความรู้ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถาม ที่ผู้สอนจะป้อนคำถามในลักษณะต่างๆ ที่สามารถพัฒนาความคิดผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิดเชิงเหตุผลในการวิเคราะห์ การวิจารณ์ การสังเคราะห์เพื่อตอบคำถาม หรือการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า และปฏิบัติงานตามหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ มีกระบวนการคิด การแสวงหาความรู้ และการทำงานอย่างมีขั้นตอน ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ทั้งในรูปแบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

4. ด้านเครือข่ายทางปัญญา การพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่ายทางปัญญา ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้โดยชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทที่เป็นปัญหาของตนเอง ชุมชน และสังคม โดยสนับสนุนกิจกรรม สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ให้ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและสถานศึกษา และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงผู้เรียน สถานศึกษา และชุมชนเข้าด้วยกัน รวมทั้งเป็นเครือข่ายที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน สอดคล้องกับ ผลการศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พบว่า ตัวแปรเครือข่ายทางการศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรความสามารถในการคิด ตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร และตัวแปรทักษะการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับพรสวรรค์ พงษ์ดี (2551) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ พบว่า โรงเรียนควรประสานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการจัดเตรียมความพร้อมของครู เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประสานความร่วมมือ

กับชุมชนในการวางแผน กำหนดนโยบาย และขอความอนุเคราะห์ใช้ทรัพยากรจากชุมชน เพื่อการเรียนรู้ในชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นสำคัญ และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนสื่อ โสตทัศนูปกรณ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ ภาควิชาเครือข่ายของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชน หน่วยงานธุรกิจ และหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ควรมีการประสานงานและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในการยกระดับคุณภาพทางการศึกษา ทั้งในด้านข้อมูลข่าวสาร การให้คำปรึกษา การเข้ามาฝึกอบรม การสร้างความร่วมมือในทุกขั้นตอน และการสร้างเสริมพลังอำนาจของเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนให้เข้าตัดสินใจในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

5. ด้านผู้เรียน การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการ สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับจาโรจน์ วงศ์กระจำ (2545) ที่ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งผลให้ครูส่วนใหญ่ได้รับสาระความรู้ มีความตระหนักและสามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดีขึ้นในระดับหนึ่ง ส่วนในการนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับดวงสมร โพธิ์อยู่ (2553) ที่ศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ (2553) ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการพบว่า ผู้เรียนมีสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้แบบมีทักษะกระบวนการ ส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยเหตุนี้ ผู้เรียนและผู้ปกครองควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนในระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างสมดุล และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาพบว่าเงื่อนไขความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยสามารถนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา สถานศึกษาควรกำหนดมาตรฐานทางการศึกษา และมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2. ด้านความเป็นครู ครูควรมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม มีการกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการคิดและทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติจริง

3. ด้านเครือข่ายทางปัญญา สถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อการสนับสนุนทางการเงินและสาธารณูปโภค ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเพื่อการสนับสนุนทางวิชาการ และร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา

4. ด้านผู้เรียน การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการ สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (participatory action research) เพื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของแต่ละโรงเรียน

2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และอารมณ์

3. ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งให้ชุมชนมีบทบาทในฐานะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ความรู้ที่สอดคล้องและประยุกต์ใช้ได้ในแต่ละบริบทชุมชน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ
- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2551). **การพัฒนาข้าราชการครูเพื่อให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะเป็นครูชำนาญการพิเศษ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.krduangporn.com/ajan38.doc> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2557.
- กัลยา คำมณี. (2552). “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์โครงงานสำหรับพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- กัลยา ตากุล. (2550). “การศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 : กรณีศึกษาโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติคม คาวีรัตน์. (2553). “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกษม อุ่นมนิรัตน์. (2550). “ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 และเขต 2.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- จาโรจน์ วงศ์กระจ่าง. (2545). “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จันทร์หา อ่อนระหง. (2550). “ผลการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ “บ้านหลวงของเรา” สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ชบา พันธุ์ศักดิ์. (2550). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยการทำงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กประถมวัย”. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ ดวงคำ. (2553). “การบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 5.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมุกดาหาร.

- ดวงดาว แซ่โจ้ว. (2549). “การพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การประกันคุณภาพ การศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดวงสมร โพธิ์อยู่. (2553). “การบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ. (2553). **รายงานการวิจัย เรื่อง เศรษฐศาสตร์ของการปฏิรูป การศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พรสวรรค์ พงษ์ดี. (2551). “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ เขต 3.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พระจันทร์ หมั่นบำรุง. (2551). “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอถานอง ะบือ จังหวัดกำแพงเพชร.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พิศภรณ์ ไพเราะ. (2550). “บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านวิเคราะห์. วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่1ปีการศึกษา 2550.” โรงเรียนอุดรธรรมานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี.
- ภัทรพร บัวบุตร. (2549). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิง ประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสุขภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.” วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). “การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้าน การจัดการเรียนรู้สำหรับครูในภูมิภาคการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ.” วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แมน เชื้อบางแก้ว. (2556). “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเจตคติทางวิทยาศาสตร์.” วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทองจ้วน แก้วเฮ้า. (2553). “การพัฒนาคุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรีเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทรงศนีย์ วรหาคำ. (2554). “การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ทศนา เขมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). **ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : เอส พรินต์ไทย แพคตอรี.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2545). **การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ห่อถักและการวิเคราะห์เนื้อหา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- นริศรา เสือคล้าย. (2550). “การวิจัยและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัตตา อังสุวทัย. (2550). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี**. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ. (2550). “การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมและการบริหารโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปริญญา หนันชัยบุตร. (2553). “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2553). **คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. ปทุมธานี: เทียนวัฒนา พรินต์.
- มาโนช จุลสุคนธ์ และคณะ. (2553). “ความต้องการของผู้ปกครองด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนภัทรดล อำเภไพ์ธชัย จังหวัดร้อยเอ็ด.” **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม** 4(2): 137-150.
- ราตรี ละครวงศ์. (2549). “การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เลิศศักดิ์ คำปลิว. (2551). “การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอริป จิตตฤกษ์. (2554). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21**. แปลจาก 21st Century Skills : Rethinking How Students Learn. กรุงเทพฯ : Open Worlds.

- วลิตา บุญประเสริฐ. (2555). “การศึกษาความสัมพันธ์ค่านิยมค่านีระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). **การจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2557. จาก www.scbfoundation.com/projects/wcms/userfiles/files/./21_century.pdf
- _____. (2556). **สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์
- วัชรีย์ ร่วมคิด. (2551). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับ และการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูอนุบาลในการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาน ปรีชา. (2548). “การพัฒนาการปฏิบัติงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โรงเรียนเมยวดีพิทยาคม อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนันท์ สุขสวัสดิ์. (2552). “สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลในทัศนะของนักศึกษาแพทย์.” ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพล อนามัย. (2549). “การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1.” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2550). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ คำมัน. (2551). รายงานการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มการบริหารเปลี่ยนแปลงสังคมโลกและสังคมไทย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ด้านสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผน สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2556). **โลกเปลี่ยน ไทยปรับ**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด พ.ศ. 2540-2544**. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นต์.
- _____. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554**. กรุงเทพฯ : วี.เจ.พริ้นต์.
- _____. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2552). **รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย: การวิเคราะห์อภิमान**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557). **ข้อมูลสถิติปี 2557**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

อนันต์ นามทองต้น. (2552). “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร*.

อมรวิชัย นาครทรรพ. (2546). **รายงานสภาวการณ์การศึกษาไทยต่อสาธารณชนปี 2546: ผ่านปมปฏิรูป**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อรุณชัย กัณทภา. (2548). “การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2.” *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏสวนดุสิต*.

Armstrong, Thomas. (2009). **Multiple Intelligence in the Classroom**. 3rd ed.

Alexandria, V.A. : Association for Superior and Curriculum Development.

Best, J.W. & Kahn, J.V. (1998). **Research in Education**. 8th ed. Boston: Allyn & Bacon. Bourgeois.

Bollen, K. (1989). **Structural Equations with Latent Variables**. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Fogarty, Robin & Pete, Brian M. (2011). **How to teach thinking skills within the common core: 7 student proficiencies of the new national standards**. Honolulu: Kamehameha schools.

Gardner, H. (1999). **Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century**. New York: Asic Book.

Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L., & Black, W.C. (1998). **Multivariate Data Analysis (5th ed.)**. New Jersey: Prentice-Hall International.

Hough, J B. and Duncan, J.K. (1970). **Teaching Description and Analysis**. Addison-Westlu.

John, R.T. and John, R.T. (1994). An overview of cooperative learning. In J.S.Thousand, R.A. Villa & A.I. Nevin (ed.) **Creativity and Collaborative Learning**, Baltimore: Paul H. Brookes: 31-34.

Krejcie, R.V. & Morgan D.W. (1970). “Determining Sample Size of Research Activities.” **Psychological Measurement**. pp.: 607-610.

- Keeves, P.J. (1997). **Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Klausmeier, H.J. (1985). **Educational Psychology**. 5th ed. New York: Harper & Row.
- Kruse, Kevin. **Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model** [Online]. Accessed 1 October 2014. Available from http://www.transformativedesigns.com/id_systems.html.
- Lahey, B.B. (2001). **An Introduction to Psychology**. 7th ed. Chicago: McGraw-Hill Companies.
- Lynch, David (2012). **Preparing Teachers in Times of Change: teaching schools, new content and evidence**. Tarragindi: Primrose Hall Publishing Group.
- McTighe, J. and Wiggins, G. (2004). **Understanding By Design Professional Development Workbook**. Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD).
- Richardson, V. (1997). **Constructivism in Education**. Chicago: University of Chicago Press.
- Rogers, C.R. (1996). **Freedom to Learn**. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company.
- Schumacher, R.E. and Lomax, R.G. (1996). **A Beginner's Guide to SEM**. Manwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Smith, Richard and Lynch, Smith (2010). **Rethinking Teacher Education: Teacher Education in the Knowledge Age**. Sydney: AACLM Press.
- Steiner, E. (1990). **Edocology**. Sydney: NSW.
- Todd, Dewett and Melissa ,L. Gruys. (2007). Advancing the case for creativity through graduate business education. **Thinking Skills and Creativity**. 2: 85-95.
- Weber, E. (2000). "Five Phases to PBL: MITA Model for Redesigned Higher Education Courses," In **Problem-Based Learning: Educational Innovation Across Disciplines**, Tamasek Center for Problem-Based Learning, pp. 65 - 76.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 0532.203/พิเศษ1/57

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
จังหวัดนครปฐม 73000

14 ตุลาคม 2557

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการเก็บรวบรวมข้อมูล
เรียน

ด้วยข้าพเจ้าหัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของ
ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก มีความประสงค์จะรวบรวม
ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร การสัมภาษณ์ระดับลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อ
ประกอบการทำวิจัย ข้าพเจ้าจึงขอความร่วมมือจากหน่วยงานของท่านในการให้ข้อมูลดังกล่าว ซึ่ง
ข้าพเจ้าจะประสานเรื่องของวัน เวลา และสถานที่ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนำชู)
หัวหน้าโครงการวิจัย

สำนักงานเลขาธิการคณะ
โทรศัพท์ 034-255-095
โทรสาร 034-255-796

ที่ ศธ 0532.203/พิเศษ1/57

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
จังหวัดนครปฐม 73000

28 เมษายน 2558

เรื่อง ขอความร่วมมือในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์)

ตามที่ โครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเครือข่าย
องค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนำชู จากคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นหัวหน้าโครงการ ในการวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องมีการ
อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในหัวข้อ
“ความสามารถในการคิด” กลุ่มเป้าหมายการอบรม คือ ครูระดับประถมศึกษาในสังกัด
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งทีมผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดย
พิจารณาความพร้อม ความสามารถสะท้อนปรากฏการณ์และให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้
ซึ่งโรงเรียนท่านมีคุณสมบัติดังกล่าว ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์ให้ครูในสถานศึกษาของท่าน
จำนวน 20-30 ท่าน เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ในวันอาทิตย์ที่ 24 พฤษภาคม 2558 เวลา
8.30-16.30 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพพร จันทรนำชู)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

โทร ๐๓๔ -๒๕๕๒๕๔

ที่ ศธ 0532.203/พิเศษ1/58

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
จังหวัดนครปฐม 73000

28 เมษายน 2558

เรื่อง ขอความร่วมมือในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา

ตามที่ โครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเครือข่าย
องค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนำชู จากคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นหัวหน้าโครงการ ในการวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องมีการ
อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในหัวข้อ
“ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง” กลุ่มเป้าหมายการอบรม คือ ครูระดับมัธยมศึกษาในสังกัด
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งทีมผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดย
พิจารณาความพร้อม ความสามารถสะท้อนปรากฏการณ์และให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้
ซึ่งโรงเรียนท่านมีคุณสมบัติดังกล่าว ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์ให้ครูในสถานศึกษาของท่าน
จำนวน 20-30 ท่าน เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ในวันเสาร์ที่ 23 พฤษภาคม 2558 เวลา
8.30-16.30 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพพร จันทรนำชู)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
โทร ๐๓๔ -๒๕๕๒๕๔

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. อ. วิจิตรา ตระโกปรี	โรงเรียนราชินีบูรณะ
2. อ. มาลัย ทองสีมา	โรงเรียนราชินีบูรณะ
3. อ. จิรศักดิ์ ขจรพล	โรงเรียนถาวรานุกูล
4. อ. รวยริน แก้วแกมทอง	โรงเรียนถาวรานุกูล
5. อ. ชูลีพร รุ่งเรืองศิรินนท์	โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร
6. อ. มณฑา จันทร์สง	โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร
7. อ. วราภรณ์ ถึกกวย	โรงเรียนเทศบาล 5 นครปฐม
8. อ. วรรณภา ชัยมาลา	โรงเรียนเทศบาล 5 นครปฐม
9. อ. ไพรัตน์ รุ่งเรือง	โรงเรียนเทศบาล 5 นครปฐม
10. อ. ต้าน บุญสมบุรณ์สกุล	โรงเรียนพรหมานุสรณ์
11. อ. กุณิณี จำปาเรือง	โรงเรียนพรหมานุสรณ์
12. อ. ดวงพร สมุทรโมฬี	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์
13. อ. ลักขณา กำแพงแก้ว	โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ
14. อ. จริยา สุขเกษม	โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย
15. อ.สิริรัตน์ ประพตกิจ	โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย
16. อ. กรองแก้ว สานุสนธิ์	โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย
17. อ.กาญจนา ตันสมศักดิ์	โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย
18. อ.สุนิสา เจริญกลิ่น	โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย
19. อ.อดิศร น่วมนา	โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย
20. อ.รัฐกรณ์ ชาญธีระวิทย์	โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุลประชาอุปถัมภ์)

ครู

1. อ. ศิริพรรณ ลพานุวรรณ	2. อ. เสาวรัตน์ ภมรสุต
3. อ. สายยุพิน ชัญญะพิเชษฐ์	4. อ. อำไพ ลิ้มประสาท
5. อ. วรณี โสมเกษตรินทร์	6. อ. สาวณิชาภา วิเชยละ
7. อ. สาธิต สุดโต	8. อ. ดวงมณี มั่งมีทรัพย์
9. อ. สุวัฒน์ มั่งมีทรัพย์	10. อ. สุกัญญา คงทับทิม
11. อ. กนกวรรณ บุญปรีชา	12. อ. วรณา บางเขมิด
13. อ. นพมาศ ชินราศี	14. อ. โสภณา รอดชู
15. อ. นาริน ศรีเสี่ยม	16. อ. อภิชัย พวงวิภาต
17. อ. สมพิศ ปานอำพันธุ์	18. อ. พรรณภา มหาวิชา
19. อ. นิพร ตรีธัญญา	20. อ. ประยูร รัตนะ
21. อ. สุกัญญา ปั้นประดับ	22. อ. สุเรศ บุญจับ
23. อ. ธีรณัฐ จีระติวรา	24. อ. สมศรี บุญเพ็ญ
25. อ. พจณีย์ หลิมไทยงาม	26. อ. ประภาศรี เต็งสุจริต
27. อ. นรินทร์ ปัญญารักษ์	28. อ. ธิดา เจษฎาลักษณ์
29. อ. พรทิพย์ น้อยพิทักษ์	30. อ. สอนง พงศกานนท์
31. อ. อลิสา เจียมทับทักขิน	32. อ. อรพรรณ ตั้งมั่นคง
33. อ. นวลฉวี ปานล้ำเลิศ	34. อ. ดวงเดือน ปลื้มดวง
35. อ. จตุรวิทย์ ธนสมบุญพันธุ์	36. อ. กุลชร เหลืองสุใจชื่น

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
โรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา

ครู

1. อ. ลำยอง คงสงฆ์	2. อ. ถวิล ศรีสุข
3. อ. นรินทร์ เจริญทอง	4. อ. สุภา เกาะตัน
5. อ. หอมหวล จิตรจำนงค์	6. อ. ฉันทพร โมสินธุ์
7. อ. วังระ หวายสุทธิ	8. อ. พรพิมล ลาภเจริญโชค
9. อ. สมปอง เทศทรง	10. อ. เกียรติเกรียงไกร หมุยจินดา
11. อ. สรัญญา ธีระวุฒิ	12. อ. ฤชงค์ แจ่มแจ้ง
13. อ. พงษ์ศักดิ์ เกียรติกาญจน์	14. อ. สุรัชย์ จันทร์หงษ์
15. อ. ปิ่นทรี แซ่เตียง	16. อ. จารีย์ คลังสิน
17. อ. พชรพล ชิดชม	18. อ. ณัฐวุฒิ ปุจฉากร

นักเรียน

1. นางสาวหทัยา ศรีสวัสดิ์	2. นางสาวอณูภา จันทร์หงษ์
3. นายวันเฉลิม ดอนไพรบุญ	4. เด็กหญิงจิตาภา ลัมไพบูลย์
5. เด็กหญิง มินทิรา ชื่นใจฉ่ำ	

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการจัดทำแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา
คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. อ. วิจิตรา ตระโกพรี	2. อ. มาลัย ทองสีมา
3. อ. สุธาวี กลิ่นอุบล	4. อ. จิรศักดิ์ ขจรพล
5. อ. ชุติพร รุ่งเรืองศิรินนท์	6. อ. มณฑา จันทร์สง
7. อ. วราภรณ์ ถึกกวย	8. อ. วรณนภา ชัยมาลา
9. อ. ต้าน บุญสมบุรณ์สกุล	10. อ. กุณทีนี จำปาเรือง
11. อ. ขวัญตา เจริญศรี	12. อ. ไพรพัฒน์ รุ่งเรือง
13. อ. ดวงพร สมุทรโมฬี	14. อ. ลักขณา กำแพงแก้ว
15. อ. จริยา สุขเกษม	16. อ. สิริรัตน์ ประพตกิจ
17. อ. สุวัฒน์ มั่งมีทรัพย์	18. อ. สุกัญญา คงทับทิม
19. อ. พจณีย์ หลิมไทยงาม	20. อ. ประภาศรี เต็งสุจริต
21. อ. หอมหวล จิตรจำนง	22. อ. ฉันทพร โมสินธุ์
23. อ. วัชระ หวายสุทธิ	24. อ. พรพิมล ลาภเจริญโชค
25. อ. รวยริน แก้วแกมทอง	26. อ. นภาพร บัวแก้ว
27. อ. ลลนา วงษ์ประเสริฐ	28. อ. วรุณี วชิรวรกุลชัย
29. อ. อุไรพรรณ ทวีศรี	30. อ. ถวิล จันทร์สว่าง
31. อ. สุรภา นิลยกานนท์	32. อ. สุวัลภา จงพิรเดชานนท์
33. นางสาวพิชากรณ์ เฟ่งพิศ	34. นายกฤษดา ปั่นเอี่ยม
35. นางสาวภารดี เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา	36. นางสาวศลิษา อำนวยชัย
37. นางสาวอุทัยวรรณ เพ็ชรดี	38. นางสาวณัฐยานัน ตั้งถาวรสกุล
39. นางสาวพรพรรณ พงษ์โพธิ์	40. นายวศิน ชูชาติ
41. นางสาวอรสา สระทองแก้ว	42. นางสาวแพรว เกียรติกำจาย

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉรินัง
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบรูปแบบ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกฤตย์ ดิฐวิรุฬห์
วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.จิตตรา มาคะผล
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. อาจารย์ ดร. อีрінกูร วรบำรุงกุล
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก จ
การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม

การประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของงานวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

คำชี้แจง: กรุณาพิจารณาความสอดคล้องระหว่างการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก กับข้อความในแบบสอบถาม โดยใช้หลักเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
	1	2	3	
ด้านการจัดการเรียนรู้				
1. ท่านกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	1	1	1	1.00
2. ท่านวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจัดแผนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน	1	1	1	1.00
3. ท่านใช้สื่อและเทคโนโลยีมาบูรณาการกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้	1	1	1	1.00
4. ท่านจัดบรรยากาศในการเรียนเพื่อส่งเสริมอิสระในการเรียนรู้	1	1	1	1.00
5. ท่านจัดบรรยากาศในการเรียนที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกของผู้เรียน	1	1	1	1.00
6. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	1	1	1.00
7. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติจริง	1	1	1	1.00
8. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ	1	1	1	1.00
9. ท่านจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา	1	1	1	1.00
10. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ จริง จนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	1	1	1	1.00
11. ท่านจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน	1	1	1	1.00

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
ด้านการจัดการเรียนรู้	1	2	3	
12. ท่านจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง	1	1	1	1.00
13. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดอย่างสร้างสรรค์	1	1	1	1.00
14. ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	1	1	1	1.00
15. ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ตรงตามสาระการเรียนรู้และระดับความรู้	1	0	1	0.67

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
ด้านผู้บริหาร	1	2	3	
1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน	1	1	0	0.67
2. ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	1	1	1	1.00
3. ผู้บริหารใช้ข้อมูล/ผลการวิจัยเป็นฐานในด้านวิชาการและด้านการจัดการ	1	1	1	1.00
4. ผู้บริหารสามารถจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ	1	0	1	0.67
5. ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูให้พร้อมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	1	1	1	1.00
6. ผู้บริหารให้คำแนะนำและเอาใจใส่การจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ	1	1	1	1.00

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา	1	2	3	
1. สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	1	1	1	1.00
2. สถานศึกษามีหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทของชุมชน	1	1	1	1.00
3. สถานศึกษาจัดรายวิชาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ	1	1	1	1.00
4. สถานศึกษามีการนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	1	1	1	1.00
5. สถานศึกษามีห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	1	1	1	1.00

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
ด้านเครือข่ายทางการศึกษา	1	2	3	
1. คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	1	1	1	1.00
2. ผู้ปกครอง/ศิษย์เก่า/ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	1	1	1	1.00
3. หน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	1	1	1	1.00
4. สถานศึกษาอื่น/มหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	0	1	1	0.67
5. หน่วยงานเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	1	1	1	1.00

แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ	1	2	3	
1. ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ	1	1	1	1.00
2. ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายภาพที่เหมาะสม	1	1	1	1.00
3. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจากอบายมุขและปัญหาทางเพศ	1	1	1	1.00
4. ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	1	1	1	1.00
5. ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	1	1	1	1.00
6. ผู้เรียนคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น	1	1	1	1.00

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	1	2	3	
1. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของโรงเรียน	1	1	1	1.00
2. ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น	1	1	1	1.00
3. ผู้เรียนยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย	1	1	1	1.00
4. ผู้เรียนตระหนัก รู้คุณค่า และร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1	1	1	1.00

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	1	2	3	
1. ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน	1	1	1	1.00
2. ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้	1	1	1	1.00
3. ผู้เรียนมีทักษะการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียนเพื่อการแสวงหาความรู้	1	1	1	1.00
4. ผู้เรียนมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม และแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน	1	1	1	1.00
5. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้	0	1	1	0.67

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
ด้านความสามารถในการคิด	1	2	3	
1. ผู้เรียนมีความสามารถในการสรุปความคิด	1	1	1	1.00
2. ผู้เรียนสามารถนำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการของตนเอง	1	1	1	1.00
3. ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	1	1	1	1.00
4. ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มและสามารถสร้างสรรค์ผลงาน	1	1	1	1.00

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร	1	2	3	
1. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์	1	1	1	1.00
2. ผู้เรียนมีผลการประเมินสมรรถนะตามเกณฑ์ เช่น การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา	1	1	1	1.00
3. ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน เป็นไปตามเกณฑ์	1	1	1	1.00
4. ผู้เรียนมีผลการทดสอบระดับชาติตามเกณฑ์	1	1	1	1.00

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
ด้านทักษะการทำงาน	1	2	3	
1. ผู้เรียนมีทักษะในการวางแผนและดำเนินการที่ได้รับมอบหมาย	1	1	1	1.00
2. ผู้เรียนมุ่งมั่นในการพัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง	1	1	1	1.00
3. ผู้เรียนยอมรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะของผู้อื่น	1	1	1	1.00
4. ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	1	1	1	1.00
5. ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	0	1	1	0.67
6. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สนใจ	1	1	1	1.00

ภาคผนวก ฉ
แบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

จังหวัด.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก และจะนำเสนอผลในภาพรวม ดังนั้นข้อมูลในการตอบแบบสอบถามจะไม่ส่งผลเสียต่อท่านแต่อย่างใด

2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ผลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย และใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง เพื่อนำผลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไปโดยสมบูรณ์

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ สำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ผศ.ดร. นพพร จันทรนาชู

ผู้วิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ และเติมข้อความลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ
☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ
☐ ไม่เกิน 30 ปี ☐ 31 - 40 ปี
☐ 41 - 50 ปี ☐ 51- 60 ปี
3. อายุราชการ
☐ ไม่เกิน 5 ปี ☐ 6-10 ปี
☐ 11-15 ปี ☐ 16-20 ปี
☐ 21 -25 ปี ☐ 25 ปีขึ้นไป
4. ระดับการศึกษา
☐ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก
5. ตำแหน่ง
☐ ครูผู้ช่วย ☐ ค.ศ. 1
☐ ค.ศ. 2 ☐ ค.ศ. 3
☐ ค.ศ. 4 ☐ อื่น ๆ.....
6. กลุ่มสาระการเรียนรู้
☐ วิทยาศาสตร์ ☐ คณิตศาสตร์
☐ ศิลปะ ☐ ภาษาไทย
☐ ภาษาต่างประเทศ ☐ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
☐ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ☐ สุขศึกษาและพลศึกษา
7. สังกัดของโรงเรียน
☐ สพป. ☐ สพม.
☐ อปท. ☐ อื่น ๆ.....

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติ/ความเป็นจริง ของท่านในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการจัดการเรียนรู้					
1. ท่านกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์					
2. ท่านวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจัดแผนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน					
3. ท่านใช้สื่อและเทคโนโลยีมาบูรณาการกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้					
4. ท่านจัดบรรยากาศในการเรียนเพื่อส่งเสริมอิสระในการเรียนรู้					
5. ท่านจัดบรรยากาศในการเรียนที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกของผู้เรียน					
6. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง					
7. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติจริง					
8. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ					
9. ท่านจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา					
10. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ จริง จนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง					
11. ท่านจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน					
12. ท่านจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง					
13. ท่านจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดอย่างสร้างสรรค์					
14. ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย					
15. ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ตรงตามสาระการเรียนรู้และระดับความรู้					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน	ระดับความเป็นจริง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านผู้บริหาร					
1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน					
2. ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					
3. ผู้บริหารใช้ข้อมูล/ผลการวิจัยเป็นฐานในด้านวิชาการและด้านการจัดการ					
4. ผู้บริหารสามารถจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ					
5. ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูให้พร้อมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน					
6. ผู้บริหารให้คำแนะนำและเอาใจใส่ในการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ					
ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา					
1. สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน					
2. สถานศึกษามีหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทของชุมชน					
3. สถานศึกษาจัดรายวิชาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ					
4. สถานศึกษามีการนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน					
5. สถานศึกษามีห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
ด้านเครือข่ายทางการศึกษา					
1. คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					
2. ผู้ปกครอง/ศิษย์เก่า/ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					
3. หน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					
4. สถานศึกษาอื่น/มหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					
5. หน่วยงานเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					

ตอนที่ 4 คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นจริง ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษา	ระดับคุณภาพของผู้เรียน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ					
1. ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ					
2. ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายภาพที่เหมาะสม					
3. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจากอบายมุขและปัญหาทางเพศ					
4. ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม					
5. ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
6. ผู้เรียนคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น					
ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์					
1. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของโรงเรียน					
2. ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น					
3. ผู้เรียนยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย					
4. ผู้เรียนตระหนัก รู้คุณค่า และร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง					
1. ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน					
2. ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้					
3. ผู้เรียนมีทักษะการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียนเพื่อการแสวงหาความรู้					
4. ผู้เรียนมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม และแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน					
5. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้					

มาตรฐานการศึกษา	ระดับคุณภาพของผู้เรียน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความสามารถในการคิด					
1. ผู้เรียนมีความสามารถในการสรุปความคิด					
2. ผู้เรียนสามารถนำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการของตนเอง					
3. ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล					
4. ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มและสามารถสร้างสรรค์ผลงาน					
ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร					
1. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์					
2. ผู้เรียนมีผลการประเมินสมรรถนะตามเกณฑ์ เช่น การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา					
3. ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียนเป็นไปตามเกณฑ์					
4. ผู้เรียนมีผลการทดสอบระดับชาติตามเกณฑ์					
ด้านทักษะการทำงาน					
1. ผู้เรียนมีทักษะในการวางแผนและดำเนินการที่ได้รับมอบหมาย					
2. ผู้เรียนมุ่งมั่นในการพัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง					
3. ผู้เรียนยอมรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะของผู้อื่น					
4. ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					
5. ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี					
6. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สนใจ					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ระดับลึกและการสนทนากลุ่ม

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ระดับลึก/ การสนทนากลุ่ม
การวิจัย เรื่อง
รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. บริบทของครู (ประสบการณ์ทางการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน หน้าที่ความรับผิดชอบ)

บริบทของโรงเรียน (ผลสำเร็จด้านการศึกษาของโรงเรียน จุดแข็ง/ จุดอ่อนของโรงเรียน)
2. ขอให้ท่านเล่าประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
3. ท่านคิดว่ามีแนวทางใดในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ต่อไปนี้
 - ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา
 - ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม
 - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ
 - ทักษะการสื่อสาร และรู้เท่าทันสื่อ
 - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - ทักษะอาชีพ และการเรียนรู้
 - ทักษะการเปลี่ยนแปลง
4. ปัจจัยเหล่านี้สนับสนุนในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อย่างไร
 - ปัจจัยด้านนโยบาย
 - ปัจจัยด้านผู้เรียน
 - ปัจจัยด้านครู
 - ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา
 - ปัจจัยด้านชุมชน/ ผู้ปกครอง
5. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามมาตรฐานการเรียนรู้
6. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

แนวคำถามสำหรับการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง
รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. บริบทของโรงเรียน
2. การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ประกอบด้วย สภาพการณ์ โอกาส ข้อจำกัด และปัญหา
3. แนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด/ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด/ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียนในด้านใดบ้าง อย่างไร
5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด/ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
6. ท่านมีการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ในด้านต่อไปนี้ อย่างไร
 - การสร้างสรรค์นวัตกรรม
 - ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - ด้านภาษาและการสื่อสาร
 - ด้านความพร้อมทางอาชีพ
7. ปัจจัยเหล่านี้สนับสนุนในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อย่างไร
 - ปัจจัยด้านผู้สอน
 - ปัจจัยด้านผู้บริหาร
 - ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (ห้องเรียน อาคาร อุปกรณ์)
 - ปัจจัยเครือข่ายทางการศึกษา (ชุมชน/ ผู้ปกครอง)
8. ผลสะท้อนการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
9. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะจากการนำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

แนวคำถามสำหรับการประชุม
เรื่อง
แนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับนโยบาย
2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับสถานศึกษา
3. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับครูผู้สอน
4. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับเครือข่ายทางการศึกษา
5. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับผู้ปกครอง

ภาคผนวก ซ
การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ

การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเหมาะสม เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

องค์ประกอบของรูปแบบ	$\bar{X}$	ระดับความเหมาะสม
ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้เรียนต้องมีทักษะที่สามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้สามารถกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ และสรุปองค์ความรู้ ใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยต้องมีทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ในหลากหลายแง่มุม คิดจากสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและโรงเรียน และเชื่อมโยงออกไปสู่ประเด็นระดับสังคม	5.00	มากที่สุด
2. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสืบค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้และวิธีการที่หลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศตรวจสอบแทรกอยู่ในการเรียน โดยครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับรายวิชาและทักษะการเรียนรู้อื่น โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง	5.00	มากที่สุด
3. ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการรับและส่งสาร การเลือกรับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง มีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม โดยครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสในการใช้ภาษาและการสื่อสาร และบูรณาการภาษาและการสื่อสารระหว่างกลุ่มสาระวิชา	5.00	มากที่สุด
4. ทักษะความพร้อมทางอาชีพ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถทำงานกันเป็นทีม นำไปสู่การปฏิบัติและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนเอง โดยครูผู้สอนสามารถเป็นผู้แนะนำทักษะการประกอบอาชีพให้แก่ผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ใช้การเชิญวิทยากรจากภายนอก และการเรียนรู้อาชีพจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก	5.00	มากที่สุด

เงื่อนไขความสำเร็จ	$\bar{X}$	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านมาตรฐานการศึกษา การเข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องสามารถยกระดับการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นมาตรฐานเดียวกัน หากแต่ต้องเป็นไปตามจุดเน้นและบริบทของแต่ละโรงเรียน สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และควรเป็นนโยบายที่ต่อเนื่อง เพื่อไม่สร้างความสับสนแก่สถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน	5.00	มากที่สุด
2. ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีส่วนสนับสนุนทักษะของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในด้านวิชาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผลของการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เหมาะสมจะช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	5.00	มากที่สุด
3. ด้านความเป็นครู การพัฒนาความเป็นครู ปรับบทบาทจากการเป็นผู้บรรยายและเป็นผู้ศูนย์กลางของห้องเรียน มาเป็นครูที่มีการพัฒนาตนเองไปพร้อมกับผู้เรียน โดยครูอาจกำหนดประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัว เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักตั้งคำถาม ข้อเสนอสร่วมกับครู มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน มีการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน และมีการประเมินอย่างรอบด้านเพื่อการพัฒนาผู้เรียน	5.00	มากที่สุด
4. ด้านเครือข่ายทางปัญญา การพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่ายทางปัญญา ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้โดยชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทที่เป็นปัญหาของตนเอง ชุมชน และสังคม โดยสนับสนุนกิจกรรม สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ให้ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและสถานศึกษา และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงผู้เรียน สถานศึกษา และชุมชนเข้าด้วยกัน รวมทั้งเป็นเครือข่ายที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน	5.00	มากที่สุด

เงื่อนไขความสำเร็จ	$\bar{X}$	ระดับความเหมาะสม
ด้านผู้เรียน การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการ สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.67	มากที่สุด

ภาคผนวก ณ

คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

คู่มือประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

การแสวงหาความรู้เป็นทักษะที่จะต้องอาศัยการเรียนรู้และวิธีการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ช่วยทำให้เกิดแนวความคิดความเข้าใจที่ถูกต้องและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนจะเกิดทักษะในการค้นคว้า สิ่งที่ต้องการและสนใจใคร่รู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริง และสามารถเปรียบเทียบข้อเท็จจริงที่ได้มาว่าควรเชื่อถือหรือไม่

การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจะเกิดขึ้นได้ต้องส่งเสริม ทักษะการสังเกต การบันทึก การนำเสนอ การฟัง การถาม การตั้งสมมติฐานและตั้งคำถาม การค้นหา คำตอบจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ การทำวิจัยสร้างความรู้ การเชื่อมโยงบูรณาการ การเขียนเรียบเรียง ส่วนการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ต้องศึกษาหาความรู้ โดยกำหนดประเด็นค้นคว้า การคาดคะเน การกำหนดวิธีค้นคว้าและการดำเนินการ วิเคราะห์ผลการค้นคว้า การสรุปผลการค้นคว้า

การส่งเสริมให้บุคคลเกิดทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้นั้น ควรมุ่งไปที่การสร้างทักษะพื้นฐานตามที่กล่าวมาข้างต้นดังมีรายละเอียดของในแต่ละทักษะ ดังนี้

1. ทักษะการสังเกต คือ การสังเกตสิ่งที่เราเห็น สิ่งแวดล้อม หรือสิ่งที่เราจะศึกษา โดยสังเกตเกี่ยวกับแหล่งที่มา ความเหมือน ความแตกต่าง สาเหตุของความแตกต่าง ประโยชน์ และผลกระทบ วิธีฝึกการสังเกต คือ การฝึกสมาธิ เพื่อให้มีสติ และทำให้เกิดปัญญา มีโลกทัศน์ มีวิสัยคิด

2. ทักษะการบันทึก คือ การบันทึกสิ่งที่ต้องจำหรือต้องศึกษา มีหลายวิธี ได้แก่ การทำสรุปย่อ การเขียนเค้าโครงเรื่อง การขีดเส้นใต้ การเขียนแผนภูมิ การทำเป็นแผนภาพ หรือ ทำเป็นตาราง เป็นต้น วิธีฝึกการบันทึก คือ การบันทึกทุกครั้งที่มีการสังเกต มีการฟัง หรือมีการอ่าน เป็นการพัฒนาปัญญา

3. ทักษะการนำเสนอ คือ การทำความเข้าใจในเรื่องที่จะนำเสนอให้ผู้อื่นรับรู้ได้ โดยจดจำในสิ่งที่จะนำเสนอออกมาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การทำรายงานเป็นรูปเล่ม การรายงานปากเปล่า การรายงานด้วยเทคโนโลยี เป็นต้น วิธีฝึกการนำเสนอ คือ การฝึกตามหลักการของการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ จนสามารถนำเสนอ ได้ดีซึ่งเป็นการพัฒนาปัญญา

4. ทักษะการฟัง คือ การจับประเด็นสำคัญของผู้พูด สามารถตั้งคำถามเรื่องที่ฟังได้ รู้จุดประสงค์ในการฟัง ผู้เรียนจะต้องค้นหาเรื่องสำคัญในการฟังให้ได้ วิธีฝึกการฟัง คือ การทำเค้าโครงเรื่องที่ฟัง จดบันทึกความคิดหลัก หรือถ้อยคำสำคัญลงในกระดาษบันทึกที่เตรียมไว้ อาจตั้งคำถามในใจ เช่น ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร เพราะเหตุใด อย่างไร เพราะจะทำให้การฟังมีความหมายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. ทักษะการถาม คือ การถามเรื่องสำคัญ ๆ การตั้งคำถามสั้น ๆ เพื่อนำคำตอบมา เชื่อมต่อให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เรารู้แล้วมาเป็นหลักฐานสำหรับประเด็นที่ กล่าวถึง สิ่งที่ทำให้เราฟัง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การถามเกี่ยวกับตัวเราเอง การฝึกถาม-ตอบ เป็นการฝึกการใช้เหตุผลวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทำให้เข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างชัดเจน ถ้าเราฟังโดยไม่ถาม-ตอบ ก็จะเข้าใจ ในเรื่องนั้น ๆ ไม่ชัดเจน

6. ทักษะการตั้งสมมติฐานและตั้งคำถาม คือ การตั้งสมมติฐาน และตั้งคำถาม สิ่งที่เรารู้ไปแล้วได้ว่า คืออะไร มีประโยชน์อย่างไร ทำอย่างไรจึงจะสำเร็จได้ การฝึกตั้งคำถาม ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญทำให้อยากได้คำตอบ

7. ทักษะการค้นหาคำตอบจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆเช่นจากหนังสือ อินเทอร์เน็ต แล้วแต่ธรรมชาติของคำถาม การค้นหาคำตอบต่อคำถามที่สำคัญจะสนุก และทำให้ได้ความรู้มาก บางคำถามหาคำตอบทุกวิถีทางแล้วไม่พบ ต้องหาคำตอบต่อไปด้วยการวิจัย

8. ทักษะการทำวิจัยสร้างความรู้ การวิจัยเพื่อหาคำตอบเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทุกระดับ การวิจัยจะทำให้ค้นพบความรู้ใหม่ ทำให้เกิดความภูมิใจ สนุก และมีประโยชน์มาก

9. ทักษะการเชื่อมโยงบูรณาการ คือ การเชื่อมโยงเรื่องที่เรารู้มา ให้เห็นภาพรวมทั้งหมด มองเห็นความงดงาม มองให้เห็นตัวเอง ไม่ควรให้ความรู้นั้นแยกออกเป็น ส่วน ๆ

10. ทักษะการเขียนเรียบเรียง คือ การเรียบเรียงความคิดให้ประเด็นขึ้น โดยการค้นคว้า หาหลักฐานอ้างอิงความรู้ให้ถี่ถ้วน แม่นยำขึ้นการเรียบเรียงทางวิชาการจึงเป็นการพัฒนาปัญญาอย่างสำคัญ และเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้อื่นในวงกว้างออกไป

การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีแต่ในเอกสารฉบับนี้จะขอเสนอเป็น 2 วิธีการ ได้แก่ วิธีการที่ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล และวิธีการที่ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นรายกลุ่ม ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีการส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล เป็นวิธีการที่มุ่งส่งเสริมให้บุคคลสามารถดำเนินการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยกลุ่ม ซึ่งวิธีการดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 การกำหนดประเด็นค้นคว้า

- 1.1.1 การตั้งประเด็นค้นคว้า
- 1.1.2 การกำหนดขอบเขตของประเด็นค้นคว้า
- 1.1.3 การอธิบายประเด็นค้นคว้าซึ่งเป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นค้นคว้า
- 1.1.4 การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นค้นคว้า

1.2. การคาดคะเน

- 1.2.1 การตั้งประเด็นคาดคะเน
- 1.2.2 การอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นคาดคะเนผล
- 1.2.3 การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นคาดคะเนผล

1.3 การกำหนดวิธีค้นคว้าและการดำเนินการ

- 1.3.1 จำแนกวิธีการค้นคว้า คือ การระบุแนวทางต่าง ๆ
- 1.3.2 เลือกวิธีการค้นคว้าพร้อมระบุเหตุผล
- 1.3.3 วางแผนค้นคว้าตามแนวทางที่ได้แสดงขั้นตอนการดำเนินการค้นคว้า
- 1.3.4 การคาดคะเนสิ่งที่จะเป็นอุปสรรคในการค้นคว้า
- 1.3.5 ดำเนินการค้นคว้า

1.4 การวิเคราะห์ผลการค้นคว้า

- 1.4.1 การจำแนก จัดกลุ่ม และจัดลำดับข้อมูล
- 1.4.2 การพิจารณาองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยจัดลำดับ

ความสำคัญ

1.5 การสรุปผลการค้นคว้า

- 1.5.1 การสังเคราะห์ข้อมูล คือ การเรียบเรียงข้อมูลที่ค้นพบจากการค้นคว้าและสรุปเป็นประเด็น
- 1.5.2 การอภิปรายผลการค้นคว้า คือ การแสดงความเห็นอย่างมีเหตุผล เกี่ยวกับประเด็น ที่พบจากการค้นคว้า พร้อมทั้งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ค้นพบ ที่สามารถเรียบเรียงไป ถึงประเด็นค้นคว้าใหม่
- 1.5.3 การสรุปกระบวนการในการค้นคว้า คือ การระบุขั้นตอนหลักของกระบวนการค้นคว้า
- 1.5.4 การประเมินกระบวนการที่ใช้ในการค้นคว้า คือ การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง และแนวทางแก้ไขกระบวนการค้นคว้าที่กำหนดในการประเมินทักษะการแสวงหาความรู้

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model)

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มดังต่อไปนี้

นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์ (2540: 70) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง รูปแบบการสอนที่มุ่งสอนกระบวนการเรียนแก่ผู้เรียน ประกอบการสอนให้ผู้เรียนเกิดการอยากรู้อยากเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมสืบสวนเพื่อค้นหาคำตอบสำหรับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ผู้เรียนจะต้องทำงานเป็นกลุ่ม ต้องปรึกษาหรือแบ่งหน้าที่การงานจะต้องถกเถียงเสนอข้อมูลอธิบายข้อสรุปสำหรับข้อคิดเห็นแต่ละข้อ การสอนตามรูปแบบนี้มีแนวคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล กล่าวคือ เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นว่า ผู้อื่นคิดอย่างไร และเข้าใจการทำงานของผู้อื่น ได้แก้ปัญหาพร้อมกับผู้อื่น การสอนแบบนี้จึงสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย

กรมวิชาการ (2544: 15-16) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นการเรียนการสอนที่เน้นบรรยากาศการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม ในการสอนแบบสืบสอบเป็นกลุ่ม (Group Investigation) ครูผู้สอนจะแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 5 คนหรือน้อยกว่านี้ แต่ละกลุ่มจะวางแผนกันเองว่าจะศึกษาหัวเรื่องอะไร และจะศึกษาอย่างไร สมาชิกแต่ละคนหรือสมาชิกแต่ละคู่ในกลุ่มจะเลือกหัวข้อย่อยและเลือกวิธีแสวงหาคำตอบในเรื่องนั้นๆด้วยตนเอง หลังจากนั้น สมาชิกแต่ละคนหรือแต่ละคู่จะรายงานความก้าวหน้าและผลการทำงานให้กลุ่มของตนเองทราบ กลุ่มจะอภิปรายเกี่ยวกับรายงานของสมาชิกและจัดทำรายงานของกลุ่มให้เพื่อนทั้งชั้นฟังขั้นตอนการจัดกิจกรรม

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2545: 39) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มหมายถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมทำงานหรือทำโครงการที่ผู้สอนมอบหมาย ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักสืบค้นความรู้หรือการวางแผนสืบสวนเพื่อแก้ปัญหา

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 160) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มหมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ได้ค้นคว้าหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ มิใช่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดนิสัยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ด้วยความมั่นใจ

ศรีมงคล เทพเรณู (2548: 122) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้จัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย กล่าวคือ หลักการทำงานร่วมกับผู้อื่น อย่างเป็นระบบ เป็นกลุ่ม โดยวิธีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา การสำรวจข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการสรุปอย่างมีเหตุผล ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การเป็นผู้นำผู้ตาม ยอมรับฟังความคิดเห็นตามหลักของประชาธิปไตย

ทิตินา แหมมณี (2550: 205) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มหมายถึง รูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันไปสืบค้นข้อมูลมาใช้ในการเรียนร่วมกันจากความหมายการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มและกล่าวโดยสรุปว่า การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานระบอบกลุ่ม การศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งผลทำให้ผู้เรียน เกิดนิสัยรักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ด้วยความมั่นใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ผู้สอนจะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยตามระดับความสามารถแต่ละกลุ่มมีผู้เรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลางและอ่อน แต่ละกลุ่มจะร่วมกันวางแผนกันเองว่าจะศึกษาหัวเรื่องอะไร และจะศึกษาอย่างไร ร่วมกันแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบทั้งในและนอกห้องเรียน แล้วนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปผลเพื่อรายงานหน้าชั้น การวัดผลจะตัดสินจากผลงานสรุปจากกลุ่ม โดยให้คะแนนหรือรางวัลเป็นกลุ่ม

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551: 188) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มหมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่มีกิจกรรมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นคำตอบ

ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นที่ต่างกักัน ซึ่งกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง

จอยซ์ และวีล (Joyce; & Weil, 2009: 65 – 78) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแก้ปัญหา โดยกระบวนการประชาธิปไตยเป็นกลุ่ม ที่สืบเสาะหาความรู้ภายใต้ ความเป็นประชาธิปไตยเป็นหลัก ผู้เรียนต้องถกเถียงกันและตกลงกันภายใต้ความสามารถของแต่ละบุคคลภายในกลุ่ม โดยมีการแข่งขันระหว่างกลุ่มและมีความร่วมมือกันภายในกลุ่ม เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของความเป็นพลเมืองดีของสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่ารูปแบบจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ฝึกการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันภายใต้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของความเป็นพลเมืองภายใต้สังคมประชาธิปไตย

2.2 แนวคิดของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

เธเลน (Thelen, 1970: 165) ให้ความสนใจการจัดกิจกรรมกลุ่มที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนา ทักษะทางสังคม โดยเป็นผู้สร้างแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) การจัดการเรียนรู้แบบนี้จะเชื่อมโยงกระบวนการทางประชาธิปไตยกับกระบวนการค้นคว้าหาความรู้เข้าด้วยกันสนใจวิธีจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ผู้เรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยผู้สอนควรมุ่งพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์มีการพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ เรียนรู้วิชาการร่วมกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน ห้องเรียนเปรียบเหมือนสังคม ผู้สอนจะสอนแต่ความรู้อย่างเดียวไม่ได้ต้องพัฒนากระบวนการทางสังคมด้วย กิจกรรมกลุ่มจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียน งานที่สำคัญของผู้สอนคือการกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา หรือการสร้าง ความงุนงงสงสัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนความขัดแย้งทางความคิดจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่หลากหลาย โดยให้แนวคิดว่าการเรียนรู้แบบสืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม ควรเริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจากการนำเสนอของผู้สอน หรือจัดเป็นสถานการณ์จริงก็ได้ จากนั้นผู้สอนต้องดึงความรู้ แนวคิด ปฏิกริยา ของผู้เรียนออกมาให้หลากหลาย ผู้สอนจะโน้มน้าวให้ผู้เรียนคิดเหมือนกันไม่ได้ เมื่อผู้เรียนคิดต่างกัน แนวทางการแก้ปัญหา การค้นคว้าแสวงหาความรู้ ข้อความรู้ที่จะค้นพบก็หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์มากขึ้น กิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังได้ฝึกฝนทักษะทางสังคมได้ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และได้เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ดวงเดือน เทศวานิช (2535: 20 – 22) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ได้รับการพัฒนามาจากแนวคิดของเฮอร์เบิร์ต เธเลน (Herbert Thelen) เป็นวิธีที่ให้ผู้เรียนสังเกตปัญหารวบรวมข้อมูลทดสอบสมมติฐานและแก้ปัญหา วิธีสอนแบบนี้มีพื้นฐาน

มาจากกระบวนการประชาธิปไตย โดยจอห์น ดิวอี้ เสนอแนวคิดที่ว่า โรงเรียนควรให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองแบบประชาธิปไตย และฝึกให้ผู้เรียนเป็นประชาธิปไตย เพื่อที่จะสามารถพัฒนาสังคมต่อไป เธเลน ได้พัฒนาแนวคิดนี้ โดยนำไปใช้สอนผู้เรียนมัธยมศึกษาในวิชาสังคมศึกษา โดยเสนอปัญหาให้ผู้เรียนมีปฏิริยาโต้ตอบ คิววิธีการไปค้นคว้าหาคำตอบแล้วเสนอผลการศึกษา ผลที่ผู้เรียนได้รับ คือ ได้ฝึกกระบวนการประชาธิปไตย ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล ผู้เรียนเข้าใจว่าช่วยกันคิดย่อมดีกว่าคิดตามลำพังคนเดียว มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของปัญหาที่จะต้องหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และสามารถแก้ปัญหาทั่วไปได้ ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้เรียนที่จะเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยวิธีการต่างๆ กัน

จอยส์และวีล (Joyce; & Weil, 2009: 80 – 88) เป็นผู้พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดหลักของเธเลน (Thelen) 2 แนวคิด คือแนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้(Inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) เธเลนได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหา แต่ปัญหานั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มีความหมายต่อผู้เรียน และท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ นอกจากนั้น ปัญหาที่มีลักษณะชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย(Puzzlement) หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมนุษย์อาศัยอยู่ในสังคม ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพื่อสนองความต้องการของตนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งที่บุคคลต้องพยายามหาหนทางขจัดแก้ไข หรือจัดการทำความเข้าใจให้เป็นที่น่าพอใจหรือยอมรับทั้งของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง ส่วนในเรื่อง “ความรู้” นั้น เธเลน มีความเห็นว่า ความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์ หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบ ผ่านทางกระบวนการสืบสอบ (Inquiry) โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นการพัฒนามาจากแนวคิดของ Herbert Thelen โดยให้นักเรียนได้เผชิญปัญหาทั้งจากสถานการณ์จริง หรือจากการนำเสนอของครู เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา การค้นคว้าแสวงหาความรู้ นำไปสู่ข้อค้นพบที่หลากหลาย เป็นการฝึกทักษะสังคม ให้เกิดการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาร่วมกัน วิธีสอนแบบนี้มีพื้นฐานมาจากกระบวนการประชาธิปไตย โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดของ John Dewey เสนอแนวคิดที่ว่า โรงเรียนควรให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองแบบประชาธิปไตย และฝึกให้ผู้เรียนเป็นประชาธิปไตย เพื่อที่จะสามารถพัฒนาสังคมต่อไป

2.3 วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

เธเลน (Thelen, 1970: 82) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย
2. เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ เรียนรู้วิชาการร่วมกันและแก้ปัญหาร่วมกัน

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2539: 39) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนวลจิตต์ เขวกิรติพงศ์ (2540: 70-74) สามารถสังเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1. ต้องการให้ผู้เรียนได้รู้จักกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ต้องการให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

3. ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลและยอมรับว่าคนเรามีความคิดที่แตกต่างกัน

4. ผู้สอนต้องมีความรู้เรื่องการทำงานกลุ่ม
5. ผู้สอนมีความสามารถและเทคนิคการคุมชั้นเรียน
6. ผู้สอนมีความสามารถและเทคนิคการสร้างบรรยากาศที่ประนีประนอม

ทิตินา แคมมณี (2550: 249) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ไว้ดังต่อไปนี้ว่า คือ รูปแบบที่มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้ และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกการทำงานกลุ่มแบบประชาธิปไตย ฝึกการสืบค้นคว้าหาความรู้ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ฝึกให้กล้าคิด กล้าแสดงออกกล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ และมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ

จอยส์ และวิล (Joyce; & Weil. 2009: 65-88) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดอาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 160) สามารถสังเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อฝึกกระบวนการกลุ่มในการทำงานแบบประชาธิปไตย ฝึกการเป็นผู้นำกลุ่ม ฝึกการเป็นสมาชิกกลุ่ม และฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
2. เพื่อฝึกวิธีการสืบเสาะค้นคว้าหาความรู้อย่างมีกระบวนการฝึกการวิเคราะห์ปัญหาการขบคิดปัญหา การพิจารณาปัญหาหลายๆ ด้าน การสำรวจ และรวบรวมข้อมูลสนับสนุนสมมติฐานเพื่อการสรุปผลอย่างมีเหตุผล
3. เพื่อฝึกการกล้าคิด กล้าแสดงออก ฝึกการตัดสินใจ ฝึกความรับผิดชอบ และความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
4. เพื่อปลูกฝังนิสัยในการสืบเสาะค้นคว้าหาความรู้ เป็นผู้ใฝ่รู้ใคร่เรียน รักการค้นคว้าหาข้อมูลมาเป็นคำตอบต่อปัญหาหรือคำถามที่ได้รับด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นการฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ในการทำงานแบบประชาธิปไตย เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการอย่างมีกระบวนการ รู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เรียนรู้วิชาการร่วมกันและแก้ไขปัญหาร่วมกัน เกิดความตระหนักในเรื่องการเคารพกติกาและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมถึงเป็นการฝึกความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองใน

ระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังฝึกการกล้าคิด กล้าแสดงออก และเป็นการปลูกฝังนิสัยในการสืบเสาะค้นหาความรู้

2.4 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ ดังต่อไปนี้

ทิตินา แชมมณี (2536: 115) กล่าวว่า สรุปลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. พลังกลุ่มช่วยให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าลักษณะการเรียนรู้แบบอื่นลักษณะของการเรียนรู้มี 3 ลักษณะ คือการเรียนรู้แบบแข่งขัน (competitive) แบบตัวใครตัวมัน (individualized) และแบบร่วมมือกัน (cooperative) แต่การเรียนรู้แบบกลุ่มสืบเสาะเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้เรียนจะเรียนรู้แบบพึ่งพาอาศัยกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีความรับผิดชอบงานส่วนบุคคลเพื่อส่วนรวม

2. การสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการได้มาซึ่งความรู้ องค์ประกอบสำคัญของการสืบเสาะ คือ ความมุ่งมั่นส่งสัยนำไปสู่ความอยากรู้ นำไปสู่วิธีการแสวงหาความรู้ไปสู่ทักษะกระบวนการคิดว่าข้อมูลที่หามามีความหมายอย่างไร

3. ความรู้เป็นสิ่งที่บุคคลได้มาจากการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลต้องสร้างขึ้นเอง และมีความหมายเฉพาะบุคคล

กรมวิชาการ (2544: 22) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ว่า เป็นรูปแบบการจัดการเรียนแบบกลุ่มย่อย โดยสมาชิกทุกคนช่วยเหลือกัน มีการฝึกฝนทำงานกลุ่ม กระบวนการกลุ่ม และการประเมินผล

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 160) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาความรู้ตามหลักประชาธิปไตยให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ได้ค้นคว้าหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่มีใช้เฉพาะห้องเรียนเท่านั้นทำให้ผู้เรียนเกิดนิสัยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองด้วยความมั่นใจ

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551: 198-199) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมฝึกการวางแผน การแบ่งหน้าที่ แบ่งงาน การติดตามผลงาน การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ยอมรับความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งเสริมความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งทักษะเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานของชีวิตแบบประชาธิปไตย

จอยซ์ และวีล (Joyce; & Weil. 2009: 66) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนที่ได้ผนวกการเตรียมการใช้ชีวิตในสังคมประชาธิปไตย และการสร้างเสริมการเรียนรู้ทางวิชาการเข้าด้วยกัน โดยการให้ผู้เรียนระบุปัญหา ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปัญหานั้น ร่วมกันศึกษารวบรวมข้อมูล ความคิด และทักษะ อันเป็นการพัฒนาความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบร่วมมือกัน พึ่งพาอาศัย เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาร่วมกัน โดยให้ผู้เรียนระบุปัญหา ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปัญหานั้น รวบรวมข้อมูล อภิปรายแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นการฝึกการทำงานกลุ่ม ให้อัจฉริยะยอมรับกติกา เคารพความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ฝึกการรับผิดชอบงานส่วนบุคคลเพื่อส่วนรวม อันเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

2.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

เธเลน (Thelen. 1970: 166) ได้เสนอขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) ไว้ 6 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 การเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ทำให้ยุ่งงสงสัย
- ขั้นที่ 2 การพิจารณาปัญหาหรือสถานการณ์
- ขั้นที่ 3 การวางแผนคิดวิธีการที่จะได้ข้อมูลความรู้
- ขั้นที่ 4 การดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้
- ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ กระบวนการกลุ่ม และสรุปผล
- ขั้นที่ 6 การทำกิจกรรมเพิ่มเติม หรือสืบเสาะแสวงหาความรู้ในเรื่องต่อไป

สลาบิน (Slavin. 1990: 261 - 283) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ 6 ข้อดังนี้

1. ผู้สอนเสนอหัวข้อใหญ่ และผู้เรียนเลือกหัวข้อย่อยเพื่อศึกษาตามที่ตัวเองสนใจ
2. ผู้เรียนวางแผนการทำงาน โดยคำนึงถึงหัวข้อที่จะศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล และการแบ่งงานกันทำในกลุ่ม
3. ขั้นการทำงาน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายรวบรวมข้อมูลและสรุปผล
4. การเตรียมตัวรายงาน แต่ละกลุ่มสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา และเตรียมความพร้อม เพื่อรายงานต่อชั้น โดยผู้สอนให้ความช่วยเหลือ
5. การเสนอผลงานของกลุ่มต่อที่ประชุม
6. การวัดผล อาจทำได้โดยให้เพื่อนวัดผลกันเอง ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันประเมิน หรือผู้สอนประเมินโดยการแจกคำถามแก่ผู้เรียนทุกคน

ดวงเดือน เทศวานิช (2535: 20 – 22) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มว่ามีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เเชิญหน้าสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

1.1 ผู้สอนเสนอปัญหา อาจเป็นปัญหาซึ่งผู้สอนวางแผนไว้ก่อนหรือไม่ได้วางแผนก่อนล่วงหน้า โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น เล่าเรื่อง ใช้ภาพ แผนภูมิ ฯลฯ

1.2 ผู้เรียนพิจารณาปัญหาร่วมกับผู้สอน

ขั้นที่ 2 สำรวจปฏิกิริยาที่มีต่อสถานการณ์ปัญหา

2.1 ผู้สอนเสนอปัญหา อาจเป็นปัญหาซึ่งผู้เรียนวางแผนไว้ก่อนหรือไม่ได้วางแผนก่อนล่วงหน้า โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น เล่าเรื่อง ใช้ภาพ แผนภูมิ ฯลฯ

2.2 ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแปลความหมายข้อมูล แสดงความคิดเห็นออกมา

ขั้นที่ 3 กำหนดและจัดระเบียบงานเพื่อศึกษา

3.1 ผู้เรียนช่วยกันคิดวิธีที่จะไปศึกษาหาคำตอบ

3.2 ผู้เรียนจะนำปัญหามา แบ่งงาน แบ่งหน้าที่ มอบหมายงานไปค้นคว้า และบอกวิธีการหาข้อมูลว่าจะไปหาใครหรือที่ไหนหรือใช้วิธีการใด

ขั้นที่ 4 ศึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

4.1 ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 8 คน นำปัญหาขั้นที่ 2 และวิธีการในขั้นที่ 3 แยกย้ายกันไปค้นคว้าหาความรู้

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ความก้าวหน้าและวิเคราะห์กระบวนการ

5.1 ผู้เรียนเสนอผลโดยรายงานความรู้ที่ได้รับการค้นคว้าในกลุ่ม และรายงานผลหน้าชั้นเรียน

5.2 ผู้เรียนวิเคราะห์วิธีการที่ใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ว่า เหมาะสมเพียงใด

ขั้นที่ 6 ย้อนไปทำกิจกรรม (ในกรณีที่ไม่นับบรรลุจุดหมาย)

6.1 ระหว่างที่ผู้เรียนรายงานในขั้นที่ 5 ให้ย้อนไปทำกิจกรรมขั้นที่ 1-5 ใหม่

6.2 ผู้เรียนคิดต่อไปว่า อยากรู้ในเรื่องใดและจะมีวิธีหาความรู้ได้อย่างไรให้ย้ายไปทำกิจกรรมขั้นที่ 1-5 อีกครั้ง

สุริย์ บาวเออร์ (2535: 20) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้สอนอธิบายหัวข้อและจัดกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถ ผู้เรียนจะเลือกหัวข้อที่ตนสนใจ

2. ผู้เรียนวางแผนการทำงาน โดยผู้เรียนจะต้องคำนึงถึงหัวข้อที่จะเขียนวิธีการรวบรวมข้อมูลและการแบ่งงานกันทำ

3. ขั้นทำงาน ขั้นนี้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปราย รวบรวมข้อมูลและ

สรุปผล

4. เตรียมตัวรายงาน แต่ละกลุ่มจะสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่ศึกษา เพื่อรายงานต่อ
ชั้นเรียน

5. เสนอผลงาน

6. การวัดผล อาจจะทำในลักษณะโดยให้เพื่อนวัดกันเอง ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกัน
วัดผลโดยการแจกคำถามแก่ผู้เรียนทุกคน

ไสว พักขาว (2542: 158) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกหัวข้อเรื่องที่ศึกษา ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่เฉพาะเจาะจงของปัญหาที่
เลือกแล้วกลุ่มจะแบ่งภาระงานออกเป็นงานย่อย ๆ ที่มีสมาชิก 2-5 คนร่วมกันทำงาน

2. การวางแผนร่วมมือกันในการทำงาน ผู้สอน และผู้เรียนวางแผนร่วมกันในวิธีการ
ดำเนินการ ภาระงานที่ทำ และเป้าหมายของงานในแต่ละหัวข้อย่อยตามปัญหาที่เลือก

3. การดำเนินงานตามแผนการที่วางไว้ ผู้เรียนดำเนินงานตามแผนการที่วางไว้ใน
กิจกรรม และทักษะต่างๆ ที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาควรมาจากแหล่งข้อมูลทั้งภายใน และภายนอก
โรงเรียน ผู้สอนจะให้คำปรึกษากับกลุ่มพร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้าในการทำงานของผู้เรียน และ
ช่วยเหลือผู้เรียนเมื่อต้องการความช่วยเหลือ

4. การวิเคราะห์ และสังเคราะห์งานที่ทำ ผู้เรียนวิเคราะห์ และประเมินข้อมูลที่เข
รวบรวมได้ในขั้นที่ 3 และวางแผนหรือลงข้อสรุปในรูปแบบที่น่าสนใจเพื่อนำเสนอต่อชั้นเรียน

5. การนำเสนอผลงาน กลุ่มนำเสนอผลงานตามหัวข้อเรื่องที่เลือก ผู้สอนต้อง
พยายามให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมขณะที่มีการเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนเพื่อเป็นการขยายความคิด
ของตัวผู้เรียนเองให้กว้างไกล โดยเฉพาะในหัวข้อเรื่องที่กลุ่มไม่ได้ศึกษาผู้สอนจะเป็นผู้ประสานงาน
ระหว่างการนำเสนอผลงาน

6. การประเมินผล ผู้สอน และผู้เรียนจะร่วมกันประเมินผลงานที่ถูกนำเสนอพร้อม
ทั้งแสดงความคิดเห็นที่มีต่อผลงานทุกชิ้น การประเมินผลอาจรวมทั้งการประเมินเป็นรายบุคคลและ
เป็นกลุ่ม

กรมวิชาการ (2544: 15-18) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา (Identifying the Topic and Organizing
Pupils into Groups)

1.1 ผู้สอนเสนอปัญหาแก่ผู้เรียนทั้งชั้น แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันเสนอสิ่งที่ตนอยากรู้
เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว

1.2 ผู้เรียนปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองสนใจ และเสนอหัวข้อให้แก่สมาชิก
ในชั้นทราบ ผู้เรียนทั้งชั้นช่วยกันกำหนดหัวข้อที่สนใจให้ผู้เรียนจัดกลุ่มเพื่อศึกษาหัวข้อที่สนใจเพียง 1
หัวข้อ

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหา (Planning the Investigation Group)

ผู้สอนและผู้เรียนวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานภาระงานที่ต้องทำ และเป้าหมายของงานในแต่ละหัวข้อย่อยตามปัญหาที่เลือก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนในขั้นตอนที่ 2 ได้ผล ผู้สอนอาจใช้คำถาม เช่น ปัญหาที่กลุ่มเลือกคืออะไร สมาชิกในกลุ่มได้แก่ใคร กลุ่มต้องการศึกษาค้นคว้าอะไร แหล่งความรู้ที่จะศึกษาคืออะไร และจะแบ่งงานกันทำอย่างไร

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา (Carrying Out the Investigation)

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้เวลานานที่สุด ผู้เรียนดำเนินงานตามแผนการที่วางไว้ในขั้นตอนที่สอดคล้องกับกิจกรรม และทักษะต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องศึกษาควมมาจากแหล่งข้อมูลทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน ผู้สอนให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มตามความต้องการของกลุ่ม เมื่อแต่ละคนหรือแต่ละคู่ทำเสร็จแล้ว จะนำเสนอข้อมูลกับกลุ่มของตนเพื่อให้สมาชิกได้อภิปราย และหาข้อมูลสรุปในแต่ละข้อ

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมข้อมูล และสรุปสาระสำคัญ (Preparing Final Report)

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลที่สมาชิกในกลุ่มตนได้จัดทำ ช่วยกันแก้ไขแล้วสรุปเป็นรายงานของกลุ่ม เพื่อเสนอต่อผู้เรียนทั้งชั้น สมาชิกช่วยกันเตรียมการเสนอรายงานให้น่าสนใจ และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การนำเสนอรายงานของกลุ่มย่อยมีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรแนะนำผู้เรียนให้เตรียมพร้อมเกี่ยวกับการเน้นสาระสำคัญของการค้นคว้า แหล่งความรู้หรือวิธีการที่กลุ่มศึกษาการเปิดโอกาสให้มีการซักถาม การให้ผู้เรียนในชั้นมีกิจกรรมร่วมด้วย ไม่ควรนั่งฟังนานๆ สมาชิกทุกคนต้องให้ความร่วมมือในการนำเสนอผลงาน อุปกรณ์และวัสดุที่จำเป็นต้องใช้ในการนำเสนอรายงาน

ขั้นตอนที่ 5 เสนอผลงาน (Present the Final Report)

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเสนอผลงานในกลุ่มของตนและให้สมาชิกในชั้นเรียนทราบตามที่เตรียมไว้ในขั้นตอนที่ 4 ควรให้ผู้เรียนในชั้นมีกิจกรรมร่วมด้วย เช่น การถามตอบปัญหา การทำกิจกรรมที่ผู้รายงานกำหนดให้ทำ

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินผล (Evaluating Achievement)

ผู้สอนและผู้เรียนประเมินผลการรายงานกลุ่มย่อย และประเมินงานรวมของทั้งชั้น การประเมินนี้รวมถึงการประเมินรายบุคคลด้วย สิ่งที่ต้องประเมินได้แก่ ความสามารถในการคิดระดับสูง วิธีการที่ใช้ในการศึกษา การประยุกต์ใช้ความรู้ การใช้หลักฐานอ้างอิง วิธีการที่ใช้ในการสรุปข้อมูลวิธีการที่ใช้ในการประเมินควรเป็นการประเมินแบบเหมาะสม โดยดูวิธีการทำงานของผู้เรียนแต่ละคนตั้งแต่เริ่มจนจบโครงการ และควรมีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบเป็นระยะๆ ผู้เรียนควรได้รับผลย้อนกลับจากเพื่อนผู้เรียน และจากผู้สอน การประเมินผลที่ใช้ควรช่วยให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ด้านเนื้อหาและกระบวนการหรือช่วยพัฒนาความสามารถในการวางแผนการศึกษาเรื่องต่างๆ ในอนาคตได้ นอกจากนี้ผู้สอนควรมีการประเมินผลด้านจิตพิสัย เช่น ความรู้สึกต่อเรื่องที่เรียน งานที่ทำ แรงจูงใจ และเจตคติที่มีต่อผู้สอนต่อเพื่อน

จอยซ์ และ วิล (Joyce; & Weil, 2009: 65-88) ; อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 161-162) ; ทิศนา แหมมณี (2550:249-250); ดวงมล สิ้นเพ็ง (2551: 190 – 192) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ 6 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หมายถึง ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้ตั้งสงสัยปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบสอบและแสวงหาความรู้ต่อไปนั้น ควรเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย
 2. ขั้นพิจารณาปัญหา หมายถึง ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหาที่เสนอ ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และพยายามกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดขึ้น เพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางเสาะแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เพื่อเชื่อมโยงไปสู่จุดประสงค์
 3. ขั้นวางแผน หมายถึง ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้า โดยการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน ซึ่งในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสอบ (Inquiry) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Process) และทักษะกระบวนการกลุ่ม (Group Process) ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ผู้เรียนรวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกัน
 4. ขั้นลงมือปฏิบัติ หมายถึง สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มค้นคว้าหาความรู้ตามที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งร่วมกันปฏิบัติตามกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านสังคม โดยผู้สอนจะคอยแนะนำ และช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อนำผลมาอภิปรายสรุปสาระสำคัญของกลุ่ม
 5. ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลงาน หมายถึง สมาชิกได้เสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกัน อภิปรายสรุปเป็นความคิดของกลุ่ม และบันทึกในแบบบันทึกกิจกรรมส่งตัวแทนนำเสนอผลการศึกษานำชั้นเรียน และผู้เรียนในชั้นได้ร่วมกันวิเคราะห์ ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่
 6. ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ หมายถึง เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในรูปของแผนผังความคิด พร้อมทั้งประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์ด้านทักษะทางสังคมลง在本บันทึกของชั้น
- โดยมีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้
1. ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย
 2. ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และพิจารณาปัญหา
 3. ขั้นวางแผน ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษาคิดวิธีการที่จะค้นคว้าหาความรู้ หรือคำตอบที่ต้องการ เพื่อมาสนับสนุนความคิดเห็นของตน โดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน
 4. ขั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนได้รับจากกลุ่ม โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำนักเรียนทั้งแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และช่วยหาข้อมูลความรู้

ให้นักเรียนด้วย อีกทั้งผู้สอนคอยดูแลติดตามการทำงานของนักเรียน แนะนำให้นักเรียนร่วมมือกัน
อย่างจริงจังในการทำงานเพื่อ ค้นคว้าแสวงหาความรู้

5. ขั้นรวบรวม ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกัน
อภิปรายสรุปผลเป็นความคิดของกลุ่ม รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้วย
6. ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดย
ผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดย
เป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

2.6 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการ

กลุ่ม

ทิตินา แคมมณี (2550:250) กล่าวว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการ
เรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มผู้เรียน จะสามารถสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
เกิดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการ
ทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานกลุ่ม

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551: 197-199) กล่าวว่า แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การ
สอนรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่
สามารถพัฒนาทักษะหลาย ๆ ด้านให้กับผู้เรียน ทักษะที่สำคัญได้แก่

1. การพัฒนากระบวนการคิด ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
ของผู้เรียนอย่างยิ่ง การพัฒนากระบวนการคิดมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

- 1.1 การสังเกต การใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการสังเกตการณ์ต่าง ๆ

- 1.2 การสงสัย การสร้างสถานการณ์ การใช้สื่อที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความงุนงง
สงสัย การตั้งคำถามหรือปัญหาต่าง ๆ

- 1.3 การอยากรู้คำตอบ เมื่อผู้เรียนเกิดความสงสัย ย่อมทำให้อยากรู้คำตอบ
ผู้สอนต้องเสริมแรงให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ ไม่ใช่หยุดแค่เพียงสงสัย

- 1.4 การเสาะแสวงหาคำตอบ เมื่ออยากรู้คำตอบก็ต้องแสวงหา ผู้สอนอาจช่วย
อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนในการแสวงหาคำตอบ แสวงหาความรู้ ซึ่งต้องพัฒนาผู้เรียนหลายด้าน
เช่น การตั้งสมมติฐาน การคาดคะเน การรวบรวมข้อมูล การพัฒนาข้อมูล จนถึงการสรุปข้อมูล
ขั้นตอนนี้สามารถฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ คิดเชื่อมโยงความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ที่
ผู้เรียนมีอยู่เดิมเพิ่มความรู้ใหม่

- 1.5 การสรุป ความรู้ที่ได้จากการเสาะแสวงหาสามารถตอบข้อสงสัยของผู้เรียน
ได้อย่างมีเหตุผลซึ่งผ่านกระบวนการคิดมาหลายขั้นตอน

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้ฝึกฝนพัฒนากระบวนการคิดให้กับ
ผู้เรียนบ่อย ๆ ก็จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ความชำนาญ มีความคล่องตัวในการคิด เมื่อเกิดปัญหา
ใดๆ ก็สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรอบคอบมีเหตุมีผลมากขึ้น การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย
และอยากหาคำตอบจึงเป็นการเริ่มต้นการพัฒนากระบวนการคิดให้กับผู้เรียน

2. การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ นอกจากทักษะการแสวงหาความรู้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากระบวนการคิดแล้ว ยังเป็นการพัฒนาทักษะการค้นคว้าหาแหล่งเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูล การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล การหาความสัมพันธ์ความเชื่อมโยงของข้อมูล การเลือกใช้สื่อความรู้ การอ่าน การฟัง การเขียน การสอบถาม การสัมภาษณ์ การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น การทดสอบคำตอบ การสรุป

3. การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคม ได้ฝึกความรับผิดชอบ ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ฝึกการวางแผนงาน การแบ่งหน้าที่ แบ่งงาน การติดตามผลงาน การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การอภิปรายแสดงความคิดเห็นผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถของแต่ละบุคคล ยอมรับความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งเสริมความรักความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก ซึ่งทักษะเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้มารยาททางสังคม การเคารพกฎระเบียบต่าง ๆ ของหน่วยงานเมื่อจะติดต่อขอข้อมูล หรือ สัมภาษณ์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาการสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเป็นการฝึกกระบวนการ คิด ทั้งการสังเกต การสงสัย การอยากรู้คำตอบ การเสาะแสวงหาคำตอบ และการสรุป ความรู้ ร่วมถึงการแสวงหาความรู้ พัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การเคารพกติกา ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมความรักความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก ซึ่งทักษะเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้..... โรงเรียน.....
 รายวิชา..... ชั้นมัธยมศึกษาปีที่....ภาคเรียนที่....
 หน่วยการเรียนรู้ที่.....: เรื่อง..... เวลา.....คาบ
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่วัน.....ที่ พ.ศ.2558 เวลาน.
 ผู้สอน

เรื่อง:

มาตรฐาน

ตัวชี้วัดที่

สาระสำคัญ

จุดประสงค์การเรียนรู้

สาระการเรียนรู้

สมรรถนะสำคัญ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

การวัดและประเมินผล

ขอบเขตการวัด	วิธีการ	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน
1. ความรู้			
2. สมรรถนะสำคัญ			
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ชิ้นงาน/ภาระงาน

เกณฑ์การประเมินผลงาน

ประเด็น	ระดับคุณภาพ				น้ำหนัก คะแนน	คะแนน จริง
	4(ดีมาก)	3(ดี)	2(พอใช้)	1(ปรับปรุง)		
	การนำความรู้ที่ได้ไปใช้					
รวม						

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพด้านความรู้

ระดับคะแนน	เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ
	ดีมาก
	ดี
	พอใช้
	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : ระดับพอใช้ขึ้นไป

เกณฑ์การประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ประเด็น	ระดับคะแนน		
	(3)ดี	(2)พอใช้	(1)ปรับปรุง
1. มีวินัย	- สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในชั้นเรียน - เคารพกติกาในการยกมือตอบคำถาม - ตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน - ส่งงานตรงตามเวลาที่กำหนดทุกครั้ง	มี 2 ใน 4 ประเด็น	มีเพียง 1 ประเด็น
2. ใฝ่เรียนรู้	- แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อทบทวนบทเรียนอยู่เสมอ - มีการบันทึกความรู้ลงในสมุดประจำวิชาอย่างเป็นระบบ - สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล - ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ	มี 2 ใน 4 ประเด็น	มีเพียง 1 ประเด็น

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ระดับคะแนน	เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ
8-9	ดี
6-7	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : ระดับพอใช้ขึ้นไป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (.....นาที่)

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน (..... นาที่)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (.....นาที่)

กิจกรรมสรุปบทเรียน (.....นาที่)

สื่อการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้/หนังสืออ้างอิง

บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน

ผลการจัดการเรียนรู้

ปัญหา/สิ่งที่ต้องพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(.....)

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

ลงชื่อ.....ผู้บริหาร
(.....)
วันที่.....

บรรณานุกรม คู่มือทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.
- ทิตินา แคมมณี และคณะ. (2536). **หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2550). **รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงกมล สินเพ็ง. (2551). **การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้: การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน เทศวานิช. (2535). **การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิดอย่างมีระบบ**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์. (2540). “รูปแบบการสอน Group Investigation.” **สารพัฒนาหลักสูตร**. 16(เมษายน-ตุลาคม), 69-75.
- ศรีมงคล เทพเรณู. (2548). **การพัฒนาการจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2545). **การจัดกระบวนการเรียนรู้: เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุรีย์ บาวเออร์. (2535). “การเรียนรู้โดยการร่วมมือ.” **วารสารวิชาการอุดมศึกษา**. 2(1). 15-16.
- ไสว พักขาว. (2542). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ : เอมพันธ์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). **หลักการสอน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

Joyce, B. ;Weil, M. & (2009). **Models of Teaching**. 8th edition. Boston: Pearson Education.

Slavin. R. E. (1990). **Cooperative Learning: Theory, Research and Practice**. New Jersey: Prentice Hall.

Thelen, H. A. (1970). **Classroom Grouping for Teachability**. New York: Wiley.

คู่มือประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาทักษะการคิด

บทนำ

ความคิดมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก การจะดำเนินชีวิตให้มีความสุขและประสบผลสำเร็จ ต่างก็เป็นผลมาจากการมีความคิดที่มีประสิทธิภาพทั้งสิ้น ซึ่งในปัจจุบันนี้โลกมีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ส่งผลให้มนุษย์ประสบปัญหาในการดำรงชีวิตและการปรับตัว ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการศึกษา คือ การพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถในการคิด เพราะการคิดช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ และขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของคน ดังเช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 25(2)(3) กล่าวว่า “...ฝึกทักษะกระบวนการคิดเป็น...” และในมาตรฐานการศึกษาข้อ 4 กล่าวถึงความสามารถในการประเมินค่า ความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณา ข้อดี ข้อเสีย ความถูก ความผิด ระบุสาเหตุ ผลค้นหาคำตอบ เลือกวิธี และมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติวิธี มีความถูกต้องเหมาะสม สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบ และมีความคิดรวบยอด นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร ความคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต รวมทั้งได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ให้ความสามารถในการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากเนื่องจากผู้เรียนจะได้ใช้ความคิดเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน ครูมักคิดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเป็นสิ่งที่ยากเกินความสามารถ และมีความซับซ้อน หากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดไม่ใช่สิ่งที่ยากเกินความสามารถของครู ดังที่ วิลเลียม (William, 2002: 157) ได้กล่าวว่า การคิดและการทำงานของมนุษย์แม้จะเป็นเรื่องของสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับพันธุกรรม แต่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นได้หากจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันจึงต้องมุ่งที่การพัฒนาผู้เรียนให้มากกว่าการสอนหรือการถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ และการนำไปปฏิบัติงาน (William, 2002: 159)

ทักษะการคิด (Thinking Skills)

ทักษะการคิดเป็นกระบวนการทางสมองโดยเฉพาะสมองส่วนบนซีกซ้ายและขวา ถ้าการคิดคือการที่เราทำความเข้าใจกับประสบการณ์ต่างๆ กาคิดที่มีคุณภาพจะช่วยให้เราเรียนรู้ได้ผลยิ่งขึ้น

จากประสบการณ์ และยังสามารถพัฒนาสติปัญญาให้ดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งได้มีนักวิชาการให้ความหมายของทักษะการคิดไว้หลากหลายดังนี้

มาร์โซโน และคณะ (Marzono and others, 1993) ได้กล่าวถึงความหมายของความคิดว่า หมายถึงกระบวนการให้เหตุผลที่เกี่ยวกับการทำงานหรือสิ่งที่เรียนรู้เพื่อแสดงให้รู้ว่าเข้าใจเนื้อหา และการปฏิบัติ นั้นซึ่งก็ย่อมต้องอาศัยคำถามต่างๆ เพื่อให้ได้คำตอบตรงตามที่ถามซึ่งการใช้คำถามในการส่งเสริมพัฒนาการคิดเป็นเทคนิคที่สามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น เป็นวิธีที่ใช้ได้ง่าย สะดวก เป็นการพัฒนาทักษะการคิดให้กับผู้เรียนโดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการหรือขั้นตอนที่แน่นอน เพียงแต่ต้องอาศัยสาระความรู้หรือข้อมูลที่จะเป็นสิ่งที่พัฒนาการคิด นอกจากนี้ เดอโบโน (De Bono, 1976) และ ฟิชเชอร์ (Fisher, 1990) ได้กล่าวถึงทักษะการคิดไว้สอดคล้องกันว่า ทักษะการคิดคือการที่รู้ว่าจะทำอะไร เมื่อไหร่และทำอย่างไรใช้เครื่องมืออะไรบ้างและผลที่เกิดขึ้นคืออะไร และยังมีนักศึกษาได้จำแนกทักษะการคิดไว้ต่างกัน เช่น บลูม (Bloom, 1956) ได้แบ่งทักษะการคิดเป็น 2 ระดับ คือ 1) ทักษะการคิดขั้นต่ำ (Lower order Thinking) ประกอบด้วย การเรียนรู้ขึ้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ และ 2) ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher order Thinking) ประกอบด้วย การเรียนรู้ขั้นวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ที่สำคัญนักศึกษาดังกล่าวมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ทักษะการคิดประเภทต่างๆ แต่ละระดับไม่สามารถแยกออกจากกันได้ แต่มีการเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับทักษะการคิดขั้นต่อไป บางประเภททักษะการคิดขั้นสูงไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย หากขาดทักษะการคิดขั้นต่ำอื่นๆ

ดังนั้นทักษะการคิดหมายถึง ความสามารถในการคิดลักษณะต่างๆ ในการที่จะจัดการกับความรู้และนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน แก้ปัญหาได้ ซึ่งทักษะการคิดสามารถจัดประเภทเป็น ประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. ทักษะการคิดพื้นฐาน (Basic skills) ได้แก่ ทักษะสื่อความหมาย (Communication skills) และทักษะการคิดที่เป็นแกน หรือทักษะการคิดทั่วไป (Core general thinking skills)
2. ทักษะการคิดขั้นสูง หรือทักษะการคิดที่ซับซ้อน (Higher order or more completed thinking skills)

ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน (Basic skills) หมายถึง ทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้นต่อการคิดในระดับที่สูงขึ้นหรือซับซ้อนขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นทักษะการสื่อความหมายที่บุคคลทุกคนจำเป็นต้องใช้ในการสื่อสารความคิดของตน ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

กลุ่มที่ 1 ทักษะการสื่อความหมาย (Communication Skills) หมายถึง ทักษะที่เกิดจากการรับสารที่แสดงถึงความคิดของผู้อื่นเข้ามาเพื่อรับรู้ แล้วตีความ จดจำ เรียบเรียง และถ่ายทอดความคิดของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยแปลงความคิดให้อยู่ในรูปภาษาต่างๆ ทั้งที่เป็นข้อความ คำพูด ศิลปะ ดนตรี คณิตศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งทักษะการสื่อความหมาย ประกอบด้วยทักษะย่อยที่สำคัญดังนี้

ทักษะการสื่อความหมาย	พฤติกรรมที่แสดงออก
1. การฟัง (Listening)	1.1 แยกแยะความแตกต่างของสิ่งที่ฟัง 1.2 จดจำสิ่งที่ได้ยินมาได้ : เสียง คำ ข้อความ 1.3 เข้าใจเรื่องราว/ความหมายในเรื่องที่ฟัง 1.4 เข้าใจความหมายที่สื่อผ่านน้ำเสียง สีหน้า ท่าทางและลีลาการเล่าของผู้พูด 1.5 วัตถุประสงค์ต่ออารมณ์และความรู้สึกในเรื่องที่ฟัง 1.6 ประเมินความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และคุณค่าของสิ่งที่ฟัง
2. การอ่าน (Reading)	2.1 บอกเนื้อหาสาระและรายละเอียดจากข้อความหรือจากภาพได้ 2.2 เข้าใจเรื่องราวที่อ่าน 2.3 วัตถุประสงค์ต่ออารมณ์และความรู้สึกในเรื่องที่อ่าน 2.4 ประเมินความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และคุณค่าของข้อความที่อ่าน
3. การรับรู้ (Perceiving)	3.1 การรู้ตัวว่ามีสิ่งเร้าเข้ามาสู่ประสาทสัมผัสของตน 3.2 การเลือกว่าควรจดจ่อกับสิ่งเร้าใด และไม่สนใจสิ่งเร้าใดในขณะนั้น 3.3 การจดจ่อโดยการฟัง การอ่าน หรือการรับรู้ข้อมูลได้จนครบถ้วน
4. การจดจำ (Memorizing)	4.1 การบอกได้ถึงสิ่งที่เพิ่งรับรู้ไปสักครู
5. การจำ (Remembering)	5.1 การบอกได้ถึงสิ่งที่รับรู้ไประยะหนึ่ง 5.2 การบอกได้ถึงสิ่งที่รับรู้ไปเป็นเวลานานแล้ว
6. การคงสิ่งที่เรียนไปแล้วไว้ได้หลังการเรียนนั้น (Retention)	6.1 การสามารถพูดหรือกระทำสิ่งที่เคยเรียนรู้จนสามารถพูดหรือทำได้แล้วภายหลังจากที่ไม่ได้เรียนเรื่องนั้นมาแล้วระยะหนึ่ง เช่น 1 สัปดาห์ 1 เดือน หรือ 1 ปี เป็นต้น
7. การบอกความรู้ที่ได้จากตัวเลือกที่กำหนดให้ (Recognizing)	7.1 การทบทวนและระลึกถึงคำตอบที่ถูกต้อง คิดหาคำตอบที่ถูกต้อง 7.2 (ในกรณีที่ไม่รู้คำตอบที่ถูกต้องด้วยตนเอง) การพิจารณาความเป็นไปได้ของแต่ละตัวเลือกแต่ละตัว โดยอาศัยความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องแล้วกำจัดตัวเลือกที่เป็นไปได้ต่ำจนเหลือเพียงตัวเดียวหรือเลือกตัวเลือกที่ความเป็นไปได้สูงที่สุด
8. การบอกความรู้ที่ออกมาด้วย (Recalling)	8.1 การทบทวนความรู้ที่เคยเรียนมา หรือประสบการณ์ที่เคยประสบมาแล้วบอกให้ผู้อื่นทราบได้ถูกต้อง

ทักษะการสื่อความหมาย	พฤติกรรมที่แสดงออก
9. การใช้ข้อมูล (Using information)	9.1 บอกได้ว่า ความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมใดบ้างที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ หรือสิ่งที่กำลังประสบอยู่ 9.2 เลือกความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสิ่งที่กำลังเรียนรู้ใหม่ 9.3 บอกได้ว่า ความรู้เดิม หรือประสบการณ์เดิมที่เลือกมานั้น มีความสัมพันธ์หรือมีประโยชน์ต่อสิ่งที่รับรู้ใหม่ หรือสิ่งที่กำลังประสบอยู่อย่างไร 9.4 ใช้ข้อมูลเดิม ความรู้เดิม หรือประสบการณ์เดิม ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่
10. การบรรยาย (describing)	10.1 การลำดับความคิดต่างๆ ที่จะบอกให้เป็นระบบและต่อเนื่องตามเวลา เหตุการณ์ ความเป็นเหตุเป็นผล 10.2 การจัดหมวดหมู่ความรู้ให้เป็นโครงสร้างที่ถูกต้องและชัดเจน 10.3 การทำความคิดย่อยๆ แต่ละส่วนให้ชัดเจน ตรงไปตรงมา 10.4 การค้นหาและระบุลักษณะ คุณสมบัติ หรือองค์ประกอบต่างๆ ของความคิดใหญ่และความคิดย่อย แต่ละประเด็นได้ถูกต้องและครบถ้วน 10.5 การนำเสนอความคิดที่เรียบเรียงไว้อย่างเป็นระบบ
11. การอธิบาย (Explaining)	11.1 การเรียบเรียงความคิดหรือประเด็นสำคัญต่างๆ ในเรื่องที่เรียน 11.2 การบอกความสัมพันธ์เชิงเหตุผล/เชิงสาเหตุ ระหว่างประเด็นสำคัญต่างๆ นั้น 11.3 การจัดลำดับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอยู่ทั้งหมด โดยเลือกจัดตามเวลาของการเกิดขึ้น ลำดับของการเกิดผลจากสิ่งหนึ่งที่มีต่อสิ่งหนึ่งอย่างเหมาะสม
12. การทำให้กระจ่าง (Clarifying)	12.1 การแยกความคิดหรือประเด็นที่ต้องการออกจากความคิดหรือประเด็นอื่นๆ ออกอย่างเด็ดขาด 12.2 การระบุคุณลักษณะ/คุณสมบัติต่างๆ ในแต่ละมิติของความคิดที่กำหนด และความคิดอื่นๆ ที่ใกล้เคียงกันหรือมักสับสน 12.3 การบอกคุณสมบัติที่มีร่วมกัน และความแตกต่างกันระหว่างความคิดที่กำหนดกับความคิดที่ใกล้เคียงหรือมักสับสน 12.4 การบอกได้ว่า ตัวอย่างที่กำหนดข้อใดเป็นของความคิดที่กำหนด และตัวอย่างใดไม่ใช่ 12.5 การให้ตัวอย่างของความคิดที่กำหนด และตัวอย่างที่ไม่ใช่ของความคิดที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง

ทักษะการสื่อความหมาย	พฤติกรรมที่แสดงออก
13. การพูด (Speaking)	13.1 บอกวัตถุประสงค์ในการพูดของตนเองได้ 13.2 จัดลำดับความคิดในเรื่องที่จะพูดได้อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกัน 13.3 จัดโครงสร้างของเรื่องที่จะพูดได้ถูกต้องครบถ้วน 13.4 เลือกวิธีนำเสนอและเลือกใช้สำนวนภาษาได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการพูด 13.5 พูดตามที่เรียบเรียงความคิดของตนออกมาอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกประเด็นสำคัญและมีรายละเอียดครบถ้วน โดยใช้วิธีที่เหมาะสม ทำให้ผู้ฟังเกิดการตอบสนองตามที่ผู้พูดต้องการ
14. การเขียน (Writing)	14.1 บอกวัตถุประสงค์ในการเขียนของตนได้ 14.2 จัดโครงสร้างของเรื่องที่จะเขียนได้ถูกต้อง ครบถ้วน 14.3 จัดลำดับความคิดในเรื่องที่จะเขียนได้อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกัน 14.4 เลือกวิธีนำเสนอ และสำนวนภาษาได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเขียน 14.5 เขียนตามที่เรียบเรียงความคิดของตนออกมาตามลำดับอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมประเด็นสำคัญ และมีรายละเอียดครบถ้วน โดยใช้วิธีที่เหมาะสม ทำให้ผู้อ่านเกิดการตอบสนองตามที่ผู้เขียนต้องการ
15. การแสดงออกถึงความสามารถของตน	15.1 ทักษะย่อยทำนองเดียวกับการพูดและการเรียน โดยอาจใช้วิธีการต่างๆ ในการแสดงถึงความคิด ความรู้ของตน วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายๆ วิธีประกอบกัน

กลุ่มที่ 2 ทักษะแกนพื้นฐาน (Core of General Thinking Skills) หมายถึง ทักษะการคิดที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งคนเราจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ตลอดจนการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ประกอบด้วยทักษะย่อยที่สำคัญ ดังนี้

ทักษะแกนพื้นฐาน	พฤติกรรมที่แสดงออก
1. การสังเกต (Observing)	รับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 แล้วเห็นหรือบอกได้ถึงสิ่งต่อไปนี้ - คุณสมบัติหรือคุณลักษณะของสิ่งนั้น - องค์ประกอบหรือโครงสร้างของสิ่งนั้น - รายละเอียดของแต่ละส่วนของสิ่งนั้น - ความแตกต่างจากสิ่งอื่นหรือความผิดปกติของสิ่งนั้น - จุดที่น่าสนใจของสิ่งนั้น

ทักษะแกนพื้นฐาน	พฤติกรรมที่แสดงออก
2. การสำรวจ (Exploring)	ลงมือทำกิจกรรมหรือมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 รับรู้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างที่ทำกิจกรรมหรือมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งนั้นโดย - ทำอย่างไม่มีทิศทาง - ทำตามที่คุณอื่นกำหนดให้ - ทำโดยวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อค้นหาคำตอบและบางอย่างที่ตั้งไว้
3. การตั้งคำถาม (Questioning)	3.1 กำหนดขอบเขตในการศึกษาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และระบุวัตถุประสงค์ของการศึกษาสิ่งนั้นได้ 3.2 รับข้อมูลโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 นำมาเทียบกับความรู้เดิมที่มีอยู่ แล้วตั้งคำถามที่เกี่ยวกับ - ความเป็นไปได้ของความแตกต่าง หรือความเหมือนระหว่างข้อมูลเดิมกับข้อมูลใหม่ - ความถูกต้องในการคาดคะเนของตนเอง หลังจากที่มีการเปรียบเทียบข้อมูลในเชิงประจักษ์แล้ว - รายละเอียดหรือสิ่งที่ยังไม่รู้จากข้อมูลใหม่ - เหตุผลของการเกิดประสบการณ์ที่ความรู้เดิมไม่สามารถอธิบายได้ 3.3 คาดคะเนสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นแล้วตั้งคำถามเกี่ยวกับ - ความเป็นไปได้ของความแตกต่างหรือความเหมือนระหว่างข้อมูลเดิมกับข้อมูลใหม่ - ความถูกต้องในการคาดคะเน - รายละเอียดหรือสิ่งที่ไม่รู้ของข้อมูลใหม่ - เหตุผลของการเกิดปรากฏการณ์ที่เกิดจากการคาดคะเน 3.4 เลือกถามเฉพาะกับคำถามที่ตรงวัตถุประสงค์การศึกษาสิ่งนั้นๆ ได้มากที่สุด
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Information Gathering)	4.1 ระบุเรื่องและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ หรือสิ่งที่สนใจได้ 4.2 ระบุสิ่งที่ยังไม่รู้และยังเรียนรู้ไม่เพียงพอ 4.3 ระบุวิธีการได้มาซึ่งความรู้และแหล่งข้อมูล 4.4 รวบรวมความรู้ใหม่ที่ได้ จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล ให้เป็นระบบและหมวดหมู่ 4.5 ตรวจสอบความเพียงพอของข้อมูล ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ทักษะแกนพื้นฐาน	พฤติกรรมที่แสดงออก
5. การระบุ (Identifying)	5.1 การค้นหาและกำหนดวัตถุประสงค์หรือขอบเขตของการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่กำหนดให้ 5.2 การค้นหาและบอกมิติต่างๆ ที่สิ่งนั้นเป็นสมาชิกอยู่ เช่น สี ขนาด พื้นผิว น้ำหนัก เป็นต้น 5.3 การคัดเลือกเฉพาะมิติที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรืออยู่ในขอบเขตนี้ 5.4 การสำรวจสิ่งที่กำหนดให้อย่างรอบคอบ ครบทุกมิติที่คัดเลือกไว้ 5.5 การบอกคุณสมบัติ คุณลักษณะหรือระดับของการเป็นสมาชิกต่างๆ 5.6 การทบทวนและตรวจสอบคำที่ใช้ในการบอกคุณสมบัติ คุณลักษณะหรือระดับการเป็นสมาชิกว่าถูกต้อง ชัดเจน ตามที่ต้องการหรือไม่
6. การจำแนกแยกแยะ (Discriminating)	6.1 กำหนดประเด็นในการแยกแยะระหว่าง 2 สิ่ง ได้ เช่น สี ขนาด เพศ 6.2 เทียบระดับความเหมือนและต่างในประเด็นที่กำหนด 6.3 สรุปความเหมือนและต่างระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง
7. การจัดลำดับ (Ordering)	7.1 การกำหนดมิติที่จะจัดลำดับให้แก่สิ่งต่างๆ ที่กำหนดให้ เช่น จำนวน 7.2 การระบุระดับของสิ่งของที่กำหนดให้แต่ละชิ้น/อัน เช่น มาก น้อย 7.3 การกำหนดทิศทางของระดับที่จัดเรียง เช่น มากไปหาน้อย เป็นต้น 7.4 การนำสิ่งต่างๆ แต่ละสิ่งมาจัดเรียงโดยเปรียบเทียบระดับระหว่างกัน และกัน ไปในทิศทางที่กำหนด
8. การเปรียบเทียบ (Comparing)	8.1 การกำหนดมิติที่จะเปรียบเทียบระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง เช่น ความยาว 8.2 การนำของทั้งสองสิ่งที่จะเปรียบเทียบมาจัดอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน 8.3 การตรวจสอบว่าสิ่งใดเกินหรือขาดเมื่อเทียบกันแล้ว
9. การจัดหมวดหมู่ (Classifying)	9.1 กำหนดประเด็นที่จะจำแนกแยกแยะโดยค้นหาจากคุณสมบัติร่วม และคุณสมบัติที่ต่างกันโดยอาศัยข้อมูลจากความรู้เดิมที่มี และจากผู้อื่น 9.2 กำหนดระดับหรือเกณฑ์ในการจำแนกแยกแยะ 9.3 จำแนกสิ่งต่างๆ ตามระดับหรือเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้เป็นหมวดหมู่
10. การสรุปอ้างอิง (Inferring)	10.1 การจัดระบบข้อมูลใหม่ 10.2 การเปรียบเทียบข้อมูลใหม่กับข้อมูลความรู้ในโครงสร้างความรู้เดิม ว่ามีความคล้ายคลึงหรือสัมพันธ์กันอย่างไร 10.3 การค้นหาความแตกต่างและสาเหตุของความแตกต่างระหว่างข้อมูลใหม่กับความรู้เดิม
	10.4 การใช้หลักเหตุผลสรุปจากความรู้เดิมเพื่ออธิบายคุณสมบัติส่วนที่ยังไม่รู้เกี่ยวกับข้อมูลใหม่

ทักษะแกนพื้นฐาน	พฤติกรรมที่แสดงออก
11. การแปล (Translating)	11.1 การศึกษาข้อมูลที่ได้รับอย่างระมัดระวัง 11.2 การแยกสาระที่เป็นแก่น และสาระที่เป็นรายละเอียดระดับต่างๆ 11.3 การเรียบเรียงสาระที่ได้รับเป็นข้อความ/สำนวนของตนเองโดยคงสาระที่เป็นแก่นและรายละเอียดที่สำคัญ 11.4 การตรวจสอบโดยเทียบกับข้อมูลที่ได้รับว่าเรียบเรียงสาระแก่นและรายละเอียดที่สำคัญ ได้ถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่
12. การตีความ (Interpreting)	ระดับที่ 1 การตีความเพื่อระบุถึงสิ่งที่ผู้สื่อไม่ได้บอกตรงๆ 12.1 การพิจารณาข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับว่ามีความสัมพันธ์กับสิ่งใดบ้าง โดยอาศัยความรู้/ประสบการณ์เดิม 12.2 การเปรียบเทียบเพื่อหาสิ่งที่เป็นความสัมพันธ์ร่วมของข้อมูลต่างๆ เหล่านั้น 12.3 การใช้หลักเหตุผล เพื่อพิจารณาและคัดเลือกกว่าสิ่งที่เป็นความสัมพันธ์ร่วมสิ่งใดน่าจะเป็นสิ่งที่ผู้สื่อต้องการจะสื่อให้แก่ผู้อื่น โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับตัวผู้สื่อ ลักษณะของสาร โอกาส/สถานการณ์ของการสื่อสาร บริบทขณะสื่อสาร และการคาดคะเน การรับรู้เกี่ยวกับผู้รับสารจากมุมมองของผู้สื่อสาร ระดับที่ 2 การตีความเพื่อหาความหมายที่แท้จริง 12.4 การใช้เหตุผลประกอบกับความรู้เกี่ยวกับผู้สื่อสาร การสื่อสาร และผู้รับสาร เพื่อระบุถึงความหมาย สาเหตุที่แฝงอยู่ สารที่สื่อสะท้อนอะไรบ้าง ระดับที่ 3 การตีความเพื่อสร้างข้อมูลใหม่ 12.5 การใช้ทฤษฎีแนวคิดเป็นหลักหรือแนวในการอธิบายความเป็นเหตุเป็นผลของข้อมูล หรืออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่างๆ ที่ได้มา
13. การเชื่อมโยง (Connecting)	ระดับที่ 1 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งสองสิ่ง 13.1 การพิจารณาสิ่งที่กำหนดให้ว่าสามารถจัดเป็นสมาชิกในมิติหรือแ่งมุมใดบ้าง แล้วระบุมิติหรือแ่งมุมเหล่านั้นออกมาให้มากที่สุด 13.2 การหามิติหรือแ่งมุมระหว่างสิ่งทั้งสอง 13.3 การบอกความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งสองในแต่ละมิติ ระดับที่ 2 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความรู้เดิมกับสิ่งที่กำหนดให้ใหม่ 13.4 การระบุมิติหรือแ่งมุมต่างๆ ของสิ่งที่กำหนดให้

ทักษะแกนพื้นฐาน	พฤติกรรมที่แสดงออก
	13.5 การเปรียบเทียบมิติของสิ่งที่กำหนดให้กับมิติต่างๆ ในโครงสร้างความรู้เดิม เพื่อระบุว่าสิ่งที่กำหนดให้ใหม่มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างความรู้เดิมในระดับใดและมีมิติใด 13.6 การตรวจสอบและระบบลักษณะความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดให้ใหม่ กับโครงสร้างความรู้เดิมในระดับและมิติที่สัมพันธ์กันนั้น
14. การขยายความ (Elaboration)	14.1 การพิจารณาและเลือกประเด็นสิ่งที่ต้องการขยายความ เช่น ตัวละครเอกในเรื่อง เป็นต้น 14.2 การพิจารณาวัตถุประสงค์ของการขยายความ เช่น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุผลของพฤติกรรมของตัวละครในเหตุการณ์ต่างๆ ในภายหลัง เป็นต้น
	14.3 การเลือกมิติหรือแง่มุมที่ขยายความ เช่น นิสัยใจคอ พื้นฐานทางครอบครัว และระดับการศึกษา เป็นต้น 14.4 การระบุลักษณะหรือคุณสมบัติ รวมทั้งอาจยกตัวอย่างประกอบในแต่ละมิติหรือแง่มุมที่ต้องการขยายความนั้น เช่น เป็นคนโมโหง่าย เกรี้ยวกราด โดยมักด่าทอผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย เป็นต้น
15. การให้เหตุผล (Reasoning)	15.1 ระบุผลที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน 15.2 ระบุเหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผลที่เกิดขึ้น 15.3 อธิบายถึงสิ่งที่ทำให้เกิดผลตามที่กำหนด โดยการสรุปอ้างอิงจากข้อมูล ความรู้ หรือประสบการณ์เดิมประกอบ
16. การสรุปย่อ (Summarizing)	16.1 การทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่ทั้งหมด 16.2 การจัดโครงสร้างของความรู้ใหม่ 16.3 การระบุสาระส่วนที่เป็นแก่นในแต่ละส่วนย่อยของโครงสร้างหรือองค์ประกอบของสิ่งนั้น 16.4 เรียบเรียงความคิดเฉพาะส่วนที่เป็นแก่นให้เป็นระบบและมีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน 16.5 นำเสนอความคิดที่เรียบเรียงไว้ในรูปของการพูดหรือการเขียน ข้อความหรือแผนภูมิ แผนผัง

ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher-ordered / More Complicated Thinking Skills)

ทักษะการคิดขั้นสูง หมายถึง ทักษะการคิดที่มีหลายขั้นตอนหลายชั้น ซึ่งต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะแกนพื้นฐานหลายๆทักษะซึ่งในแต่ละขั้นตอน ทักษะการคิดขั้นสูง จะพัฒนาได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาการคิดขั้นพื้นฐานจนเกิดความชำนาญแล้วพอสมควรทักษะการคิดขั้นสูง ประกอบด้วยทักษะย่อยๆที่สำคัญดังนี้

ทักษะการคิดขั้นสูง	พฤติกรรมที่แสดงออก
1. การสรุปความ (Drawing conclusion)	1.1 พิจารณาทบทวนข้อมูลเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่างๆมากกว่า 1 อย่าง โดยแยกแยะเป็นส่วนต่างๆ 1.2 นำข้อมูลในแต่ละเหตุการณ์ ในแต่ละส่วนมาค้นหาแบบแผนในเรื่องความเหมือน ความต่าง ความสอดคล้อง ความคล้ายคลึง หรือความสัมพันธ์ 1.3 นำความสัมพันธ์ต่างที่ค้นพบทั้งหมดมาเรียบเรียงให้สอดคล้องต่อเนื่อง และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 1.4 สรุปภาพรวมหรือแผนรวมของข้อมูล / เหตุการณ์/ปรากฏการณ์ทั้งหมดให้ครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆและแบบแผนย่อยๆในแต่ละส่วนนั้น
2. การให้คำจำกัดความ (Defining)	2.1 การรวบรวมตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของความคิดรวบยอดที่กำหนด 2.2 การค้นหาคุณสมบัติหรือลักษณะร่วมระหว่างตัวอย่างเหล่านั้น 2.3 การรวบรวมตัวอย่างต่างๆ ที่ไม่ใช่สมาชิกของความคิดรวบยอดที่กำหนดให้ 2.4 การเปรียบเทียบคุณสมบัติแต่ละข้อ ของตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกับตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิก 2.5 การเลือกเฉพาะคุณสมบัติที่มีร่วมกันในตัวอย่างที่เป็นสมาชิกแต่แตกต่างออกไปในตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิก 2.6 การเรียบเรียงความคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติดังกล่าวให้ชัดเจน 2.7 การพูดหรือเขียนถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติเฉพาะซึ่งเป็นคำจำกัดความของความคิดรวบยอด
3. การวิเคราะห์ (Analyzing)	3.1 รวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบหรือเรียบเรียงให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจ 3.2 กำหนดมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์โดย - อาศัยความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม - อาศัยการค้นพบลักษณะร่วมหรือคุณสมบัติร่วมของกลุ่มข้อมูล 3.3 แยกแยะข้อมูลที่มีอยู่ลงแต่ละหมวดหมู่ 3.4 นำข้อมูลที่แยกแยะแล้วมาจัดลำดับ เรียงลำดับ หรือจัดระบบให้ง่ายแก่การเข้าใจ

ทักษะการคิดขั้นสูง	พฤติกรรมที่แสดงออก
	3.5 เปรียบเทียบข้อมูลแต่ละหมวดในแง่ของ ความมาก – น้อย ความสอดคล้อง – ขัดแย้ง ผลทางบวก – ผลทางลบ ความเป็นเหตุ – ผลความต่อเนื่อง เป็นต้น
4. การผสมผสานข้อมูล (Integrating)	4.1 บอกวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าต้องการผสมผสานอะไร เพื่ออะไร 4.2 พิจารณาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเก่ากับข้อมูลใหม่ 4.3 เลือกข้อมูลที่มีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตามวัตถุประสงค์ 4.4 สร้างชุดข้อมูลใหม่หรือความรู้ใหม่ จากการใช้ข้อมูลเก่าและใหม่หลายๆเรื่องเข้าด้วยกัน
5. การจัดระบบความคิด (Organizing)	5.1 ระบุความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละตัว 5.2 นำความสัมพันธ์ที่ได้มากำหนดมิติ ประเด็น หรือแง่มุมในการจัดกลุ่มข้อมูล 5.3 จัดข้อมูลเข้าตามมิติ ประเด็น หรือแง่มุมที่กำหนด 5.4 ประมวลความสัมพันธ์ย่อยๆของมิติ ประเด็น หรือแง่มุมต่างๆให้ครบทุกเรื่อง
6. การสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Constructing)	6.1 การนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบเพื่อให้เข้าใจความเข้าใจ 6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่จัดระบบลงตัว 6.3 การค้นพบความสัมพันธ์ใหม่ หรือแบบความสัมพันธ์ใหม่ในข้อมูลที่วิเคราะห์ 6.4 การสร้างโครงสร้างความรู้จากแบบแผนความสัมพันธ์ที่ค้นพบ 6.5 การกำหนดความคิดรวบยอดของโครงสร้างความรู้ใหม่ที่สร้างขึ้น
7. การกำหนดโครงสร้างความรู้ (Structuring)	7.1 การนำข้อมูลทั้งหมดมาพิจารณาหาความสัมพันธ์ระหว่างกัน 7.2 การระบุความสัมพันธ์ร่วมของข้อมูลและจัดกลุ่มของข้อมูลทั้งหมดตามลักษณะความสัมพันธ์ร่วมเหล่านั้น 7.3 การตั้งชื่อหรือระบุความคิดรวบยอดของความสัมพันธ์ร่วมต่างๆ 7.4 การหาความสัมพันธ์ร่วมระหว่างความสัมพันธ์ร่วมย่อยๆ ทั้งหมดเพื่อให้เกิดเป็นโครงสร้างใหญ่ที่ครอบคลุมข้อมูลทั้งหมด
8. การแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างความรู้เสียใหม่ (Restructuring)	8.1 การค้นพบว่าข้อมูลใหม่ที่ได้มา ซึ่งได้ตรวจสอบแล้วว่าไม่ถูกต้อง ไม่สามารถเติมเข้าไปในโครงสร้างเดิมได้ 8.2 การเปรียบเทียบลักษณะหรือคุณสมบัติของข้อมูลใหม่กับข้อมูลเดิมว่าข้อมูลใหม่นี้จะเป็นข้อมูลระดับใด 8.3 การทบทวนระดับที่ต้องการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเดิมเพื่อให้สามารถรับข้อมูลใหม่เข้ามา และระบุว่าควรนำองค์ประกอบต่างๆ ในระดับนั้นมาบูรณกันแยกออกไปให้ย่อยลงไปอีก หรือเปลี่ยนการจัดองค์ประกอบใหม่โดยใช้เกณฑ์ใหม่

ทักษะการคิดขั้นสูง	พฤติกรรมที่แสดงออก
	8.4 การกำหนดเกณฑ์ขึ้นใหม่และ/หรือการปรับชื่อหรือความคิดรวบยอดขององค์ประกอบต่างๆ ใหม่ 8.5 การจัดกลุ่มข้อมูลใหม่ตามเกณฑ์ และชื่อ/ความคิดรวบยอดที่ปรับใหม่นั้น 8.6 การตรวจสอบโครงสร้างที่ปรับปรุงใหม่ ว่ามีความสัมพันธ์สอดคล้องกันโดยรวมหรือไม่ และการปรับปรุงโครงสร้างข้างบนกว่าจะได้โครงสร้างรวมใหม่ที่ไม่มีความขัดแย้งกันที่สุดในที่สุด
9. การค้นหาแบบแผน (Finding patterns)	9.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาให้เป็นหมวดหมู่โดยอาศัยการแบ่งตามมิติหรือแง่มุมต่างๆ หลายๆ แบบ 9.2 การค้นหาและค้นพบความสัมพันธ์บางอย่างระหว่างข้อมูลบางกลุ่ม มิติ หรือแง่มุมใหม่ที่ข้อมูลในมิตินั้นมีความแตกต่างกันอย่างเป็นระบบ 9.3 การค้นหาเกณฑ์ในการจัดระดับหรือบางข้อมูลตามมิติใหม่ที่ค้นพบ หรือการกำหนดความคิดรวบยอดของกลุ่มข้อมูลแต่ละกลุ่มที่สัมพันธ์ 9.4 การอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ค้นพบ 9.5 การนำข้อมูลอื่นที่อยู่ในขอบเขตของความสัมพันธ์ที่ค้นพบมาจัดเข้าในกลุ่มข้อมูลนี้ เพื่อตรวจสอบความคงที่ความสัมพันธ์นี้ 9.6 การปรับคำอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ให้ครอบคลุมข้อมูลทั้งหมดหากยังไม่สามารถจัดข้อมูลใหม่เข้ากลุ่มได้
10. การหาความเชื่อพื้นฐาน (Finding underlying assumption)	10.1 การทำความเข้าใจชัดเจนกับเหตุการณ์หรือการกระทำ 10.2 การใช้หลักเหตุผล ค้นหา และบอกที่มา หรือเหตุผลของเหตุการณ์หรือการกระทำนั้น 10.3 การใช้หลักเหตุผลค้นหาให้ลึกลงไปเพื่อระบุถึงความเชื่อพื้นฐานที่ทำให้บุคคลเกิดการกระทำหรือก่อให้เกิดเหตุการณ์นั้น 10.4 การทบทวนกลับถึงผลสะท้อนของการมีความเชื่อพื้นฐานที่ระบุ และตรวจสอบว่า สอดคล้องกับเหตุการณ์หรือการกระทำที่ศึกษาหรือไม่ เพื่อยืนยันความเป็นเหตุเป็นผลของความเชื่อพื้นฐานที่ระบุกับเหตุการณ์หรือการกระทำที่ศึกษา
11. การคาดคะเนหรือการพยากรณ์ (Predicting)	11.1 ทบทวนพิจารณา เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการใด หรือ คล้ายคลึงกับเหตุการณ์ใดจากความรู้เดิมและประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ 11.2 ระบุเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นอยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการ หรือเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน 11.3 พยากรณ์ หรือคาดคะเน ขั้นตอนที่จะเกิดขึ้นต่อไป โดยการสรุปอ้างอิงจาก

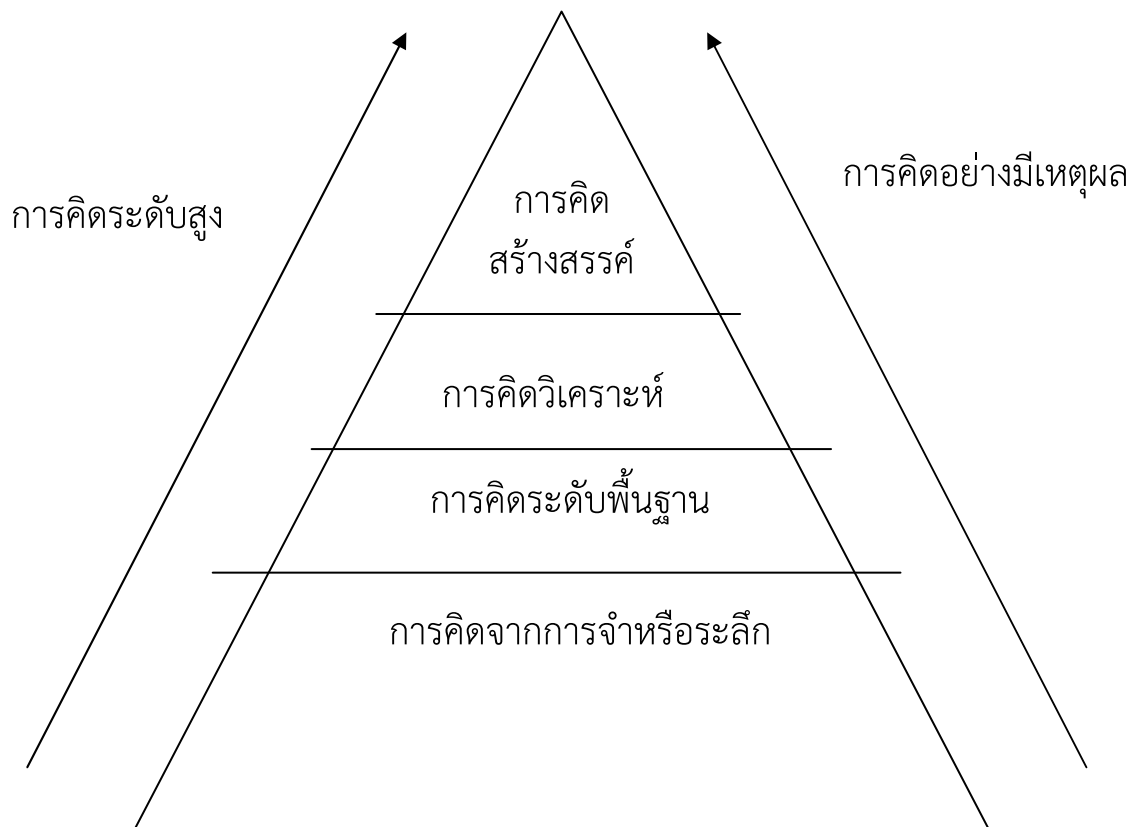
ทักษะการคิดขั้นสูง	พฤติกรรมที่แสดงออก
	กระบวนการหรือเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งอาศัยความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ของผู้คาดคะเนหรือพยากรณ์
12. การตั้งสมมติฐาน (Formulating Hypothesis)	12.1 กำหนดขอบเขตของเรื่องที่ศึกษา วัตถุประสงค์และคำถามที่ต้องการศึกษา 12.2 ทบทวนความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับคำถามที่ต้องการศึกษาว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร มีอะไรที่ทราบแล้ว มีอะไรที่ยังไม่ทราบ 12.3 สรุปอ้างอิงอาศัยความรู้เดิมเพื่อบอกว่า - จากสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น จะมีอะไรเกิดขึ้นตามมา - สถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร 12.4 ใช้หลักเหตุผลเพื่ออธิบายในกรณีที่ความรู้เดิมไม่เพียงพอที่จะใช้สรุปอ้างอิงว่า - จากสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น จะมีอะไรเกิดขึ้นตามมา - สถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร
13. การทดสอบสมมติฐาน (Testing Hypothesis)	13.1 การวางแผนว่าสิ่งที่สงสัยและตั้งเป็นสมมติฐานนั้นจะตรวจสอบด้วยวิธีใดบ้าง 13.2 การวางแผนในรายละเอียดว่า วิธีแต่ละวิธีมีความเป็นไปได้จริงตามกำลังของผู้ที่กำลังคิดอยู่หรือไม่ มากน้อยเพียงใด 13.3 การเลือกวิธีที่พอจะเป็นไปได้ในความเป็นจริงมาจัดอันดับตามความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้หลักเหตุผล 13.4 การใช้เหตุผลเลือกวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งวิธีที่ทั้งน่าเชื่อถือและเป็นไปได้จริงมากที่สุด เพื่อทดสอบสมมติฐาน 13.5 การกำหนดขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามวิธีตามวิธีการทดสอบสมมติฐานที่เลือกมา 13.6 การลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ซึ่งครอบคลุมการบันทึกผลการทดสอบสมมติฐาน 13.7 การเปรียบเทียบผลการทดสอบสมมติฐานที่ได้มากับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และยืนยันสมมติฐาน 13.8 การย้อนทบทวนการทำงานตั้งแต่ขั้นต้น เพื่อค้นหาข้อผิดพลาดที่อาจมีผลทำให้ผลการทดสอบสมมติฐานคลาดเคลื่อนในกรณีผลไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 13.9 การใช้หลักเหตุผลในการนำความรู้เดิมมาอธิบายเหตุผลในกรณีที่ผลการทดสอบออกมาแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทักษะการคิดขั้นสูง	พฤติกรรมที่แสดงออก
14. การตั้งเกณฑ์ (establishing criteria)	14.1 การระบุมุมความคิดรวบยอดหรือวัตถุประสงค์ของงานให้ชัดเจน 14.2 การใช้หลักเหตุผล โดยอาศัยความรู้เดิมเพื่อระบุสิ่งที่สามารถใช้บ่งชี้ถึง การบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน 14.3 การพิจารณาระดับของสิ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน 14.5 การใช้ความรู้/ประสบการณ์เดิม พิจารณาเกณฑ์ของงานอื่นๆ ที่มี ลักษณะงาน บริบทของงาน ตัวบ่งชี้ และวัตถุประสงค์ของงานที่ใกล้เคียงกับ งานที่กำหนดให้ เพื่อเปรียบเทียบระดับของตัวบ่งชี้ว่าแตกต่างกันหรือไม่ เพียงไรและเพราะเหตุใด 14.6 การปรับระดับตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับความรู้เดิม/เมื่อได้รับข้อมูลที่ เกี่ยวข้องเข้ามาใหม่
15. การพิสูจน์ความจริง (verifying)	15.1 การทำความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของสิ่งที่ปัญหาให้ชัดเจนว่า ต้องการพิสูจน์อะไร โดยใช้ข้อมูลเรื่องใด 15.2 ทบทวนความรู้เดิมว่า แหล่งข้อมูลใดและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล อย่างไรบ้าง ที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ 15.3 การพิจารณาโดยใช้หลักเหตุผล เลือกแหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูลที่ น่าเชื่อถือในเรื่องที่กำลังศึกษามากที่สุด 15.4 การลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลที่เลือก ได้แล้วว่าน่าเชื่อถือมากที่สุด 15.5 การเปรียบเทียบข้อมูลที่แตกต่างอันเนื่องมาจากมีแหล่งที่ได้ต่างกัน หรือวิธีเก็บข้อมูลต่างกัน โดยใช้หลักเหตุผลในการอธิบายที่ข้อมูลแตกต่างกัน เพื่อเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด 15.6 การนำข้อมูลที่เลือกแล้วว่าน่าเชื่อถือมากที่สุดนั้นมาตรวจสอบ ความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการพิสูจน์เพื่อสรุปว่าสิ่งที่ต้องการพิสูจน์นั้นเป็นจริง หรือไม่ 15.7 การปรับปรุงข้อสรุปใหม่ เมื่อได้ข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ กว่าเดิม

ทักษะการคิดขั้นสูง	พฤติกรรมที่แสดงออก
16. การประยุกต์ใช้ความรู้ (applying)	16.1 การพิจารณาบริบทของสิ่งที่ยังไม่รู้ และนำมาเทียบเคียงกับโครงสร้างพื้นความรู้เดิม เพื่อค้นหาว่ามีอะไรที่เหมือนหรือคล้ายกัน และมีอะไรที่แตกต่างกัน 16.2 การนำความรู้เดิมเกี่ยวกับหลักความคิดรวบยอดในบริบทที่เหมือนหรือคล้ายกันมาสรุปอ้างอิงในบริบทของสิ่งที่ยังไม่รู้ 16.3 การใช้หลักเหตุผล เพื่อตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับหลักการ ความคิดรวบยอดของสิ่งที่ยังไม่รู้ในบริบทที่ต่างจากความรู้เดิม โดยพยายามพิจารณาบริบทของแต่ละส่วน 16.4 การสร้างโครงสร้างความรู้ใหม่เกี่ยวกับสิ่งที่ยังไม่รู้ โดยนำผลการสรุปอ้างอิงและผลการใช้หลักเหตุผล เพื่อตั้งสมมติฐานมาประมวลเข้าด้วยกัน เป็นภาพรวมที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน 16.5 การลงมือปฏิบัติตามโครงสร้างความรู้ใหม่เพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 16.6 การนำข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมภายหลังการประยุกต์ใช้ความรู้ในแต่ละสถานการณ์ย่อยๆ มาเติมหรือปรับโครงสร้างความรู้ใหม่ให้สอดคล้องถูกต้องยิ่งขึ้น

ลำดับการคิดของมนุษย์

การคิดของมนุษย์เริ่มจากระดับต่ำสุด คือการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จำมา รู้มา หรือสิ่งที่ระลึกได้ ซึ่งมักจะเป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริง การคิดในระดับต่อจากนั้นเป็นการคิดระดับพื้นฐานที่ต้องใช้ความเข้าใจประกอบการคิด แล้วจึงสามารถคิดต่อไปถึงระดับคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ การคิดในระดับที่ยิ่งสูงขึ้นจะเป็นการคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น และเป็นการคิดระดับสูง (Higher order thinking) ตามแนวคิดของครูลิคและรุดินิค (Krulik & Rudinck, 1993)

แผนภาพ: ลำดับการคิดของมนุษย์ตามแนวคิดของครูลิกและรูดนิค (Krulik & Rudinck, 1993)

จากลำดับการคิดของครูลิกและรูดนิคข้างต้น ทำให้ได้แนวคิดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดนั้น ครูต้องมั่นใจว่าผู้เรียนมีพื้นฐานความคิดเพียงพอที่จะสามารถคิดเพื่อทำงานที่กำหนดให้ได้ เช่น ถ้างานที่ต้องใช้การคิดวิเคราะห์ ครูก็ต้องมั่นใจว่าผู้เรียนมีความรู้ ความจำ และความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นเพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ได้ อย่างไรก็ตาม การคิดของมนุษย์ในแต่ละครั้งเกี่ยวข้องกับการคิดหลายแบบ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ และเนื่องจากการคิดแต่ละแบบมีความแตกต่างกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อฝึกการคิดแต่ละแบบจึงมีความแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นครูจึงควรมีความเข้าใจในทักษะการคิดในแบบต่างๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับทักษะการคิดในแต่ละแบบนั้น โดยเฉพาะทักษะการคิดที่เป็นการคิดขั้นสูง ดังที่จะเสนอในหัวข้อต่อไป

ทักษะการคิดแบบต่างๆ (Types of Thinking Skills)

ความสามารถในการคิด หรือทักษะการคิด ควรฝึกฝนให้กับผู้เรียน เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ทักษะการคิดแบบต่างๆ มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกัน โดยตลอดและมีการจัดในการศึกษาทุกระดับชั้น ดังนั้นครูจึงต้องให้ความสนใจ เอาใจใส่และให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเหล่านั้นให้กับผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น

โดยเฉพาะทักษะการคิดดังต่อไปนี้ ซึ่งเป็นทักษะการคิดขั้นสูงที่ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเร่งด่วน คือ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการคิดสังเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดแก้ปัญหา และทักษะการคิดสร้างสรรค์

ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking skills) หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแยะแยะข้อมูลหรือองค์ประกอบย่อยๆ โดยใช้หลักการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องเน้นการให้ข้อมูล หรือสถานการณ์ที่เป็นภาพรวม เพื่อให้ผู้เรียนจำแนก แยะแยะ หรือค้นหาคำตอบย่อยๆ เช่น การตั้งคำถามที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การฝึกให้สังเกต เหตุการณ์หรือวัตถุสิ่งของ การระบุส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งของ การพิจารณาความแตกต่างของ สิ่งของ 2 สิ่ง เป็นต้น

ทักษะการคิดสังเคราะห์ (Synthetic thinking skills) หมายถึง ความสามารถในการนำ ความรู้หรือองค์ประกอบย่อยๆ มาสังเคราะห์รวมกัน โดยใช้ความสัมพันธ์หรือหลักการบางอย่าง ทำให้เกิดความรู้ใหม่หรือสิ่งใหม่จากสิ่งย่อยๆ เหล่านั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องเน้นการใช้ข้อมูล ย่อยๆ ที่เกี่ยวข้องกันด้วยความสัมพันธ์บางอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดหาความสัมพันธ์และเชื่อมโยง ข้อมูลย่อยๆ เหล่านั้นเข้าด้วยกันจนได้ความรู้หรือแนวคิดใหม่

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking skills) หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ สถานการณ์ที่ยังไม่ชัดเจนหรือเป็น ปัญหา ด้วยหลักการและเหตุผลที่สมเหตุสมผล ซึ่งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะการคิด ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันของผู้เรียน และต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาต่อเนื่อง ตลอดชีวิต การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องเน้นการให้สถานการณ์ที่ยังไม่ชัดเจน และให้ข้อมูลที่ เกี่ยวข้องที่ผู้เรียนสามารถจะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาไตร่ตรองได้

ทักษะการคิดแก้ปัญหา (Problem solving thinking skills) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจปัญหา มองเห็นสาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นจากปัญหานั้นๆ รวมถึงความสามารถคิด หาวิธีแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งการดำเนินการแก้ปัญหานั้นต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องเน้นการกำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และให้ผู้เรียนคิดหาทาง แก้ปัญหานั้นๆ โดยเลือกแนวทางการแก้ปัญหาหลากหลายแนวทาง เพื่อให้เกิดการประเมินแนว ทางการแก้ปัญหาได้ดีที่สุด

ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking skills) หมายถึง ความสามารถในการคิด นอกกรอบ การคิดสิ่งแปลกใหม่ เรื่องที่แปลกใหม่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องเอื้อให้ผู้เรียนได้ คิดและทำงานอย่างมีอิสระ เช่น การกำหนดงานที่สามารถทำได้หลายวิธี การตั้งคำถามที่สามารถ เลือกตอบได้หลากหลาย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้..... โรงเรียน.....
 รายวิชา..... ชั้นมัธยมศึกษาปีที่....ภาคเรียนที่....
 หน่วยการเรียนรู้ที่....: เรื่อง..... เวลา.....คาบ
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่วัน.....ที่ พ.ศ.2558 เวลา 09.20- 10.10 น.
 ผู้สอน.....

เรื่อง:

มาตรฐาน

ตัวชี้วัดที่

สาระสำคัญ

จุดประสงค์การเรียนรู้

สาระการเรียนรู้

สมรรถนะสำคัญ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

การวัดและประเมินผล

ขอบเขตการวัด	วิธีการ	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน
1. ความรู้			
2. สมรรถนะสำคัญ			
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ชิ้นงาน/ภาระงาน

เกณฑ์การประเมินผลงาน

ประเด็น	ระดับคุณภาพ				น้ำหนัก คะแนน	คะแนน จริง
	4(ดีมาก)	3(ดี)	2(พอใช้)	1(ปรับปรุง)		
	การนำความรู้ที่ได้ไปใช้					
รวม						

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพด้านความรู้

ระดับคะแนน	เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ
	ดีมาก
	ดี
	พอใช้
	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : ระดับพอใช้ขึ้นไป

เกณฑ์การประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ประเด็น	ระดับคะแนน		
	(3)ดี	(2)พอใช้	(1)ปรับปรุง
1. มีวินัย	- สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในชั้นเรียน - เคารพกติกาในการยกมือตอบคำถาม - ตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน - ส่งงานตรงตามเวลาที่กำหนดทุกครั้ง	มี 2 ใน 4 ประเด็น	มีเพียง 1 ประเด็น
2. ใฝ่เรียนรู้	- แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆเพื่อทบทวนบทเรียนอยู่เสมอ - มีการบันทึกความรู้ลงในสมุดประจำวิชาอย่างเป็นระบบ - สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล - ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ	มี 2 ใน 4 ประเด็น	มีเพียง 1 ประเด็น

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ระดับคะแนน	เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ
8-9	ดี
6-7	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : ระดับพอใช้ขึ้นไป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (.....นาที)

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน (..... นาที)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (..... นาที)

กิจกรรมสรุปบทเรียน (..... นาที)

สื่อการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้/หนังสืออ้างอิง

บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน

ผลการจัดการเรียนรู้

ปัญหา/สิ่งที่ต้องพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(.....)

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

ลงชื่อ.....ผู้บริหาร
(.....)
วันที่

บรรณานุกรม ทักษะการคิด

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

Bloom, B.S., Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H.; Krathwohl, D.R. (1956). "Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals." **Handbook I: Cognitive Domain.** New York:

De Bono, E. (1976). **Teaching Thinking.** London: Temple Smith.

Fisher, R. (1990). **Teaching Children to Think.** Hemel Hempstead, Herts: Simon and Schuster Education.

Krulik, S. & Rudnick, A.J. (1993). **Reasoning and Problem Solving: A Handbook for Elementary School Teachers.** USA: Allyn and Bacon A Division of Simon & Schuster, Inc.

Marzano R.J., Pickering. D.J., and McTighe, J. (1993). **Assessing Student outcomes: Performance Assessment Using the Dimensions of Learning Model.**

Alexandria Va: Association for Supervision and Curriculum Development.

William, G. and Fredericka, L.S. (2002). **Teaching and Researching Reading.** London: Pearson Education Longman.

ประวัตินักวิจัย

หัวหน้าโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพพร จันทรนำชู
 สถานที่ทำงาน ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
 โทรศัพท์ 034-255-254
 email nopporncu@gmail.com

นักวิจัย อาจารย์ ดร.ยุวรี ผลพินอิน
 สถานที่ทำงาน ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
 e-mail yu_biglegs_9@hotmail.com

นักวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณิธิดา เหล่าพวงศักดิ์
 สถานที่ทำงาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
 โทรศัพท์ 089-486-3123
 e-mail pantida_c@hotmail.com